

УКРАЇНСЬКИЙ
В. УНІВЕРСИТЕТ

В ПРАЗІ
В РОКАХ 1926-1931

В ПРАЗІ 1931
ДЕРЖАВНА ДРУКАРНЯ В ПРАЗІ

УКРАЇНСЬКИЙ В. УНІВЕРСИТЕТ В ПРАЗІ В Р. 1926-1931.
5620

УКРАЇНСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

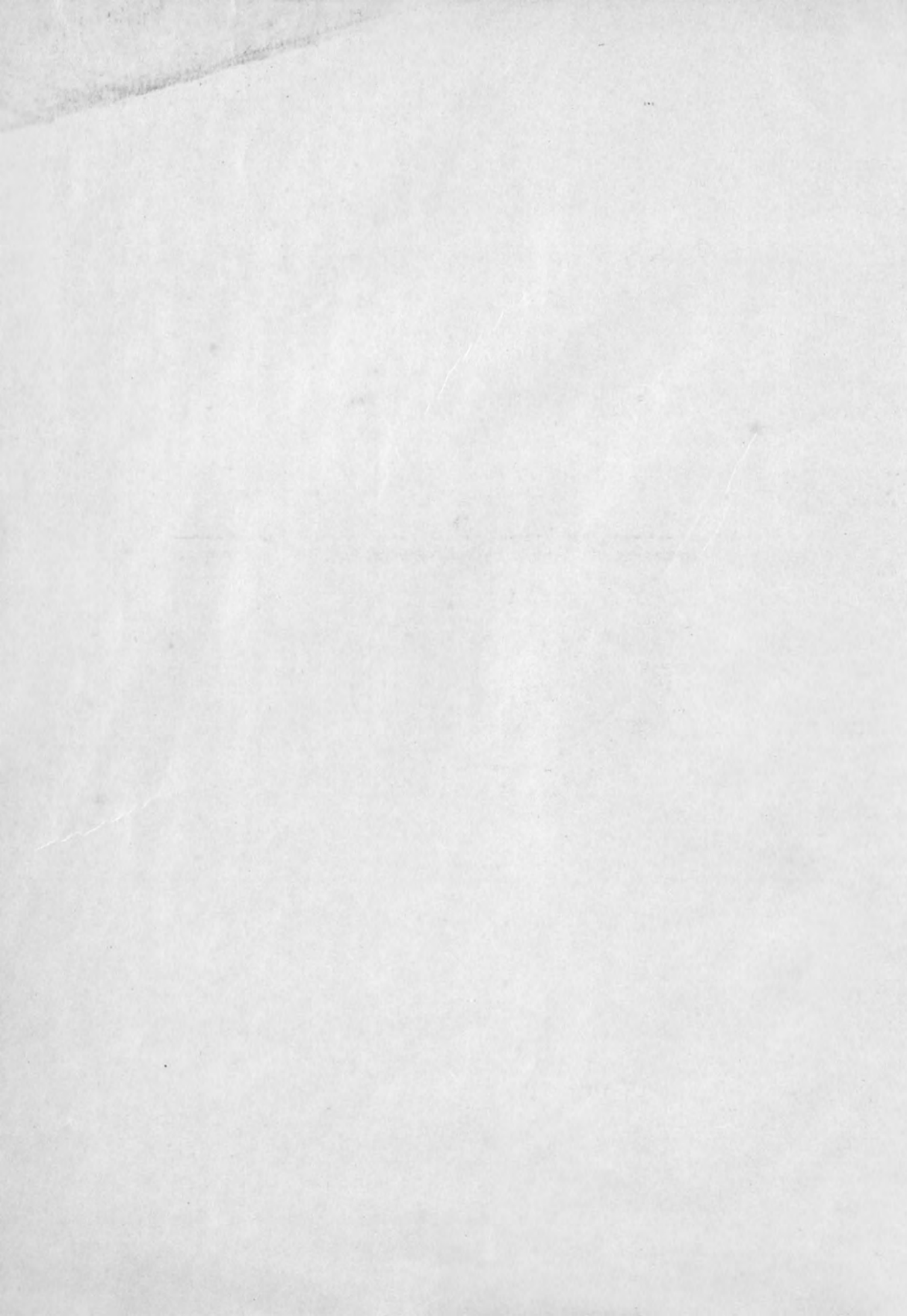
В ПРАГЕ

В РОКУ 1917

В ПРАГЕ

В РОКУ 1917

УКРАЇНСЬКИЙ В. УНІВЕРСИТЕТ

В ПРАЗІ

В РОКАХ 1926-1931

В ПРАЗІ 1931

ДЕРЖАВНА ДРУКАРНЯ В ПРАЗІ

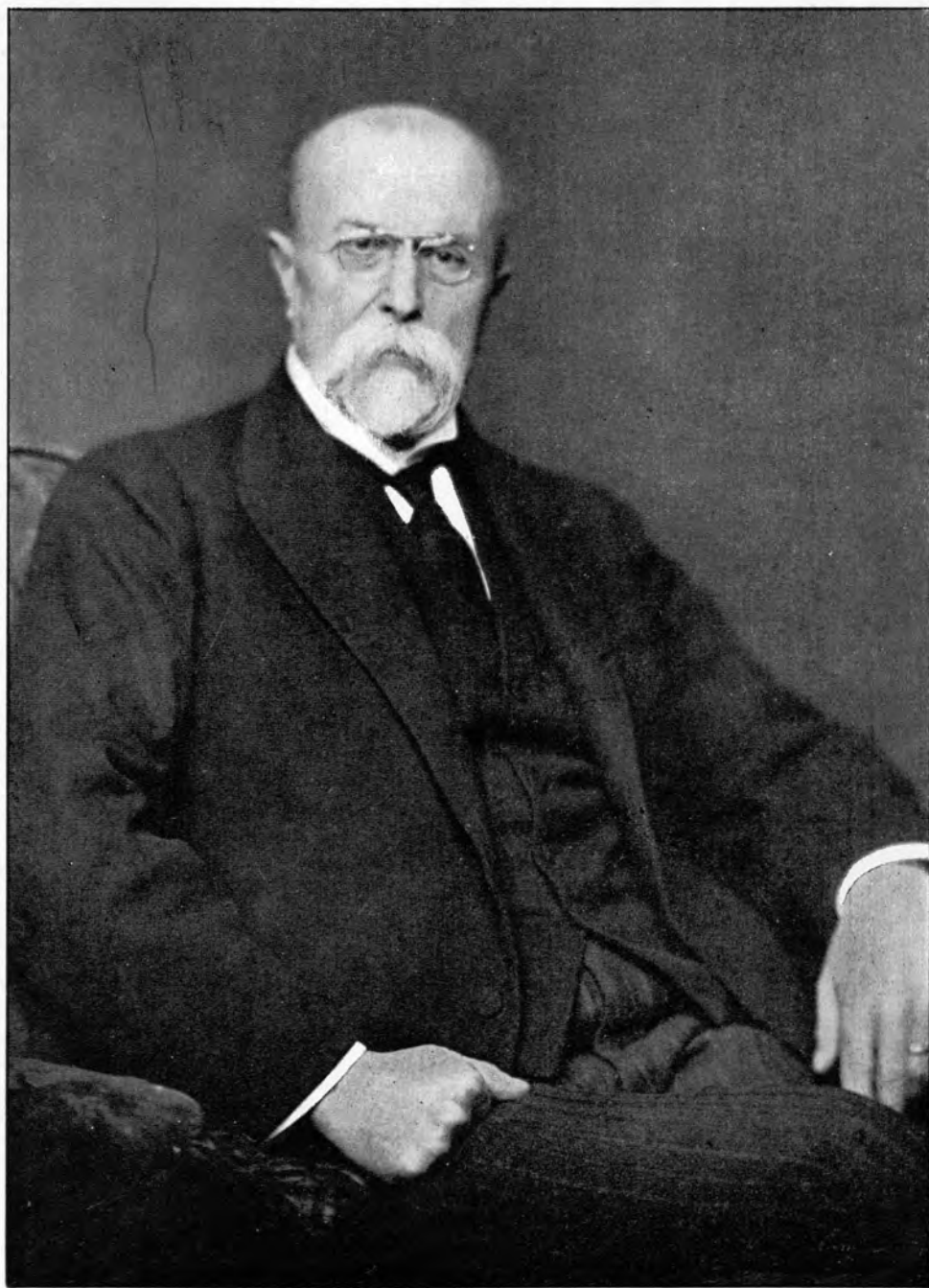

67

W. inw.

5626.

ПРОФ. ДР. Т. Г. МАСАРИК,
ПРЕЗІДЕНТ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

ДЕСЯТИЛІТТЯ

Українського Університету в Празі

ДЕСЯТЬ РОКІВ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

Збірник «Український Вільний Університет в Празі в р. р. 1926—31», що оце виходить друком, разом з виданим р. 1927 збірником: «Український Вільний Університет в Празі в р. р. 1921—1926» подають фактичний матеріал з життя й діяльності Українського Університету за перші 10 років його існування в Празі. Відсилаючи ласкавого читача до вміщених у цих збірниках щорічних звітів та інших матеріалів, подаємо в цьому короткому нарисі де-які уваги й підсумки.

Український Вільний Університет в Празі розпочав свою діяльність з 1921/22 академічного року, а 23-го жовтня 1921 р. відбулося святочне відкриття Університету. Таким чином, літом цього 1931 року Університет закінчив перші 10 повних академічних років своєї діяльності (20 семестрів). Університет був заснований з метою «заспокоїти духовий голод викладів з обсягу своєї мови, літератури, історії та взагалі рідної культури, а також викладів в рідній мові з інших галузей людського знання у тисячі українських студентів, що під сю пору проживають в Чехословацькій Республіці», отже — з метою більше-менше вузькою, обмеженою потребами української еміграції. Та скоро події на українських землях, а саме — скасування українських катедр на Львівському й Черновецькому університетах, закриття й розформування всіх українських університетів більшовицькою владою на Україні, — привели до того, що Український Вільний Університет у Празі став єдиним українським університетом на цілому світі. Цей факт, не міняючи первісної мети Університету, поставив перед ним нове, ширше й важливіше завдання — репрезентувати українську університетську науку перед цілим світом. Свідомий ваги цього завдання Український Університет у Празі протягом 10-ти років свого існування всіма своїми силами й засобами старався це завдання здійснити. Велику користь і допомогу принесла Університетові його внутрішня організація. З історії заснування Університету спочатку у Відні, потім у Празі довідуємось, що серед фундаторів Університету було дві течії: одні стояли на тому, щоб заснувати цілком «вільний» університет, без обов'язкової системи викладів, без наукової квалі-

фікації професорських сил, без відповідного середньошкільного цензу слухачів; другі настоювали на тому, щоб заснувати нормальний університет на зразок інших західно-європейських університетів з відповідними формальними вимогами щодо професорських сил, цензу слухачів, програму викладів. Перемогла ця друга течія, і, коли зазначені вище обставини поставили перед нашим Університетом завдання бути єдиним українським університетом на цілому світі, то Університет, завдяки своїй правильній і нормальній організації, міг це завдання виконувати.

Щасливою була також думка фундаторів за зразок для Українського Університету прийняти конструкцію, правила та регуляміни внутрішньої організації старославного чеського Карлового Університету в Празі з де-якими відміними, яких вимагало становище нашого Університету, як недержавної високої школи в Ч. С. Р. («вільний» університет в значінні «недержавний»). 10-тилітня практика Українського Університету показала, що в багатьох випадках правила й практика Карлового Університету добре прислужилися до належного й правильного розв'язання часом дуже складних і трудних питань внутрішнього університетського життя. Ще більше прислужилися вони у зовнішніх зносинах нашого Університету з іншими чеськими й взагалі західно-європейськими університетами й науковими установами та поставили Український Університет в Празі на один рівень з іншими університетами.

При заснуванні Українського Університету в Празі передбачалося організувати три факультети: правничий, філософічний і природничо-математичний, але брак коштів примусив обмежитися лише двома першими факультетами, при чому правничий факультет одержав назву «факультет права й суспільних наук», а філософічний факультет поділено на два відділи: історично-філологічний і природничих наук. Тимчасом потреба третього факультету, для якого серед еміграції знайшлося б досить наукових сил, весь час відчувалася; завдяки цьому Університет не зміг зібрати в своїх стінах більшого числа українських професорів, і з цього погляду неможливість відкрити третій факультет являється, до певної міри, дефектом в організації Університету, дефектом, який, правда, не залежав від доброї волі фундаторів Університету.

За всім тим, склад професорської колегії постійно поновлювався новими силами, серед самої колегії відбувався постійний рух шляхом придбання членами її вищих наукових кваліфікацій через габілітації, підвищення після подання й апробації дисертацій і наукових праць доцентів на надзвичайних професорів, а цих останніх на звичайних. При відкритті Університет числив у складі професорської колегії: 12 профе-

сорів і 4 доценти, всього 16 осіб. Під кінець 1921/22 року професорська колегія вже складалася з 16 професорів, 4 доцентів і 1 лектора (21 особа), в слідуєчому академічному 1922/23 році було: 17 звичайних професорів, 4 надзвичайних, 3 доценти, 2 лектори, разом 26 осіб. В році 1923/24 було: 19 звичайних професорів, 7 надзвичайних, 3 доценти-супленти (доценти, що заміщали самостійні катедри), 3 доценти і 4 лектори, разом 36 осіб. Цю кількість професорського складу можна вважати нормальною й сталою для нашого Університету, бо в слідуєчих роках вона мало мінялася, лише вищі категорії збільшувалися за рахунок нижчих (звичайні професори за рахунок надзвичайних і т. д.): так року 1924/25 було 36 осіб, 1925/26 — 37 осіб, р. 1926/27 — 36 осіб, р. 1927/28 — 34 особи, р. 1928/29 — 35 осіб, р. 1929/30 — 35 осіб і останнього року 1930/31 — 39 осіб; цього року значно збільшилася кількість приват-доцентів (доценти без сталої платні) і професорська колегія складалася з 24 звичайних професорів, 1 надзвичайного, 2 доцентів-суплентів, 1 доцента, 7 приват-доцентів і 4 лекторів. Крім того, числиться ще 7 асистентів при різних катедрах. Протягом 10-ти років зі складу професорської колегії вибуло 6 професорів і 1 доцент (проф. Р. Смаль-Стоцький перейшов до Варшавського У-ту р. 1925, проф. С. Рудницький р. 1926 виїхав на Україну, проф. М. Лозінський р. 1927 виїхав на Україну, проф. О. Лотоцький р. 1928 перейшов до Варшавського У-ту, а доцент Буткевич виїхав до Південної Америки, нарешті померли проф. Р. Лашенко і М. Собат).

Український Університет в Празі, як хронологічно перша українська висока школа в Ч. С. Р., прислужився до поповнення професорського складу двох інших високих шкіл: Української Господарської Академії в Подєбрадах та Українського Педагогічного Інституту ім. Драгоманова в Празі, а також і Студії Пластичного Мистецтва в Празі. Ряд професорів нашого Університету викладали або викладають ще й тепер на цих школах. Професура нашого Університету знаходить собі признання й серед чужоземних університетів: так професор і перший ректор нашого Університету, др. О. Колесса є нині надзвичайним професором Карлового Університету, проф. Д. Дорошенко є покликаним професором того ж таки Карлового У-ту, др. С. Дністрянський є таким самим професором німецького університету в Празі, професор В. Тимошенко є професором Мічиганського У-ту в Сполучених Штатах Півн. Америки, проф. В. Біднов є професором богословського факультету Варшавського У-ту. З числа вибувших професорів два займають катедри у Варшавському Університеті (проф. Р. Смаль-Стоцький та проф. О. Лотоцький), один керує дослідною катедрою та картографічним інститутом в Харкові (проф.

С. Рудницький), один займає там само самостійну катедру (проф. М. Лозинський). Три професори нашого Університету були обрані за членів Всеукраїнської Академії Наук у Києві (проф. др. І. Горбачевський, проф. др. С. Смаль-Стоцький, проф. др. С. Дністрянський). Нарешті, багатьох з професорів нашого У-ту обрано за членів Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, а професорів О. Колессу, С. Смаль-Стоцького, В. Тимошенка і О. Мицюка обрано за членів недавно заснованого чеського Словянського Інституту в Празі.

Науково-педагогічна праця професорської колегії Українського Університету складалася, головним чином, з провадження викладів для студентів У-ту по предметам університетського курсу, з керування різного роду практичними вправами, семінарами, екскурсіями, з переведення курсових кольоквіумів, іспитів і рігорозів, з рецензування праць студентів і аспірантів на доцентів та при підвищенні кваліфікації професорів. Крім нормальних, курсових викладів в Університеті були організовані ще й публічні виклади для ширшого громадянства, а з 1930 року на факультеті права й суспільних наук були організовані академічні засідання факультету, приступні і для не-членів факультетської колегії, на яких професори факультету читали доклади на різні теми і провадилися дебати по цих викладах.

Чисто наукова праця професорів провадилася досить інтенсивно, про що свідчить, напр., список виготовлених до друку наукових праць (в звіті за перше 5-ліття, стор. 223—227 та список праць опублікованих в цьому нашому виданні). Читання докладів з біжучої наукової праці професорської колегії, обмін науковою думкою, дебати провадилися в наукових товариствах, заснованих при Університеті: Історично-Філологічному та Правничому і на згаданих вище академічних засіданнях правничого факультету. Перше Т-во особливо інтенсивно працювало, одбувши в цьому році своє 200-е засідання; воно випустило друком I-й том своїх «Праць» та готує до видання II-й том і 8 літографованих річних справоздань зі своєї діяльності. Правниче Т-во також випустило детальний звіт зі своєї діяльності та 2 праці свого голови, проф. Р. Лашенка.

Для поповнення професорського складу молодими науковими силами Університет з першого ж року свого існування став підбирати більш талановитих та охочих до наукової праці українських емігрантів, докторів і студентів та матеріально їх забезпечувати. З цією метою при Університеті засновано інститут професорських стипендіатів. В 1921/22 академічному році таких стипендіатів числилося 9, в 1922/23 — 17, в 1923/24 — 12, в 1924/25 — 8 і 4 без утримання. Потім, наслідком ви-

черпання фондів, припинено видачу стипендій аж до 1927/28 р., коли Міністерство Шкіл і Народньої Освіти приділило одну стипендію, а в слідуючому році — 5 стипендій для 5-ох нових стипендіатів, з яких два перейшли вже габілітаційні акти і дістали право викладати в якості доцентів а один зголосився до габілітаційного акту. Таким чином, з числа всіх зазначених вище стипендіатів вступили в склад професорської колегії: др. О. Баранів — приват-доцентом У-ту при кафедрі римського права; інж. Г. Бочковський — доцентом У-ту, потім доцентом Укр. Господарської Академії в Подєбрадах на кафедрі соціології, др. О. Гайманівський — доцентом-суплентом У-ту на кафедрі історії українського права, др. М. Дольницький — доцентом Укр. Педагогічного Інституту в Празі на кафедрі географії, др. С. Наріжний — лектором того самого Інституту на кафедрі всесвітньої історії, С. Романовський — доцентом Укр. Госп. Академії в Подєбрадах на кафедрі математики, др. Ю. Русов — доцентом тієї самої Академії і приват-доцентом У-ту на кафедрі зоології, Ф. Слюсаренко — доцентом-суплентом У-ту на кафедрі класичної історії і доцентом Укр. Педагогічного Інституту в Празі, др. К. Чехович — приват-доцентом У-ту на кафедрі словянської філології; др. Є. Приходько був призначений асистентом У-ту при кафедрі статистики.

Український Університет засновано в Празі з метою дати можливість українській емігрантській молоді і взагалі тим з української еміграції, хто не закінчив вищої освіти, цю освіту добути в стінах українського університету. Тому разом і поруч з заходами для організації університету ректор і Сенат У-ту приклали багато старання, щоб уможливити матеріально українським студентам перебування в Празі. Деталі зробленого в цьому напрямі читач знайде на стор. 84—85 I-го тому Збірника: «Український Університет в Празі в р. р. 1921—1926», а тут слід ще раз підкреслити, що Український Університет перший здобув допомогу Чехословацької влади для українського студентства; на пропозицію ректора У-ту, проф. О. Колесси, був організований «Чесько-український комітет допомоги українській молоді», заступником голови якого став ректор Університету. Хоч при встановленні стипендій для українських студентів не поставлено необхідною умовою запис в число слухачів Українського Університету, але все ж таки з числа 844 студентів, що в літньому семестрі 1922 р. почали pobірати стипендії, на Університет вписалося — 615, а в зімовому семестрі 1922 р. з числа 1071 студентів-допомоговців на Університет було вписаних 874.

Студенти Українського Університету, згідно з правилами, поділяються на звичайних і надзвичайних. Від перших обов'язково вимагається матури класичних чи реальних гімназій

або реальних шкіл (останні повинні скласти додатковий іспит з латинської мови при університетській комісії); приймаються також ті, що закінчили середню школу іншого типу, якщо програм і права її прирівняні до гімназій. Приймаються слухачі способом іматрикуляції, за правилами Карлового Університету. Протягом 10-ти років на Університеті було вписано 7702 студентів і студенток. Розподілення їх по семестрах і факультетах показане на слідуючій таблиці.

Статистика запису студентів за 10 років
на Українському Університеті в Празі.

Рік	Семестр	Філософ. факульт.	Фак. Права і Сусп. Наук	Разом
1921—22	зимовий	420	282	702
	літній	357	258	615
1922—23	зимовий	542	332	874
	літній	381	273	654
1923—24	зимовий	350	230	580
	літній	283	166	449
1924—25	зимовий	295	142	437
	літній	258	124	382
1925—26	зимовий	224	166	390
	літній	164	112	276
1926—27	зимовий	144	106	250
	літній	121	130	251
1927—28	зимовий	132	113	245
	літній	106	88	194
1928—29	зимовий	103	100	203
	літній	91	71	162
1929—30	зимовий	125	164	289
	літній	116	137	253
1930—31	зимовий	115	128	243
	літній	102	151	253

Разом за 10 років — 7.702

Пересічно на 1 сем. — 385.

Філ. ф. — 4.427, пересічно 221.

Прав. ф. — 3.274, пересічно 164.

Основний контингент слухачів У-ту становлять студенти українці, яких було в перших роках 90—95%, а в останніх роках 10-ліття 70—75%. Крім українців серед студентів У-ту були: білоруси, болгары, вірмени, голяндці, грузини, естонці, жи́ди, жи́ди-караїми, латиші, литовці, мадяри, німці, осетини, поляки, росіяне, серби, словаки, словінці, татари, хорвати, чехи. Походили студенти У-ту з таких країн: Австрія, Білорусь, Бол-

гарія, Буковина, Вірменія, Галичина, Голяндія, Грузія і Кавказ, Естонія, Кубань, Латвія, Литва, Угорщина, Німеччина, Польща, Румунія, Югославія, Чехословаччина й Україна.

Згідно з правилами внутрішнього розпорядку на факультетах, контроль над працею студентів У-ту переводиться шляхом встановлення мінімуму викладових годин, який мають прослухати студенти в даному семестрі, посвідками професорів на індексах про одвідування викладів, повірочними кольоквіумами, нарешті, — складанням абсолюторних іспитів. Абсолютенти У-ту, що бажають одержати ступінь доктора прав або доктора філософії, повинні скласти ригорозальні іспити в спеціальних комісіях та подати дисертації (на філософічному факультеті). Тому що величезна більшість студентів У-ту були разом з тим і студентами чеських університетів та високих технічних шкіл, то багато зусилля студенти клали на отримання дипломів цих шкіл, тим більше, що від цього залежало часто одержання стипендій. Цілком природно, що, перевівши тяжку працю над здобуттям диплому однієї вищої школи, не кожний зі студентів зважувався складати ригорози в Українському Університеті, щоб одержати ще один диплом від Укр. У-ту. Цим у великій мірі пояснюється той факт, що кількість виданих Укр. Університетом дипломів доктора прав і доктора філософії, порівнюючи з кількістю студентів, незначна. За 6 років Укр. Університет видав всього 88 дипломів, в тому числі: доктора прав — 57, доктора філософії — 31.

Український Університет в Празі протягом свого 10-тилітнього існування завше велику вагу звертав на виявлення своєї наукової діяльності назовні, як шляхом видавання наукових праць професорської колегії, так і через участь в різних міжнародних, словянських і чехословацьких конгресах, з'їздах, конференціях. На жаль, брак відповідних коштів перешкодив вповні здійснити вироблений план видавництва, а все ж таки за ці 10 років Університет видав літографічним способом 12 видань на 125 аркушах і друкарським способом 11 видань на 185 аркушах (список видань Університету вміщено далі). Що-до участі в конгресах, конференціях та з'їздах, то, починаючи з 1924 р. до 1931 включно, Український Університет узяв участь через своїх делегатів у 28-и конгресах і з'їздах, при чому протягом 10-ти місяців 1931 р. Університет узяв участь у 9-ти міжнародних наукових конгресах та з'їздах.

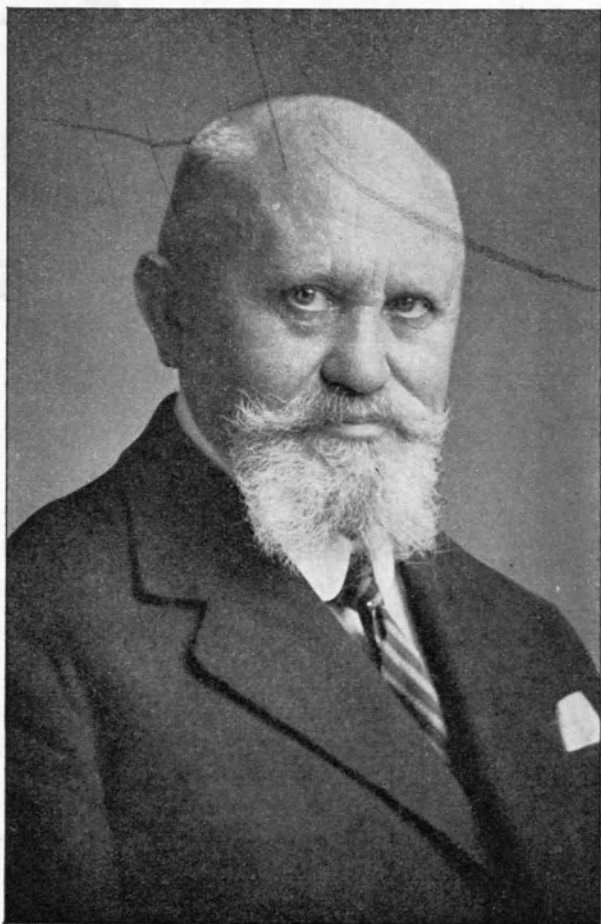
Крім того, через Український Академічний Комітет, як член його, Університет бере участь у праці Міжнародної Комісії для Інтелектуальної Співпраці при Лізі Націй (Commission Internationale de la Coopération Intellectuelle de la S. D. N.). Український Університет обмінювався своїми виданнями з університетами та іншими науковими установами Європи, Азії

й Америки. Університет здобув право на одержання для своєї бібліотеки цінних видань фундації Карнеджі і одержав уже значну кількість цих видань.

Підводячи підсумки діяльності Українського Університету в Празі за перші 10 років його існування, можемо з повним задоволенням констатувати, що Університет досяг своєї мети й належним способом сповнив своє завдання, яке єдиного українського університету на цілому світі. За ці 10 років Університет остаточно сконсолідувався, його професура довела свій педагогічний досвід та виявила себе назовні науковими працями в різних галузях людського знання. Виробилася певна й стала практика університетська за зразком західно-європейських університетів, але на ґрунті національному, українському. Не знаємо, яка доля чекає наш Університет в ближчому майбутньому, чи залишиться він у Празі, чи настане можливість перенести його на рідну землю, але Університет, як міцна добре організована інституція зможе продовжувати свою працю без того, щоб потрібно було для цього вживати якихось додаткових заходів чи реорганізації. Те, що Український Університет в Празі проіснував уже 10 років, виконуючи своє завдання української високої школи та поповнюючи українську науку й культуру новими цінностями, — це все являється результатом двох чинників: праці українських наукових сил, скупчених в Університеті та моральної підтримки й матеріальних засобів, які уділювала Університетові Чехословацька влада. «Чеська влада проявила свою симпатію до нашого Університету словом і ділом», сказав у своєму інавгураційному звіті перший ректор, проф. О. Колесса. «Передо всім Президент Чехословацької Республіки, Т. Г. Масарик, так само, як інші великі учителі й будителі чеського народу, проявив велике зрозуміння наших культурних стремлень і окружував Український Вільний Університет своєю ласкавою опікою. Не менше зрозуміння культурної ваги У. В. У. для приязних взаємин обох сусідніх братніх народів проявив тодішній президент міністрів, міністр закордонних справ, проф. др. Бенеш. Прихильно віднеслися до У. В. У. міністр др. Гірса, міністри освіти, проф. др. Шуста, др. Шробар та інші міністри». «Ні один словянський народ, каже далі проф. О. Колесса, не привязував такої ваги до приязної взаємності між словянськими народами, що народ чеськословацький. У нього була і є ідея словянської взаємності не голосом, не фразою, а реальною потребою серця. Тому... чеськословацький нарід — скоро осягнув свою державну незалежність — зреалізував ідею словянської взаємності в найкращий і найвимовніший

спосіб, бо подав приют і братню руку вченим і молоді тих словянських народів, що не можуть свобідно розвивати своїх національно-культурних стремлінь на рідній землі. Даючи матеріальну поміч Українському Вільному Університетові та українській академічній молоді сповнили згадані чинники чеськословацької суспільности культурний акт історичного значіння, якого вага сягає далеко поза обрії нинішніх подій та сучасного кругозору.» («Укр. Університет в Празі в р. р. 1921—1926», стор. 88—89). Цю справедливу оцінку допомогової акції Чехословацької влади, зроблену проф. О. Колессою при закінченні першого року існування Українського Університету в Празі, з великою радістю маємо право й обов'язок повторити при закінченні 10-го року існування нашого Університету та з повною вдячністю констатувати тут, що протягом 10-ти років Чехословацька влада на чолі з паном президентом, проф. Т. Г. Масариком не переставала в своєму прихильному відношенні та в матеріальній і моральній допомозі Українському Університетові в Празі. Випускаючи цей Збірник матеріалів про діяльність Українського Університету в Празі, що містить в собі історію культурної праці української еміграції в Ч. С. Р., з великою приємністю й сердечною вдячністю заносимо на сторінки історії Українського Університету в Празі, а тим самим і на сторінки історії культурного розвою українського народу, гуманну, братню допомогуву акцію чехословацького народу й його Високої Влади та сердечну, ласкаву гостинність, яку виявили його представники супроти Українського Університету в Празі та його професорської колегії і слухачів. Нехай збережеться цей шляхетний чин чехословацького народу й його Високої Влади для прийдешніх поколінь українського народу, як яскравий зразок правдивого розуміння й чинного здійснення великої всесловянської ідеї.

Прага, 1931 р.

ПРОФ. ДР. ОЛЕКСАНДЕР КОЛЕССА
РЕКТОР В Р. 1921—22, 1925—26, 1926—27 і 1927—28

СВЯТОЧНА ІНАВГУРАЦІЯ
В УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В ПРАЗІ
дня 28. листопаду 1928 р.

У великій салі Геологічного Інституту Карлового Університету в Празі на Альбертові 28. XI. 1928 року в 11 годині дня відбулася інавгурація нового академічного року і по трох роках інсталяція нового ректора Українського Університету в Празі, при численній участі чеських та українських академічних кол, представників громадянства і студентства.

На інавгурацію прибули представники чеського уряду а з окрема міністерства шкільництва і освіти, иньших міністерств, представники Карлового Університету і його факультетів наукових чеських установ, чеських громадських інституцій а також представники українських високих шкіл в Чехословацькій Республіці, представники культурних і громадських інституцій і товариств в ЧСР, студентських організацій і др.

На початку Українській Академічний хор співав: «Věno», композиції Сметани, після чого уступаючий ректор проф. Др. О. Колесса привитав присутніх гостей і предложив справоздання з діяльності університету за три роки свого ректорства і виповивши найгорячийшу подяку Урядові Чехословацької Республіки та з окрема її президентові Масарикові і цілому чеському братньому народові за гостинний приют українським культурним організаціям, а особливо Українському Університетові, та закінчив свою промову окликом в честь Пана Президента Республіки Т. Г. Масарика, на який всі присутні відповіли гучними оплесками і потрійним окликом «Слава».

Після того уступаючий ректор передав уряд новому ректорові проф. Дмитру Антоновичу з висловом побажання успішної праці на користь Українського Університету. Тоді новий ректор виголосив свій інавгураційний виклад, після чого подякував всім присутнім на його інсталяції, оголосив численні привіти, прийняті оплесками. Новий ректор оголосив текст привітної телеграми до канцелярії Пана Президента Республіки і свято закінчилось співом гімнів чеського, словацького і українського.

ПРОМОВА УСТУПАЮЧОГО РЕКТОРА Проф. Др. О. КОЛЕССИ.

Zahajuje toto slavnostní shromáždění, pokládám si za velkou čest uvítati upřímně a srdečně zástupce kanceláře pana presidenta, zástupce vlády československé republiky, zástupce Akademie věd a umění, zástupce staroslavné Karlovy university, i jiné zástupce československých ústavů a organisací.

Не менше щиро і сердечно вітаю заступників українського громадянства а з окрема професорів та доцентів нашого Університету і українську академічну молодь!

Відповідно до академічного звичаю, маю обов'язок як уступаючий ректор подати звіт про діяльність за час мого ректорату.

Припала мені ця виїмкова честь, що три роки зряду вложено на мене обов'язки ректора. З тої причини не відбувалися ректорські інсталяції і прилюдні звідомлення за попередні два роки.

За перших п'ять літ існування нашого Університету звідомлення є надруковане; за останніх два роки було воно подане на Загальних Зборах професорів і доцентів під кінець кожного академічного року і буде теж у відповідному місці надруковане. Не буду тому вдаватися тут у подробиці за час мого ректорування. Обмежуся до фактів найважливіших та загальних висновків.

Цього року в десятиліття відродження Чехословацької держави припадає вже сема річниця заснування та відкриття Українського Університету в Празі, в якому велика частина організаційної праці протягом чотирьох літ мого ректорування припала мені як важна життєва задача.

Нині можемо оглянути пройдену доволі довгу вже як на людський вік дорогу, що становить і немаловажний етап у нашому культурно-національному життю та українсько-чеських взаєминах.

Заснування Українського Університету в Празі це практичне примінення і реалізація ідей слов'янської взаємності, яка від часів Добровського, Коляра, Паляцького, Гавлічка-Боровського і ин. будителів чехословацького народу має таку довгу і світлу традицію як раз на чехословацькій землі.

Скоро лише чехословацький нарід досягнув свою самостійність, подав дружню руку братньому народові українському, коли той переживав велику життєву кризу в боротьбі за існування.

Вже святочна інавгурація — відкриття Українського Університету, що відбулася дня 23. жовтня 1921 року, в якому взяли участь представники усіх кругів чехословацької суспільності і держави, Канцелярії Пана Президента Республіки, усіх

майже міністерств, Академії Наук, Високих Шкіл, а з окрема Старославного Карлового Університету і ширші круги чесько-словенського громадянства і української академічної молоді — перемінилося у велике свято української культури і українсько-чеського братання.

Учасники чули над собою дужий і свіжий подих світлого історичного моменту.

Розбудова і реалізація наміченої програми пішла у великих розмірах, які мали згаданий висше ідейний слов'янолюбний підклад підкріплений і науковими і матеріальними цінностями. При прихильному становиську чехословацької влади, при охочій допомозі чеських наукових кругів поталанило мені, як першому ректорові Українського Університету організувати Чесько-Український Комітет для матеріальної підмоги українській молоді. На чолі цього комітету станув відомий історик слов'янства Професор Б і д л о, а якого я був заступником і співробітником. Нехай мені буде тут вільно Вельмишановному панові Професорові Бідлові і іншим чеським представникам у цьому комітеті зложити на цьому місці найсердечнішу подяку за їх невтомну працю для добра нашої академічної молоді! (Оплески.) До рук цього комітету виплачувала чехословацька влада значну матеріальну підмогу так, що вже за час мого ректорату поверх тисячки українських студентів високих шкіл діставали щомісячні стипендії та іншу поміч. Опісля протягом літ знайшли тисячі української молоді не лиш Університету але також і інших високих шкіл необхідну поміч через управу згаданого комітету. Тим способом урятовано в критичному часі тисячі українських молодих культурних робітників — цінний і необхідний доріст для нашої нації. Все те треба цінити тим більше, що десятки тисяч нашої ідейної молоді поклали свої молоді буйні голови за волю рідної країни. Де-небудь і серед яких небудь обставин ті студенти, що могли в Чехословацькій Республіці покінчити свої школи, будуть у майбутньому пробувати, вони благословитимуть ту братню руку, що даючи їм поміч, не ставила їм ніяких труднощів, не клала їм ніяких умов як лишень наукову працю. Ідея слов'янської взаємності віднесла тут і відносить ще й тепер а неперечно віднесе і в будучности свій великий реальний триумф.

Українська молодь працювала, радо вчилася і чеської мови, сповнювала свій обов'язок і на Українському Університеті і на інших українських і на чеських школах, що потверджували мені десятки чеських професорів. Подана їм поміч знайшла отже своє повне оправдання.

Український Університет у Празі це інституція вільна, то є не державна, приватна, але і з фактичним правом прилюд-

ности; вона здобула собі авторитет і признання завдяки своїй організації і своїй позитивній науковій праці. Зобов'язують наш Університет ті самі організаційні закони і приписи, які століттями освячені, зобов'язують на Карловому чеському університеті. Де-які відміни від цих приписів умотивовані окремим положенням українських професорів і української молоді та окремими умовами, серед яких університет сей організовано, знаходяться у першому звідомленні за р. р. 1921—26 під наголовком «Основні постанови» ст. 69—72.

Строге придержування тих законів і приписів здобуло нам признание наших докторатів і в Чехословацькій Республіці і по за її межами — в Королівстві Сербів, Хорватів і Словінців, в Болгарії, на Радянській Україні, у Франції, Бельгії, Австрії, Німеччині та на трьох університетах у Польщі, а саме у Варшаві, Кракові та Вільні.

Український Університет у Празі має характер строго аполітичний, не є він звернений проти нікого; має за мету не негачію а творчу позитивну працю. Він має за задачу служити науці і культурі свого рідного народу викладами і працями науковими у рідній мові та стояти у зв'язку з цілим науково-культурним світом, особливо з культурою слов'янських народів, а перед усім служити затісненню взаємин і з науково-культурним світом братнього чехословацького народу.

Ця висока задача сама про себе вже усправедлювала і усправедливлює існування Українського Університету і видала вже багаті і гарні плоди.

Підведім де-які важніші підсумки наукової праці Українського Університету за минулих сім літ.

Виклади Українського Університету відбувалися в українській мові, але попри це були на Університеті лектори мов чехословацької, французької та англійської. Протягом 7 літ, то є 14 семестрів перебування Українського Університету в Празі, не числячи фази Віденської, було записаних на нашому Університеті 6.299 слухачів. Числячи за академічну одиницю, одну академічну генерацію, *kvadrienium*, перейшло через наш Університет протягом одного *kvadrieniuma* 1.574 слухачів. Ця цифра слухачів сама собою показує активність і актуальність нашого Університету.

Наукова праця проявилась не лиш у викладах і семінарах, але також і у друкованих, літографованих та підготовлених до друку наукових працях. Видано до того часу друком 172 аркуші наукових праць а при допомозі літографії 238 аркушів. Підготовлені до друку наукові праці, яких не можна було видати з причини недостатчі відповідних фондів, списані почасти на ст. 223—227 у першому звідомленні. Річ ясна, що цих праць

є нині більше. Видано отъ які більші праці, поминаючи відбитки із поодиноких видань:

Друковані.

1. Науковий збірник Українського Університету в Празі. Том I. Прага 1923. Стор. 244.
2. Проф. Дм. Дорошенко: «Огляд української історіографії». Прага 1923. Стор. 222.
3. Проф. Др. Ст. Дністрянський: «Загальна наука права і політики». Том I. Прага 1923. Стор. 402.
4. Проф. Р. Лашенко: «Лекції по історії Українського права». Частина I. Княжа доба. Прага 1923. Стор. 150.
5. Проф. Др. І. Горбачевський: «Органична хемія». Прага 1924. Стор. 600.
6. Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі, присвячений Президентові Ч. С. Р., Проф. Др. Т. Г. Масарикові для вшанування 75-х роковин його народження. Прага 1925. Частина I. Ст. 432.
7. Український В. Університет в Празі в роках 1921—1926. Прага 1927. Стор. II і 236 і 4 таблиці.

Літографовані.

1. Др. М. Лозинський: «Міжнародне право», ч. I. «Суть і творення міжнародного права», Прага 1922. Стор. II і 36.
2. Др. І. Мірчук: «Лекції по історії етики». Етика старинного світа. Прага. 1922, ст. 40.
3. Ол. Лотоцький: «Церковне право», ст. II і 94. Прага 1923.
4. Проф. Дм. Антонович: «Скорочений курс Українського мистецтва». Прага 1923, ст. IV і 340.
5. Степан Рудницький: «Основи землезнання України», Прага 1923. Частина I. Стор. IV і 200.
6. Степан Рудницький: «Основи землезнання України», Прага 1923. Частина II. Ст. II і 326.
7. В. Тимошенко: «Картелі і трести», Прага 1923, ст. 332.
8. Др. Ст. Дністрянський: «Річеве право». Прага 1923, ст. 204.
9. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права». Том II. Загальна частина системи. Прага 1923. Стор. 87.
10. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права». Том III. Сшиток I, Наука про пр. річові. Прага 1923. Стор. 43.
11. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права. Том III. Сшиток 2. Право зобов'язань і право родине. Прага 1923. Стор. 218.

12. Проф. К. Лоській: «Історія і система римського приватного права». Том III. Сшиток 3-й. Наука про право спадкове. Прага 1924. Стор. 64.

У тісному звязку з Українським Університетом стояли деякі наукові інституції і товариства як, наприклад: Товариство Історично-Філологічне, Природописне, Правниче, Лікарське і інші. Особливо Історично-Філологічне Т-во під проводом свого голови, а теперішнього Ректора, Проф. Антоновича розвинуло незвичайно широку наукову діяльність. За час свого існування до кінця академічного року 1927—28 відбуло воно 130 наукових засідань на яких виголошено 154 реферати з обсягу історії, 17 з обсягу філології, 22 з обсягу філософії, 4 реферати інформаційно-наукових, разом 197 наукових рефератів, виготовлених переважно професорами нашого Університету. Окрім них брали участь у науковій праці ще і професори інших шкіл. Історично-Філологічне Товариство видало р. 1926 свої праці том I, ст. 208.

Гарним вислідом наукової праці Українського Університету і інших українських високих шкіл і наукових інституцій був Науковий Зїзд р. 1926. Зїзд сей був zorganizований Українським Академічним Комітетом для інтелектуальної міжнародної співпраці. Підготовлювала Зїзд Організаційна Комісія під проводом Академіка Горбачевського. Зїзд отворив Голова Академічного Комітету то є уступаючий тепер Ректор Проф. Др. О. Колесса і Академік Горбачевський.

Виказ праць Українського наукового зїзду.

Секції та підсекції	Відбулось засідань	Зачитано докладів	Приймало участь у дебатах	Було присутніх на засіданнях		
				членів	гостей	разом
I. Історична	5	18	44	79	253	332
II. Філологічна	4	18	31	47	91	138
III. Філософічно-Педагогічна	3	6	16	15	47	62
IV. Археології та Історії Ми- стецтва	2	7	9	20	43	63
V. Правничо-Соціологічна .	6	24	42	55	146	201
VI. Економічно-Кооперативна	4	13	41	34	70	104
VII. Природнича	3	11	12	30	25	55
VIII. Агрономічно-лісова . . .	5	17	39	59	135	194
IX. Медична	5	20	23	33	79	112
X. Сексія Технічних наук . .	4	20	10	49	99	148
Разом	41	154	267	421	988	1409

Зїзд сей знайшов горячий відклик серед українського громадянства і серед широких інших кругів наукових. Між багатьма телеграмами відмитити треба перед усім привітання від Парижського Інституту для міжнародної співпраці при Лізі Націй.

При нагоді цього зїзду проявилася ще раз і з цілою ясністю та рішучістю прихильність чеських наукових кругів до нашої культурної праці. У почесній президії зїзду, новитані бурливими оплесками, засіли Президент Чеської Академії Наук Професор Др. Зубатий і Ректор Карлового Університету Проф. Др. Ванчура. Зїзд відбувався в мурах Старославного Карлового Університету, який і сим разом, так, як і через цілий час існування Українського Університету, відступив гостинно Зїздові салі своїх і так переповнених і недостаточних будинків. За це нехай мені вільно буде з цього місця висловити Старославному Карловому Університетові найсердечнішу подяку! (Оплески.)

Український Університет дорожив усе звязком із рідним краєм хоч це не все йому удавалось. Все ж таки він удержував дружні відносини до Всеукраїнської Академії Наук у Києві, до Наукового Товариства імені Т. Шевченка у Львові та обмінювався з тими інституціями своїми публікаціями. При допомозі відповідних письм і телеграм взяв наш Університет участь в ювілеях Академіка Грушевського, Академіка Багалія і інших.

Особливу вагу мало уряджене стараннями Українського Академічного Комітету при особливо діяльній участі нашого Університету ювілейне свято в честь Ольги Кобилянської. Святочну промову виголосив уступаючий тепер Ректор. Прегарний реферат про ювілятку виголосив Професор Карлового Університету Др. Юрій Горак. Свято відбулося при великій і сердечній участі представників чеського суспільства.

З важних фактів, які переживав наш Університет, треба зазначити перехід його із під управи Міністерства Закордоних Справ під управу Міністерства Шкільництва і Народньої Освіти Ч. С. Р. При нагоді цього переходу вважаю своїм милим обовязком зложити найсердечнішу подяку Міністерству Закордоних Справ, Панові Міністрові Др. Едуардові Бенешові та його заступникові — Міністрові Др. Гірсі за дотеперішню опіку і поміч для наших культурно-наукових задач та зрозуміння ваги нашої інституції (оплески) а також цілій владі Чехословацької Республіки за її постійну вже семилітню поміч моральну і матеріяльну для нашого Університету і нашої академічної молоді! (Знову оплески.)

Український Університет працював шляхом згаданої давніше точно наміченої програми ще і в оцих головних напрямх.

Через засновання Українського Академічного Комітету для інтелектуальної міжнародної співпраці при Лізі Народів ввійшов наш Університет у сполучі з іншими науковими інституціями як: Наукове Товариство Имени Шевченка, Історично-Філологічне Товариство, Українська Господарська Академія, Український Педагогічний Інститут і т. д. у тісний зв'язок із широким культурним світом. Комісія Ліги Націй для інтелектуальної співпраці і Парижський Інститут для міжнародної інтелектуальної співпраці признали нас і де факто і де юре як національну комісію, признаючи тим самим культурну суверенність українського народу.

Уступаючи оце Ректор, як Голова Академічного Комітету, взяв ураз із Генеральним Секретарем участь у кількох міжнародних конференціях і конгресах, яких вершком було свято знаменитого ученого Бертельо в Парижі 1927 року. В Старославній Сорбоні передав Ректор нашого Університету, серед об'явів прихильности зібраних там делегатів університетів і академій цілого світу, святочну адресу нашого Університету, яку дозволю собі відчитати, бо вона — це наша культурна програма.

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ В ПРАЗІ. Пантеон Франції зєдинив знов уми і серця цілого світа, немов сочка проміння в одно центральне ясне огнище, якому ім'я Марселен Бертельо — велитень світової науки.

Немов отворилося віко його домовини і він з'явився серед своїх приклоників, представників усіх націй, що благословлять монументальні висліди праці великого сина Франції.

В освяченому славою Пантеоні чується немов шум могутних крил геніїв. Се кружляє над домовиною свого великого брата плеяда творчих духів: — не лише споріднені із славним хеміком духи учених, яких веде Lavoisier — але і духи усіх тих блискучих умів, мистців духа і слова, яких смертні тіла спочили під склепіннями Пантеону Франції а яких безсмертні твори ввійшли до духової скарбниці цілого людства.

Память усіх тих великанів науки і мистецтва підіймає духових представників усіх націй на ті суверенні вершини, до яких не долітає ні злоба дня, ні відблиски погашеного недавно світового пожару.

На тих незайманих височинах у чистій атмосфері науки почувають себе інтелектуальні робітники усіх народів, по вислову українського поета «синами сонця правди», членами одної великої, універсальної, духової сім'ї і йдуть у шляхотній емуляції на зустріч великим ідеалам людства.

Тому сонцю правди і науки поклоняється і український

нарід; таким почуванням і поглядам дає тут свій вислів і Український Університет в Празі.

Честь і слава творчому генієви Франції!

За Сенат Українського Університету в Празі:

Печатка з мінервою.

Ректор
O. Kolessa.

В Празі, в жовтні 1927.

UNIVERSITÉ UKRAINIENNE À PRAGUE.

AU COMITÉ NATIONAL DU CENTENAIRE DE MARCELIN BERTHELOT.

A l'égal d'une lentille rassemblant les rayons solaires le Panthéon de la France réunit encore une fois les esprits et les cœurs du monde civilisé tout entier dans un foyer lumineux central. Ce foyer lumineux c'est le nom de Marcelin Berthelot, un des géants de la science universelle.

C'est comme si lui-même, sorti de sa tombe eût apparu devant ses admirateurs, représentants de toutes les nations bénissant les résultats monumentaux de l'œuvre de ce grand fils de la France.

Dans le Panthéon sacré de la gloire on croit entendre le bruit des ailes puissantes des génies. C'est la pléiade des esprits créateurs plane au-dessus de la tombe de leur grand frère. Ce ne sont pas seulement les esprits des savants proches au chimiste célèbre, avec Lavoisier à la tête, mais aussi les esprits de tous les maîtres de la pensée et de la parole dont les dépouilles mortelles reposent sous les voûtes du Panthéon de la France et dont les œuvres immortelles constituent le trésor de l'humanité toute entière.

Le mémoire de ces géants de la science et de l'art élève les représentants intellectuels de toutes les nations sur les cimes souveraines où ni les différents du jour, ni les réflets de l'incendie mondial récent n'atteignent pas.

Sur ces hauteurs inviolables dans l'athmosphère pure de la Science les travailleurs intellectuels de toutes les nations se sentent être, selon l'expression du poète ukrainien, des „fils du soleil de la vérité”, membres d'une seule grande famille intellectuelle universelle et dans une émulation noble ils avancent dans un accord commun vers les grands idéaux de l'humanité.

Le peuple ukrainien, lui aussi, vénère ce soleil de la vérité

et de la science et l'Université Ukrainienne à Prague saisit cette occasion pour exprimer ces sentiments pareils.

Hommage et gloire au génie créateur de la France!

Pour le Sénat de l'Université Ukrainienne à Prague:

Octobre 1927.

Le Recteur

О. Колесса.

Український Університет узяв участь у цілому ряді наукових конгресів як:

Міжнародній бібліологічний конгрес в Празі, при якому уступаючий Ректор виголосив окрім привітальної промови і реферат про рукописні та палеотипні книги південного Підкарпаття.

Ідучи у напрямі нашої словянської програми, Український Університет взяв діяльну участь у кількох словянських конгресах а передусім у конгресі словянських географів та етнографів в Празі. Ректор виголосив при тій нагоді окрім привітальної промови реферат «Головні напрями і методи в розслідах українського фольклору».

На географічно-етнографічному конгресі р. 1927 в Польщі при участі делегатів нашого Університету і інших українських наукових установ зазнали ми активної допомоги чеської делегації, завдяки якій удалось нам усунути де-які важні перешкоди та здобути собі на цьому конгресі повну рівноправність з іншими словянськими народами. За сю моральну поміч висловлюю тут чеським делегатам конгресу прилюдну сердечну подяку (оплески). У цьому конгресі уступаючий ректор, рівночасно як голова Академічного Комітету, виголосив відповідні промови і два наукові реферати. Окрім того, виступив ще з рефератом і друрий делегат Українського Університету проф. Щербаківський.

Український Університет маючи своє пристановище тут на Чеській землі, де знайшов прихильну атмосферу і сприятливі умови для своєї наукової праці, старався стояти у тісному звязку з духовними стремліннями і культурним життям Чехословацького народу, брав участь через уступаючого ректора в усіх важних проявах його культурного життя у всіх полетах чеського духа і творчого чеського генія. Між іншими взяв уступаючий Ректор участь у конгресі високих чеських шкіл, у конгресі чеських природописців, у ювілеях чеських природописців, а з окрема у ювілеях визначних учених як Президента Академії Наук Проф. Зубатого, Проф. Пастерника, Проф. Махалю, Проф. Нідерле, Проф. Полівки, Проф. Бідла і т. д. При усіх тих святочних зібраннях виголосив уступаючий ректор відповідні промови.

Особливо треба відмітити між цими ювілеями ювілей Фр.

Паляцького, батька і будителя чеського народу, якого імя із-за його непохитно-прихильного відношення до українського народу проявленого як на зїзді словянських учених так і на Кромержицькому зїзді року 1848, а окружене і у нашого народу глибокою пошаною. Уступаючий Ректор виголосив при нагоді цього ювілею відповідні промови так на Академії в честь Паляцького урядженій нашим Університетом, як і при нагоді української маніфестації перед пам'ятником великого чеського будителя.

Університет наш взяв дальше участь через свого уступаючого ректора у ювілею Міністра Годжі та Міністра Гірси, якому принагоді його відїзду з Праги передав Університет відповідну мистецьку адресу.

Особливо світлим моментом для нашого Університету і для усіх наших наукових організацій був 75-літній ювілей Пана Президента Т. Г. Масарика, якого день народження був для нас що року щирим і великим святом. З нагоди сього ювілею присвячено Пану Президентові «Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі».

Цього року святкував Український Університет ураз із цілим Чехословацьким народом ювілей 10-літнього відродження державности цього народу. Ураз із іншими українськими культурними інституціями зєдиненими в Українському Академічному Комітеті уладив наш Університет з тої нагоди Святочну Академію при чому уступаючий Ректор, як голова Академічного Комітету, а також теперішній Ректор, Проф. Антонович виголосили відповідні промови.

Нині, кінчаючи огляд діяльности Українського Університету за послідні три роки мого Ректорату і за сім літ існування нашого Університету, позволю собі ще раз із цього місця проявити радість з причини 10-літнього ювілею державного воскресення Чехословацького Народу, з яким злучила нас тисячелітня історична традиція. Дай, Боже, щоби все те, що є в тій традиції світлого і великого продовжувалося і відроджувалося у безконечному ряді майбутніх генерацій для здійснювання ідеї словянської взаїмности, для добра і світлої будучности обох народів!

Чехословацькому Народові честь і слава!

Nemohu ukončiti svou řeč, abych nevzpoměl s díky vzácné blahovůle, projevené od 7 let Ukrajinské universitě, se strany Vlády Československé Republiky a zvláště abych nevyslovil hlubokou vděčnost Jejímu Presidentu prof. Masarykovi. Ukrajinský národ nikdy nezapomene tato dobrodiní, prokázaná Ukrajinské universitě a vyzývám proto přítomné, aby provolali třikráte slávu Československému národu a Jeho Presidentu Masarykovi. Sláva, sláva, sláva! (Гучні оплески.)

ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ ЗА АКАДЕМІЧНИЙ РІК 1926/27.

Академічний рік 1926/27 був 6-тим по черзі роком існування і діяльності Українського Університету в Празі. З огляду на різні причини переважно зовнішнього характеру, головні зусилля Університету протягом цього року були направлені не на поширення своєї діяльності, а на збереження Університету від скорочення і ліквідації, у зв'язку з прийнятими Чеськословенським Урядом мірами для скорочення допомоги емігрантським організаціям.

1. Академічний Сенат.

Дня 11. червня 1926 р. переведено вибори нового Сенату Університету в такому складі: Ректор Університету проф. Др. Олександр Колесса. Проректор: проф. Сергій Шелухин. Декан філософічного факультету: проф. Василь Біднов. Проректор філ. фак. проф. Др. Агенор Артимович. Декан факультету права та суспільних наук: проф. Кость Лоський. Проректор того факультету: проф. Михайло Лозинський. В такому складі Сенат провадив свою працю, керуючи справами Університету протягом цілого року.

2. Професорські колегії.

В складі професорських колегій протягом 1926/27 наступили такі зміни: Зі складу професорів виступив проф. С. Рудницький. — Професори: Дм. Дорошенко, Вол. Тимошенко та доц. Вол. Залозецький одержали безплатну відпустку на протяг цілого року для інших наукових занять. Проф. Мірчук Ів. мав таку-ж відпустку протягом зимового семестру. Надзвичайний професор Ол. Лотоцький був іменований звичайним професором церковного права. Професорська Колегія складається тепер: з 21 звичайних професорів, 6 надзвичайних, 2 доцентів-суплентів, 1 доцента, 2 прив.-доцентів та 4 лекторів, всього 36 осіб.

Секретарем Університету та Економічним референтом і скарбником був проф. А. Яковлів. Секретарем Сенату був проф. К. Лоський.

3. Діяльність факультетів.

Науково-педагогічна діяльність професорської колегії в факультетах протягом минулого року виявлялася, як звичайно, в провадженні викладів з предметів університетського

курсу, у веденні семінарів та практичних вправ, в переведенні іспитів та рігорозів для студентів, що закінчили відповідні курси.

а) На філософському факультеті: Протягом зимового семестру відбулися виклади з 24 предметів — 62 години тижнево; крім того практичні вправи та семінари провадилися протягом 19 годин тижнево. Протягом літнього семестру відбулися виклади з 21 предметів — 70 годин тижнево; на семінарі і практичні вправи приділено 14 годин тижнево.

Протягом року переведено: одногодинних рігорозів, 10 і 8 головних рігорозів і 5 промоцій на докторів філософії: п. п. Ілленчіка Войтіха, Вергуна Петра, Буждигана Івана, Пачовського Василя і Лоського Ігоря.

б) На факультеті права та суспільних наук. Протягом зимового семестру відбулися виклади з 21 предметів — 57 годин тижнево; крім того практичні вправи та семінари провадилися протягом 14 годин тижнево. В літньому семестрі відбувалися виклади з 27 предметів — 63 годин тижнево і 13 годин призначено на семінарі і практичні вправи. Протягом року переведено: першої категорії іспитів 9 і рігорозів 8; другої категорії іспитів 7 і рігорозів 9; третьої категорії іспитів 8 і рігорозів 7. Промовано на докторів прав 8 осіб: Бойка Михайла, Окіса Василя, Павника Андрія, Сіманціва Гриця, Федорова-Лантуха Сергія, Чернявського Сильвестра, Івашкевича Володимира і Емухварі Володимира.

4. Статистика студентів.

Статистика персонального складу слухачів в минулому академічному році виказує такі числа:

а) На філософському факультеті: Зимовий семестер: вписалося — 100 звичайних слухачів і 44 надзвичайних — разом — 144, в тому числі: 119 мушчин і 25 жінок. Українців — 130, Чехів — 5, Росіян — 5, Словаків — 2, Жидів — 2. Літній семестер: вписалося — 85 звичайних слухачів і 36 надзвичайних, разом — 121, в тому числі: мушчин — 89, жінок — 32. Українців — 113, Чехів — 2, Росіян — 2, Білорусинів — 1, Жидів — 3.

б) На факультеті права та суспільних наук. Зимовий семестер: вписалося — 80 звичайних слухачів і 26 надзвичайних, разом — 106 слухачів, в тому числі 102 мушчин та 4 жінок. Українців — 85, Білорусинів — 4, Грузинів — 8, Чехів — 7, Хорватів 1, Росіян 1.

Літній семестер: Вписалося: 100 звичайних слухачів, 30 надзвичайних, разом — 130 слухачів, в тому числі: мушчин — 126, жінок — 4, Українців 108, Білорусинів — 5, Грузинів — 8, Чехів — 7, Хорватів 1, Росіян — 1.

Всього на обох факультетах було: протягом зимового семестру — 250 слухачів, літнього семестру 251. Порівнюючи кількість слухачів з попереднім роком, треба констатувати, по перше, що кількість слухачів знов зменшилася (попереднього року на зимовому семестрі було 390, на літньому 276); по друге, що даліше зменшення числа слухачів припинилося, бо коли в зимовому семестрі слухачів було 250, то в літньому семестрі це число не тільки не зменшилося, як це звичайно бувало в попередніх роках, а навіть збільшилося — 251; по третє, що зменшення числа студентів в минулому році спостерігалось лише на філософічному факультеті, навпаки, на факультеті права та суспільних наук кількість студентів в літньому семестрі збільшилася на 24 студентів вперше за весь час існування Університету, кількість студентів на факультеті права та суспільних наук перевищила кількість студентів філософічного факультету (130 і 121).

5. Фінансовий стан Університету.

В грудні минулого року переведено Міністерством заграничних справ зменшення субвенції з державних фондів всім емігрантським установам, в тому числі Університетові зменшено субвенцію з 60.000 Кч на 45.000 Кч, себто на 25%, з 1-го січня 1927 р. В наслідок такого зменшення, Сенат Університету змушений був скоротити бюджет Університету в усіх позиціях за 15%. Не вистачило ще 10% і на сю суму довелося зменшити платню професорам, доцентам і лекторам Університету. Покрити дефіцит таким способом вдалося лише дякуючи тому, що на початку минулого року зі складу професорського персоналу вибув проф. Рудницький, а професори Дм. Дорошенко, Вол. Тимошенко, доц. Залозецький Вол. знаходилися протягом року на відпустці без отримування платні. Коли б цього не було, або коли б зазначені професори повернулися до виконання своїх обов'язків, тоді довелося б привести нове і більше скорочення платні професорам.

Нині щомісячний бюджет Університету обраховано в таких сумах: Прибутки: 45.000 Кч субвенції Міністерства закордонних справ; 12.000 Кч надзвичайної субвенції, разом 57.000 Кч. Видатки: платня професорському персоналу — 50.300 Кч, канцелярійним урядовцям 3.300 Кч, помешкання 2.000 Кч, адміністративні, канцелярські і непередбачені видатки 1.400 Кч, разом 57.000 Кч. З цих цифр видно, що Університет, витрачаючи щомісячно всю суму обох субвенцій, не має можливості розпоряджати вільно більшою сумою, ніж 1.400 Кч місячно, з якої покриває всі нефіксовані точно видатки, як канцелярійні, адміністративні і випадкові а між ними запомоги для професорів і доцентів в разі недуги і т. д.

З огляду на скорочення субвенції, Університет не мав можливості задовольнити повною платнею деяких професорів і доцентів, яких іменовано звичайними професорами або доцентами-суплентами.

6. Видавнича діяльність.

З цієї причини Університет не мав можливості що небудь видрукувати з численних готових до друку праць професорської колегії. Лише, на основі побажання, висловленого на попередніх Загальних Зборах, виготовлено і дано до друку річні звіти про діяльність Університету за п'ять перших років його існування. Збірник цей розміром 230 сторін вийшов як раз із друку і дає цінний матеріал для історії культурно-просвітної діяльності української еміграції взагалі, і з окрема для історії заснування і діяльності першого Українського Університету за кордоном. На покриття частини видатків на друк цього Збірника Міністерство Освіти асигнувало Університетові 5.000 Кч.

7. Діяльність Університету на зовні.

Як і в попередні роки, протягом минулого року Університет виявляв свою діяльність на зовні всіма доступними йому способами.

При допомозі Українського Академічного Комітету, що об'єднує в своєму складі всі українські високі школи і наукові товариства за кордоном, Університет постійно знаходився в тісному зв'язку з цими інституціями а також з Міжнародним Інститутом для інтелектуальної співпраці в Парижі, з Міжнародною Комісією при Лізі Націй і з Національними Комісіями інших народів. Такий же тісний зв'язок підтримував Університет з Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові, з Українською Академією Наук в Києві, а також з чеськими університетами і високими школами, обмінюючися з ними своїми виданнями. В особі ректора Університету проф. Колесси, яко голови Академічного Комітету, та академіка проф. І. Горбачевського, який був обраний головою Організаційної Комісії, а потім і головою Українського Наукового З'їзду, а також професорської колегії — Університет прийняв найживішу участь в організації і в працях Українського Наукового З'їзду, який відбувся від 3-го до 7-го жовтня 1926 р. в Празі. Університет допоміг і матеріально Зіздові, асигнувавши з своїх коштів, як і інші українські високі школи 2.500 Кч. Праця з'їзду провадилася в спокійній атмосфері вільної науки, без жадних сторонніх науці тенденцій, мала поважний успіх, скріпила науковий престиж української еміграції і привела до ко-

ристних наслідків, вплив яких відчувається на всіх українських землях.

28. жовтня 1926 р. в день чеського національного свята визволення, Університет влаштував святочну Академію, на якій після вступного слова Ректора, проф. Колесси, з промовами виступили проф. Шелухин та проф. Біднов.

17. листопаду — Університет був репрезентований своїм Ректором на урочистій інсталяції нового ректора Карлового Університету.

20. листопаду ректор проф. Колесса був прийнятий на авдієнції Паном Президентом Республіки проф. Др. Масариком.

1. грудня Ректор був прийнятий міністром освіти Годжою.

4. січня 1927 р. в справі скорочення субвенції Ректор разом з Проректором і Деканами був прийнятий міністром Дром Гірсою.

13. січня Ректор взяв участь у відкритті Словянської Сільсько-господарської Читальні при Господарській Академії, президентом якої є міністер Годжа. При цьому Ректор виголосив відповідне привітне слово.

Під проводом ректора Колесси, як голови Українського Академічного Комітету відбулася дня 16. лютого, разом з ректорами Української Господарської Академії в Подебрадах проф. Шовгенівим та Українського Педагогічного Інституту ім. Драгоманова проф. Др. Сімовичем прощальна авдієнція у міністра Дра Гірси, перед його виїздом до Варшави. Депутація ця вручила міністрови відповідні адреси, згл. альбоми, а між ними по мистецьки викінчений адрес Українського Університету. Представником від Центрального Союзу Українського Студентства був Др. Ніжанківський.

25. лютого ректор проф. Колесса був на авдієнції у міністра закордонних справ Дра Бенеша.

7. березня з нагоди народження Пана Президента Республіки, Ректор з Деканами зложили свої побажання в канцелярії Пана Президента.

24. березня і 5. квітня, Ректор був на авдієнції у міністра проф. Крофти, а 6. квітня — у міністра Годжі, а 9. травня у міністра Крофти і у міністра Гірси.

3. травня Українське Історично-Філологічне Товариство в Празі урядило святочні Збори з нагоди 40-ліття наукової, літературної та громадської діяльності та 60-их роковин народження Ректора, проф. Колесси. На цих зборах явилися делегати важніших українських культурних організацій — а з чеських кругів: від канцелярії п. Президента мін. радник Др. Ржіга; Президент чеської Академії Наук проф. Др. Зубати, делегати мін. шкільн. Проф. Др. Ріпка та Др. Урбан;

члени проф. збору Карлового Унів. і багато інших визначних Чехів. Ювілята витали, в числі інших численних делегацій, також Декани обох факультетів Університету.

З 1-го по 12. червня б. р. має відбутися Всесловянський Зїзд Географів та Етнографів. На цьому Зїзді Університет буде репрезентований п. ректором проф. Колессою та проф. Вад. Щербаківським.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ
УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ
В ЗИМОВІМ ПІВРОЦІ 1926—1927.

I.

Філософічний факультет.

А. Історично-філософський відділ.

1. Філософія.

Надзв. проф. Др. Іван Мірчук: *Метафізика*. (3 год. тижн.)
Філософічні справи. (2 год. тижн.)

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Дмитро Дорошенко: *Джерела до української історії*. (3 год. тижн.)
Козацькі літописи. (2 год. тижн.)

Проф. Василь Біднов: *Загальна історія української церкви до XV. стол.* (2 год. тижн.)
Історія школи й освіти на Україні. (2 год. тижн.)
Практичні справи з історії української церкви. (1 год. тижн.)

б) Всесвітня історія:

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Розвиток західно-європейських держав в XIX. стол.* (2 год. тижн.)
Історичні основи модерної нації (1 год. тижн.)
Семинар. (2 год. тижн.)

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Римська історія часів цісарства*. (2 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Державний устрій стародавньої Греції*. (1 год. тижн.)
Історично-епіграфічні справи: Грецькі написи історичні. (2 год. тижн.)

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Історія українського мистецтва. Продовження.* (3 год. тижн.) Понеділок, вівторок і середа від 12—1, Клементіnum сая І.

Семинар історії мистецтва. (2 год. тижн.)

Доцент Др. Володимир Залозецький: *Історія нідерландського малярства XIV. і XV. стол.* (2 год. тижн.)

Методичні вправи. (2 год. тижн.)

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Камяна доба на Україні.* (3 год. тижн.)

Семинар. (2 год. тижн.)

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Практичні вправи в читанню стародавніх музичних нотацій.* (3 год. тижн.)

3. Фільольогія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Розбір вибраних поетичних творів української літератури.* (3 год. тижн.)
Семинар: *Граматичні вправи, реферати і праці.* (2 год. тижн.)

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія апокрифічної літератури на Україні. Продовження.* (2 год. тижн.)

Українська палеографія. Продовження. (1 год. тижн.)

Семинар української фільольогії: *Наукові праці й реферати. Продовження.* (2 год. тижн.)

б) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Чеська граматика з практичними вправами для починаючих.* (2 год. тижн.)

Систематичні взірці нової чеської літератури. (2 год. тижн.)

в) Клясична фільольогія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *«Сатири» Горация.* (5 год. тижн.)

Приват-Доцент Федір Слюсаренко: *Г. Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.)

П. Овідій Назон: Вибрані вірші. (1 год. тижн.)

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славинська: *Читання та пояснення одного з творів Діккенса. Граматична аналіза тексту, пере-*

важно складні. (4 год. тижн.) У вівторок від год. 3—5 по пол. Клементіnum, саля ч. VII. і в суботу від год. 5—7 по пол. Клементіnum, саля ч. V.

г) Французська мова:

Лекторка Др. Лідія Шульгинова: Курс французської мови. (4 год. тижн.)

Б. Природописно-математичний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: Органічна хемія. (4 год. тижн.)

2. Біольогія.

Проф. Др. Петро Анрієвський: Загальна біольогія: Внутрішня еволюція тварин. Продовження. (3 год. тижн.)
Загальна зоольогія: Розвиток органів внутрішньої секреції у тварин. (2 год. тижн.)

3. Геольогія.

Проф. Федір Швець: Кенозойська група систем. (2 год. тижн.)
Семинар з історичної геольогії з палеонтольогією. (3 год. тижн.)

4. Географія.

Проф. Др. Степан Рудницький: Регіональна географія, ч. I. з методичними вправами. (3 год. тижн.)
Географічний семинар. (2 год. тижн.)
Самостійні праці в області землезнання. (Числиться за 7 год. тижн.) Мала саля географічного уставу, Альбертів 6. Дні й години в порозумінні зі слухачами.

5. Соціяльна медицина.

Надзв. проф. Др. Борис Матюшенко: Соціяльна гігієна. (3 год. тижн.)
Евгеніка. (2 год. тижн.)

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Українське право.

Проф. Ростислав Лашенко: Історія українського державного права доби литовсько-польської. (3 год. тижн.)
Історія українського родинного і спадкового права. (2 год. тижн.)

2. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія та система римського права.*
Часть II. *Загальна частина системи і наука про права рі-*
чові. (4 год. тижн.)
Семинар римського права. (1 год. тижн.)

3. Церковне право.

Проф. Олександр Лотоцький: *Церква і держава.* (5 год.
тижн.)

4. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Загальна історія*
приватного права. Частина II. (3 год. тижн.)
Доц. супл. Опанас Андрієвський: *Право річeve і право*
зобов'язань. (5 год. тижн.)
Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес.* (2 год.
тижн.)
Семинар цивільного процесу. (1 год. тижн.)

5. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Особлива частина торговель-*
ного права. (1 год. тижн.)
Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Морське та річне право.*
(2 год. тижн.)

6. Карне право.

Проф. Сергій Шелухин: *Особлива частина карного права.*
Злочини проти маєткових прав. (3 год. тижн.)
Семинар карного права. (2 год. тижн.)
Доц. супл. Сергій Буткевич: *Курс карного процесу.* (3 год.
тижн.)

7. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Володимир Старосольський: *Політичне*
право. *Загальна частина.* (2 год. тижн.)
Учення про форми держави. (1 год. тижн.)
Семинар політичного права. (2 год. тижн.)

8. Адміністративне право.

Проф. Др. Отон Ейхельман: *Адміністративне право.*
Часть I. (2 год. тижн.)
Місцеве самоуправовання. (1 год. тижн.)
Вправи з обсягу адміністративного права і місцевого само-
урядовання. (2 год. тижн.)

9. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Державні прибутки.* (4 год. тижн.)

10. Міжнародне право.

Проф. Др. Михайло Лозинський: *Система міжнародного права: Вступ. Загальна частина.* (4 год. тижн.)
Вправи з міжнародного права і політики. (1 год. тижн.)

11. Політична економія.

Надзв. проф. Олександр Мицюк: *Вчення про конюнктуру.* (2 год. тижн.)
Кредит. (2 год. тижн.)
Семинар політичної економії. (1 год. тижн.)

12. Теорія кооперації.

Надзв. проф. Сергій Бородаєвський: *Принципи кооперативного законодавства.* (2 год. тижн.)

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Бюджетна статистика.* (3 год. тижн.)
Семинар статистики. (2 год. тижн.)

В ЛІТНІМ ПІВРОЦІ 1927.

I.

Філософічний факультет.

A. Історично-філософський відділ.

1. Філософія.

Надзв. проф. Др. Іван Мірчук: *Метафізика. Систематична частина.* (3 год. тижн.)
Філософічні вправи. (2 год. тижн.)

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Дмитро Дорошенко: *Джерела до української історії. Продовження.* (3 год. тижн.)
Козацькі літописи. Продовження. (2 год. тижн.)

Проф. Василь Біднов: *Загальна історія української церкви до XV. стол. Продовження.* (2 год. тижн.)
Історія школи й освіти на Україні. Продовження. (2 год. тижн.)

Практичні справи з історії української церкви. (1 год. тижн.)

б) Всесвітня історія:

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Розвиток західно-європейських держав в ХІХ. стол. Продовження.* (2 год. тижн.)

Історичні основи модерної нації. Продовження. (1 год. тижн.)

Семинар. (2 год. тижн.)

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Римська історія часів цісарства. Продовження.* (2 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Огляд грецької історії до початку грецько-перських війн.* (1 год. тижн.)

Історично-епіграфічні справи: Грецькі написи історичні. (2 год. тижн.)

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Історія українського мистецтва. Продовження.* (3 год. тижн.) *Понеділок, вівторок і середа від 12—1, Клементіnum саля І.*

Семинар історії мистецтва. (2 год. тижн.)

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Археологія України. Продовження.* (3 год. тижн.)

Семинар з археології України. (2 год. тижн.)

3. Фільольогія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Українська грамати́ка.* (3 год. тижн.)

Пояснення Шевченкових поезій. (2 год. тижн.)

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія апокрифічної літератури на Україні. Продовження.* (1 год. тижн.) *В суботу від год. 5—6, в малій салі семинара словянської фільольогії, ул. Бжегова 5.*

Семинар української фільольогії: Наукові праці й реферати. (2 год. тижн.) *В суботу від год. 6—8 по пол. Тамже.*

б) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Практична грамати́ка чеської мови.* (2 год. тижн.)

Чеське читання, конверсація і правопись. (2 год. тижн.)

в) Клясична фільольогія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Порівнююча грамати́ка клясичних мов.* (5 год. тижн.)

Приват-доцент Фері́р Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.)

П. Овідій: Вибрані вірші. (1 год. тижн.)

г) Анґлі́йська мова:

Лекторка Ма́рія Сла́винська: *Грамати́чні вправи на основі твору Ді́ккенса. „Christmas Carol“.* (4 год. тижн.)

г) Францу́зьська мова:

Лекторка Др. Лі́дія Шульги́нова: *Курс французської мови.* (4 год. тижн.)

Б. Природописно-математичний відділ.

1. Хе́мія.

Проф. Др. Іва́н Горбаче́вський: *Органі́чна хе́мія. Продовження.* (4 год. тижн.)

2. Біо́льогія.

Проф. Др. Петро́ Андрі́євський: *Зміна внутрі́шньої динамі́ки при виході зві́рят з життя у воді до життя на суху.* (4 год. тижн.)

Семинар. (1 год. тижн.)

3. Гео́льогія.

Проф. Фе́дір Шве́ць: *Кенозо́йська група́ систем.* (2 год. тижн.)

Семинар гео́льогії. (2 год. тижн.)

4. Со́ціяльна медицина.

Проф. Др. Бори́с Матю́шенко: *Со́ціяльна гі́гієна. Продовження.* (3 год. тижн.)

Евге́ніка. Продовження. (2 год. тижн.)

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Загальна наука права.

Проф. Др. Стані́слав Дні́стря́нський: *Істо́рія фі́лософії́ права.* (3 год. тижн.)

Проф. Серге́й Шелухи́н: *Енцикло́педія́ (загальна теорія́ права).* (2 год. тижн.)

Проф. Кость Лоський: *Всесвітня історія публичного права.* (2 год. тижн.)

2. Соціологія.

Проф. Др. Отон Ейхельман: *Соціологія.* (2 год. тижн.)

3. Українське право.

Проф. Ростислав Лашенко: *Історія українського державного права.* (2 год. тижн.)

Історія родинного і спадкового права. (1 год. тижн.)

Семинар з історії українського права. (2 год. тижн.)

Прив. доц. Др. Олександр Гайманівський: *Історія прав населення України доби київської та литовсько-польської.* (3 год. тижн.)

4. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського приватного права. Частина III. (Право зобов'язань, родинне і спадкове.)* (3 год. тижн.)

5. Церковне право.

Проф. Олександр Лотоцький: *Догма церковного устрою.* (2 год. тижн.)

Відносини церкви і держави в сучасних державах. (3 год. тижн.)

6. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Цивілістичний семінар.* (2 год. тижн.)

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес.* (2 год. тижн.)

Семинар цивільного процесу. (1 год. тижн.)

Доц. супл. Опанас Андрієвський: *Спадкове право.* (3 год. тижн.)

Семинар спадкового права. (2 год. тижн.)

7. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Загальна частина торговельного права.* (1 год. тижн.)

8. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Курс карного права.* (3 год. тижн.)

Доц. супл. Сергій Буткевич: *Курс карного процесу.* (3 год. тижн.)

9. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Володимир Старосольський: *Політичне право.* (2 год. тижн.)
Істота держави. (1 год. тижн.)
Семинар політичного права. (2 год. тижн.)

10. Адміністративне право.

Проф. Др. Отон Ейхельман: *Адміністративне право.*
Часть II. (2 год. тижн.)
Вправи з обсягу місцевого самоуправління. (1 год. тижн.)

11. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Державний бюджет.* (4 год. тижн.)

12. Міжнародне право.

Проф. Др. Михайло Лозинський: *Мир, війна, нейтральність.* (4 год. тижн.)
Семинар з міжнародного права. (1 год. тижн.)
Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Міжнародне приватне право.* (2 год. тижн.)

13. Економічні науки.

Надзв. проф. Олександр Мицюк: *Приватна економія.* (2 год. тижн.)
Робітниче законодавство. (2 год. тижн.)
Соціальна політика. (2 год. тижн.)
Надзв. проф. Сергій Бородаєвський: *Кооперація поміж Слов'ян.* (1 год. тижн.)
Асекураційне право. (2 год. тижн.)

14. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Кооперативна статистика.* (3 год. тижн.)
Семинар статистики. (2 год. тижн.)

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ ЗА 1927/28 АКАДЕМІЧНИЙ РІК.

Академічний 1927/28 рік був 7-им роком існування й діяльності Українського Університету в Празі. Цей рік означився дуже важливою подією в житті Університету, а саме переходом Університету під управу Міністерства Освіти, що завідує і всіма державними університетами в Ч. С. Р. Цим фактом наш Університет зрівнано з чеськими університетами та розширено на нього всі формальні приписи, які зобов'язують на чеських університетах.

1. Склад Сенату.

30. травня 1927 р. на Загальних Зборах професорів і доцентів і на Зборах факультетів було переведено вибори нового Сенату Університету в такому складі: Ректор Університету, проф. Др. Олександр Колесса, проректор проф. Сергій Шелухин, декан філософічного факультету проф. Дмитро Антонович, продекан проф. Василь Біднов, декан факультету права та суспільних наук проф. Кость Лоський, продекан проф. Володимир Тимошенко. В такому складі Сенат провадив свою працю, кермуючи справами Університету протягом цілого року.

2. Професорська Колегія.

В складі професорської колегії наступили протягом року такі зміни: а) Зі складу професорів виступив проф. міжнародного права, Михайло Лозинський, б) проф. Володимир Тимошенко повернувся з відпустки і розпочав виклади, проф. Іван Мірчук повернувся з відпустки і викладав протягом зимового семестру, а в літньому семестрі одержав безплатну відпустку до кінця року, проф. Дмитро Дорошенко був у безплатній відпустці протягом зимового семестру, а на літній семестер повернувся з відпустки і викладав, доц. Володимир Залозецький знаходився на безплатній відпустці протягом цілого року, проф. Др. Володимир Старосольський мав безплатну відпустку протягом зимового семестру, проф. Олександр Шульгин був на відпустці протягом неповного зимового

семестру; в) надзвич. проф. Борис Матюшенко філософічного факультету і надзвичайні проф. Бородаєвський і Олександр Мицюк — правничого факультету були обрані звичайними професорами, перший на катедру соціальної гігієни, другий на катедру кооперації, третій на катедру політичної економії; г) в кінці року виступив зі складу факультету правничого доц.-супл. Сергій Буткевич, з причини виїзду з ЧСР.

Із цими змінами, нині професорська колегія складається: з 23-ох звичайних професорів, 3-ох надзвичайних, 1 доцента-суплента, 1 доцента, 2-ох приват-доцентів та 4-ох лекторів, разом 34 особи.

3. Діяльність факультетів.

Науково-педагогічна діяльність професорської колегії на факультетах протягом минулого року виявлялася, як звичайно, у веденні викладів з предметів університетського курсу, семінарів та практичних вправ, в переведенні іспитів та ригорозів для студентів, що закінчили відповідні курси.

а) На філософічному факультеті: Протягом зимового семестру відбувалися виклади з 23-ох предметів 62 год. тижнево; крім того семінарі й практичні вправи провадилися з 12 предметів 20 годин тижнево. Протягом літнього семестру відбувалися виклади з 28 предметів 70 годин тижнево; на семінарі і практичні вправи з 8-ми предметів було уділено 12 годин тижнево.

б) На факультеті права та суспільних наук: Протягом зимового семестру відбулися виклади з 24-х предметів 54 годин тижнево; семінарі провадилися з 9-ти предметів 15 годин тижнево. В літньому семестрі відбувалися виклади з 25-ти предметів 53 годин тижнево; семінарі провадилися з 11-ти предметів 15 годин тижнево.

На філософічному факультеті було переведено: 2 філософічно-педагогічні іспити; 10 доповнюючих іспитів з латини; 7 малих ригорозів, 3 великих, двохгодинних ригорозів. Були промовані на доктора філософії: Антонина Равич і Євгенія Опадча.

На факультеті права та суспільних наук було переведено іспитів: 2 історично-правничих, 5 судових, 5 політичних ригорозів: 5 історичних, 4 судових, 3 політичних. Були промовані на докторів прав: Давид Чхиквадзе, Атанас Ковальов, Георгій Накашідзе, Дмитрій Бистролетов, Юліян Джанджгава і Михайло Кириця.

4. Статистика студентів.

Статистика персонального складу слухачів в минулому році виказує такі числа:

а) На філософічному факультеті: 1. Зимовий семестер: імагрикульовано: 95 звичайних слухачів і 37 надзвичайних, всього 132, в тому числі: 97 мушчин і 35 жінок. З них: Українців 121, Чехів 5, Білорусів 1, Сербів 1, Москалів 2, жидів 2. 2. Літний семестер: імагрикульовано 78 звичайних слухачів і 28 надзвичайних, всього 106, в тому числі: мушчин 78, жінок 28. З них було: Українців 97, Білорусів 1, Чехів 3, Болгарів 1, Сербів 1, Москалів 2, Жидів 1.

б) На факультеті права та суспільних наук: 1. Зимовий семестер: імагрикульовано 74 звичайних слухачів і 39 надзвичайних, разом 113, в тому числі: 103 мушчин і 10 жінок. З них було: Українців 94, Білорусів 2, Чехів 8, Москалів 1, Мадярів 2, Вірмен 1, Осетин 1, Грузинів 3, Жидів-караїмів 1. 2. Літний семестер: було імагрикульовано: 62 звичайних слухачів і 26 надзвичайних, разом 88, в тому числі: 79 мушчин і 9 жінок. З них було: Українців 70, Білорусів 3, Чехів 8, Москалів 1, Мадярів 2, Литовців 2, Вірмен 1, і Осетин 1.

Разом на обох факультетах було слухачів: в зимовому семестрі 245 і в літньому 194. Порівнюючи з попереднім роком скількість слухачів знов показує тенденцію до зменшення: в минулому році в зимовому семестрі було 250 (більше на 5) і в літньому 251 (більше на 57). В минулому академічному році вперше серед слухачів Університету з'явилися студенти з числа учнів, що тільки що покінчили і здали матуру. Це явище для Університету і інших українських високих шкіл за кордоном надзвичайно відрядне, бо омолодило контингент наших слухачів і приводить до нормального стану університетську науку, яку доводиться вже викладати нормально підготовленим слухачам.

5. Фінансовий стан Університету.

До 1. січня 1928 р. бюджет Університету виносив суму 57.000 корон, яка покривалася за рахунок: субвенції Міністерства закордонних справ 45.000 корон і надзвичайної субвенції 12.000 корон. З переходом Університету під управу Міністерства Освіти, субвенція на утримання Університету від Міністерства була визначена в сумі 500.000 корон на рік, себ-то 41.900 Кч на місяць. Отже зменшено попередню субвенцію (45.000 Кч) ще на 3.400 корон на місяць. З огляду на це Сенатові знов довелося перебудовувати бюджет Університету та відповідно зменшувати. Тому, що вже попередньо було переведено зменшення платні професорам, доцентам і лекторам на 10% проти нормального рівня і що дальше зменшення негативно відбилося-б на матеріальному становищі професор-

ського складу, Сенат залишив платню професорам без зміни, зробивши деякі скорочення в інших статтях бюджету.

Після переведених змін бюджет Університету на р. 1928 складено в таких сумах:

П р и б у т к и: Субвенція Міністерства Освіти 41.600, надзвичайна субвенція 12.000, разом 53.600 корон.

Видатки: Платня професорському зборови 46.485, платня канцелярським урядовцям 3.600, помешкання 2.000, канцелярські, адміністративні і непередбачені видатки 1.815, разом 53.900 корон. З огляду на скорочення субвенції, Університет не має змоги задовольнити повною платнею деяких професорів, які були іменовані звичайними професорами (професори: Тимошенко В., і Лотоцький О.), а також не має змоги оплачувати працю приват-доцентів.

6. З причини браку фондів Університет не мав можливості в цьому році що небудь видрукувати з численних, готових до друку праць професорської колегії. Ректорат Університету робить заходи перед Міністерством Освіти про уділення допомоги на видрукування II-го тому Збірника на честь Пана Президента, проф. Масарика. Можна сподіватися, що заходи ці дадуть позитивні наслідки.

7. Діяльність Університету на зовні. Як і в попередні роки Університет виявляв і протягом минулого року свою діяльність на зовні всіма доступними йому способами.

При допомозі Українського Академічного Комітету (що об'єднує в своєму складі всі українські високі школи і наукові товариства за кордоном), головою якого є Ректор Університету, Університет знаходився в тісному постійному зв'язку з цими інституціями а також з Інститутом для міжнародної інтелектуальної співпраці в Парижі. Тісний зв'язок підтримував Університет з чеськими Університетами і високими школами. Університет обмінюється своїми виданнями з Українською Академією Наук у Києві, Наук тов. ім. Шевченка у Львові а також і з іншими науковими інституціями на Україні.

З подій і фактів діяльності Університету на зовні треба зазначити слідуючі:

В червні 1927 року, Університет взяв участь через своїх заступників — Ректора, проф. Колессу і проф. Щербаківського у Всесловянському Конгресі географів та етнографів у Польщі, Делегати Університету оголосили 4 реферати на конгресі. На початку конгресу трапився прикрий інцидент, а саме в одному з комунікатів конгресу вжито зневажливих висловів на адресу Українців. Наша делегація з цього приводу склала

протест з вимогою сатисфакції. Цей протест прийнято на увагу, зневажливі вирази відкликано і подано до відома всім членам конгресу словом і друком. Тим інцидент полагоджено.

23.—26. жовтня відбулося в Парижі святкування пам'яті знаного французького вченого Бертельо. Ректор Університету прийняв участь в цьому святі іменем Університету і 23. жовтня на святочному засіданні в Сорбонні передав по місцеві виконану адресу від Університету.

Використовуючи нагоду, ректор проф. Колесса, яко Голова Академічного Комітету, разом з генеральним секретарем Комітету, проф. Яковлевим і членом Управи, проф. Шульгиним одвідали Міжнародний Інститут для інтелектуальної співпраці, директора Інституту п. Люшера і його заступника.

28. жовтня з нагоди свята Республіки Ч. С. Р., ректор проф. Колесса був у чесько-словенського посла в Парижі, п. Осуського, на руки якого склав поздоровлення іменем Університету. Тут у Празі, проректор проф. Шелухин і члени Сенату дали свої підписи в книзі підписань Панові Президентів.

5. грудня на засіданні Академічного Комітету, Ректор Університету присвятив промову на святочній академії урядженій на пошану письменниці О. Кобилянської з нагоди її ювілею.

15. грудня Ректор Університету приймав участь у святі інавгурації нового ректора Карлового університету проф. Др. Нідерле.

22. січня 1928 р. Ректор Університету взяв участь у святочному відкритті Словянського Інституту в Празі.

31. січня Ректор Університету з нагоди ювілею міністра Освіти Дра Годжі склав йому іменем Університету поздоровлення.

5. лютого Ректор Університету взяв участь у святі Коменського.

2. березня Ректор Університету іменем Університету склав привітання проф. Полівці з нагоди його ювілею.

7. березня Університет влаштував Академію з нагоди дня народження Пана Президента, проф. Дра Масарика. На Академії промовляли: Ректор та проф. Біднов. Були присутні професори університету і делегати від студентства.

11. березня Ректор взяв участь у святі роковин Т. Шевченка, урядженому студентами Українцями з Підкарпаття і виголосив реферат.

28. березня Ректор заступав Університет і виголосив відповідну промову на святочнім засіданні Академії Земледільства з нагоди відкриття словянської земледільської бібліотеки.

26. квітня, Ректор взяв участь і промовляв на святочному відкритті будинку УМСА. в Празі.

15. травня відбулася передача управи Університету з Мі-

ністерства Закордонних Справ до Міністерства Освіти в присутності делегатів обох Міністерств.

В справах Університету Ректор одвідував Міністрів і Міністерства: 7. липня 1927 р. Міністерство Закордонних Справ 5. жовтня Пана міністра Крофту в справах стипендій, фінансових і Словянського Інституту. 11. жовтня — міністра освіти і референтів Міністерства в актуальних університетських справах.

30. листопаду разом з Ректором Педагогічного Інституту проф. Сімовичем і Ректором Подебрадської Академії проф. С. Тимошенком одвідали міністра Крофту в справах Словянського Інституту.

6. і 17. грудня 1927 р., 11. січня, 24. січня і 3. квітня 1928 р. був ректор в Міністерстві Освіти в справах Університету.

17. січня і 13. лютого Ректор був у тих самих справах в канцелярії Пана Президента.

29. лютого мав авдієнцію у міністра Освіти в актуальних справах Університету і Академічного Комітету.

6. березня одбулася в Університеті нарада Ректорів: Університету, Педагогічного Інституту і Господарської Академії в справах, звязаних з видавництвом.

Ректор Університету був обраний до Організаційного Комітету для влаштування Міжнародного Конгресу народнього мистецтва в Празі, в осени б. р.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ В ЗИМОВІМ ПІВРОЦІ 1927—1928.

I.

Фільософічний факультет.

A. Історично-фільологічний відділ.

1. Фільософія.

Надзв. проф. Др. Іван Мірчук: *Історія грецької фільософії.*
(4 год. тижн.)

Семинар. (1 год. тижн.)

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Василь Біднов: *Громадське й культурне становище України в XVI—XVII вв.* (2 год. тижн.)

Історія Степової України од давніх часів до появи Татар.
(2 год. тижн.)

Практичні справи з історії Запорозжя. (1 год. тижн.)

б) Всесвітня історія:

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Історія Західної Європи в XIX. віці.* (2 год. тижн.)
Основні проблеми методології і філософії історії. (1 год. тижн.)
Семинар. (2 год. тижн.)

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Римський державний і адміністративний устрій.* (2 год. тижн.) (Разом із слухачами правничого факультету.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Грецько-перські війни.* (1 год. тижн.)
Вправи з класичної археології: Грецькі вазы архайчних стилів. (2 год. тижн.)

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Мистецтво доби »Барокко«.* (2 год. тижн.) Понеділок і вівторок від 12—1., Клементінум саля 1.
Вступ до історії мистецтва. (1 год. тижн.) Середа від 12—1., Клементінум саля 1.
Семинар історії мистецтва. (2 год. тижн.)

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Культура мальованої кераміки.* (3 год. тижн.)
Семинарні вправи. (2 год. тижн.)

д) Музика:

Лектор Федір Шешко: *Музично-естетична аналіза творів Михайла Леонтовича.* (4 год. тижн.)

3. Фільмолія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Українська грамати́ка (відмінювання).* (3 год. тижн.)
Грамматичний розбір староукраїнських текстів. (2 год. тижн.) Дні і години цих викладів будуть означені з початком семестра в порозумінні з слухачами.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія апокріфічної літератури на Україні.* Апокріфи новозавітні. (1 год. тижн.)
В суботу від год. 5—6 в малій салі семинара словянської фільмолії, ул. Бржегова 5.
Семинар української фільмолії. Наукові праці й реферати. (2 год. тижн.) В суботу від год. 6—8 по пол. Тамже.

б) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Чеська граматики з практичними вправами.* (2 год. тижн.)

Читання нової чеської літератури і конверсація. (2 год. тижн.)

в) Клясична фільольогія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Порівнююча граматики клясичних мов.* Продовження. (5 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.)

П. Овідій: Вибрані вірші. (1 год. тижн.)

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славинська: *Курс англійської мови.* (4 год. тижн.)

г) Французська мова:

Лекторка Др. Лідія Шульгинова: *Систематичний курс французької граматики з практичними вправами.* (4 год. тижн.)

Б. Природописно-математичний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Органічна хемія.* Продовження. (4 год. тижн.)

2. Біольогія.

Проф. Др. Петро Андрієвський: *Курс загальної біольогії.* (4 год. тижн.)

Семиңар. (1 год. тижн.)

3. Геольогія.

Проф. Федір Швець: *Найновіші часи історії землі.* (3 год. тижн.)

Семинар геольогії. (2 год. тижн.)

4. Соціяльна медицина.

Надзв. проф. Др. Борис Матюшенко: *Соціяльна гігієна.* Продовження. (3 год. тижн.)

Евгеніка. Продовження. (2 год. тижн.)

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Загальна наука права.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Теорія правничого думання*. (3 год. тижн.)

Проф. Сергій Шелухин: *Енциклопедія права* (продовження). (2 год. тижн.)

Проф. Др. Отон Ейхельман: *Загальні основи права*. (2 год. тижн.)

2. Соціологія.

Проф. Др. Отон Ейхельман: *Соціологія*. (2 год. тижн.)

3. Українське право.

Проф. Ростислав Лашенко: *Історія українського речевого права*. (3 год. тижн.)

Джерела литовсько-українського права. (1 год. тижн.)

Семинар українського права. (1 год. тижн.)

Прив. доц. Др. Олександр Гайманівський: *Джерела українського права*. (2 год. тижн.)

Державне право Гетьманщини. (1 год. тижн.)

4. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського приватного права*. Частина I. (*Історія джерел*). (2 год. тижн.)

Семинар з римського права. (1 год. тижн.)

Римський державний і адміністративний устрій (разом зі слухачами філософічного факультету). (2 год. тижн.)

5. Церковне право.

Проф. Олександр Лотоцький: *Церковне управління*. (5 год. тижн.)

6. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Цивілістичний семінар*. (2 год. тижн.)

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес*. (3 год. тижн.)

Семинар цивільного процесу. (2 год. тижн.)

Доц. супл. Опанас Андрієвський: *Загальна частина цивільного права*. (3 год. тижн.)

Семинар цивільного права. (2 год. тижн.)

7. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Торговельне та векселеве право*. (1 год. тижн.)

8. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Курс карного права.* (Продовження.) (3 год. тижн.)

Доц. Сергій Буткевич: *Загальна частина карного права.* (1 год. тижн.)

Карний процес. (2 год. тижн.)

9. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Володимир Старосольський: *Політичне право.* (2 год. тижн.)

Сучасні течії в науці про державу. (1 год. тижн.)

Семинар політичного права. (2 год. тижн.)

10. Адміністративне право.

Проф. Др. Отон Ейхельман: *Вправи з обсягу адміністративного права і самоурядування.* (1 год. тижн.)

11. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Загальна частина фінансової науки. Теорія податків. Посередні та безпосередні податки.* (4 год. тижн.)

12. Економічні науки.

Надзв. проф. Олександр Мицюк: *Теорія політичної економії* (2 год. тижн.)

Історія господарського побуту. (2 год. тижн.)

Семинар народного господарства. (1 год. тижн.)

Надзв. проф. Сергій Бородаєвський: *Курс кооперативного права.* (3 год. тижн.)

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Бюджетна статистика.* (3 год. тижн.)

Статистичний семінар. (2 год. тижн.)

В ЛІТНІМ ПІВРОЦІ 1928.

I.

Філософічний факультет.

A. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Проф. Дмитро Антонович: *Історія розвитку естетичних поглядів.* (1 год. тижн.) В середу від 12—13., Клементinum, саля I.

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Основні проблеми методології історії*. (2 год. тижн.) В суботу від 11—13., Клементіnum, саля I.

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Дмитро Дорошенко: *Історія України*. Загальний курс. (3 год. тижн.) В понеділок від 9—12., Клементіnum, саля I.

Чужоземні подорожі по Україні XVI—XVIII ст. Спеціальний курс. (2 год. тижн.) У вівторок від 10—12., Клементіnum, саля I.

Проф. Василь Біднов: *Братства на Україні*. (2 год. тижн.) В четвер від 8—10. Клементіnum, саля VI.

Українське козацтво до Богдана Хмельницького. (2 год. тижн.) В суботу від 9—11. Клементіnum, саля VI.

Практичні справи з історії козащини. (1 год. тижн.) В середу від 11—12. Клементіnum, саля VI.

б) Всесвітня історія:

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Ж. Ж. Руссо і його вплив на французську революцію*. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 10—12. Клементіnum саля I.

Семинар. (1 год. тижн.) В п'ятницю від 12—13. Тамже.

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Приватне та суспільне життя римське*. (2 год. тижн.) У вівторок від 15—16'35. Кароліnum, саля II.

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Огляд літературних джерел до історії України за античної доби*. (1 год. тижн.) В четвер від 11'30—12'15. Клементіnum, саля II.

Вправи з класичної археології: чорнофігурні антицькі вази. (2 год. тижн.) У вівторок від 11'30—13. Клементіnum, саля II.

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Козацьке Барокко*. (2 год. тижн.) Понеділок і вівторок від 12—13. Клементіnum, саля I.

Семинар. Після умови зі слухачами. (2 год. тижн.)

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Культура мальованої кераміки*. Продовження. (3 год. тижн.) В понеділок від 12—13. Клементіnum, саля VI і в четвер від 16—18, Клементіnum саля I.

Семинар археології. (2 год. тижн.) В середу від 16—18. Після умови зі слухачами.

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Музично-естетична аналіза творів М. Лисенка.* (4 год. тижн.) В Кавліховім Домі. Після умови зі слухачами.

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Відмінювання дієслів.* (3 год. тижн.) В п'ятницю від 7'30—10. Клементіnum, саля V.

Ритмика Шевченкової поезії. (3 год. тижн.) В суботу від 7'30—10. Клементіnum, саля V.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія апокріфічної літератури на Україні.* Апокріфи есхатологічні. Продовження (1 год. тижн.) В суботу від 17—18 в малій салі семінара слов'янської філології, ул. Бржегова 5.

Семинар української філології. Наукові праці й реферати. (2 год. тижн.) В суботу від 18—20. Тамже.

б) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови.* Перша група. (2 год. тижн.) В середу від 15—17. Клементіnum, саля I.
Курс чеської мови. Друга група. (2 год. тижн.) В суботу від 15—17. Клементіnum, саля I.

в) Класична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Морфологія грецького і латинського дієслова.* (3 год. тижн.) В четвер від 9—12. Клементіnum, саля V.

Арістофана Жабі. (2 год. тижн.) В понеділок від 9—11. Клементіnum, саля III.

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.) В четвер від 10—10'45. Клементіnum, саля II. і вівторок від 10—11'30. Тамже.

Вергілій: Вибрані місця. (1 год. тижн.) В четвер від 10'45—11'30. Клементіnum, саля II.

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славинська: *Курс англійської мови.* (4 год. тижн.) В понеділок від 16—17. Клементіnum, саля V. і у вівторок від 16—18. Клементіnum, саля VI.

г) Французська мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Систематичний курс французької граматики з практичними вправами.* (4 год. тижн.) В середу від 17—19. Клементinum, саля VI і в суботу від 11—13, саля III.

Б. Природописно-математичний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Неорганічна хемія.* Продовження. (4 год. тижн.) В середу, четвер і п'ятницю о год. 11. Інститут лікарської хемії. Катержинська 32.

2. Біологія.

Проф. Др. Петро Андрієвський: *Курс загальної біології.* Продовження. (4 год. тижн.) В понеділок і середу від 10—12. Клементinum, саля V.
Семинарні вправи з біології. (1 год. тижн.) Після умови зі слухачами.

3. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Вступ до загальної геології.* (3 год. тижн.) В п'ятницю від 16—19. Альбертів ч. 6, Геологічний інститут. Мала саля.
Семинар. (2 год. тижн.) В середу від 17—19. Тамже.

4. Соціальна медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Соціальна гігієна.* Продовження. (3 год. тижн.) В четвер від 15—18. Гігієнічний інститут. На Боїшті 3.
Евгеніка. Продовження. (2 год. тижн.) В середу від 15—17. Тамже.

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Загальна наука права.

Проф. Сергій Шелухин: *Енциклопедія права.* (1 год. тижн.) Вівторок від 9'35—10'20.

2. Історія українського права.

Проф. Ростислав Лашенко: *Джерела історії українського права.* (1 год. тижн.) В середу від 8—8'45.
Історія українського зобов'язуючого права. (2 год. тижн.) В середу від 8'45—10'20.

Семинар українського права. (2 год. тижн.) В понеділок від 16'40—18'15.

Прив. доц. Др. Олександр Гайманівський: а) *Державне право Гетьманщини*. (Продовження.) (1 год. тижн.) Вівторок від 16'40—17'25.

Джерела українського права. (Продовження.) (2 год. тижн.) Вівторок від 17'30—19'05.

3. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського приватного права*. Ч. II. (Загальна частина системи і наука про права річові). (2 год. тижн.) В середу від 17'30—19'05.
Приватне та суспільне життя римське. (Разом зі слухачами філ. фак.). Вівторок від 15—16'35.
Семинар римського права. (1 год. тижн.) Вівторок від 14'10—14'55.

4. Церковне право.

Проф. Олександр Лотоцький: *Устрій церкви*. (3 год. тижн.) В четвер від 17'30—19'55.
Міжконфесійні відносини. (2 год. тижн.) В суботу від 9'35—11'10.

5. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Родинне право*. (3 год. тижн.) В четвер від 10'25—12'55.
Цивілістичний семінар. (2 год. тижн.) В середу від 10'25—12.

Доцент-супл. Опанас Андрієвський: *Українське право зобов'язань*. (2 год. тижн.) У вівторок від 8—9'30.
Семинар українського права зобов'язань. (2 год. тижн.) В суботу від 13'20—14'55.

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес*. (Теорія і система доказів.) (3 год. тижн.) Вівторок від 11'15—12'55.

6. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Торговельне та векселеве право*. (1 год. тижн.) В п'ятницю від 12'05—12'55.

7. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Особлива частина карного права*. (Злочини проти майткових прав.) (3 год. тижн.) В п'ятницю від 9'35—12.
Семинар карного права. (1 год. тижн.) У вівторок від 10'25—11'10.

Доцент-супл. Сергій Буткевич: *Загальна частина кримінального права. (Новітнє право.)* (1 год. тижн.) В четвер від 15—15'45.

Кримінальний процес. (2 год. тижн.) В четвер від 15'50—17'25.

8. Політичне (державне) право.

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Державне право.* (2 год. тижн.) В п'ятницю від 8—9'30.

9. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Теорія адміністративного права. Частина II.* (2 год. тижн.) В четвер від 8'45—10'20.
Вправи по адміністративному праву (включно місцевого самоуправління). (2 год. тижн.) В понеділок від 8'45—10'20.

10. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Бюджет.* (4 год. тижн.) В середу від 13'20—14'55 і в п'ятницю від 13'20—14'55.

11. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Вправи по міжнародному праву і соціології.* (1 год. тижн.) В понеділок від 10'25—11'20.

12. Економічні науки.

Проф. Володимир Тимошенко: *Господарська кон'юнктура.* (2 год. тижн.) В п'ятницю від 17'30—19'05.
Світовий ринок (сільсько-господарські продукти). (2 год. тижн.) В суботу від 11'15—12'55.
Семинар по економічній політиці. (1 год. тижн.) В п'ятницю від 19'10—19'55.

Проф. Олександр Мицюк: *Аграрна політика.* (2 год. тижн.) В понеділок від 11'15—12'55.
Сільсько-господарська економія. (2 год. тижн.) В суботу від 8—9'30.
Семинар економії. (1 год. тижн.) В понеділок від 13'20—14'05.

Проф. Сергій Бородаєвський: *Кооперативне право.* (3 год. тижн.) В середу від 13—17'25.

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Кооперативна статистика.* (3 год. тижн.) В суботу від 15—17'25.
Статистичний семінар. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 15—16'35.

Всі виклади відбуваються в Кароліnum, в салі ч. II., Прага I, Овoцни трг ч. 3.

На академічний рік 1928/29 вибрано Ректором Професора Дмитра Антоновича.

ДМИТРО АНТОНОВИЧ

народився 1877 р. у Києві. Середню освіту дістав у Київській гімназії, яку скінчив у 1895 році і того-ж року вступив на історично-філологічний факультет Київського університету св. Володимира. Через рік з політичних причин був видалений з Київського університету і перейшов до Харківського, в якому працював під проводом професора, нині академіка Д. Багалія. В часі політичних розрухів в році 1900 Антонович був арештований політичною поліцією і знову видалений із університета. Вийшовши із в'язниці, віддався революційній діяльності, працював на Україні і за кордоном, довгий час провів у політичній ув'язненню в 1903—1904 роках, редагував в тих часах революційні часописи, укладав і видавав політичні брошури, з яких деякі були дуже популярними в народніх українських масах, і був одним із основоположників першої революційної української партії — що взагалі була першою самостійною українською політичною партією на Наддніпрянській Україні.

В 1906 році одійшов від революційної праці виїхав за кордон і виключно віддався студіям в області Історії Мистецтва. Працював у Парижі, Лондоні, Мюнхені, Берліні і Фльоренції. В 1908 році вернувся до Києва, щоб скінчити університет, і в 1909 році представив до історично-філологічного факультету кінцеву завітну працю, з історії північно-італійської скульптури XIV. віку, яку на внесення проф. Павлуцького факультет постановив надрукувати, а автора залишити при університеті для підготовки до професорської катедри. Але незатверджений з причин політичних Антонович, якому було заборонено яку будь педагогічну діяльність в державних установах, виїхав до Італії продовжувати студії і працював у Мілані, Римі, Фльоренції і менших містах північної Італії (Верона, Модена, Бергамо). До світової війни більшу частину часу проводив у Італії, а приїзжаючи на Україну викладав у Києві в приватних драматичних школах — історію костюма, історію стилів, естетику то що.

Підчас війни був уповноваженим Всеросійського Земського Союзу і завідував залізнодорожними потягами, що евакуували ранених на Південно-Західному (українському) фронті.

У 1919 році виїхав знову до Італії, а в 1921 році був по-

кликаний на катедру Історії Мистецтва Українського Університету, спочатку у Відні а пізніше у Празі. В академічному 1921/1922 році був членом Сенату (як продекан), в 1927/1928 році був деканом філософічного факультету.

Наукові праці Дмитра Антоновича відносяться до історії пластичного мистецтва (головним чином італійського і українського) і історії театру. Першу працю надрукував на сторінках Київської Старини у 1896 році. Після того в загальних і спеціальних виданнях і окремими книжками опублікував більше 40 дрібніших дослідів і монографій, а також видав дві більші книги: одну літографовано — «Скорочений курс історії Українського Мистецтва», яка досі являється одним викінченим курсом, прийнятим як підручник на деяких українських високих школах; друга книга видана друком «300 років українського театру», яка також представляє першу спробу систематизувати матеріал до історії українського театру.

Останніми часами Дмитро Антонович працює в області історії українського мистецтва й історії українського театру. Важніші наукові праці Д. Антоновича:

І. З історії пластичного мистецтва:

Первые мастера изъ Кампione въ Моденѣ. Київ 1910. (Друковано на підставі постанови Історично-Філологічного Факультета Університету св. Володимира).

Українська артистична вистава у Києві. — Літературно-Науковий Вістник 1912, I.

Характеристика українських дослідів над українським архітектурним стилем. — Дзвін 1913, XII.

Пролетаріят в скульптурі Менше. — Дзвін 1913, I.

Справа пам'ятника Шевченка у Києві. — Дзвін 1913, II.

Український варіант старої тосканської композиції. — Сяйво 1914, I.

Естетичне виховання Шевченка. — Дзвін 1914, II.

Естетичні погляди Шевченка. — Літературно-Науковий вістник 1914, II.

«Катерина». — Сяйво 1914, II.

Українська артистична вистава у Полтаві. — Дзвін 1914, I.

Український художник Микола Ге. — Сяйво 1914, V—VI.

Четвертий конкурс проектів пам'ятника Т. Шевченкові. — Сяйво 1914, V—VI.

Микола Бурачек (в серії статей «Наші художники»). — Сяйво 1914, III.

Михайло Паращук (в тій-же серії). — Сяйво 1914, IV.

L'art ukrainien. — Збірник «L'Ukraine». Berne 1919.

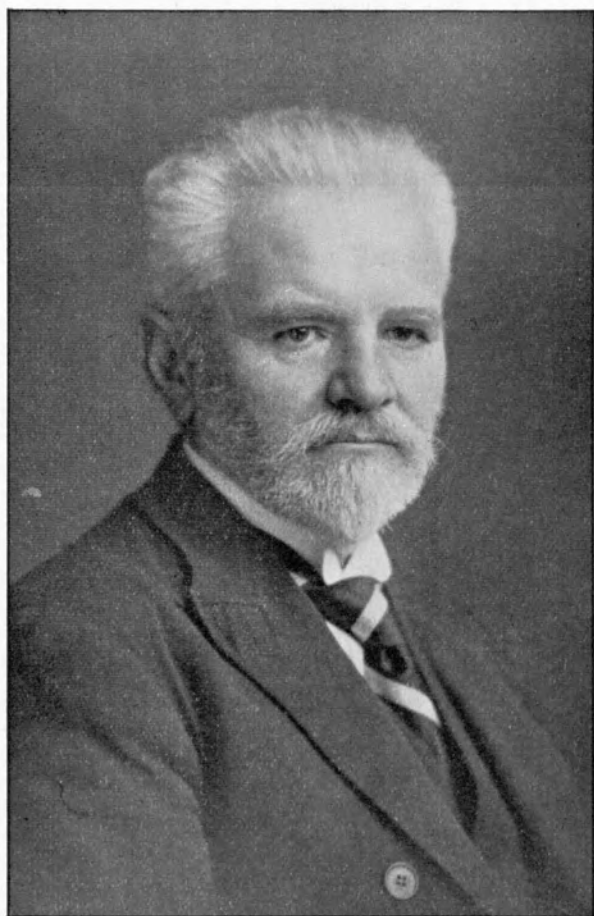
Київ. Мистецько-історичний начерк. Відень 1921.

Українське мистецтво. — Нова Україна 1923, I.

- Скорочений курс історії українського Мистецтва. Літогр. Прага 1923.
- L'art ukrainien moderne. Fas. I. Les artistes du Studio de Prague. Prague 1925.
- Олександр Мурашко. Випуск із серії «Майстри українського мистецтва». Прага 1925.
- Розвій форм української деревляної церкви. — Праці Українського Історично-філологічного Товариства в Празі. Т. I. Прага 1926.
- Хто був будівничим брацької церкви у Львові? — Ibidem.
- Ян Станіславський. Випуск із серії «Майстри українського мистецтва». Прага 1926.
- Дмитро Безперчий. Випуск тої-ж серії. Прага 1926.
- Неопублікований портрет роботи Шевченка. — Студентський Вістник 1926, III.
- Культ Нарбута і мистецтво нової української книги. (Літогр.) — Книголюб 1927, I.
- До питання про походження старої української архітектури. — Записки Історично-Філологічного Відділу Української Академії наук. Кн. XIII—XIV. Київ 1927.
- De l'art du livre Ukrainien. — Congrès internationale des Bibliothécaires et des amis du livre tenu à Prague du 28 juin au 3 juillet 1926. Tome II. Prague 1928.
- Чергове завдання дослідників української гравюри. (Літогр.) — Книголюб 1928, III—IV.
- Тимко Бойчук. Випуск із серії «Майстри українського мистецтва». — Прага 1929.

II. З історії театру:

- По поводу 25-лѣтія сценической дѣятельности М. Л. Кропивницкаго. — Кіевская Старина 1896, XII.
- Український театральний сезон у Києві (1917—1918). — Вістник Союзу Визволення України 1917, XLIII.
- Котляревський і Щепкин. — Чорногора 1921, II.
- Український театр. — Нова Україна 1923, I—II.
- Перша «Наталка Полтавка». — Нова Україна 1923, X.
- Дмитро Бортнянський (1751—1825). — Духовна Бесіда 1925, XV—XVIII.
- Триста років українського театру (1619—1919). Прага 1925.
- Маловідома українська книжка видання 1822 року. (Літогр.) — Книголюб 1929, III—IV.
- Книжка О. Кисіля про К. Соленика. (Літогр.) — Книголюб 1930, IV.
- Das ukrainische Theater. В збірнику «Das geistige Leben der Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart». Münster 1930.

ПРОФ. ДМИТРО АНТОНОВИЧ
РЕКТОР В Р. 1928—29 і 1929—30

Інавгураційний виклад

РЕКТОРА ПРОФ. ДМИТРА АНТОНОВИЧА:

Найновіші розсліди старої української архитектури і значіння їх для історії українського мистецтва.

Презид, як завжди, перш перед початком святакої днини
уважався зникнути, хоч і в невеличкіх шапках, згідно з на-
слідженням колишнього святого Софії, то мовлячи про мистецтво
мистецтва. Дізнаючись, що на старій сторінці, крім
них, але горіла та світила відради зрад, він вирішив
Микола презентувати кілька років розкриття і археологічного
дослідження двох великих церков. Дослідники та цілком
співзвучні Берестей. Детальніше розкриття фундаментів
Церкви св. Софії в частині не повністю нове, але це мов-
лячи про стару будівлю, удалося з'ясувати, куди покласти
власні старі і нові сторінки, які були Софії у всіх
мистецтвах. Згідно з дослідженнями фундаментів і мистецтва
тоді обидві сторінки, з трьома дослідженнями історії тої старої
в XIX столітті, церкви.

Археологічне архітектурне дослідження Микола ула-
дано укласти в церкві. Співзвучні Берестей, тоді укласти

Останнє десятиліття принесло значне оживлення в справі розслідування пам'яток старого українського мистецтва з XI—XII віків і ті здобутки, які для науки вже можуть служити новим і точним матеріалом, okazуються для історії українського мистецтва незвичайно важкими.

Пам'ятники українського мистецтва з XI—XII віків і особливе головний між ними — Храм св. Софії у Києві вже давно приваблюють до себе увагу істориків мистецтва не тільки на Україні, але і скрізь за кордоном і вже давно не може ні один курс історії загального всесвітнього мистецтва обминути цього, в певних відношеннях самотнього та виїмкового пам'ятника мистецтва XI віку. Але всі згадки про цей пам'ятник і його мистецькі вартості архітектурні, скульптурні і малярські не могли відповідати дійсному значінню цього пам'ятника з тої простої причини, що він стояв не дослідженим, можна сказати, нічим, бо ті дослідження, які до недавнього часу переводилося, були не достаточні і не відповідали нинішнім вимогам точної науки. На марне на протязі ряду літ, ще перед війною, академик Ф. Шміт та інші старалися штовхнути справу з мертвої точки; академик Шміт взивав і до урядових і до громадських чинників, звертаючись до них із старим історичним гаслом «Постоїм за святу Софію», його голос залишався «гласом вопіючого в пустині».

Правда, за кілька років перед початком світової війни удалося викликати, хоч і в малому масштабі, акцію для розслідування коли не самої святої Софії, то інших пам'яток мистецтва у Києві, як тоді здавалося, від неї старших. Скромний, але гаряче та ідейно відданий праці інженер-архітект Миліїв присвятив кілька років розкопкам і археологічному дослідженню двох київських церков: Десятинної та церкви Спаса на Берестові. Детальними розкопками фундаментів Десятинної церкви в частині не покритій новою, далеко меншою ніж стара будівлею, удалося виявити краще поземний план старого, і дійсне старшого, ніж свята Софія храму, незвичайно оригінальне закладення його фундаментів і зробити точні обміри східної, з трьома апсидами частини тої старої, в XIX віці знищеної, церкви.

Археологічно-архітектурними розслідуваннями Миліїва удалося також в церкві Спаса на Берестові точно установити

частини старої будови і відмежувати їх від частин, що повстали в першій половині XVII віку під час відбудови церкви щедротами тодішнього київського митрополита Петра Могили. При опрацюванні частин старої будівлі далось точно установити, що ми тут маємо до діла не з церквою X віку, часів кн. Володимира Великого, як думалося перед тим, а з пізнішою будівлею з XII століття. Від будівлі церковної з X віку, яку з певністю за часів кн. Володимира було виведено, слідів не зберіглося; очевидно, в XII віці церкву було вибудовано заново, можливо на місці старішої з X віку, яка, також можливо, могла бути навіть не мурованою а просто деревляною. При тому удалось констатувати в північно-західній частині церкви, власне в північній частині нартекса (притвора) відгороджений від церкви баптистерій (хрестильню) з трьома малими абсидами вирізаними в східній товстій стіні, баптистерій, що разом служив і місцем для похорону (усипальницею). Разом з тим удалось установити, що стіни старої церкви з середини вкрито фресками, яких на жаль не представляється можливим відкрити, бо по тинку верхнього слоя нанесено иньше, також дуже цінне стінне малювання доби Петра Могили. Нарешті зовні церкви удалось одчинити від слів верхнього отинкування частини старих мурів, і тепер наочно можна бачити, як мальовничо виглядали мури київських церков XII віку.

Але з скромними засобами, якими міг орудувати Миліїв, розуміється не можна було приступати до основного розсліду св. Софії та иньших важнійших будівель XI—XII віків. До цієї справи удалось приступити тільки після війни і революції. В 1919 році було зложено комісію із фаховців істориків мистецтва, археологів, архитєктів, інжинірів, художників, то що, під зверхністю київської Української Академії Наук і приступлено до детального обслідування собору св. Софії. Праці переводилося не без змушених перерв на протязі 1919, 1920 і 1921 років. Слідуєча комісія переводила розсліди над більш менш сучасним (може трохи старшим) собором Спаса у Чернигові в 1923—1924 роках і над Успенською церквою Єлецького монастиря у Чернигові-ж в 1924 і додатково в 1926 роках. Нарешті так-би мовити по дорозі було наново розсліджено руїни Старгородської божниці з рештками стінописи на пів дороги між Київом та Черниговом, у Острі.

На превеликий жаль детальні розсліди цих важнійших пам'яток українського мистецтва досі, з причини браку відповідних коштів, мимо незвичайної їх ваги для науки, не знайшли повного видання, яке-б відповідало їх значінню під взглядом як науковим так і мистецьким.

Судити про ці розсліди доводиться по рефератах, корот-

ких звітах і дрібніших монографіях, присвячених цим розслідам і уміщеним в різних виданнях головне Української Академії Наук. Але і з цих публікацій ми довідуємося про багато нових, незнаних нам раніше річей і, головне, можемо судити, яке колосальне значіння ці розсліди мають для науки історії українського мистецтва. При розслідах собора св. Софії у Києві вперше було переведено точні обміри як поземні так і вертикальні, як внизу так і в верхніх ярусах, виконано точні плани і перекрої (раніше відомий план був дуже приблизний) установлено, що ґрунт, як навколо так і в середині церкви підійнято значно більше як на метр, установлено, що ні один прямий кут будівлі не є точно прямим, як і прямі лінії теж відступають від дійсної прямої. Що до прямих кутів, то і у всіх інших досліджених будівлях XI—XII віків точно виведених прямих кутів не було установлено. Чи це єсть наслідок браку відповідно точного знаряддя у тогочасних будівничих, чи наслідок живого безпосереднього естестичного чуття тих будівничих, в нинішніх обставинах категорично рішати було-б небезпечно. Далі відкрито невідомі досі частини фрескових декорацій, зроблено багато фотографічних знімків з ансамблів і деталей, між якими особливу вагу мають фотографічні знімки з пунктів, відповідних до тих, з яких зарисовував у 1651 році частини софійського собору майстер при військовому відділі кн. Радзивила. Ці фотографії наявно стверджують точність рисунків XVII віку, а ті в свою чергу дають можливість судити про вигляд софійського собору перед перебудовами і оббудованням з XVII, XVIII і XIX віків.

Ще більше нового і, можна сказати, несподіваного принесло науці обслідування собору Спаса у Чернігові, цієї, як вважається, найстаршої із уцілівших на Україні будівлі. Тут виявилось, що прямі кути будівлі на стільки не правильні, вся будівля є так стисненою в напрямі північний схід — південний захід, що діаганалі чотирикутника під головною куполою okazалися на $\frac{3}{4}$ метра одна коротша від другої. При дослідженню виявилось, що ні одного перекриття старого в будівлі не зберіглося. При тому було точно установлено межі старого будівання і новіших кладок та добудов, а також проаналізовано спосіб і матеріал первісної кладки, який оказався аналогічним до способу кладки київської Софії і інших будівель XI віку; завдяки цьому в класифікації будинків по способу їх будівання можна тепер провести зовсім певну межу між будівлями XI століття і пізнішими із століття XII. Із двох веж по краях західного фронту собора, північна виявилась прибудованою самостійно трохи пізніше ніж збудовано самий собор; а південну вежу виведено тільки у XVIII столітті на місці сучасного соборові баптистерія. Частини фундаментів цього остатнього,

з трома абсидами, не покриті вежою удалося розкопати. Біля східних абсід собору, в ряд з ними з північного і південного боку було розкопано нижні частини двох усипальниць. Ці будівлі було виведено як самостійні каплиці, але в притик до бічних абсид собору, так що тепер зрозуміло чому на старих рисунках чернігівський Спас має вигляд п'ятиабсидної церкви. Особливе значіння для історії мистецтва має несподівано відкритий на склепінню одної з внутрішніх арок, фрагмент старого стінного малювання, який представляє постать молоді жони, святої проповідниці, виконаний в рисунках і фарбах з видатною умілістю, а що до техніки малярства, то виконаного зовсім відмінним і не подібним до відомого нам досі на терені України способом малювання. Малювання в Спасі чернігівським не виконано *all'fresco*, але, як догадується дослідник М. Макаренко, є малюванням темперою. Воно нанесено на тинк спеціально приготований з домішкою шолухи зерна, ячменю або пшениці, і волокон хоч коноплі хоч льону, які збільшують міцність цього тинку. На поверхні він має жовтавий колір і так вилощений, що часами блищить як слонова кість. Такого способу малювання на стіні ми між українськими пам'ятниками ще не знали; можливо, що цей фрагмент малювання є старіший із всіх відомих нам на Україні стінних малювал, бо є підстави думати, що це малювання було виконано зразу після викінчення будівлі чернігівського Спаса.

Після собора Спаса було ще в Чернігові в літі 1924 і в літі 1926 років, разом на протязі 7 місяців роблено розсліди церкви Успення в Єлецькому монастирі. Тут також було виявлено баптистерій (чи хрестильню) приміщену в південній ділянці нартекса відділеній абсидою від південного корабля церкви. Що тут ми маємо діло іменно з баптистерієм, а не просто каплицею, доказывается тим, що на місці було знайдено остатки хрещальної купелі. Таким чином можна сказати, що при всіх докладно досліджених церквах XI—XII віків на Україні відкрито було баптистерії. Із цього ми не можемо, очевидно, робити висновку, що кожна церква обов'язково мала баптистерій, але можемо заключати, що баптистерії були при церквах річчю звичайною. Ці баптистерії у всіх відомих нам 6 випадках знаходяться на лінії західного фронту церкви з полудневого або північного боку. Іноді їх вибудовано самостійно, іноді їх приміщено в бічній частині нартекса. Іноді вони служать разом і усипальницями, іноді усипальниці прибудовані окремо. В самих церквах правдоподібно погребу не робилося. Це все нові відомости, яких ми раніше, до останніх розслідів не знали.

Але що саме головне для історії українського мистецтва, це остаточно установлені стилістичні деталі церков XII віку, особливе яскраво виявлені в Успенській церкві Єлецького мо-

настирл, яка оказалась багатою на характерні деталі виразно романського стилю. Уже давно біля цієї церкви було знайдено знамениту романську капітель півколони, тепер було точними вимірами встановлено, що це одна з шости капітелів тих шости півколон, що проходять по південній і північній стінах церкви, по три на кожній, з надвірного боку. В середині церкви викрито цілий ряд таких романських деталей, як віконце в стіні до баптистерія, — типово романське віконце з двома колонками посередині; на зовнішній стороні абсиди баптистерія характерні романські деталі, як аркатура і зубчатий пасок і т. д. Характерні романські деталі цієї церкви настільки вражають, що дослідник, проф. І. Моргилевський, закінчуючи свою доповідь про розсліди Успенської церкви, вважає за доцільне «відзначити, що за новою класифікацією пам'яток архітектури княжої доби, встановленою за такими ознаками, як будівельні матеріали, планування, перекриття, конструктивні деталі, методи будування і архітектурні форми, цілком ясно вирисовується група пам'яток типу Єлецької церкви, як пам'яток — введення цього терміну цілком вчасне і науково обгрунтоване — романо-византійських конструкцій...».

Це потвердження, фактами відкритими при розслідах, стилістичного опрeдeлення пам'яток цього ціклу, як романо-византійських має для історії українського мистецтва, може, із всього відкритого, найважливіше значиння. Діло в тім, що ми ще до початку цього десятиліття не мали Історії Українського Мистецтва, як у руских і досі немає історії русского мистецтва, бо опити в цьому змислі в ліпшому разі представляють збірник статей не викінчених по плану і не обєднаних науковою системою. Причиною такого явища є те, що система історії мистецтва в Європі не прикладається до русского мистецтва, а нової системи створити не удалось. Обєднуючи в дослідях пам'ятники мистецтва русского і українського, дослідники не мали так само системи і для українського мистецтва, поки українським мистецтвом не зайнялися сили, що фахово спеціалізувалися на мистецтві західно-європейському. Тільки при цій підоснові пощастило системі історії західно-європейського мистецтва приложити до виявлення процесу історії мистецтва українського. Оскільки це було ясне і оправдане для пізніших часів, починаючи з доби ренесанса, остільки логічно потягнене в глиб віків, воно досі не так яскраво скріплялося фактами, і, до певного степеня, базувалося на інтуїції. Противники західно-європейської системи мали тенденцію негувати пам'ятки готицького і особливе романського мистецтва на Україні, а хотіли бачити в добі перед ренесансом виключно византійські впливи. Романізацію византій-

ського стилю на Україні, в процесі подібному як на заході вважалося фактами не доведеною. Нові розсліди як раз ці факти у достаточній мірі подали і тим самим підвели міцні підвалини під систему історії українського мистецтва, початок якої, як досі де-кому здавалося, ніби вісів у повітрі. Тепер, базуючися на точних фактах, ми можемо ствердити, що українське мистецтво у XII віці виразно романізується і, зберігаючи свої національні риси і особистости, розвивається далі тим самим процесом, що є спільний майже для цілої Європи. Можливо, що романізація на Україні, порівнюючи до західної Європи, трохи припізнилилася, але це справи в цілому не міняє.

Таким чином завдяки розслідам останнього десятиліття усунуто сумніви, що до процесу розвою української мистецької творчости, і ми маємо історію українського мистецтва, як наукову дисципліну, у всіх періодах оперту на точних фактах і строго наукових висновках.

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ ЗА 1928—1929 АКАДЕМІЧНИЙ РІК.

Академічний 1928/29 рік був 8-им роком існування і діяльності Українського Університету в Празі.

1. Склад Сенату.

30. травня 1928 р. на Загальних Зборах професорів і Доцентів і на Зборах факультетських колегій було переведене вибори нового Сенату Університету, в такому складі: Ректор Університету, проф. В. Тимошенко, проректор проф. Колесса, на основі статуту, декан філософічного факультету проф. П. Андрієвський, продекан проф. Антонович (по статуту), декан факультету права та суспільних наук проф. С. Дністрянський, продеканом проф. К. Лоський (по статуту). Перед днем передачі справ Університету новому Сенатові, проф. В. Тимошенко, прийнявши запрошення на посаду доцента до Мичиганського Університету в Північній Америці, зрікся посади Ректора, також проф. П. Андрієвський зрікся посади декана філософічного факультету а проф. С. Дністрянський з посади декана правничого факультету. В наслідок цього — 5. жовтня 1928 р. було призначено Загальні Збори для вибору нового Ректора. Переведені на цих Зборах вибори не дали більшості. Тоді було призначено нові Збори на 16. жовтня, на яких більшістю голосів було обрано Ректором Університету проф. Д. Антоновича. В тойже день деканом філософічного факультету було обрано проф. В. Біднова, а продеканом проф. В. Щербаківського а деканом правничого факультету проф. С. Шелухина. В такому складі Сенат провадив свою працю протягом зимового семестру. Перед кінцем зимового семестру декан філософічного факультету проф. В. Біднов був обраний професором теологічного факультету Варшавського університету і взяв безплатну відпустку на цілий семестер літний а обовязки декана філософічного факультету виконував продекан проф. В. Щербаківський. Секретарем ун-ту та економічним референтом залишався проф. А. Яковлів.

2. Професорська Колегія.

В складі професорської колегії протягом року наступили такі зміни: в зимовому семестрі Сенатом була уділена безплатна відпустка на цілий семестер професорам: В. Тимошенкові, П. Андрієвському, В. Старосольському, Ів. Мірчукові і доц. В. Залозецькому. В м. листопаді було уділено безплатну відпустку проф. О. Лотоцькому. В літньому семестрі: проф. О. Лотоцький вибув із складу професорської колегії Університету, за обранням його професором теологічного факультету Варшавського Університету. Професори: В. Тимошенко, П. Андрієвський, В. Старосольський, В. Біднов, Ол. Шульгин і доц. В. Залозецький одержали безплатну відпустку на цілий семестер. Проф. І. Мірчук повернувся з відпустки і приступив до викладів.

За цими змінами, професорська колегія складається: з 22-х звичайних професорів, 3-х надзвичайних, 1-го доцента-суплента, 1-го доцента, 2-х приват-доцентів та 4-ох лекторів, разом — 33 особи.

3. Діяльність факультетів.

Науково педагогічна діяльність професорської колегії протягом минулого року виявилася в провадженні викладів з предметів університетського курсу, у веденні семінарів та практичних вправ, в переведенні іспитів та ригорозів для студентів, що закінчили відповідні курси і семінари.

а) На філософічному факультеті: Протягом зимового семестру провадилися виклади з 28-ох предметів 71 годин тижнево, крім того семінарі і практичні вправи провадилися з 9 предметів 15 годин тижнево. Протягом літнього семестру провадилися виклади з 27 предметів 67 год. тижнево; на семінарі і практичні вправи з 7 предметів було уділено 13 годин тижнево;

б) На правничому факультеті: Протягом зимового семестру провадилися виклади з 26 предметів 56 годин тижнево; семінарі провадилися з 7-ох предметів 12 годин тижнево. В літньому семестрі провадилися виклади з 22-ох предметів 43 год. тижнево; на семінарі з 6 предметів було уділено 10 годин тижнево.

На філософічному факультеті було переведено: 1 педагогічний іспит, 4 доповнюючих іспити з латини; три малих ригорози і три великих (двогодинних). Одержали дипломи доктора філософії і були промовані: Лисько Зиновій, Пархоменко Павло, Пасічник Теофіль і Мельник Григорій.

На правничому факультеті одбулося: 4 історично-правничих іспити, 2 судових іспити, 2 політичних іспити, 4 історично-

правничих ригорози, 4-судових ригорози і 5 політичних ригорозів.

Одержали дипломи доктора прав і були промовані: Гараж Ф., Ковердан В., Лунь П., Колінський А., і Коцюба А.

4. Склад студентів:

Статистика персонального складу слухачів у відвітному році виказує такі числа:

а) На філософічному факультеті: 1. Зимовий семестер: імматрикульовано: звичайних слухачів 72, надзвичайних 31, разом 103, в тому числі: мушчин 73, жінок 30. По національності слухачі розподілювалися так: Українців 90, Білорусів 1, Чехів 3, Словенців 2, Росіян 5, Жидів 2. 2. Літній семестер: звичайних слухачів 63, надзвичайних 28, разом 91, в тому числі: мушчин 62 і жінок 29. По націям: Українців 77, Білорусів 4, Чехів 4, Болгарів 1, Росіян 4, Німців 1.

б) На факультеті права та суспільних наук: 1. Зимовий семестер: звичайних слухачів 63, надзвичайних 37, разом 100, в тому числі: мушчин 98, жінок 2. По націям: Українців 83, Чехів 11, Білорусів 1, Німців 1, Мадярів 1, Литовців 2, Караїмів 1. 2. Літній семестер: звичайних слухачів 46, надзвичайних 25, разом 71, в тому числі: мушчин 65, жінок 6. По націям: Українців 57, Чехів 7, Росіян 1, Естонців 2, Литовців 2, Мадярів 1, Жидів 1. Разом на обох факультетах в зимовому семестрі було записано студентів 203, в літньому семестрі 162.

5. Фінансовий стан Університету:

Протягом календарного 1928 року бюджет Університету складався з таких сум:

Прибутки: Субвенція Міністерства Освіти 41.600 Кч, субвенція Пана Президента 12.000 Кч, — разом 53.600 Кч місячно.

Видатки: Платня професорам і доцентам 46.485 Кч, канцелярийним урядовцям 3.600 Кч, помешкання 1.700 Кч, канцелярийні та адміністраційні видатки 1.815 Кч, — разом 53.600 Кч.

В цьому порівнююче дуже малому бюджеті Університету велику роль відіграє субвенція 12.000 Кч місячно, яку не перестав уділювати Університетові Пан Президент Чехословацької Республіки. Без цієї субвенції становище Університету було б настільки критичним з боку фінансового, що невідомо, чи міг би Університет взагалі продовжувати свою діяльність.

Реального поліпшення фінансового і загального становища Університету вдалося досягти з ласки Міністерства Освіти

в такому напрямі: Міністерство Освіти прийняло на увагу konieczну потребу підготовки молодих наукових сил і з початку уділило Університетові одну стипендію для професорського стипендіята а з кінцем 1928 року ще чотири стипендії. Дякуючи цьому Університет одержав матеріальну можливість встановити п'ять сталих стипендій по 450 Кч кожна для наших докторів і абсолювентів, що працюють під керівництвом професорів та готуються до габілітації. Факультети предложили своїх кандидатів на ці стипендії, з яких Сенат затвердив професорськими стипендистами на оден рік таких осіб: Дра Аркаса, Інж. Нововірського, Дра Чеховича, Дра Баранова і Дра інж. Федорова.

Сенат поставив цим стипендистам у обов'язок до літа представити наукові праці, які потім мають бути надруковані в окремому збірникові. Незалежно від цих 5-х стипендій Міністерство Освіти задовольнило прохання про допомогу кандидата на стипендію Дра Сіманціва і уділило йому допомогу на закінчення його студій в розмірі 1.000 Кч.

Далі Міністерство Освіти прийшло на допомогу Університетові в другій важливій справі — справі видавництва. Міністерство виасігнувало Університетові 20.000 Кч на видання II-го тому «Наукового Збірника на честь Пана Президента проф. Т. Г. Масарика». Гроші вже одержані, Збірник здано Державній друкарні до друку в розмірі 20 друк. аркушів. Крім того Міністерство Освіти обіцяло в міру можливости задовольнити потребу у виданні окремих праць професорів, виготовлених до друку, при чому висловило бажання, щоб серед цих праць були праці присвячені питанням чесько-українських взаємовідносин. В наслідок цього Ректорат Університету представив Міністерству для видання працю академіка проф. І. Горбачевського «Неорганічну хемію».

Нарешті Міністерство Освіти прийшло на поміч Університетові ще в одній неменьше важливій справі — в справі бібліотеки та виасігнувало 6.000 Кч, як одноразову допомогу на складання інвентарю та каталогу університетської бібліотеки. Ця допомога дасть можливість привести до порядку нашу бібліотеку, яка вже тепер уявляє цінну і досить значну збірку, та улегчить користування нею.

Цими додатковими асигнуваннями Міністерство Освіти дало спроможність Університетові задовольнити найбільш пекучі потреби, задоволення яких було предметом постійних турбот і заходів керуючих органів Університету.

6. Публичні виклади.

На початку відчитного року Сенат Університету ухвалив: організувати публичні виклади для ширших кол українського

громадянства в Празі і переведення цієї постанови доручив окремій комісії, вياسігнувавши потрібні кошти. На заклик комісії зголосилося — 10 професорів, які запропонували теми своїх викладів. Виклади було організовано по понеділках, крім свят і ферій від 3-ої години дня протягом 1—2 годин, по виборі лектора. Виклади було організовано в аудиторії Студентського Дому, як центральному для студентів пункті. Перший інавгураційний виклад відбувся в Клементинумі 10. грудня 1928 року, на якому академик проф. Смаль-Стоцький зробив виклад на тему: «Українська літературна мова».

За час грудня 1928 по червень 1929 було організовано 15 викладів на різні теми. З того числа відбулося 9 викладів і оден має одбутися 10. червня. Не відбулося 5 викладів — з них 2 виклади через хворобу професорів-лекторів і 3 виклади за відсутністю слухачів, при чому тут треба прийняти під увагу, що оден виклад було призначено на 14. січня 1929 р. себто якраз на Новий Рік по старому стилю. На 9-ти викладах, які вже відбулися, було слухачів 157 — пересічно по 17. Максимум слухачів було 41, — мінімум 5. На влаштування викладів витрачено біля 700 Кч, головним чином на друк оголошень та на найом помешкання. Такі були результати цієї першої спроби публичних викладів. Досвід показав, що більшого успіху можна буде досягнути при умові, коли слухачам будуть предложені виклади не на випадкові теми, що були готові в того чи іншого лектора а на теми по виробленому планові, переважно з області українознавства. На викладах з такими темами було найбільше слухачів. Почин зроблено, ідея публичних викладів привилася і в майбутньому виклади можна буде спеціалізувати а може й поширити притягненням лекторів не лише з Університету але і з інших українських високих шкіл.

7. Діяльність Університету на зовні.

Як і в попередні роки протягом минулого року Університет виявив себе на зовні всіма доступними йому способами.

Університет відіграв керуючу ролю в діяльності Українського Академічного Комітету, головою якого є Ректор Університету. Через Академічний Комітет, Університет знаходиться в зносинах з Міжнародною Комісією для інтелектуальної співпраці при Лізі Націй, а також з Міжнародним Інститутом в Парижі, як виконавчим органом зазначеної Комісії. Комісія при Лізі Націй скликає в липні ц. р. перші Загальні Збори Національних Комісій для інтелектуальної співпраці. На ці Збори запрошено і Український Академічний Комітет, який уповноважив Ректора проф. Антоновича бути представником Комітету в Женеві.

Тісні зв'язки підтримував наш Університет з чеськими університетами і іншими високими школами. Університет обмінюється своїми виданнями з Українською Академією Наук в Києві, та з іншими науковими інституціями на Україні а також з Академіями в Ленінграді, в Гелсінфорсі з Білоруською Академією, з університетами в Європі, Америці Північній і Південній, в Японії.

Крім того Університет знаходиться в зв'язку з Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові, з Українським Науковим Інститутом в Берліні і з неукраїнськими інституціями за кордоном, серед яких треба зазначити інституцію Карнеджі для міжнародного мира, яка протягом минулого року вислала для бібліотеки Університету кілька своїх дуже цінних видань.

Університет слідкував за міжнародним науковим життям і старався в міру можливості брати участь через своїх представників на міжнародних наукових конгресах і з'їздах. Так, ректор проф. Антонович взяв участь в VI. Міжнародному Конгресі педагогіки мистецтва, що відбувся в липні місяці минулого року в Празі і предложив доклад на тему: «Принципи викладу історії мистецтва на високих наукових школах і на школах мистецтва».

На 1-му Міжнародному Конгресі народнього мистецтва, що відбувся в жовтні місяці в Празі, взяла участь делегація в складі професорів: Антоновича, Колесси і Щербаківського, які виголосили доклади: Проф. Колесса на тему з українського фольклору, проф. Антонович на тему «Українська дерев'яна архітектура» і проф. Щербаківський два доклади: про килими і гончарство на Україні.

В квітні місяці біжучого року проф. Щербаківський репрезентував наш Університет на Ювілейному святі 100-ліття Археологічного Інституту в Берліні.

В травні місяці біжучого року ректор проф. Антонович взяв участь у Словянському співочому з'їзді в Познані.

В цьому році мають одбутися: Всесловянський Конгрес філологів в Празі, на якому буде репрезентувати Університет проф. Колесса, і Міжнародний Конгрес історії релігій в Лунді, в Швеції на якому приймуть участь представники Університету проф. Щербаківський і проф. Мірчук, які виголосять там доклади. На поїздку на цей конгрес Міністерство Освіти обіцяло видати грошову допомогу.

28. жовтня 1928 року Академічний Комітет від імени свого і Українських Високих Шкіл та Наукових Товариств в ЧСР. влаштував урочисту академію з нагоди 10-ліття існування Чехословацької Республіки. На цьому святі, на якому голо-

уважав проф. Колесса, що був тогді головою Академічного Комітету, були присутніми професори Університету а Ректор проф. Антонович виголосив від Університету привітну промову.

В день народження Пана Президента Т. Г. Масарика, 7-го березна 1929 року, Університет влаштував Академію на якій проф. С. Шелухин виголосив реферат на тему: «Етичні підстави визвольної боротьби».

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ В ЗІМОВІМ ПІВРОЦІ 1928—1929.

I.

Філософічний факультет.

A. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Надзв. Проф. Др. Іван Мірчук: *Історія новітньої філософії.* (2 год. тижн.)

Праці з обсягу словянської філософії. (2 год. тижн.)

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Основні проблеми філософії історії.* (2 год. тижн.)

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Василь Біднов: *Полемична (українська) література XVI—XVII вв.* (2 год. тижн.)

Запорозжя од 1648 до 1709 року. (2 год. тижн.)

Практичні справи: джерела до історії козаччини. (1 год. тижн.)

Проф. Дмитро Дорошенко: *Загальний курс історії України* (продовження.) (2 год. тижн.)

Україна в чужоземній історіографії XVI—XVIII вв. (2 год. тижн.)

Проф. Дмитро Антонович: *Галантний вік на Україні.* (1 год. тижн.) Середи від 12—13, Клементіум сая 1.

б) Всесвітня історія:

Надзв. проф. Олександр Шульгин: *Історія Європи в XIX віці.* (2 год. тижн.)

Семинар. (1 год. тижн.)

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Приватне та суспільне життя римське*. Продовження. (2 год. тижн.) У вівторок від 15—16'35.

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Огляд економічної історії Греції*. (1 год. тижн.)

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Українське Рококо*. (2 год. тижн.) Понеділок і вівторок від 12—13, Клементіnum, саля I.

Семинар з історії мистецтва. (2 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Грецька скульптура архаїчної доби*. Просемінар. (2 год. тижн.)

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Бронзова доба на Україні*. (3 год. тижн.)

Семинар. (2 год. тижн.)

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Музично-теоретичний розбір трактата Миколи Дилецького «Мусікійская граматика»*. (4 год. тижн.)

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Інтерпретація Шевченкових поем*. (2'30 год. тижн.) Що п'ятниці від 7'30—10 в Клементіnum, саля V.

Граматичний розбір староукраїнських текстів. (2'30 год. тижн.) Що суботи від 7'30—10 год. в Клементіnum, саля V.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія старинного роману і повісти на Україні*. (3 год. тижн.) В понеділок від год. 5—7 по пол. Клементіnum, сали V. і в суботу від год. 5—6 по пол. мала саля слов'янського семінаря, ул. Бржегова ч. 5.

Семинар української філології. Наукові праці й реферати. (2 год. тижн.) В суботу від год. 6—8 по пол. мала саля слов'янського семінаря, ул. Бржегова ч. 5.

б) Класична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Римська лірика*. (3 год. тижн.)

Класичні мови в сім'ї індоевропейських мов. (2 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (2 год. тижн.)
Горацій: Вибрані твори. (1 год. тижн.)

в) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови.* Перша група. (2 год. тижн.)
Курс чеської мови. Друга група. (2 год. тижн.)

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славінська:
Курс англійської мови. (4 год. тижн.)

г) Французька мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Систематичний курс французької граматики з практичними вправами.* (4 год. тижн.)

Б. Природописно-математичний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Хемія металів.* (4 год. тижн.)

2. Біологія.

Проф. Др. Петро Андрієвський: *Зоологія: Розвиток епітелія у тварин.* (2 год. тижн.)
Загальний курс біології. (2 год. тижн.)
Семинар. (1 год. тижн.)

3. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Курс загальної геології з особливим узглядненням геології України.* (3 год. тижн.)
Семинар. (2 год. тижн.)

4. Соціальна медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Вибрані розділи з соціальної гігієни.* (3 год. тижн.)
Евгеніка. (2 год. тижн.)

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Загальна наука права.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Історія філософії права.* (2 год. тижн.) В середу від 10'25—12.

Проф. К. Лоський: *Загальна теорія права*. (1 год. тижн.)
В середу від 17'30—18'15.

2. Історія українського права.

Проф. Ростислав Лащенко: *Історія Українського процесу*
(цивільного і кримінального). (3 год. тижн.) В середу від
8—10'20.

Огляд пам'яток угро-хорватського права. (2 год. тижн.)
В понеділок від 16'40—18'15.

Прив.-доц. Др. Олександр Гайманівський: *Карне*
право гетьманщини. (2 год. тижн.) Вівторок від 17'30—
19'05.

Порівнюючий огляд головних рис розвитку норм права
чеського та українського. (1 год. тижн.) Вівторок від
16'40—17'25.

3. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського приват-*
ного права. Ч. III. Наука про права зобов'язань, родинне
і спадкове. (2 год. тижн.) В середу від 18'20—19'55.

Приватне та суспільне життя римське (продовження).
Разом зі слухачами філ. фак. (2 год. тижн.) Вівторок від
15—16'35.

4. Церковне право.

Проф. Олександр Лотоцький: *Церковна адміністрація*.
(3 год. тижн.) В четвер від 17'30—19'55.

Церковний суд. (2 год. тижн.) В суботу від 9'30—11'10.

5. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Джерела цивіль-*
ного права. (3 год. тижн.) В четвер від 10'25—12'55.

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес: Істо-*
рія українського цивільного процесу. (3 год. тижн.) Ві-
второк від 11'15—14'05.

Семинар з історії цивільного процесу. (2 год. тижн.)
В п'ятницю від 8—9'30.

Доцент-супл. Опанас Андрієвський: *Історія україн-*
ського приватного права. Загальна частина і річезе право.
(4 год. тижн.) Вівторок від 8—9'30 та в суботу від 13'10—
14'55.

6. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Загальне вчення про торго-*
вельні змови. (1 год. тижн.) В п'ятницю від 12'05—12'55.

7. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Загальна частина карного права.* (1 год. тижн.) В п'ятницю від 9'35—10'20.

Особлива частина карного права. Злочини проти людської особи. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 10'25—12.

Практична праця по карному праву. (1 год. тижн.) Вівторок від 9'35—10'20.

Карний процес. (1 год. тижн.) Вівторок від 10'25—11'10.

8. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Володимир Старосольський: *Політичне право.* (2 год. тижн.) В п'ятницю від 13—14'55.

Право і держава. (1 год. тижн.) В понеділок від 14'10—14'55.

Семинар політичного права. (2 год. тижн.) В понеділок від 15—16'55.

9. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Теорія адміністративного права.* (1 год. тижн.) В понеділок від 8'45—9'30.

Семинар адміністративного права і соціології, включно самоурядування. (2 год. тижн.) В понеділок від 9'35—11'10.

10. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Загальна частина фінансової науки. Система податків. Посередні і безпосередні податки.* (4 год. тижн.) В четвер від 13'10—14'55 та в п'ятницю від 13'10—14'55.

11. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Семинар міжнародного права.* (2 год. тижн.) В четвер від 8'45—11'20.

12. Економічні науки.

Проф. Олександр Мицюк: *Політична економія.* (2 год. тижн.) В понеділок від 11'15—12'55.

Історія господарства. (2 год. тижн.) В суботу від 8—9'30.

Семинар народного господарства. (1 год. тижн.) В понеділок від 13'10—14'05.

Проф. Сергій Бородаєвський: *Теорія кооперації.* (3 год. тижн.) В середу від 15—17'15.

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Історія статистики і статистичних установ.* (3 год. тижн.) В суботу від 15'50—18'15.

Статистичний семінар. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 15—16'35.

В ЛІТНІМ ПІВРОЦІ 1929.

I.

Філософічний факультет.

А. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Надзв. Проф. Др. Іван Мірчук: *Історія новішої філософії.*
(3 год. тижн.)
Праці з обсягу словянської філософії. (2 год. тижн.)

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Василь Біднов: *Гетьманщина в XVII—XVIII вв.*
(2 год. тижн.)
Запорожжя в XVIII ст. (2 год. тижн.)
Практичні вправи з історії Степової України. (1 год. тижн.)
Проф. Дмитро Дорошенко: *Загальний курс історії України.* (Продовження.) (3 год. тижн.)
Україна в чужоземній історіографії XVII—XVIII в. (Продовження.) (2 год. тижн.)

б) Атична історія:

Проф. Кость Лоський: *Приватне та суспільне життя римське.* (Закінчення.) (2 год. тижн.)
Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Грецька історія: «Історія Боспорського царства».* (1 год. тижн.)

в) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Історія українського мистецтва XVIII—XIX вв.* (2 год. тижн.) Понеділок і вівторок від 12 до 1, Клементіnum саля 1.
Історія старого українського театру. (1 год. тижн.) Середа від 12 до 1, Клементіnum саля 1.
Семинар історії мистецтва. Реферати і провід по видатніших місцевостях старої Праги. (2 год. тижн.)
Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Археологічно-епіграфічний просемінар: «Античне малярство з південної України».* (2 год. тижн.)

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Бронзова доба на Україні.* (Продовження.) (3 год. тижн.)
Семинар. (2 год. тижн.)

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Музично-теоретичний розбір трактата Миколи Дилецького: «Мусікійська граматика».* (4 год. тижн.)

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Фонетика.* (2'30 год. тижн.) Що п'ятниці від 8—10 год. без перерви в салі V., Клементіум.

Квітки — Основ'яненко: «Салдатський патрет». (2'30 год. тижн.) Що суботи від 8—10 год. без перерви в салі V., Клементіум.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія старинного роману і повісти на Україні.* (2 год. тижн.) (Продовження.) В суботу від 5—6 по пол. в малій салі слов. семинара (ул. Бржегова ч. 5), і в п'ятницю від год. 7—8 веч. в Клементіум, саля ч. V.

Семинар української філології. Наукові праці й реферати. (2 год. тижн.) В суботу від год. 6—8 по пол. в малій салі слов'янського семинара, ул. Бржегова ч. 5.

б) Клясична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Римська поезія I. століття по Хр.* (3 год. тижн.)

Клясичні мови в сім'ї індоевропейських мов. (2 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.)

Вибір із творів Горація. (1 год. тижн.)

Вибір із Ксенофонта. (2 год. тижн.)

в) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови. Перша група.* (2 год. тижн.)

Курс чеської мови. Друга група. (2 год. тижн.)

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славінська: *Курс англійської мови. (Продовження.)* (4 год. тижн.)

г) Французька мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Систематичний курс французької граматики з практичними вправами. (Продовження.)* (4 год. тижн.)

Б. Природописний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Вибрані партії з хемії.* (5 год. тижн.)

2. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Курс гідрогеології.* (3 год. тижн.)
Семинар. (2 год. тижн.)

3. Соціяльна медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Вибрані розділи з соціальної гігієни.* (Продовження.) (3 год. тижн.)
Евгеніка. (Продовження.) (2 год. тижн.)

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Загальна наука права.

Проф. Кость Лоський: *Загальна теорія права.* (1 год. тижн.) У вівторок від 9—10. Клементіnum, саля I.

2. Історія українського права.

Проф. Ростислав Лашенко: *Історія українського процесу.* (Продовження.) (2 год. тижн.) В понеділок від 16—18. Клементіnum, саля II.

«Tripartitum» Степана Вербоcha і Литовський Статут. (1 год. тижн.) В середу від 8—8'45. Кароліnum, саля II.
Семинар з історії українського права. (2 год. тижн.) В середу від 8'45—10'20. Кароліnum, саля II.

Прив.-доц. Др. Олександр Гайманівський: *Карний процес гетманщини.* (1 год. тижн.) В четвер від 17—18. Клементіnum, саля II.

3. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського права.*
Ч. I. *Історія джерел.* (2 год. тижн.) В середу від 9—11. Клементіnum, саля I.

Приватне та суспільне життя римське. (Закінчення.) Разом зі слухачами філ. фак. (2 год. тижн.) Вівторок від 10—12. Клементіnum, саля I.

4. Церковне право.

Прив.-доц. Др. Олександр Гайманівський: *Джерела церковного права.* (2 год. тижн.) Вівторок від 16—18. Клементіnum, саля VI.

5. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Основи міжнародного приватного права.* (3 год. тижн.) В четвер від 10'25—12'55. Кароліnum, саля II.

Цивілістичний семінар. (2 год. тижн.) В середу від 10'25—12. Кароліnum, саля II.

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес.* (2 год. тижн.) В четвер від 8—9'30. Кароліnum, саля II.

Історія українського процесу. (1 год. тижн.) В четвер від 9'35—10'20. Кароліnum, саля II.

Семінар з цивільного процесу. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 8—9'30. Кароліnum, саля II.

Доцент-супл. Опанас Андрієвський: *Спадкове українське право.* (4 год. тижн.) Вівторок від 8—9'30 та в суботу від 9'35—11'10. Кароліnum, саля II.

6. Торговельне право.

Проф. Олександр Одарченко: *Торговельне право.* (1 год. тижн.) Вівторок від 11'15—12. Кароліnum, саля II.

7. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Загальна частина карного права.* (Закінчення.) (1 год. тижн.) Вівторок від 9'35—10'20. Кароліnum, саля II.

Карний процес. (Продовження.) (1 год. тижн.) Вівторок від 10'25—11'10. Кароліnum, саля II.

Особлива частина карного права. Злочини проти маєткових прав. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 9'35—11'10. Кароліnum, саля II.

Семінар. (1 год. тижн.) В п'ятницю від 11'15—12. Кароліnum, саля II.

8. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Конституційне право (право державного устрою).* (2 год. тижн.) В суботу від 11'15—12'55. Кароліnum, саля II.

9. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Вправи по адміністративному праву, включно місцевого самоурядування.* (1 год. тижн.) В понеділок від 10'25—11'10. Кароліnum, саля II.

10. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Фінансове право.* (4 год. тижн.) Вівторок від 12'05—12'55. Кароліnum, саля II. та в понеділок від 13—16. Кароліnum, саля II.

11. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Міжнародне право*. Ч. I. (Загальна частина). (2 год. тижн.) В понеділок від 11'15—12'55. Кароліnum, саля II.

12. Економічні науки.

Проф. Олександр Мицюк: *Гроші та банки*. (2 год. тижн.) В суботу від 8—9'30. Кароліnum, саля II.

Господарська кон'юнктура. (2 год. тижн.) В понеділок від 8—9'30. Кароліnum, саля II.

Семинар політичної економії. (1 год. тижн.) В понеділок від 9'35—10'20. Кароліnum, саля II.

Проф. Сергій Бородаєвський: *Теорія кооперації в звязку з історією*. (3 год. тижн.) В четвер від 14—17. Клементіnum, саля II.

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Сільсько-господарська світова статистика*. (3 год. тижн.) В суботу від 16—19. Клементіnum, саля VI.

Статистичний семинар. (2 год. тижн.) В п'ятницю від 14—16. Клементіnum, саля II.

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ ЗА 1929--1930 АКАДЕМІЧНИЙ РІК.

1929/30 академічний рік був 9-м роком існування й діяльності Українського Університету в Празі.

1. Склад Сенату.

На Загальних Зборах Професорів та доцентів Університету, що відбулися 3. червня 1929. року, було обрано на Ректора У-ту вдруге проф. Дм. Антоновича та на проректора проф. О. Одарченка. З огляду на одмовлення проф. Одарченка з причини хвороби, на Загальних Зборах 4. X. 1929 р. на Проректора було обрано проф. К. Лоського. На зборах професорських колегій по факультетах 3. червня, 4. жовтня і 4. листопаду 1929 було обрано на декана філософічного факультету проф. В. Щербаківського, на Проректора — проф. Б. Матюшенка; на Декана Правничого факультету — проф. С. Шелухина, на Проректора, проф. О. Мицюка.

Секретарем Університету та Економічним Референтом залишився проф. А. Яковлів.

В такому складі Сенат провадив свою чинність протягом відчитного року.

2. Професорська Колегія.

В складі професорської колегії протягом року перейшли такі зміни. 30. жовтня 1929. року помер звичайний професор історії українського права, Р. Лащенко. Надзвичайний професор цивільного процесу А. Яковлів був іменований звичайним професором, приват-доцент О. Гайманівський був іменований доцентом-суплентом історії українського права. Удільно «веніам легенді» та іменовано приват-доцентами Університету: проф. Укр. Педагогич. Інституту, Дм. Чижевського при катедрі філософії, доцента того ж Інституту, Дра Герасименка — при катедрі хемії, доцента того ж Інституту і Укр. Господарської Академії в Подебрадах, Дра Ю. Русова — при катедрі зоології.

Професорам: В. Тимошенкові, П. Андрієвському, В. Біднову було udzielено безплатну відпустку на 2 семестри; проф. О. Шультгіннові було udzielено безплатну відпустку на зимовий семестр, а проф. Д. Дорошенкові — на літній семестр.

За цими змінами професорська колегія Університету складається з: 22 звичайних професорів, 2 — надзвичайних професорів, 2 — доцентів-суплентів, 1 — доцента, 4 — приват-доцентів та 4 — лекторів, разом — 35 осіб.

3. Діяльність факультетів.

Науково-педагогічна діяльність факультетів протягом минулого року виявилась в провадженні викладів з предметів університетського курсу, у веденні семінарів та практичних вправ, в переведенні іспитів та рігорозів для студентів, що закінчили відповідні курси.

а) На Філософічному факультеті: Протягом зимового семестру провадилися виклади з 24 предметів по 64 години тижнево, крім того семінарі і практичні вправи провадилися з 7-ми предметів 16 год. тижнево. Протягом літнього семестру провадилися виклади з 25 предметів — 64½ год. тижнево, семінарі з 9-ти предметів — 16½ год. тижнево. Протягом року було переведено: 2 великих рігорози, 7 — одно-годинних, прийнято на розгляд — 6 дисертацій. Промовано на доктора філософії: Мікліка Йосипа, Самойловича Миколу, Карача Павла.

б) На факультеті права та суспільних наук: Протягом зимового семестру провадилися виклади з 23-х предметів — 44 год. тижнево, семінарі і практичні вправи провадилися з 7-ми предметів — 11 год. тижнево. Протягом літнього семестру провадилися виклади з 22-х предметів — 49 год. тижнево, семінарі — з 5-ти предметів — 8 год. тижнево. Переведено: 3 іспити історичної групи предметів, 2 іспити — політичної групи, 4 іспити судової групи; 3 — рігорози з першої групи предметів, 3 рігорози — другої, 6 рігорозів 3-ої групи предметів. Промовано на доктора прав: Мітельмана Карла, Малька Івана, Вітвіцького Івана, і Коваленка Семена.

4. Склад студентів Університету.

Статистика персонального складу слухачів Університету в минулому році виказує такі числа:

а) На філософічному факультеті: 1. Зимовий семестр було вписано: звичайних слухачів — 82, надзвичайних — 43. Разом — 125, в тому числі: мужчин — 79, жінок —

46. Вперше записалося: 19 мужчин і 15 жінок, всього 34. По національностям слухачі поділялися так: українців — 93, росіян — 11, білорусів — 9, чехів — 4, поляків — 2, жидів — 2, словінців, вірменів, німців і мадярів по 1-му.

2. Літній семестр: звичайних слухачів 80, надзвичайних 36, разом 116, в тому числі: мужчин 77, жінок 39. Вперше записалося 13 мужчин і 6 жінок, разом 19. По національностях: українців 94, росіян 8, білорусів 5, чехів 3, жидів 2, словаків, болгар, румунів, німців по 1-му.

б) На факультеті права та суспільних наук. 1. Зимовий семестр. Було вписано: звичайних слухачів 112, надзвичайних 52, разом 164, в тому числі: мужчин 149, жінок 15. По національності слухачі розподіляються так: українців 117, жидів 26, чехів 7, росіян 5, румун 3, словаків, поляків, болгарів, білорусів, німців, мадяр по 1-му.

2. Літній семестр. Звичайних слухачів 92, надзвичайних 45, разом 137, в тому числі: мужчин 126, жінок 11. Було: українців 89, жидів 20, чехів 6, мадярів 5, румунів 6, росіян 4, словаків 3, литовців 2, латишів 2.

Разом на обох факультетах в зимовому семестрі числилося студентів 289, в літньому 253. В минулому році помітно збільшилося число студентів Університету за обидва семестри: число це перевищило відповідні числа студентів за попередні 3 роки, наблизившись до числа їх в 1925/26 академічному році.

5. Фінансовий стан Університету.

Фінансовий стан Університету протягом відчитного року кілька разів мінявся в бік поліпшення й погіршення. До м. лютого 1929 р. Університет діставав від М-ва Шкільництва субвенцію в сумі 40.750'— Кч місячно, яка видавалася в загальній сумі, без розподілу на окремі статті видатків.

В м-ці лютому 1929 р. Міністерство розпорядилося уділяти Університету субвенції по окремих статтях бюджету, а саме: на виплату професорам і доцентам 36.000'— Кч місячно, на виплату канцелярійним урядовцям 3.600'— Кч місячно. По інших статтях бюджету: на помешкання, канцелярійні видатки, телефон, опалення і т. д. Університет мав подавати окремі прохання про асигнування. Університет мусів прийняти такий порядок асигнувань. На практиці цей порядок привів до збільшення переписки, до запізнення асигнувань, при чому Університетові доводилося робити позички на покриття видатків, які не могли чекати виплати субвенції Міністерства. Так напр. субвенція за помешкання за 2-гу половину 1929 року була одержана в середині січня 1930 р., між тим Університету довелося платити чинш 1. липня і 1. жовтня 1929. Субвенція

на канцелярійні видатки за 2-гу половину 1929 року надійшла лише в місяці лютому 1930 р.; субвенції на помешкання і на канцелярійні видатки на 1-шу половину 1930 року не одержані й до цього часу, а між тим Університет заплатив вже за помешкання 4.600 Кч (2. січня й 2. квітня) і покриття канцелярійні видатки за 5 місяців цього року в сумі 2.500 Кч. На покриття цих видатків Університет мусів заборжитись в сумі 7.000 Кч.

В кінці 1929 року фінансовий стан У-ту ще погіршав, бо Міністерство зменшило субвенцію на виплату професорам на 1940 Кч себ то на суму, яку одержував з Міністерської субвенції проф. Лашенко, і, починаючи з місяця грудня виплачує, замість 36.000 Кч — 34.060 Кч. З місяця січня зменшено також і субвенцію Пана Президента Республіки на 2.000 Кч, замість 12.000 Кч — 10.000 Кч.

Протягом відчитного року Університет дістав від Міністерства Освіти субвенцій на суму 533.175 Кч. Крім того, Міністерство Освіти продовжувало виплачувати 5 стипендій для професорських стипендістів по 450 Кч кожному: Д-рам Аркасові, Чеховичові, Баранову, Федорову, абсолювенту, інж. Нововірському. В такому розмірі стипендії виплачувались до 1. січня 1930 року. В біжучому році Міністерство асигнувало 18.000 Кч на виплату 6 стипендій по 420 Кч протягом 7-ми місяців таким стипендістам: Аркасові, Чеховичу, Баранову, Федорову, Нововірському і Ліщинському. Крім того, Міністерство поручило цих стипендістів професорам Карлового Університету, відповідно їх спеціальностям.

Міністерство Освіти асигнувало також: 1.500 Кч на поїздку делегатів У-ту на Міжнародний Конгрес релігій в Лунді; 6.000 Кч на видання книги проф. А. Яковлева: «Вплив чеського права на право українське доби литовської XV—XVII в. в.», 2.253 Кч на покриття видатків похорону проф. Лашенка, 1.058 Кч на покриття видатків при влаштуванні Академії з приводу 80-ти літнього ювілею Пана Президента, проф. Т. Г. Масарика.

Натомість Міністерство відмовило в асигнуванні на покриття видатків подорожі делегатів Університету на III. Всеслов'янський Конгрес Географів та Етнографів, що відбувся в травні м-ці в Югославії, на видатки подорожі делегата на Міжнародний Філософський Зїзд присвячений Гегелю в Голандії, на друк праці доц. А. Андрієвського «„Tripartitum“ Магістра Степана з Вербочі р. 1517.»

Зрештою, економне керування засобами Університету, а також задовольняючий загалом розмір одержаних від М-ства субвенцій дозволив закінчити відчитний рік без значного дефіциту. Цей дефіцит має тимчасовий характер і буде зліквідований за рахунок асигновань на помешкання й канцелярійні

видатки, який Університет сподівається дістати від Міністерства.

Бібліотека Університету. Дякуючи субвенції Міністерства Освіти в сумі 6.000 Кч, виданої попереднього відчитного року, закінчуються праці по складанню інвентаря й карточного каталогу бібліотеки. За відчитний період бібліотека поповнилась виданнями, одержаними в обмін та купленими у антикварів. Придбано досить цінні і рідкі видання. Між иншим, закуплено у п. А. Жука його власну бібліотеку за 5.000 Кч. Серед книг А. Жука трапилися рідкі й цінні видання.

Видавнича діяльність. Протягом відчитного року Університет мав можливість видати:

1. Том II. Ювілейного збірника на честь Пана Президента Т. Г. Масарика. Видання коштувало біля 22.000 Кч. 265 стор. Праці 13 авторів.

2. Науковий Збірник Університету том II. в якому вміщено праці 4-х професорських стипендістів. Видання коштувало 6.249 Кч. 7 $\frac{1}{2}$ аркушів друку, 4-х авторів.

3. Праця проф. А. Яковліва: «Впливи чеського права на право українське Литовської доби». Видання коштувало 6.000 Кч, асигнованих Міністерством Шкільництва. 5 $\frac{1}{4}$ аркушів друку.

Діяльність Університету на зовні. Як і в попередні роки Університет виявляв себе на зовні всіма доступними йому способами. Як голова Українського Академічного Комітету, Ректор Університету, проф. Антонович в липні минулого року взяв участь в 1-ій конференції представників Національних комісій при Міжнародній Комісії для Інтелектуальної співпраці Ліги Націй. В осени минулого року відбувся в Лунді, в Швеції Конгрес історії релігій, в якому взяли участь представники Університету, проф. Щербаківський і проф. Мірчук.

В Міжнародньому Конгресі Словянської Філології у Празі прийняв участь Університет через свого делегата, проф. Колессу. Але крім того, в цьому конгресі взяли участь професори Університету: Смаль-Стоцький, Біднов, Дорошенко і Щербаківський.

В III. Всесловянському Конгресі Географів та Етнографів в Югославії приймав участь делегат Університету, проф. В. Щербаківський. По скінченню конгреса проф. Щербаківський дістав від Короля Югославії відзначення орденом Св. Сави.

Проф. Б. Матюшенко представляв Університет на Міжнародньому Зїзді мійської санітарії і гігієни в Празі.

Ректор Університету, проф. Антонович, представляв У-т по запрошеннях:

28. X. 1929 на Маніфестаційних Зборах Народньої Чехо-

словацької Ради і на святі відкриття бібліотеки Карлового Університету. 13. XI. 1929 — на жалібних зборах, присвячених пам'яті Ярослава Голла. 3. XII. 1929 — на промоції Ферстра, 5. XII. — на інсталяції Ректора Високого Технічного Інституту в Празі. 11. II. 1930 — на академії з приводу 30 літ Р. У. П., 4. III. — на Зборах ЦЕСУС-а, присвячених Ювілею п. Президента Масарика, 16. III. — на Зборах Сільсько-господарської Академії; крім того на різних викладах різних видатних чужоземних вчених, влаштованих Карловим Університетом, та іншими високими школами і інституціями.

В окремих випадках Ректора по його уповноваженню, заступали професори: Б. Матюшенко, Мицюк, Смаль-Стоцький, Одарченко.

На різні запрошення, які Університет дістав з інших міст ЧСР, та закордону, Університет вислав подяки та інші належні відповіді, не маючи коштів на висилку свого делегата. 23. X. 1929 Університет дістав запрошення вислати делегата до Чикаго на інавгурацію нового Президента Чикагського Університету. Була вислана подяка й привіт від Університету.

Університет знаходився в постійних зносинах з Українською Господарською Академією в Ч. С. Р. в Подебрадах, Укр. Високим Педагогічним Інститутом в Празі, з Карловим Університетом та іншими високими школами чеськими, з Українською Академією Наук в Києві, Всесоюзною та Білоруською Академіями Наук, з багатьма Науковими Установами України та інших країн та обмінювався з ними своїми виданнями. 28. X. 1929 р. Університетом була влаштована Святочна Академія в день 12-ти літ Чехословацької Республіки. На Академії виголосили реферати: 1. проф. К. Л о с ь к и й: «Договір в Св. Мартині» та 2. проф. О. М и ц ю к: «Земельна реформа в Ч. С. Р. як підстава Чехословацької держави». 6. III. 1930 було влаштовано Святочну Академію з нагоди 80-ти літ з дня народження Пана Президента Республіки, Т. Г. М а с а р и к а. Академія відбулася у великій аудиторії на Альбертові в присутності Офіційних представників Чехословацького уряду, українських високих шкіл, наукових і культурних установ, професорів, студентства і громадянства. На академії виголосив реферат проф. І. М і р ч у к на тему: «Словянські основи філософії Т. Г. М а с а р и к а». Панові Президенту була вислана привітальна телеграма, а також піднесено 2 томи Ювілейного збірника, виданого Університетом на його пошану. На академічний рік 1930—31 вибрано ректором проф. Андрія Я к о в л е в а.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ
УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ
В ЗИМОВІМ ПІВРОЦІ 1929—1930.

I.

Філософічний факультет.

A. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Надзв. Проф. Др. Іван Мірчук: *Проблеми етики в історич-
нім розвою.* (3 год. тижн.)

«Словянська філософія». Філософічні вправи. (2 год.
тижн.)

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Дмитро Дорошенко: *Українська Козацька Дер-
жава в XVIII в. (Докінчення).* (3 год. тижн.)

*Чужоземна історіографія про Україну в XVIII і початку
XIX ст. Спеціальний курс.* (2 год. тижн.)

б) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Устрій римських провінцій.* (1 год.
тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Джерела до історії
Греції.* (1 год. тижн.)

*Археологічно-епіграфічний просемінар: Практичні вправи
над джерелами по історії Греції.* (2 год. тижн.)

в) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Українське мистецтво доби
класичности.* (2 год. тижн.) Понеділок і вівторок від 12 до
1 год., Клементіnum, саля 1.

Історія українського театру в першій половині XIX віку.
(1 год. тижн.) Середа від 12 до 1 год., Клементіnum, саля 1.
Семинар історії мистецтва. (2 год. тижн.) Час і місце по
згоді з слухачами.

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Залізна доба на Україні.
Кіммерійці, Скити і Сармати.* (3 год. тижн.)

Семинар. (2 год. тижн.)

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Збирання та впорядкування народ-
ніх мелодій. Методичні вказівки й практичні вправи.*
(4 год. тижн.)

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Родовід української мови.* (5 год. тижн.) В п'ятницю і суботу від 8 до 10 год. без перерви. Клементinum, саля 5.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія української літератури XIX. в.* (3 год. тижн.) В понеділок і в п'ятницю від год. 7—8 вечером у Клементinum, ч. 5 — і в суботу від год. 5—6 по пол. — мала саля слов. семин. Прага I, ул. Бржегова ч. 5.

Семинар української філології. Наукові праці й реферати. (2 год. тижн.) В суботу від год. 6—8 веч. — мала саля слов. семин. Прага I, ул. Бржегова ч. 5.

б) Клясична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Архаїчна доба римської літератури.* (3 год. тижн.)

Звучня класичних мов. (2 год. тижн.)

Приват-доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.)

Вибір з Овідія. (1 год. тижн.)

Вибір із Ксенофонта. (2 год. тижн.)

в) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови про починаючих.* (2 год. тижн.)

Курс чеської мови для ознайомлених з мовою. (2 год. тижн.)

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славінська: *Курс англійської мови.* (4 год. тижн.)

г) Французська мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Курс французької мови з практичними вправами.* (4 год. тижн.)

Б. Природописний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Теоритичні виклади і практичні вправи хемічні.* (9 год. тижн.)

2. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Історична геологія.* (3 год. тижн.)
Семинар. (2 год. тижн.)

3. Соціяльна медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Соціяльна гігієна* (з особливим узглядненням статистичної та антропометричної методики). (3 год. тижн.)
Євгеніка. (2 год. тижн.)

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Соціологія.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Семинар соціології*. (1 год. тижн.)

2. Українське право.

Проф. Ростислав Лашенко: *Історія українського кримінального права*. (2 год. тижн.)

Пам'ятники права українського доби литовської. (1 год. тижн.)

Семинар історії українського права. (2 год. тижн.)

Прив.-доц. Др. Олександр Гайманівський: *Історія державного українського права*.

Доба литовсько-польська (1 год. тижн.)

3. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Устрій і система римського приватного права*. Ч. II. *Загальна частина і наука про права річеві*. (2 год. тижн.)

Історія римських провінцій. (1 год. тижн.)

4. Церковне право.

Прив.-доц. Др. Олександр Гайманівський: *Джерела церковного права*. (2 год. тижн.)

5. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Річеве право*. (3 год. тижн.)

Цивілістичний семінар. (2 год. тижн.)

Доцент-супл. Опанас Андрієвський: *Приватне Право Радянської України*. Частина загальна, річеве право і право зобов'язань. (4 год. тижн.)

Надзв. проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес*. (3 год. тижн.)

Історія українського цивільного процесу. (1 год. тижн.)

Семінар з процесу. (1 год. тижн.)

6. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Торговельне право*. (1 год. тижн.)

7. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Особлива частина кримінального права. Злочини проти прав особи*. (2 год. тижн.)
Кримінальний процес. (1 год. тижн.)
Семінар. (2 год. тижн.)

8. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Конституційне право*. Ч. II. (1 год. тижн.)

9. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Адміністративне право*. Ч. II. (2 год. тижн.)
Проф. Кость Лоський: *Адміністративне право Чесько-словацької республіки*. (1 год. тижн.)
Адміністративне право Радянської України. (1 год. тижн.)

10. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Міжнародне право*. Ч. II. (1 год. тижн.)

11. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Фінансове право*. (4 год. тижн.)

12. Політична економія.

Проф. Олександр Мицюк: *Теорія народного господарства*. (2 год. тижн.)
Сільсько-господарські кризи. (2 год. тижн.)
Семинар народного господарства. (1 год. тижн.)

13. Теорія кооперації.

Проф. Сергій Бородаєвський: *Кооперативний кредит*. (3 год. тижн.)

14. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Бюджетна статистика*. (3 год. тижн.)
Статистичний семінар. (2 год. тижн.)

В ЛІТНІМ ПІВРОЦІ 1930.

I.

Філософічний факультет.

A. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Надзв. Проф. Др. Іван Мірчук: *Проблеми етики в історичнім розвою.* (3 год. тижн.) Продовження. Понеділок від 8 до 10 год. і у вівторок від 10 до 11 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

«Словянська філософія». Філософічні вправи. (2 год. тижн.) Понеділок від 10 до 12 год. в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.

Пр.-Доцент Дмитро Чижевський: *Єство та історія діалектики.* (1 год. тижн.) Четвер від 11 до 12 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Діалектика в історії. Читання і інтерпретація вступу до «Філософії історії» Гегеля. (1 год. тижн.) Четвер від 12 до 1 год. в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.

2. Історія.

а) Всесвітня історія:

Надзв. Проф. Олександр Шульгин: *Історія великої Французької Революції.* (4 год. тижн.) Середа від 12 до 2 год. і в четвер від 8 до 10 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар. (1 год. тижн.) Четвер від 10 до 11 год. в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.

б) Антична історія:

Проф. Константин Лоський: *Історія організації Римської Держави.* (1 год. тижн.)

Пр.-Доцент Федір Слюсаренко: *Історія Боспорського царства у IV ст. перед Хр.* (2 год. тижн.) Середа від 8 до 10 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Джерела до історії Боспорського царства у IV ст. перед Хр. (1 год. тижн.) Середа від 10 до 11 год. в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.

в) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Історія українського мистецтва в XIX віці.* (2 год. тижн.) Вівторок від 12 до 2 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Історія українського театру в ХІХ віці. (1 год. тижн.) Понеділок від 12 до 1 год. в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.
Семинар з історії мистецтва. (2 год. тижн.) День, час і місце після умови з слухачами.

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Залізна доба на Україні. Кіммерійці, Скити і Сармати.* (3 год. тижн.) Продовження. Пятниця від 5 до 7 год. в помешканні семинара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар. (2 год. тижн.) Понеділок від 5 до 7 год. в помешканні семинара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Збирання та впорядкування народних мелодій. Методичні вказівки й практичні вправи.* (4 год. тижн.) Продовження. Середа від 10 до 12 год. і в суботу від 10 до 12 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Огляд індоєвропейської і слов'янської семі.* (2'20 год. тижн.) Пятниця від 8 до 10 год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Граматичні вправи. (2'30 год. тижн.) Субота від 8 до 10 год. без перерви в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія української літератури ХІХ. в.* (3 год. тижн.) Продовження. В понеділок від 6 до 8 год. по пол. і в суботу від год. 5 до 6 по пол. в аудиторії ч. 92 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

Семинар української філології. (2 год. тижн.) Читання творів укр. письменства. Наукові праці й реферати. В суботу від год. 6 до 8 веч. в ауд. ч. 92 в новім будинку Філ. Ф-ту на Сметановому нам.

б) Клясична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Овідія Метаморфози.* (3 год. тижн.) Вівторок від 6 до 8'30 год. по пол. в помешканні Педагогічного Інституту в Празі II, Школьська ул. ч. 8.

Семинар. Aulus Gellius, Noctes Atticae. (2 год. тижн.) Субота від 6 до 8 год. по пол. в помешканні Укр. Пед. І-ту в Празі II, Школьська ул. ч. 8.

Пр.-Доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.)

Вибір з Вергілія. (1 год. тижн.) П'ятниця від 10 до 1 год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Граматика та вибір із Ксенофонта. (2 год. тижн.) Вівторок від 8 до 10 год. в мал. ауд. на Бржеговій ул. ч. 5.

в) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови.* (4 год. тижн.) Субота від 2 до 5 год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славинська: *Курс англійської мови.* (4 год. тижн.) Понеділок від 3 до 5 год. і у вівторок від 3 до 5 год.

г) Французька мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Курс французької мови з практичними вправами.* (4 год. тижн.) Середа від 5 до 7 год. і п'ятниця від 3 до 5 год.

Б. Природописний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Органічна хемія.* (5 год. тижн.) Середа, четвер і п'ятниця від 11 до 12³⁰ год. в помешканні Уставу про лікарську хемію в Празі II, Катержинська ул. ч. 32.

Пр.-Доцент Др. Полікарп Герасименко: *Вступ до електрохемії.* (1 год. тижн.) Вівторок від 11 до 12 год. в помешканні Торговельної Школи на Слупі, Горська ул.

2. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Історична геологія.* (3 год. тижн.) Продовження. П'ятниця від 4 до 7 год. в мал. ауд. Геологічного Уставу на Слупі, Альбертов ч. 6.

Семинар. (2 год. тижн.) День, час і місце після умови з слухачами.

3. Зоологія.

Пр.-Доцент Др. Юрій Русов: *Курс іхтіології.* (2 год. тижн.) Субота від 12 до 2 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

4. Соціальна медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Соціальна гігієна* (з особливим узглядненням статистичної та антропо-

метричної методики). (3 год. тижн.) Продовження. Четвер від 3 до 6 год. в помешканні Гігієнічного Уставу Медичного Ф-ту Карлового У-ту на Бойшті ч. 3.
Евгеніка. (2 год. тижн.) Продовження. Середа від 3 до 5 год. в помешканні Гігієнічного Уставу Медич. Ф-ту на Бойшті ч. 3.

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Філософія права.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Філософія права*. (2 год. тижн.)

2. Історія українського права.

Проф. Андрій Яковлів: *Суди і судівництво на Україні за гетьманської доби, XVII—XVIII вв.* (2 год. тижн.)

Доцент-супл. Афаназій Андрієвський: *Історія українського права. Право річеве*. (5 год. тижн.)

Доцент-супл. Др. Олександр Гайманівський: *Історія державного права України. Доба київська*. (2 год. тижн.)
Джерела українського права доби князівської. (1 год. тижн.)

3. Римське право.

Проф. Константин Лоський: *Історія і система римського приватного права*. Ч. III. *Право зобовязань, родинне і спадкове*. (3 год. тижн.)

Історія організації Римської Держави. (1 год. тижн.)
Разом зі слухачами філ. факультету.

4. Церковне право.

Доцент-супл. Др. Олександр Гайманівський: *Джерела церковного права*. (2 год. тижн.)

5. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Семинар господарського права*. (3 год. тижн.)

Проф. Андрій Яковлів: *Теорія доказів в цивільному праві*. (2 год. тижн.)

Практичні вправи з цивільного процесу. (1 год. тижн.)

6. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Торговельне право*. (1 год. тижн.)

7. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Особлива частина карного права. Злочини проти майткових прав.* (2 год. тижн.)
Карний процес. (2 год. тижн.)
Семинар. (1 год. тижн.)

8. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Конституційне право.* Ч. I.
(2 год. тижн.)

9. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Теорія адміністративного права.* (2 год. тижн.)
Проф. Константин Лоський: *Адміністративне право Радянської України.* (1 год. тижн.)

10. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Фінансове право.* (4 год. тижн.)

11. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Устрій та діяльність «Ліги Націй».* (1 год. тижн.)

12. Економічні науки.

Проф. Олександр Мицюк: *Історія соціально-економічних доктрин.* (2 год. тижн.)
Аграрна політика. (2 год. тижн.)
Семинар народного господарства. (1 год. тижн.)
Проф. Сергій Бородаєвський: *Курс сільсько-господарської кооперації.* (3 год. тижн.)

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Кооперативна статистика.* (3 год. тижн.)
Статистичний семінар. (2 год. тижн.)

СВЯТОЧНА ІНАВГУРАЦІЯ
В УКРАЇНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В ПРАЗІ
дня 28. листопаду 1930 р.

Святочна інавгурація нового академічного року 1930—1931 і інсталяція новообраного ректора відбулася згідно до традиції в помешканню Геологічного Інституту Карлового Університету в Празі, у великій салі прибраній зеленю і оздобленій білим погруддям Пана Президента Республіки Т. Г. Масарика обвинутім в національні кольори.

В присутности числено зібраних гостей, в тому числі представників влади Чеськословацької Республіки, Високих шкіл і представників громадянства, а також представників українських високих шкіл в Ч. С. Р. та представників наукових, культурних та освітніх організацій, академічної молодіжи і т. д. свято інавгурації почалося хоромим співом традиційної академічної «Gaudeamus».

Уступаючий ректор іменем Університету привітав всіх високих гостей як чеських так і українських представників і відчитав звіт з діяльності університету за 2 роки виконання ректорських обов'язків. (Ці звіти подано вище.) По відчитанні звітів уступаючий ректор познаємив присутніх з діяльністю новообраного ректора проф. цивільного процесу з факультета права і суспільних наук — проф. Андрія Яковлева.

АНДРІЙ ЯКОВЛІВ,

звичайний професор цивільного процесу факультету права й суспільних наук Українського Університету, дійсний член Наукового Товариства імені Шевченка у Львові і Наукового Товариства у Києві, народився 28 листопаду 1872 року в м. Чигрині на Київщині. Середню освіту здобув в Київській духовній семінарії, яку скінчив р. 1894 з дипломом I-ої степені. З року 1894 до р. 1898 був вчителем мійської школи в м. Черкасах на Київщині, а р. 1898 вступив звичайним слухачем на юридичний Факультет Дорпатського університету. Під час студій в університеті працював під керівництвом проф., потім академіка М. Дяконова над історією західно-руського й укра-

їнського права; під час літніх ферій 1901—1902 р. працював у Варшавському Головному Архиві, в архиві Варшавської Казенної Палати та в бібліотеках Варшави. На підставі зібраних матеріалів написав дипломну працю: «Черкаський Повіт в XV—XVI ст.» Абсолютував університет р. 1902 і був призначений для залишення при університеті для підготовки до професури, але з огляду на родинні й матеріальні обставини, мусів вернутися на Україну до Києва. Року 1904 склав державний іспит в Університеті Св. Володимира в Києві і одержав диплом I-ої степені. По закінченні університету зачислився кандидатом на судові посади, потім був на державній службі в Київській Казенній Палаті. Року 1908 залишив державну службу і перейшов до адвокатури. В рр. 1905—1907 продовжував працю по історії українського права та друкував розвідки в місячнику «Україна», був обраний членом Українського Наукового Товариства і членом Управи Київської «Просвіти». Одбувши адвокатський стаж, р. 1913 став адвокатом округи Київської Судової Палати. Року 1911 одержав право викладати основи права й законознавства у всіх середніх комерційних школах Росії і з цього року аж до р. 1918 викладав цей предмет в Київській I-ій Комерційній школі. З року 1910 до р. 1918 був помішником Юрисконсульта, потім Юрисконсультом Київської Мійської Управи. Маючи доступ до архиву Мійської Управи та бувшого Київського Магістрату, працював над історичними матеріалами м. Києва і працю друкував в «Известіях Киевской Городской Думы».

З початком революції 1917 р. організував Товариство українських адвокатів і був в числі фундаторів Українського Правничого Товариства в Києві. В квітні 1917 р. був обраний від української адвокатури на Всеукраїнський Конгрес, на якому був обраний членом Центральної Ради від м. Києва. Того ж року викладав науку державного бюджету на Українському Народному Університеті в Києві. В м. березні 1918 р. був призначений Директором Канцелярії Центральної Ради. В січні 1919 був призначений Головою Надзвичайної Дипломатичної Місії до Голляндії та Бельгії і виїхав на місце призначення.

Року 1923 подав до факультету права й суспільних наук Українського Університету в Празі габілітаційну працю: «Теорія доказів у цивільному процесі» і 22. жовтня 1923 р. був габілітований на доцента по катедрі цивільного процесу на факультеті права й суспільних наук Українського Університету. 17. березня 1924 р. був іменований доцентом-суплентом тієї ж катедри. Року 1926 подав до факультету працю: «Цивільний процес, ч. I.» і був іменований надзвичайним професором цивільного процесу. Року 1928 подав нові праці: «Копні суди

на Україні», «Договор Богдана Хмельницького з Москвою р. 1654» та «Статті Б. Хмельницького в редакції 1659 р.» і в травні р. 1929 був іменований звичайним професором цивільного процесу.

Крім цивільного процесу викладав також: Морське й річне право (2 сем.), Державне право (1 сем.) та Історію судового устрою й судівництва на Україні.

Року 1924 був обраний Секретарем Університету, а р. 1926 Економічним Референтом, які посади займав до вересня 1930 р.

Опублікував друком такі праці:

- «Плоскія могили на р. Чир в Донской Области» та «Археологическія находки при постройке железних дорог». Труды Харьковскаго Археологическаго Сезда. 1902. Харьков.
- «Бунт черкасців і каневців р. 1563». Нарис з життя українських міст. «Україна». 1906. Київ.
- «З історії реєстрації українських козаків в I-ій половині XVI в.» «Україна». 1907 р. і окрема відбитка.
- «Намісники, державці й старости господарського замку Черкаського в XV—XVI ст.» «Україна» 1907 р. і окрема відбитка.
- «Предмѣстья гор. Кіева: Куреневка, Преорка, Сирец.» «Известія Кіевской Городской Думи». 1916. Київ і окр. відбитка.
- «К вопросу о праве города на земли, находящіяся в его черте и ни за кем не числящіяся по актам укрѣпленія». Тамже р. 1916.
- «Право г. Кіева на землі, занятія сооруже́ніями бивш. Кіевской крепости». Тамже 1917 р.
- «Договор Б. Хмельницького з Москвою р. 1654». Юбілейний Збірник Всеукраїнської Академії Наук на честь акад. Багалія. т. I. Київ 1927, і окрема відбитка.
- «Статті Б. Хмельницького в редакції 1659 р.» Юбілейний Збірник Всеукраїнської Академії Наук на честь акад. М. Грушевського. т. I. Київ 1928.
- «До питання про генезу копних судів на Україні», «Життя і Право». Рік I. ч. 2. Львів 1928.
- «Околиці (округи) копних судів на Україні». Життя і Право, рік. II. ч. I, Львів, 1929 і окрема відбитка.
- «Впливи старочеського права на право українське доби Литовської XV—XVI вв.» Видання Українського Університету в Празі. 1929.
- «Копні суди на Україні XVI—XVII вв.» Юбілейний Збірник Українського Університету на пошану Президента Масарика. т. II. 1930 р.

В рукописах має праці:

«Теорія доказів в цивільному процесі».

«Цивільний процес». Курс лекцій.

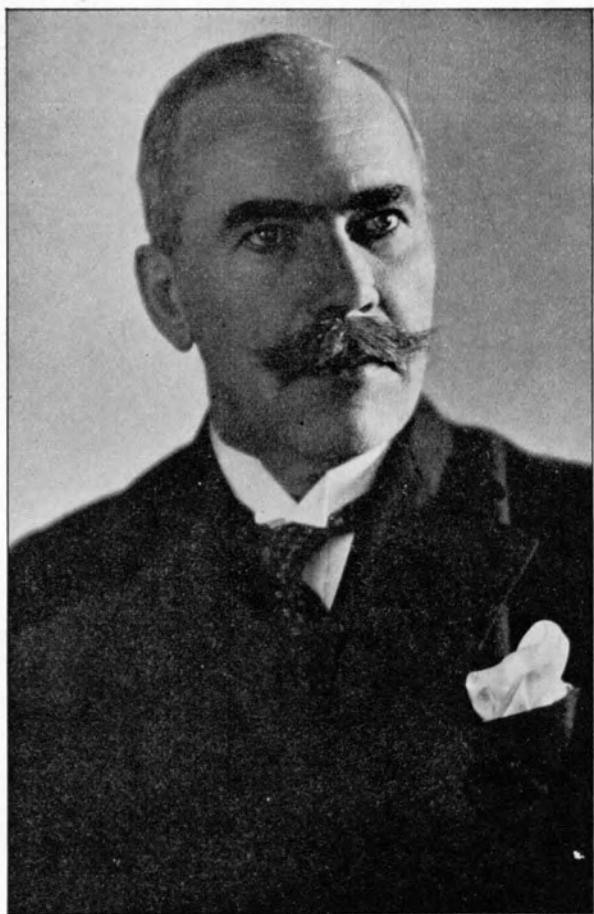
«Морське та річне право». Курс лекцій.

«Декларативні судові позови та судові рішення без примусово-виконавчої сили», та инш.

Крім того вмістив значну кількість розвідок, статей і заміток в українських місячниках, тижневиках і щоденних часописах, як напр.: Громадська думка, Рада, Україна, Літературно-Науковий Вісник (в Києві), Книгарь, Трибуна, Воля, Українська Трибуна, Тризуб, та ин.

ПІСЬМА АНДРЕЯ ПАСОКІНИ
ГОЛОВ. Б.Б. 1910-1911

ПРОФ. АНДРІЙ ЯКОВЛІВ
РЕКТОР В Р. 1930—1931

РЕКТОРА ПРОФ. АНДРІЯ ЯКОВЛЕВА:

Правні звичаї, як витвір народньої правосвідомості, у всіх народів були первісним і довгий час єдиним джерелом права. Початок звичаєвого права у наших предків відноситься до прадавньої доісторичної доби: історія застає слов'янські племена Русі-України на досить високому ступні культурного розвою, вони встигли вже витворити значну кількість загально признаних і обов'язкових правних звичаїв, якими вони й керувалися в своїх громадських та приватних взаємовідносинах. Оповідуючи про доісторичні часи, Літопис зазначає, що наші предки мали «обичаи свои и законъ отецъ своихъ и преданья». А найдавніший збірник звичаєвого права, Руська Правда, в 1-му артикулі зафіксувала таку норму: «Ажь оубьють моужь моужа, то мьстити братоу брата, любо отцю, любо сыну, любо браточадоу, любо братню синові». Це одна з найстарших звичаєвих процесуальних норм взагалі, а, як відомо, звичаєві процесуальні норми з'явилися раніше норм матеріальних.¹⁾

Слідом за організацією держави, на Русі-Україні з'явилося нове джерело права — з а к о н, як витвір органів державної влади, але творча діяльність народньої правосвідомості не припинилася: звичаєве право продовжувало бути чинним джерелом права поруч з нечисленими «уставами» князів. Більшість норм, зібраних в Руській Правді, відноситься до звичаєвого права, з'окрема, до права процесуального, яке, як побачимо далі, було чинним не лише за доби Р. П., але й значно пізніше, і яке послужило основою для звичаєвих процесуальних норм пізнішої доби.

Занепад Київської держави та перенесення центру державного життя до Галицько-Волинської держави спричинилися до того, що в центральних українських землях правні звичаї знов стали єдиним джерелом права. В цю добу центральні землі правувалися своїм народнім правом, а населення судилося в своїх народніх судах, що пізніше придбали назву «копних судів».

В склад Литовсько-Руської держави українські землі увійшли з своєю «старовиною», з своїм звичаєвим правом.

¹⁾ Georges Cornil. Le Droit privé. Paris. 1924, p. 21.

Проголосивши принцип: «старини не рухати, новини не вводити», великі князі Литовські підтвердили українським землям давні звичаєві норми та сприяли дальнішому розвитку народньої правотворчості. Мало того, це право, основане на прадавніх принципах народньої правосвідомості, настільки імпонувало малокультурній Литві, що не в довгому часі його було засвоєно в цілій Литовсько-Руській державі. Акти Литовської Метрики та судові акти литовсько-руських судів до-статутової доби (XV і початок XVI в.) свідчать нам, що давнє звичаєве право наше, надто право процесуальне, було рецeповане і стало діючим в Литовсько-Руській державі. „In magno ducati nostro Lithvaniae nullis legum statutis literis judicia fiebat, alias justitia sola consuetudine et juxta uniuscujusque capitis prudentiam atque conscientiam ministrabatur...“²⁾ «Справедливість ачъ и предъ тым (перед Статутом 1529 р.) в томъ панствѣ нашомъ . . . звичаємъ стародавнимъ была, вѣдже писмомъ не обьяснена была а ни утверждена», сказано в Більському Привілеї 1564 р.

Перший кодекс писаних законів для цілої Литовсько-Руської держави було видано р. 1529. В ньому знаходимо значну кількість норм звичаєвого права, з'окрема права процесуального. З неписаного, народнього права ці норми перетворилися, таким чином, в норми писаного закону і стали обов'язковими для цілої держави. Разом з тим Литовський Статут не скасував тих норм звичаєвого права, що не були внесені до Статуту. Навпаки він признав за ними повну силу діючого закону. «Теж уставляем, сказано в Статуті, ачколве права писание дали есмо всей земли, по которому праву мають суд судити, однакже вси права до остатку врыхле не могутъ ся сложити, якожъ и тые права не могли до остатку всехъ артикуловъ мети. Нижли естлибы ся што пригодило передъ судьями, чого бы въ тыхъ правахъ не было описано: тогда то даемъ на розознання судей подъ сумненъемъ ихъ, ижъ мають, упоменивши Бога, и то сказати, водлугъ стародавнего обычая» (Розд. VI, арт. 37). Тому то й після видання Статуту звичаєве право продовжувало бути чинним в Литовсько-Руській державі і народня правотворчість продовжувала творити нові звичаєві норми. Норми звичаєвого права вживалися як в судах державних, так і в копних та полюбовних. В копних судах звичаєве право грало виключну, домінуючу роль.

При складанні 2-ої та 3-ої редакції Статуту 1566 і 1588 р. редактори знов внесли до Статуту значну кількість норм звичаєвого права, особливо процесуальних норм копного права.

²⁾ Zbiór praw Litewskich. 122. Леонтович. Источники русско-литовского права. Варшавскія Универс. Извѣстія. 1894, ч. 1, ст. 17.

Організація судів земських, гродських та підкоморських в другій полов. XVI в. не принесла істотних змін: за старою традицією, нові суди продовжували вживати норм звичаєвого процесуального права, а народні, копні суди було введено в судову систему Литовсько-Руської держави в якості низчих судів, загальних для всіх верств населення, та поставлено під догляд гродських судів, як «вишчого права».

Протягом XVII в. копні суди були чинними на всій території Литовсько-Руської держави. Лише в кінці цього століття помічається зміна умов державного життя, що несприятливо одбивається на чинності копних судів. Все частіше трапляються випадки спротиву копному судочинству з боку владних верств населення, але мимо цього діяльність копних судів продовжується до кінця XVIII в.: найпізніший відомий документ про копний суд відноситься до 1773 р., але з нього не видно, щоб в діяльності копних судів в той час сталися якісь зміни, які б свідчили про те, що після цієї дати копні суди перестали діяти.³⁾

На Лівобережній Україні, на Гетьманщині козацькі суди, утворені після революції 1648 р., керувалися тим правом, що було діючим на цих землях до революції, себто писаним законом—Литовським Статутом 1588 р. та звичаєвим правом. В північних повітах Гетьманщини діяли також і копні суди, про що маємо відомости з документів, пізніші з них датуються 1722 і 1754 рр.⁴⁾

Року 1763 гетьман Розумовський відновив на Гетьманщині судовий устрій Литовсько-Руської держави (суди земські, підкоморські й гродські), який проіснував тут до 1781 р., коли був замінений загально російським губерніальним устроєм. Павло І. знов привернув систему статуткових судів і вони ще діяли на Україні до 30-х років XIX в.

Після повної інкорпорації українських земель Московією, уніфікації судового устрою й поширення московського права на українські землі (в 40-х р. р. XIX в.), розвиток українського звичаєвого права значно затримався, але не припинився зовсім. Чуже право, побудоване на інших принципах, не задовольняло правосвідомости українського народу; народ продовжував триматися свого рідного права, своїх стародавніх звичаїв, вживаючи їх у своєму житті й побуті та в селянських, волосних судах. В деяких випадках і московські закони дозволяли вживати в судах «загально відомі місцеві звичаї». (Арт. 130 Уст. Цивільн. Судоч.).

³⁾ І. Черкаський. Громадський (копний) суд на Україні-Русі. Праці Комісії для вивчення історії західно-руського та українського права. ВУАН. Київ. 1928, стор. 68.

⁴⁾ Там же, стор. 69.

Українське звичаєве право пережило й революцію 1917 р. та вживається нині на Україні за радянського режиму.⁵⁾

В той час як писане право-закон, після його прийняття й опублікування, існує й зберігається у формі готових, незмінних, точно сформульованих норм, незалежно від того, як і коли воно здійснюється, звичаєве право неписане зберігається в народній пам'яті й правосвідомості, назовні ж виявляється лише в принагідні моменти, у формі дії, відповідній його внутрішньому змісту. Виявлене таким способом звичаєве право фіксується в писаних пам'ятках та стає доступним науковому дослідженню. Норми українського звичаєвого процесуального права зафіксовано в збірниках, як от Руська Правда, в Уставних Земських Грамотах Литовських вел. князів, в кодексах, як напр., Судебник Казимира 1468 р., Литовський Статут, а головним чином в судових актах Литовської Метрики та в актах гродських, земських, копних і козацьких судів.

На підставі цих історичних пам'яток хочемо подати тут в стислому нарисі бодай головні характерні риси й особливості українського звичаєвого процесуального права.

I.

Наш стародавній процес в тому вигляді, в якому він уявляється нам на підставі Руської Правди та інших давніх пам'яток звичаєвого права, має характер процесу обвинувачуючого. Головну й найбільш активну роль в процесі відіграє скривджений, ушкоджений, повед, позовник.

⁵⁾ Як свідчать новіші дослідження над звичаєвим правом на Україні, правні звичаї українського народу лишаються діючим правом на Україні ще й тепер, під більшовицьким режимом, витримуючи з успіхом конкуренцію радянських кодексів. Особливо міцним виявило себе народне звичаєве право в царині земельних відносин, маєткових прав подружжя й в інституті прийматства, спадщини, тощо. Див. Праці Комісії для вивчення звичаєвого права України. Вип. 2. ВУАН. 1928. Проф. А. Кристер: «До питання про вивчення народного права України». Стор. 416—443. Г. М. Єзерський. «Вплив звичаю на судову практику». Стор. 231—270. М. М. Гершонон. «Селянський двір з погляду радянського земельного права й місцевих звичаїв». Стор. 62—88. Зараз же по революції 1917 р., під час ослаблення й припинення чинності державних судових органів давні норми звичаєвого процесуального права почали діяти майже на всій території України. Населення використовувало їх при самосудах над злодіями, конокрадами, явними грабіжниками як на селах, так і по містах. (Див. Праці тієї ж Комісії, Вип. 3, 1928 р. Ст. Борисенко. «Самосуди над карними злочинцями. Стор. 228—231). Відродилися й ганьбліві форми карання злочинців: злодіям вішали на шию крадені річі або плакати з написом: «злодій» (в Одесі), конокрадам вішали на шию хомут та водили по вулицях. На селах карали в першу чергу конокрадів, потім хуліганів, за підпад спалювали живцем, згідно давньому правилу: «хто без пригоди кого сожеть, тот сам огню годен (Р. І. Б. XX. ст. 1521). «Сільські самосуди, пише С. Борисенко, відрізняються від міських тим, що відбувався майже формальний суд на сході чи в комітеті, який і виносив присуд. На цих судах примінювано

Стороною противною, odporною являється злочинець, шкодник, позваний, супор. Державна влада та її органи не виявляють жадної ініціативи в переслідуванні злочину й злочинців або встановленні матеріальної рівноваги, порушеної при шкодах. Скривджений сам з власної ініціативи переслідує свого шкодника, коли його знає, або розшукує його, коли не знає, гонить «гарячим слідом» в городі, по верві, по землям, по конам, а спіймавши примусом, силою веде перед свідки, на муку, і в решті, зібравши достатні обвинувачуючі дані, добувши «лице» й знаки-сліди, обвинувачує його перед свідками, перед сусідами, перед народнім судом «в колці», і аж тоді лише веде перед державні органи для остаточної санкції та покарання, в якому скривджений сам бере іноді безпосередню участь.

В давньому процесі не заступлено публичного інтересу й публичного обвинувачення, карні злочини не відділено від приватних, матеріальних шкод. Кожний злочин трактується лише з точки погляду матеріальної втрати, матеріальної шкоди, розмір якої встановлюється відповідно ступня, який займає скривджений в суспільстві.

Роспочати процес і провадити його до кінця чи припинити, покарати шкодника чи простити йому провину, позбавити його життя, майна, свободи чи помилувати його та задовольнитися певним відшкодуванням, — це залежало від волі скривдженого. В цьому процесі воля судових органів була зведена до мінімуму, до певного контролю що до виконання процесуальних правил та до одержання «віри», «продажі», гривни на користь князя та різних судових полатків на користь суду. Судові органи лише «допомагають» скривдженому («от всѣхъ тяж, кому поможуть», арт. 99 Руськ. Правди. Докум. 1510 р. зазначає, що судовий полаток «дѣцкому» платиться лише тоді, коли діцький стороні «право зводил и свел» і «суд конец тому вчинил». Р. И. Б. Литовська Метрика, I. ч. 44), а скривджений увесь час залишається в центрі цілого процесу.

Такому характеру давнього процесу й домінуючій в ньому ролі скривдженого відповідали звичаєві процесуальні акти й інститути, як то: гонення слідом, свод, сочення або розшук винного при допомозі «сока», заклик, оголошення на торгу, проба — мука гарячим залізом, водою, рота — присяга, со-присяжники, свідки і т. и.

муки, допитувано про інші злочини, вимагали «поволання», видачі спільників, одним словом, цей суд зовсім нагадував давні копні суди. (Тамже, стор. 233. Див. також: В. Воблий: «Звідомлення з Сумського Району», стор. 280. Е. В. Савченко-Сакун. Звідомлення з Змієвського Району». Стор. 302. Документи та матеріали. Стор. 312.)

Деякі особливості що до процесуальної акції сторін і суду уявляє процес в земельних справах. При розрішенні спорів про землю роля позовника залишається активною, але й роля позваного також набуває активності, при чому з огляду на характер спору про землю обидві спорячі сторони уявляються, як два активних позовника, що нападають і обвинувачують один одного. Вже в Руській Правді (арт. 67, 99, 100 Тр. Сп.) маються вказівки на те, що такого характеру справи розрішались на підставі спеціальних правил, з виїздом отрока чи дітького на місце спору, від чого пізніше утворився термін «їздоки» для означення суддів, що «виїздили» на спорну землю для вирішення справи.

Цей давній процес доби Р. П. в основних його рисах і навіть в багатьох деталях був чинним як в державних, так і в народніх судах Литовсько-Руської держави, а також і в козацьких судах Гетьманщини. Поряд з давнім процесуальним правом народня правосвідомість витворила пізніше нові звичаєві норми, нові процесуальні інститути, відповідно новим умовам життя, про те основа й дух давнього звичаєвого права лишилися без жадних змін. Досліди над процесом пізнішої доби показують, що головним джерелом процесуальних правил доби Литовсько-Руської держави й Гетьманщини, як і за давньої доби, було звичаєве процесуальне право, а не писаний закон.

II.

Норми звичаєвого права, як було вже сказано, виявляються на зовні у відповідних правомірних діях. Дії, як зовнішня форма звичаєвого права, мають велике й важливе значіння. Тому то з давніх давен вони супроводились особливими обрядами, які поступово, шляхом повторення, набули такого ж важливого значіння, як і правні звичаєві норми, та стали правними символами. Без обрядовості нема й правомірності, а порушення обрядовості розглядається, як порушення правної норми.⁶⁾

Характерною особливістю українського звичаєвого процесуального права є його багата, різноманітна, яскрава обрядовість. Майже не має процесуальної дії, процесуального інституту, які не мали б свого обряду. Встановлені здавна, ці обряди незмінно й точно у всіх деталях виконуються протягом віків. Наведемо приклади.

а) Гонення сліду, сводісок. У випадках вбивства, крадіж чи іншого злочину або шкоди, скривджений

⁶⁾ С. Борисенко. Звичаєве право Литовсько-Руської держави на початку XVI в. ВУАН. Збірник Соц.-Економ. Секції, ч. 18. Київ. 1928, стор. 81.

в першу чергу розшукує сліди, які залишив злочинець, шкодник. За Руською Правдою, «аже будеть розсѣчена земля, или знаменіе, или же ловлено, или сѣтъ», то належить спершу «по верві искати татя» (арт. 63 Тр. Сп.), потім гнати слідом. Слід же належало гнати «з чужими людьми и сѣ послухи» (арт. 70). Скривджений з сусідами й свідками виходить на слід злочинця, шкодника і по сліду поспішає (гонить) туди, куди веде слід. Коли слід стратиться на великому шляху («гостинці»), де не має ні села, ні людей, то скривджений, очевидно, повинен вжити іншого способу. Колиж слід приведе до села, або до отар, де скот стоїть, тоді село або власник скоту повинні на заклик скривдженого вийти до нього, одвести від себе слід і разом з ушкодженням та його свідками й сусідами гнати слід до іншого села. Як щож село не вийде, сліду не одведе і взагалі одмовиться прийняти участь в гоненні сліду («отбьются», як висловлюється Р. П.), тоді само повинно платити і «татбу» (скривдженому), і «продажу» (князеві, Р. П. арт. 70). В цій нормі звичаєвого права, записаній в Руській Правді, знаходимо правила й обряди, як гонити слід, встановлення обов'язку виходити на слід і слід одводити та презумпцію вини тих, хто на слід не виходить або сліду не одводить. Процесуальний акт «гонення сліду» у всіх його обрядових подробицях знаходимо і в пізніших пам'ятках звичаєвого права. Року 1407 вел. князь Витовт звільнив села пана Вячевича в Луцькому й Володимирському повітах від обов'язку виходити на слід: «а въ тыхъ именіяхъ следу не гонити: кому шкода — за своимъ пойдѣ, а пана Ильнымъ людемъ следу не брати».⁷⁾ Виключення з загально обов'язкового правила, зроблене Витовтом, стверджує існування цього правила на поч. XV в. В судовому акті Литовської Метрики з р. 1520 так описано обряд гонення сліду: «Покрадено дей в людей моихъ, скаржився п. Мартин Хребтович, 12 вепровъ, ино слуги и люди мои, безъ бытности моее, прийшли слѣдом за тими вепрами до двора пані Олехновоі Хребтовича и нашли 5 вепровъ у дворі у Горячки (парубка Хребтової), а иншии Горячка роздалъ бурсникамъ своимъ». В той час був там намісник Хребтової, Колокол, «и его дейсамого слуги и люди мои звали на слѣд, и онѣ не шелъ». Суд присудив шкоду на Колоколі за невихід на слід (Рус. Истор. Библ., т. XX, Литов. Метрика, стор. 1438—39).

Так було до Статута 1529 р. Статут звичай гонення сліду включив в арт. 2., Розд. XIII: «Теж уставляем, естлибы кому сок вел, або за лицем след пришел в чий дом, а не мог мети вижа: тогды маеть при той стороне трясти дом . . . А естлибы

⁷⁾ Довнаръ-Запольскій. Акты Литовско-Русскаго гос-тва. Чтенія в М. О. И. Д. 1899. 4. ст. 2—3.

его отбили («отобьются» Р. П.) отъ лица, або отъ свежего следу... тогды таковой маеть шкоду платити... и вину злодейскую а собе злодея искати». За практикою копних судів, гонення сліду переводить копа на підставі таких же правил і з такою ж обрядовістю, як і в добу Р. П. В декреті копного суду з р. 1583 записано: Матис Хорловський на вряді Луцькому, оповідаючи про спалення його двору, говорив: «рано зібравши єсми людей добрих, сусідов околичних а сходатаїв Рожицьких, сугранних, з тою всею копою слід погнав. Од тої пожежі копа, взявши з села мого Кобча слід, одвела аж до границі на ґрунт Рожицький, неподалеко одного сельця й врочища їх Свинок, там, де чабани мешкають. Там копа вся, на тим сліду зостановившись, послала до того сельця їх зовучи на слід, аби они шли од границі слід шкодників од всієї копи тої взяли, а з ґрунту свого Рожицького, в од ле стар о да в н ь о ї з в и к л о с т и, аж до иншої границі одвели».⁸⁾ Як бачимо, описано з цікавими подробицями, але по суті той же процесуальний акт, що є і в Р. П. Інші документи згадують про те, що іноді «слід гине на дорозі» (Акти Вилен. Археол. Комм. XVIII, ч. 370, 440 та инш.). В инших знов випадках копа вину накладає на тих, хто на слід не вийде, або не одведе сліду.⁹⁾

Статути 1566 і 1588 рр. також зафіксували цю звичаєву норму: «Такое село або въ чий домъ след будеть вшол, мають след той в тоє копи взяти и з села або з дому и з земли своеє того села след вывести аж до иншого границы, куди той след пойдеть... А естли бы тоє село, до которого след приведено, от себе следу не вивели...», то село узнається винним, платить шкоду, а собі винного шукає (1588, XIV, 9. 1566, XIV, 6.).

Нарешті, звичай гонення сліду був чинним і на Гетьманщині. Скривджений, оглянувши місце шкоди чи злочину, виражає погоню на всі боки за допомогою сусідів, шукаючи сліду, а коли натрапить на слід, тоді по сліду «шлякує». І. Черкаський, що виучував акти козацьких судів, свідчить, що «шлякування» нагадує чинність гарячої копи на Правобережжі.¹⁰⁾

Коли злочинець не залишив на місці злочину слідів, тоді скривджений звертається до сусідів, розпитує, оголошує на торгу і т. и. Той, хто знає шкодника чи злочинця, подасть скривдженому певні про нього відомости, наведе на слід шкодника, за звичаєвим правом, зветься «с о к» і за свою

⁸⁾ Проф. Іванишевъ. О древнихъ сельскихъ общинахъ. Додат. III.

⁹⁾ І. Черкаський. Громадський (копний) суд на Україні. ч. II, стор. 311—316.

¹⁰⁾ І. Черкаський. Звідомлення. Збірник Соціально-економ. Секції ВУАН. ч. 18. 1929, стор. 436.

послугу одержує винагороду — «просоку». Про діяльність «сока» маємо відомости в Руській Правді (арт. 70 і 108), в Судебнику Казимира 1468 р. (арт. 1 і 15), з вироку вел. кн. Олександра р. 1499 (Акты Западн. Россіи. I., ч. 148). В судовому документі Литовської Метрики з р. 1510 читаємо таку заяву «сока», записану в «список соковий»: Я, сок, Милушишь, Богдановъ человекъ, сочу Мацку Федковичу о человека его, о Юду, а сочу на Окранчина человека, на Мартинца. Пригодило ми ся видети, штож тот Юдис шол з торгу и тот Мартинець сам-третей съ товарищи своими... догонили на дорозе подле гаю соснового Ондреева на ростанехъ; въ Мартинца был вязъ, а въ его товаришов было по мечу, а подъ Мартинцом былъ конь пег, а подъ другимъ былъ воронъ, а подъ третимъ рыжъ, и забивши того человека, поехали через гаевище Андреево...» (Р. И. Б. XX. Литов. Метрика, стор. 38, док. 36).

В тих випадках, коли ні слідів не знайдено, а ні «сок» не зголоситься, іноді проходив певний час з дня злочину чи шкоди без жадних відомостей про шкодника. І от трапляється скривдженому впізнати свого коня, скот, зброю чи иншу річ в посіданні сторонньої особи. Ще Р. П. зберегла норму, якою заборонялося силою одбирати свою річ у нового державця, натомісць давнє право звичаєве встановило окрему спеціальну правну дію, направлену на відібрання краденого чи згубленого з дотриманням цікавого обряду. Правна дія називалася «с в о д», пізніше «з в о д», та складалася з сліду-ючих актів. Скривджений звертався до державця річі і запитував, від кого він добув річ. Коли цей набув її правомірно, то в своє оправдання повинен був назвати того, від кого річ набув. Тоді йшли на «свод» до цієї особи, яка теж звалася «свод», а пізніше «заводця». Заводця в свою чергу повинен був назвати свого заводцю, йшли до другого своду, потім до третього й останнього. За Руською Правдою, в місті треба було переводити розслід у всіх сводів, що в ньому мешкали: «идти истцю до конца того свода». Але — «з города в чужю землю своду нѣт.» Коли ж свод переводився за городом, «на землі», тоді по землям йдуть лише до третього своду. Власник бере свою річ — «лице», а третій свод має вже шукати «свои куни й продажу», ведучи свод аж «до конечного своду» (арт. 31 Тр. Сп.).

Обряд «своду» — подібний до обряду гонення сліду з тією ріжницею, що при своді йдуть не по слідам, а по тим сводам, заводцям, до яких легально перейшли крадені чи пропавші річі. Кожний заводця повинен відвести від себе вину, привівши до нового свода, від якого річ дістав, аж поки не дійдуть до шкодника. Обряд своду вживався в достатутювих

судах Литовсько-Руської держави. В судовому документі з р. 1510 читаємо: «Познал єсми, заявляє позовник, коня своего властного... в служебника кн. Слуцкое в Мацка... И Мацко подалъ перед нами (Господарем) заводцю, человека Пацка Малишевича. И он перед нами сознался и нялся за того коня: «мой дей конь, я его купил у плебана п. Летаворова за полторы копи грошей». «И тамъ ся повел на звод» (Р. И. Б. XX. Лит. Метр. I., ч. 12). А ось ще один приклад «зводу» з р. 1520. Пропав челядин і через «сока» позовник знайшов челядина у кн. Ахмета. «Взял вижа и того человека въ того князя лицемъ винель.» Кн. Ахмет став перед господарським судом «и поведил, иж того человека от кн. Темеша Врозовича въ приданыхъ за дочкою его одержав». Кн. Темеш, це вже другий свод, «поведил, иж того человека продалъ ему кн. Кильдиш Хидиревич» — третій свод. «И мы приказали, сказано в судовому вироці, кн. Темешу а кн. Ахмету на звод вестися до кн. Кильдиша. И коли они привели до него на звод, кн. Кильдиш перед служебником нашим, Томком, за тую челядь нялся и очевисте перед нами стал...» і розповів, що одержав чоловіка по розділу з братами, як отчизну, а заклав того чоловіка кн. Темешу Врозовичу в певній сумі. Отже в цій справі було пройдено всі три своди. (Р. И. Б. XX. Стор. 1490—1492.) Норма про свод увійшла до Литовського Статуту 1529 р. (Розд. XIII, арт. 17—18), вона також була чинною і в копному процесі. Року 1590 обвинувачений Ювко на копі оповідав: «Денис, мене піймавши, ставив яко заводцю оному Семену Чикалу і тому Гацю Борисовичу, чий то єсть кінь. А я тамже на уряді в Кодні бралом собі до заводці, до Володимира... и до того Нестора» (АЮЗР., ч. 6, т. 1, ч. 82). На копі р. 1560 обвинувачений Ждан обіцяв був «заводцю ставити, од кого тую клячу мів» (Акти Віл. Арх. Комм. XVIII, ч. 162 і инш.).

б) Лице. В давньому процесі велику роль відігравало «лице», під яким звичаєве право розуміло головним чином *corpus delicti*. В Руській Правді «лицем» іменуються покрадені, пропавші річі (арт. 28, 31—33, 35, Тр. Сп.).

Про «лице» говориться в Судебнику Казимира 1468 р., в Литовському Статуті і в судових документах. Знайдене «лице» вважається не тільки найкращим доказом вини, ба й збільшує кару до найвищого ступня: злочина, спійманого з «лицем», «злочина приличного», звичаєве право найтяжче карає. Про важливе значіння «лиця» в нашому процесі свідчить факт, що іноді ціле судове слідство називалося «обликом», «ликом», «поличчям».¹¹⁾

«Лице», як матеріальна річ, грало важливу роль і в прав-

¹¹⁾ Иванишевъ. Дод. III. А. Яковлів. Впливи старочеського права на право українське доби Литовської XV—XVI вв. Прага, 1929. Стор. 64.

ній обрядовості нашого процесу: з «лицем» звичаєве право зв'язує числені обряди. Так, перш всього знаходимо спеціальні обряди, що мали своєю метою засвідчення «лиця», означення його певними знаками для того, щоб наперед усунути всякі заперечення та щоб забезпечити цей доказ на суді. Як видно з судових документів достатутової доби і постатутової, знайдене скривдженням «лице» треба було відповідним способом означити в присутності свідків; для цього коней і скот «личкували» урізуючи край вуха та передаючи урізок «за руки» свідкам, птиці надрізували лапки. В документі 1510 р. читаємо: «Познал есми коня своего власного... в служебника кн. Слуцкое в Машука Гринковича, и, обличковавши его, дал есми у двор Мѣнинский (Р. И. Б. XX, Лит. Метр. I, ч. 12). Року 1510 «жаловала нам (Господарю) бояриня господарская, на имя Рузана, на людей Пашка Нацевича, на имя на Сташа и на его синовъ, штож дей они человека моего на добровольной дорозе перенемши, розбили и ограбили. И мы спитали Сташа: што къ тому за отпор маеш? И он рек: правда есть, панове, поймалъ есмы того человека съ конемъ своимъ. И Рузана рекла: правда, панове, есть, поймалъ онъ того человека моего, але изъ егожъ коньми и иншихъ коней никакихъ злодейских есми не видала. И мы спитали того Сташа: коли ты поймалъ того человека, лицовалъ ли еси того коня, рѣзалъ ли еси ухо, давалъ ли еси за люди? И онъ рекъ: не лицовалъ есмы того коня, а уха есмы не рѣзалъ. Ино намъ ся видѣло, штожъ онъ человека Рузанина не гораздо ималъ и вязалъ» (Р. И. Б. XX, стор. 48). Другий приклад. Того ж року 1510 «жаловал нам человек князя Войтеха, бискупа Виленского, на имя Венцеслав, на слугу пани Станиславовое Мацевича, на Лаврина: споткавши, панове, на добровольной дорозе, мене самого связалъ и коня моего власного злицовалъ и ухо врѣзалъ. И мы спитали Лаврина: што къ тому отпор маеш? И онъ рекъ: правда, панове, есть, омилился есми, не в своего коня вклепался» (тамже, стор. 42; АЮЗР. ч. III, т. 1 Докум. 33 і 34). В одному документі копного суду читаємо, що возний «кадовбець медовий», знайдений при трусі в злодія, «для памятности підписав і назначив» (Акти ВАК. XVIII, ч. 82). Обряд «личкування» треба вбачати і в урізанні поли в особи, що її спіймано на адальтері, при чому шматок урізаної поли від кожуха чи свити фігурував на суді в якості «лиця» проти позваного. Про урізання поли в особ, зловлених на «вшетеченстві», згадують акти козацьких судів на Гетьманщині.¹²⁾

Звичаєве процесуальне право вимагало, далі, щоб «лице», знаки та інші предмети, що свідчили про злочин, шкоду та

¹²⁾ І. Черкаський. Звідомлення, стор. 437. Ор. Левицький. Очерки народної життя в Малороссіи. Київ. Старина. 1901, вересень. ст. 171—173.

вину позваного, були «оказані» свідкам. Про це говорить Руська Правда в арт. 60 і 61, Тр. Сп., Литовський Статут 1529 (Розд. VII, арт. 2: «маеть вижа взяти, оказатися оличним сусѣдом», «оказати кгвалт, рани», арт. 17, 21 і инш.), а також і судові акти, як наприклад, в судовому акті достатутової доби описано, як слуга позовника Есмановича, прибігши до свідків, «оказывал чотири рани кривавихъ, а на другом раны синевыи есмо видѣли» (Р. И. Б. XX. Стор. 1317).

Нарешті, звичаєве право вимагало, щоб «лице» було оказане на суді суддям, як незаперечений доказ злочину чи шкоди та вини. Року 1520 на суді панів-ради стала пані Чижовая Марина і «оказала панам-раде их милости побитих і поранених слуг своих, а також трупи забитих і потоплених слуг своих», які вона для цього привезла до Вільна. Трапилося так, що гвалтовники не явилися на суд, їх шукали всюди і тому справа викладалася на неділю, вівторок, четвер і п'ятницю, і на всі ці строки пані Чижовая «ставила своих битих і ранних слуг і забытых трупи тут же на дворі були» (Р. И. Б. XX. Стор. 1400—1404). На кожному суді завше ставили й оказували «лице»: «клячу краденую» (Акти В. А. К. XVIII, ч. 245 та инш.), «кадовбець медовий» (тамже, ч. 82), «мясо вепрове і шкуру яловиці» (ч. 243), «вола посіченого, на воз уложивши, привезли» (ч. 248), «вепрів двох забитих на копу вивозив» (ч. 392) і т. и. Обряду оказання «лиця» на суді строго дотримувалися й козацькі суди.¹³⁾

в) **З а к л а д**. В давньому процесі нашому вживався особливий рішучий спосіб доказу у формі **з а к л а д у**: позовник чи позваний на доказ свого твердження, свого права ставив заклад, противна сторона заклад приймала, або ні. В першому випадку змагання сторін йшло далі відносно предмету, ствердженого закладом, і вигравав той, хто доводив своє право. В другому випадку, коли противна сторона закладу не приймала, вона справу програвала. Судовий документ з р. 1444 називає заклад «**м е т а н і е м**»: «Круповичи металися з двадцать рублев» (Акти Ю. і З. Р., т. I, ч. 22), а судовий податок, що йшов урядові або його в'ярників, звався «**в и м е т н е**». Терміни: «метатися» й «виметне» дають підставу припускати, що інститут закладу існував і за доби Руської Правди, бо в числі судових поплатків Р. П. знаходимо плату «**м е т е л ь н и к у**», або «**м е т а л ь н и к у**» (арт. 99 Тр. Сп.), можливо, за виконання послуг при «метанії» сторін. В інших, теж давніх актах, заклад зветься «**в и д а ч к о ю**»: в грамоті кор. Олександра Київській землі р. 1507 читаємо: «А о видачку, коли ся оба видадуть и оба шапками вергнутъ, то то видачка» (А. З. Р.

¹³⁾ Опр. Левицький. Київ. Старина, вересень. 1901 р.

т. I, ч. 120, т. II, ч. 30). Іноді замісто «закладатися» вживали слова «в и к и н у т и с я»: «Литавор, маршалок а п. Юрь Ільїнич перед вел. князем . . у стола викинулися е. м. со ста рублів» (Любавский. Областное дѣленіе . . ., ст. 685), або «в и д а в а т и с я»: «Пан Войтех із Нарковичи видавалися брату нашому королю е. м. со ста рублев, а из другого ста рублев на себе винний мел платити правому» (Р. І. Б. XX, ст. 529, док. р. 1507), або «в и р е к а т и с я»: пан Григорій Остикович «в том вирекся вини на господаря е. м. тысячу рублев грошей» (Р. І. Б. XX. Стор. 747, док. 1511 р.). Видача-заклад ставився частіше в грошах, але були випадки закладу інших предметів, цілого майна й життя. Заклад вживався здавна в усіх чисто судах Литовсько-Руської держави,¹⁴) а також і в козацьких судах Гетьманщини, де він звався давнім терміном «в и к и д щ и н а».¹⁵)

Звичаєве право для закладу встановило цілий ряд обрядів. 1. «С т а в л е н н я» чи «к и д а н н я» (метання) шапки, як символ пропозиції закладу і «п р и с т а в л е н н я» шапки, як символ згоди заклад прийняти. Ось як, наприклад, документи описують обряд ставлення шапки. Правна грамота кн. Слуцької Анни з р. 1494 в справі ігумена Троїцького монастиря оповідає, що сторони «шапки приставили» (Акти Ю. і З. Р. т. I, ч. 232); судовий документ з р. 1510: «человек татарский, стоячи с ним (Сопроном) в праве, поставил шапку съ пяти коп грошей . . и он (Сопрон) шапку свою приставил» (Р. І. Б. XX. стор. 61); «воевода Троцький (позовник) шапку ставил на том со ста рублей грошей, а Молодечане (позвані) шапки приставити не хотели» (тамже, ст. 581); «бояриня Довгковская Вячевиче . . . приставила шапку» (тамже, ст. 897); «И пан воевода Виленский на то сведомье давал и шапку ставил нам съ тысячи коп грошей . . . И пан Ольбрехт (воевода Полоцький) не послалсе» (тамже, стор. 847).

Обряду ставлення шапки строго дотримуються й копні суди, про що свідчать числені документи копних судів.¹⁶)

Кінцевим моментом обряду було підняття шапок «метальником», діцьким або іншими судовими врядниками: служебниками, коморниками (Р. І. Б. XX, ст. 250—1).¹⁷) Судові врядники за те, що вони «у праві шапки подоймали», одержували судовий поплатак «виметне», як то було і за часів Руської Правди (А. Ю. З. Р., ч. 8, т. 5, ч. 34).

2. Другий обряд при закладі складався з «с т а в л е н н я

¹⁴) А. Яковлів. Впливи старочеського права . . ., стор. 66—68.

¹⁵) І. Черкаський. Звідомлення. Стор. 438.

¹⁶) І. Черкаський. Громадський (копний) суд. Ч. II, стор. 355—359.

¹⁷) С. Борисенко. Звичаєве право, ст. 83; І. Черкаський, цитов. праця, ст. 358.

ноги до ноги» або «голені до голени». На копному суді р. 1582 «Пилип . . . мовил до старца Микити: естлижь то будетъ неправда, же того онъ (Микита) мне не поведиль, тогда въ томъ моя нога а его нога, пока то на него слушнимъ доводомъ доведу . . . Обачивши то старцы и вся копа, ижь того Пилипа слушное и смелое поставене ноги зъ ногою . . .» (Акти В. А. К. XVIII, ч. 63). Другий випадок стався р. 1624 теж на копному суді в справі покражі корови. Коли жінка Ів. Струги перший раз зізнала, що знає злодія, а вдруге одмовилася від своїх слів, то люди панів Большаків, які чули від жінки Струга про злодія, «хотячи довести, штож то од нее слишали, свою голень и ее ставили» (Акти В. А. К. XVIII, док. ч. 241). В іншому місці я вже мав нагоду пояснити ці приклади.¹⁸⁾

3. Іноді, замісто шапки й грошей предметом закладу була якась інша річ. Року 1592 копа розглядала справу про бортну сосну і позваний, «бортник пана писаря поведиль: если дей то есть сосна твоя, пристав дей «приставку» и укажи дей где клеймо твое? А подданий пани Павловоє Тишиное, приставивши корову-приставку и взошодши на сосну, назначил зверху и зысподу, поведаяючи: заколите тут, на тому месцу, яко дей назначил . . . и если дей не найдете клейма моего, нехай дей при той сосне и со пчелы и корову свою, которую мъ приставиль, трачу» (Акти В. А. К. XVIII, ч. 124). 4. Нарешті, замісто закладу іноді викликали противника на двубій. В судовому документі з р. 1516 занотовано ось який випадок на господарському суді: точилася справа між кн. Константином Острожським і намісником Лідським, п. Юрієм Іліничом. Слуги кн. Острожського, викликані на суд, проти заперечення позваного, п. Ілінича, що він не відбивав у них вязня, сказали: «Естли дей будеш ты того нятца в нас не отнял и самих нас не бил, готов дей есми на томъ присягнувши, самъ на самъ съ тобою ся бити, которого з нас обереш». Позваний згодився лише присягнути, що вязня в них не однімав (Р. И. Б. XX., стор. 921). В цьому випадку до двубою не дійшло, лише була провокація двубою, але вирази, в яких цю провокацію було зроблено, свідчать про те, що в пропозиції двубою не було нічого надзвичайного в очах суду.

г) Рота-присяга. Руська Правда знає роту-присягу сторон і свідків, як доказ на суді. Присяга вживалася й після Р. П. у всіх судах у формі: обвинувачуючого доказу-присяга позовника, оправдуючого доказу-присяга-позваного, присяги сторон і свідків, нарешті у формі присяги одних свідків, причому термин Р. П. «р о т а» вживався пізніше для озна-

¹⁸⁾ Впливи старочеського права . . . , стор. 66—69.

чення тексту присяги («и роту на письмі для прочитання дав» — Акти В. А. К. XVIII, ч. 295, 329).

Бже такі вирази Руської Правди, як: «ити ему самому на роту» (арт. 44), або: «Тому ити на роту, у кого лежал товар» (арт. 45) промовляють за те, що присяга одбувалася десь в іншому, ніж суд, місці, і що було встановлено якусь обрядовість. Дійсно, документи пізнішої доби, особливо документи копних судів, свідчать, що звичаєве право для присяги встановило складні обряди.

Звичайно сторони «бралися право піднести» (присягти) кожна окремо, або ж запропоновували присягу одна другій. Напр., в документі з р. 1517 читаємо: позовник заявляє: «нехай дей той Петрухно на том право поднесеть» (Р. И. Б. XX, ст. 986), або в документі 1510 р. на пропозицію позовника: «присягни на том, а любо я присягну», позваний Янко «нялся за присягу» (тамже, ч. 47). Коли одна сторона береться до присяги, а друга згоджується пустити її на присягу, то суд призначає день, коли присяга має одбутися. За давнім звичаєм, присяга призначалась на третій день: «и ми положили рок присязе 3 дни, водлуг обычая» (тамже, I, ч. 323). В призначений день сторона, що пустила до присяги свого противника, повинна була «вести його на присягу» (Акти Довнар-Запольського, ч. 61). «Коли усхочет Лаврин (позваний) повести мене к присязе, готов еси на том присягнути» (Р. И. Б. XX, стор. 123). При веденні до присяги і при самій присязі був присутнім судовий урядник-децький, виж, возний (тамже, ст. 490). Обряд приводу до присяги сторони мав таке важливе значіння, що коли сторона на срок не з'явилася, або, явившись, одмовилася вести другу сторону до присяги, то право своє тратила: «а если бы которая сторона, сказано в одному документі, не явилася на рок, або его к присязе не хотела вести, той права тратить» (тамже, стор. 133). Такіж наслідки бувають, коли не явиться сторона, що має присягати. Як видно, з документів копних судів, на сторону, що мала вести до присяги, покладалось підготувати все для присяги: підготувати священика, відчинити церкву, написати на письмі роту, або доручити написати її вижу, возному (I. Черкаський, стор. 403). З цих же документів видно, що присяга звичайно одбувалася в церкві, в присутності священика. Від обряду ведення на присягу до наших часів залишився термін: «привод до присяги», але він тепер означає лише самий акт присяги.

В тих випадках, коли до присяги бралися обидві сторони, суд наказував кидати жеребок — «лес», який і визначав, котрій стороні належить скласти присягу, а котрій вести до присяги. В судовому акті з р. 1514 записана така постанова: «если

обѣ сторони восхотять присягнути, маєть промеж ними леси кинути, комуся лес вийметь, тот маєть присягнути» (Р. И. Б. XX, стор. 147). Ця норма звичаєвого права була внесена до Литовського Статуту 1529 р. (Розд. VI, арт. 30).

Встановлена звичаєвим правом обрядовість при присязі сторін виконувалася також і при присязі свідків: сторона, що згодилася допустити свідків до свідчення під присягою, повинна була на срок стати і повести свідків до присяги. Нестання на срок або відмовлення вести на присягу тягли для сторони такіж наслідки, як і при присязі сторін.

д) В справах «горлових» звичаєве право процесуальне також встановило значну кількість дуже складних обрядів. З них подамо тут два найбільш цікавих. Це, по перше, обряд «обволавання» чи «поволавання» над трупом забитого. Року 1629 возний, Щасний Лясота, взявши з копи до Берестейського замку труп Ст. Калениковича . . . показав його намісникові, і в замку та на ринку возячи того трупа, . . . обволав і оказав». ¹⁹⁾ Року 1660 труп М. Голозичина, утопленого в річці, було привезено до Луцьку на в'їзд для презентування, і возний, Я. Долмацький, «тое тело оглядав і оное на місцях звичайних так в замку Луцьким, в місті й на ринку, яко і при погребі в монастирі Луцьким . . . одволав». ²⁰⁾ З наведених прикладів видно, що обряд поволавання над трупом забитого складався з того, що судовий урядник, возний, сам чи з родичами вбитого «волав» при трупі забитого, се б то прилюдно оголошував всім, хто є забитий і хто його забив. ²¹⁾

Другий обряд складався з того, що, замісто волавання над трупом вбитого у відсутності вбивця, у випадках, коли вбивця спіймано, приковували вбивцю до труни вбитого і лишали так прикованим аж до похорон його жертви. Року 1700 Тимка Кузьменка, спійманого на гарячому вчинку вбивства шинкарки Гапки, Полтавський полковий суд наказав «при тілу небожки Гапки прикувати, нимъ будетъ небожка погребена, а по погребі . . . до секвестру його дати». ²²⁾ Року 1783 на Черниговщині після панахиди над вбитим козаком Біденком, була прикована до гробу козака дочка, Христина Водяниківна. На цей випадок звернув увагу граф Румянцев і наказав заборонити надалі «странное и челоуѣчество уражающее произшествіе». ²³⁾

Екзекуція судового вироку так ж супроводи-

¹⁹⁾ І. Черкаський. Поволавання над трупом забитого. Праці Комісії для вивч. західно-рус. і українськ. права ВУАН. Вип. I. Київ, 1925. ст. 91.

²⁰⁾ Тамже. АЮЗР., ч. 6, т. I. Прил. 9.

²¹⁾ Див. подробиці у І. Черкаського в цит. праці.

²²⁾ О. Левицький. Очерки народной жизни въ Малороссіи. Кіевск. Старица. 1901, IX, ст. 202.

²³⁾ Тамже, стор. 203.

лася певними обрядами, особливо при покаранні ганьбливими карами, як напр., вішання уздечки, хомута на шию конокрадам та виставлення їх на прилюдне осміяння, вигнання через ката за межі міста і баг. инш. Не маючи можливості спинятися на цих обрядах детально, наведемо тут для прикладу такий цікавий обряд. В Розд. II, арт. 12 Литовського Статуту 1529 р. мається така норма: «Коли би хто кому приганиль: «Ты еси злого ложа сынъ», а того бы на него не довелъ: тогды сказуемъ, иж таковый маеть того нагабанья очистити подъ такими словы рекучы: «што есми менил на тебе, ижъ быты был злого ложа сынъ, менил есми то, яко песъ». Отже ця норма встановлювала обряд, при допомозі якого винний мусів прилюдно перед судом зняти несправедливе «нагабання». Чи досить було виголосити перед судом наведену формулу, назвавши себе «псом», чи потрібно було виконати ще якийсь обряд, Статут не зазначає, але в козацьких судах Гетьманщини при позовах про уразку чести виконувався обряд «ревокації», який складався з того, що винний з наказу суду мусів тут же на суді вдати з себе пса, підлізти на чотирьох під лаву, на якій сиділи судді, забрехати по собачому і потім оголосити формулу Статуту. З часом цей обряд вивівся, його замінила заява в таких виразах: «нецнотливії слова свої побираю во уста свої».²⁴⁾

Багата обрядовість нашого звичаєвого процесуального права надавала йому характер життєвості, публичності, викликала увагу до судового процесу й співучасть в ньому широких мас громадянства.

III.

Звичаєве процесуальне право зберігається в народній правосвідомості, воно є загально признане й відоме широким масам народу. Документи, що зберегли до наших часів відомості про діяльність судів доби звичаєвого права, свідчать нам, що в ту добу сторони на суді виявляли велику освідмленість у праві; вони часто цитували правні норми, переказуючи їх зміст в стислих реченнях. Теж саме робили й судді. Шляхом постійного вживання протягом довгого часу ці речення перетворилися в стислі, але надзвичайно змістовні та красномовні *формули*, які встають перед очима дослідників, як викристалізовані принципи народнього права, народньої правотворчості.²⁵⁾

Вже в Руській Правді знаходимо кілька зразків таких формул, як, наприклад: «Холопу на правду не вилазити» (арт. 81 Тр.), себ то, невільна особа не може бути свідком на суді;

²⁴⁾ І. Черкаський. Звідомлення., стор. 447.

²⁵⁾ С. Борисенко. Звичаєве право, стор. 88.

або: «въ холопѣ и въ робѣ виры нѣтуть» (арт. 84); «не будетъ ли татя, то по слѣду женуть» (арт. 70) та инш.

Далеко більше формул збереглося з доби достатутової, коли суди правувалися звичаєвим неписаним правом, а також з доби копних судів. Наведемо, для прикладу декілька таких формул. «А холопу и робѣ не верити, а ни на светочство их не пускати» (Р. И. Б. XXVII, Лит. Метр., стор. 1494). «Кождый винний не отказуеъ у праве» — то значить: хто одмовляється відповідати на суді, той є винним (Р. И. Б. XX, Лит. Метр. стор. 1517—1518). «Годная реч завжды вижу врьдникову верити» (тамже, стор. 231), або: «вижа ниhto пересветчити не можетъ» (Статут 1529 р. VIII. 19). «Подобней верити наместнику, нежели мужиком» (Р. И. Б. XX, стор. 1449). «Хто землю зыскуеъ, тотъ и квалт и шкоди зыскуеъ» (вирок господарськ. суду 1551 р. С. Борисенко, ст. 100). «Хто зыщеть тую девку, тому і тия именія мають быти» (Р. И. Б. XX, стор. 1173). «Хто в пуши будетъ виненъ, тот и в грабежахъ» (Лит. Метрика, Кн. Записей, XV, л. 94—95). «Хто без пригоди кого сожжеть, тот сам огню годен» (Р. И. Б. XX, ст. 1521). «А через поруку в нятство не сажати» (С. Борисенко, ст. 89). «Хтоса на сведомье не шлетъ, тот свою реч трагит» (тамже, ст. 89). «Не маеъ на шляхту простий человек светчити в речі злодейской або в розбоі» (Р. И. Б. XX, стор. 90 і 861). «Иж ся не годить на честь никому доводить» (тамже, стор. 1388). «Иж ся не годить, аби слуга што мел на честь пана своего мовити» (тамже, стор. 861). «Как богатому, так убогому таковая реч (страчена) завжды маеъ плачона битъ подъ присягою» (тамже, стор. 599). «Што судді межи ними найдуть, то они мають терпити» (тамже, стор. 340, 342, 347), або: «што право скажеть, того мають терпити». А ось зразки формул з практики копних судів: «в сусідстві того для копи збирають, аби шкодника дійсть могли» (Акти БАК. Ит. VI, ч. 62). «Невихід всегди платить шкоду» — класична формула, що зафіксувала норму про вину того, хто не виходить на слід, на суд, на присягу. А ось формула апеляції з доби козацьких судів: «Панове судді, сказане ваше видится мнѣ не водлуг права — отзиваюсь до вишшого права». («Суд і розправа» Ф. Чуйкевича).

Деякі формули через постійний вжиток в свою чергу скоротилися та перейшли в процесуальні терміни, як, наприклад: «отказывати у праве» — вести за другого справу на суді (Р. И. Б. XX, стор. 1290); «оказатися перед правом» — явитися в суд за другого (тамже); «право поднести» — присягнути; «довод чинити» — доводити на суді (тамже, ст. 989), «опит чинити» — перевести розслід (тамже, стор. 987), «переперти правом» — довести своє право на суді (ст. 711), «свідками виводитися» (стор. 267), та инш.

Формули українського звичаєвого процесуального права, кристалізуючи в стислих, але точних виразах головну суть звичаєвої норми, спричиняються до розвою й усталення правничої мови й термінології. Зібрання та вивчення цих творів народньої правосвідомості являється одним з важливих завдань наших правників.

IV.

Таким, в загальних рисах, уявляється нам, на підставі дослідження історичних памяток, те звичаєве процесуальне право, яке протягом тисячи літ було чинним на території українських земель.

Дослід історичних памяток доби Руської Правди, Литовсько-Руської держави та Гетьманщини стверджує, що звичаєве процесуальне право, яке було чинним на українських землях, збудовано на принципах стародавнього звичаєвого права Русі-України. Принципи й дух звичаєвого права доби Р. П. були тим міцним, животворним звязком, що вязав сучасність доби Литовсько-Руської держави й Гетьманщини з давньою давниною Руської Правди, добу повного розвою звичаєвого процесуального права з добою передісторичного примітивізму. Просякнуте тисячелітною традицією та старовинною обрядовістю, наше звичаєве процесуальне право виступає перед очима дослідувача, як о д н о ц і л ь н е, є д и н е право, що в своїх основах не зазнало істотних змін, а в своєму розвою не мало перерви. Воно виступає перед нами, як витвір є д и н о г о народу.

Творцем цього права був український народ, бо лише він о д и н протягом тисячи літ, не дивлячись на зміни політичних і соціальних умов життя, відчував і плекав в глибинах народнього духа історичну традицію цього права, лише він один завше визнавав це право за своє, національне право, виконував його приписи та зберігав його норми в своїй правосвідомості.

ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ ЗА 1930—1931 АКАДЕМІЧНИЙ РІК.

1930—31. академічний рік був 10-м роком існування і діяльності Українського Університету в Празі.

1. Склад Сенату.

На Загальних Зборах Професорів і Доцентів Університету, які відбулися 2. червня 1930. року, було обрано на Ректора Університету звичайного професора цивільного процесу *Андрія Яковлева*. Проректором, згідно статута, лишився уступивший Ректор, звичайний професор історії мистецтва, *Дмитро Антонович*.

На зборах професорських колегій на факультетах 2. червня та 31. жовтня 1930. року було обрано: на Декана Філософічного факультету проф. Дра *Б. Матюшенка*, продеканом цього факультету, згідно статута, лишився уступивший декан проф. *В. Щербаківський*; на Декана факультету Права й Суспільних Наук переобрано проф. *С. Шелухина*, на Проректора — Проф. *С. Бородаєвського*.

Секретарем Університету та Економічним Референтом Сенат Університету 2. жовтня 1930. року затвердив Проф. *К. Лоського*.

В такому складі Сенат провадив свою чинність протягом цілого відчитного року.

2. Професорська Колегія.

В складі професорської колегії за зімовий семестр відчитного академічного року перейшли такі зміни. Доцент-суплент *А. Андрієвський* був іменований надзвичайним професором цивільного права, надзвичайний професор *Др. І. Мірчук* був іменований звичайним професором філософії, Приват-доцент *Ф. Слюсаренко* був іменований доцент-суплентом античної історії і археології. Уділено «веніам доценті» та іменовано приват-доцентами Університету: Доцента Української Господарської Академії в Ч. *С. Р. Л. Шрамченка* при катедрі статистики, проф. стипендиста Дра *О. Баранова* — при катедрі римського права.

В літньому семестрі надзвичайного професора А. Андрієвського було іменовано звичайним професором цивільного права, та було уділено «веніам доценді» і іменовано приват-доцентами Університету: Дра Т. Галіпа при кафедрі карного права, а Дра К. Чеховича для кафедри словянської філології.

Професорам В. Тимошенкові, П. Андрієвському, В. Біднову, В. Старосольському та доцентам Дру В. Залозецькому і Дру Ю. Русову було уділено безплатну відпустку на 2 семестри, Проф. О. Шульгину та Доц. Д. Чижевському було уділено безплатні відпустки на зимовий семестр.

За цими змінами професорська колегія Університету складається з 24 звичайних професорів, 1 надзвичайного професора, 1 доцента, 2 доцентів-суплентів, 7 приват-доцентів та 4 лекторів, разом 39 осіб.

Крім того, на Університеті працюють 7 асистентів: Др. Борковський, Др. Кандиба, Инж. Кушинський, Др. Нездійминого, Др. Меринда, Др. Приходько і Др. Якубівський, а також готуються до професорського звання 5 професорських стипендістів.

3. Діяльність факультетів.

Науково-педагогічна діяльність факультетів протягом минулого року виявилась в провадженні викладів з предметів університетського курсу, у веденні семінарів та практичних вправ, а також в переведенні іспитів та рігорозів для студентів, що закінчили відповідні курси.

а) На Філософічному факультеті: Протягом зимового семестру провадились виклади з 25 предметів по 67 годин тижнево, крім того, семінарі і практичні вправи провадились з 8 предметів 20 годин тижнево.

Протягом літнього семестру провадились виклади з 27 предметів по 70½ год. тижнево, крім того семінарі і практичні вправи з 10 предметів 23½ год. тижнево.

Протягом року було переведено 3 великих рігорози, 1 малий рігороз, 1 іспит з латинської мови. (Примітка: відомости подаються лише про іспити складені успішно.)

Промовано на Доктора Філософії 3 особи: М. Антонович, Ю. Архипів і Д. Любич.

б) На факультеті Права й Суспільних Наук. Протягом зимового семестру провадились виклади з 22 предметів по 48 годин тижнево; крім того семінарі і практичні вправи — з 4 предметів 6 годин тижнево.

Протягом літнього семестру провадились виклади з 24 предметів по 57 год. тижнево, крім того, семінарі і практичні вправи з 4 предметів 4 години тижнево.

За академічний рік було переведено 2 іспити з історичної

групи предметів, 2 іспити судової групи, 1 іспит політичної групи, 4 рігори першої групи, 4 рігори другої групи і 3 рігори третьої групи.

Промовано на Доктора прав 7 осіб: *В. Брожовський, Е. Секіра, Р. Чейхан, Г. Шевчик, М. Підгірний, Ю. Гаєвський і Г. Мазепа.*

4. Склад студентів Університету.

Статистика персонального складу слухачів Університету в минулому році виказує такі числа:

а) На Філософічному факультеті: Зимовий семестр. Було вписано 80 звичайних слухачів, 35 надзвичайних, разом 115; в тому числі 74 чоловіки, 41 жінка. Вперше записалося 34 звичайних слухачів і 9 надзвичайних, разом 43 особи.

По національній приналежності згідно даних поданих самими слухачами вони поділялися так: 85 українців, 13 жидів, 6 чехів, 5 росіянів, 3 румуни, 2 болгарина і 1 німець.

Літній семестр. Було вписано 69 звичайних слухачів, 33 надзвичайних, разом 102; в тому числі: 70 чоловік, 32 жінки. Вперше записалося: 7 надзвичайних і 11 звичайних, разом 18 осіб.

По національній приналежності слухачі поділялися так: 75 українців, 12 жидів, 5 чехів, 3 білоруса, 3 росіянина, 2 німця, 1 румун, 1 болгарин.

б) На факультеті Права й Суспільних Наук: Зимовий семестр. Було вписано: 87 звичайних слухачів, 41 надзвичайних, разом 128; в тому числі: 113 чоловік і 15 жінок. Вперше записалося 57 осіб.

По національній приналежності слухачі поділялися так: 77 українців, 18 жидів, 8 чехів, 7 росіянів, 6 румунів, 3 словаки, 2 поляки, 2 мадяри, 2 білоруси, 2 литовці і 1 грузин.

Літній семестр. Було вписано: 106 звичайних слухачів, 45 надзвичайних, разом 151; в тому числі 132 чоловіки і 19 жінок. Вперше вписалося 43.

По національній приналежності слухачі поділялися так: 90 українців, 18 жидів, 10 росіянів, 10 чехів, 8 мадярів, 5 словаків, 3 румуни, 3 німці, 2 поляки, 2 грузини.

Разом на обох факультетах в зим. сем. числилось 243 слухача, в літньому 253 слухача.

5. Фінансовий стан Університету.

Як і в попередні роки базувався на двох основних фондах: Субвенції від Міністерства Шкільництва і Народньої Освіти та Субвенції від Пана Президента Ч. С. Р.

Фонд Міністерства Шкільництва і Народньої Освіти Ч. С. Р. складався з періодичних асігновань по таких статтях:

На платню професорам по 33.920'— К. ч. місячно з жовтня 1930 до лютого вкл. 1931. року, і по 35.320'— К. ч. з березня до 31. V. 1931., разом	К. ч. 275.560'—
На платню урядовцям по 3.600'— К. ч. місячно	К. ч. 28.800'—
Педелям і слугам за два піврічча, разом	К. ч. 2.400'—
На канцелярійні і адміністраційні видатки за два піврічча, разом	К. ч. 6.762'55
На аренду помешкання Ректорату, канцелярії та бібліотеки Університету за два піврічча, разом	К. ч. 14.097'85
На телефон за два піврічча, разом	К. ч. 1.200'—
На топливо за зіму 1930—31. року	К. ч. 1.000'—
На друк програму викладів на зимовому семестрі р. 1930/31	К. ч. 1.200'—
Стипендія Дру Баранову для закінчення підготовки до професорського звання на місяці X—XII. 1930. р.	К. ч. 900'—
Таким чином, на поточні потреби Міністерство асігнувало Університету за 8 місяців (до 31. V. 1931. р.) разом	К. ч. 331.920'40

На кінець календарного 1930. року, завдяки деяким затрудненням Міністерство заборжило Університету в субвенції на канцелярські видатки К. ч. 2.132'55, але в лютому 1931. року цю суму було доасігновано. Крім того, Університет одержав від Міністерства всі бюджетові асігновання до 1. липня 1931, так, що відчитний рік Університет має можливість закінчити без дефіцита.

З огляду на те, що Ректорат Карлового Університету зажадав платню за користування аудиторією для Правничого факультету нашого Університету, Український Університет повинен був оплачувати за помешкання Кароліnum III по 250'— К. ч. місячно, про асігновання якої суми, разом К. ч. 1.200'— зроблено подання Міністерству Шкільництва.

Так само зроблено подання Міністерству про асігновання К. ч. 1.343'— для оплати рахунку Державній Друкарні за друк програмів на літній семестр 1931. року.

З надзвичайних потреб Університету, на які потрібно було мати спеціальні кошти, належить згадати про слідуючі:

Міністерство асигнувало:

На покриття видатків при інсталяції Ректора К. ч. 1.000'—
На покриття решти рахунку Державної Дру-
карні за друк Наукового Збірника т. II,
присвяченого Президентові Т. Г. Масарику К. ч. 1.818'45
На придбання книжок для бібліотеки Універ-
ситету К. ч. 1.242'50
На видання т. II Звітів про діяльність У-ту . . . К. ч. 9.900'—
Разом одержано на надзвичайні потреби
від М-ства Шкільництва до 31. V. 1931. р. . . К. ч. 13.960'95

Фонд Пана Президента складався з періодичних асигновань від Кабінетної Канцелярії по 10.000'— К. ч. місячно. Розмір цієї суми не мінявся на протязі цілого відчитного року.

З цих сум виплачувались професорському складу додатки до висоти нормальної платні, давались стипендії кільком молодим науковим робітникам для закінчення студій при Університеті, виплачувались щомісячні допомоги Українському Академічному Комітету та Товариству «Музей Визвольної Боротьби України». Крім цих видатків з Масарикового фонду були оплачені членські внески за делегатів Університету на наукові зїзди.

6. Видавнича діяльність Університету.

Підготовляється видання Звітів з діяльності Університету за останні 5 років розміром 12—14 аркушів. Разом з виданими уже звітами за перші 5 років — це видання містить всі дані про діяльність Університету за 10 років.

Цей, другий том Звітів має вийти в осени с. р. на день Ювілею Університету.

7. Діяльність Університету на зовні.

Наш Університет завжди надавав велике значіння виявленню своєї діяльності на зовні. За браком достатніх коштів для виявлення наукової діяльності шляхом видання друком наукових праць професорського складу, Університет особливу увагу звертав на участь своїх професорів в різних наукових міжнародних і інших конгресах, зїздах, конференціях.

Хоч Міністерство Шкільництва й відмовляло в цьому відчитному році в асигнуванні на видатки подорожі делегатів з причин бюджетових, однак Університет приймав на себе оплату членських внесків а іноді й видавав невеликі допомоги з фонду Президента Масарика.

У відчитному році делегати Університету приймали участь в таких зїздах:

1. На Конгресі Народного Мистецтва в Антверпені в VIII—IX м-ці 1930. року — Проф. *В. Щербаківський* виголосив доклад «Про українські писанки».
2. На Міжнародному Конгресі Криміналістів в Празі в днях 25—30. VIII. 1930. — Проф. *С. Шелухин*.
3. На Міжнародному VII. Конгресі філософів в Оксфорді між 1—5. IX. 1930. р. проф. Др. *Мірчук* виголосив реферат: «Відношення метафізики до релігії у словянській філософії».
4. На Зїзді Чехословацьких Правників в Братиславі 11—13. X. 1930. Делегати: Ректор, Проф. *А. Яковлів*, Декан, Проф. *С. Шелухин* і Проф. *К. Лоський* приймали участь як звичайні члени Зїзду.
Ректор, Проф. *А. Яковлів* виголосив привітну промову на відкриття Зїзда, а під час Зїзду мав нагоду представитись Пану Президентові ЧСР та скласти йому іменем Університету і професорської колегії привіт і подяку за його постійне прихильне відношення і допомогу.
5. На міжн. фонологічній конференції в Празі 15.—18. XII. 1930. Пр.-Доц. *Д. Чижевський* виголосив доклад: «Фонологія і Психологія».
6. На Міжнародному Зїзді Техніки і Гігієни Міст в Мілані 20—27. IV. 1931. року — Проф. Др. *Б. Матюшенко* виголосив доклад на тему: «Соціально-біологічні та соціально-паталогічні властивості міського населення.»
7. На III. Зїзді Українських Природників, Лікарів, і Інженерів у Львові 24—25. V. 1931. року — Проф. Др. *Б. Матюшенко* виголосив доклад на тему: «Розвиток евігеніки в сучасній добі, її теоретичні підстави та практичні завдання».
8. На II. Зїзді Класичних Філологів Словянських в Празі 26. V. 1931. делегати Університету виголосили доклади: Проф. Др. *А. Артимович* «Про цезури в Люкана» і Доц.-супл. *Ф. Слюсаренко*: «Основи договорів македонських царів з греками».
9. В III (Кооперативній) Секції XV. Міжнародного Аграрного Конгресу в Празі 5. VI. 1931. професор *С. Бородаєвський* виголосив доклад про постановку високої кооперативної освіти в Українському Університеті в Празі.
10. На II. Міжнародному Конгресі Лінгвістів в Женеві 25.—29. VIII. 1931. делегати: Проф. Др. *А. Артимович* і Пр.-Доц. *Д. Чижевський*.
11. На Геологічному конгресі в Празі 31. VIII.—12. IX. 1931. Проф. *Ф. Швець*.
12. На XV. Зїзді Антропологів і Археологів в Парижі 27. IX. 1931. року — Проф. *В. Щербаківський*.
13. На Міжнародному Конгресі вивчення проблеми населен-

ня в Римі, 7—10. IX. 1931. року — Проф. С. Бородаєвський.

Нарешті, по ініціативі Українського Академічного Комітету скликається в кінці цього року II. Український Науковий Зїзд в Празі в якому професори Університету приймуть участь.

Ректор Університету, Проф. А. Яковлів представляв Університет по запрошеннях:

17. X. 1930. На святочних зборах професорів Карлового Університету з приводу 2.000-ліття з дня народження Вергілія.
 18. X. 1930. На святочних зборах професорів Чехословацької Техніки в Празі з приводу уділення почесного докторату Проф. Дру Інж. Ф. Гасові.
 26. X. 1930. На відкриттю нового помешкання Музею Визвольної Боротьби України.
 1. XI. 1930. На відкриттю нового будинку Філософічного факультету Карлового Університету.
 2. XII. 1930. На інсталяції Ректора Карлового Університету.
 6. XII. 1930. На інсталяції Ректора Чехословацької Техніки в Празі.
 21. I. 1931. На жалібній Академії на память Проф. Влчка на Філософічному Факультеті Карлового Університету.
 24. III. 1931. На урочистому жалібному святі в пантеоні Народнього Музею ЧСР при похороні Президента Чехословацької Академії Наук, Проф. Дра Зубатого.
 17. IV. 1931. На жалібній академії в Чехословацькій Сільськогосподарській Академії з приводу смерти Проф. Зонтага.
 22. IV. 1931. На жалібній академії Карлового Університету з приводу смерти Проф. Дра Зубатого.
 7. V. 1931. На святі ювілею Проф. С. Русової в Українському Високому Педагогічному Інституті ім. М. Драгоманова в Празі.
 16. V. 1931. На святі Академічного дня Української Господарської Академії в ЧСР.
 20. V. 1931. На Шевченковській Академії Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі.
 26. V. 1931. На відкриттю II. Зїзду Словянських клясічних філологів в Празі.
 8. і 9. серпня 1931. В почесній президії II. Масарикових Ігрищ в Пардубицях.
- В окремих випадках Ректора, по його уповноваженнях заступали:
14. XII. 1930. Проректор, Проф. А. Антонович на жалібній академії на память Проф. О. Вілінського.

14. і 15. III. 1931. Секретар Університету, Проф. *К. Лоський* на святі ювілею 10-тилітнього існування Студентського Дому в Празі.
22. IV. 1931. Проф. *О. Шульгин* на викладі п. *Містлера* в Школі Політичних Наук в Празі.
28. XI. 1930. Проф. *А. Андрієвський* на викладі проф. Бауера На Вільній Школі Політичних Наук в Празі.
15. XI. 1930. Декан, Проф. Др. *Б. Матюшенко* на відкритті Зізда Українських Інженерів за кордоном в Подєбрадах.
- В м-цях X, XI, XII. 1930. Проф. *О. Мицюк* на зборах і викладах Чехословацької Сільсько-Господарської Академії в Празі.

На різні запрошення, які Університет діставав з інших міст ЧСР та з закордону, Університет висилав привітання й подяки та інші належні відповіді, не маючи коштів на висилку свого делегата.

Університет через Академічний Комітет, головою якого є Ректор Університету, був зв'язаний з Міжнародною Комісією для інтелектуальної співпраці, а також і з національними комісіями більшості держав світу.

Крім того, Університет знаходився в постійних зносинах з Українською Господарською Академією в ЧСР, Українським Високим Педагогічним Інститутом ім. Драгоманова в Празі, Карловим Університетом та іншими високими школами чеськими, з Українською Академією Наук в Києві, Науковим Товариством імені *Т. Шевченка* та іншими науковими установами України та інших країн і обмінювався з ними своїми виданнями.

27. X. 1930. року з нагоди 12-ти ліття проголошення відродженої Чехословацької Держави Університет влаштував в своєму помешканні святочні збори. На цих Зборах після вступної промови Ректора, Проф. *А. Яковлева*, оголосили реферати: Доц.-супл. *Ф. Слюсаренко* на тему — «28. жовтня 1918» і Проф. *С. Бородаєвський* — «Світова кооперація і Чехословаччина».

28. листопаду 1930. року відбулося Академічне свято Інавгурації Ректора Університету Проф. *А. Яковлева*. Інавгураційна Академія була влаштована в салі Геологічного Інституту Карлового Університету при участі громадянства. Уступаючий Ректор, Професор *Д. Антонович*, привітав присутніх гостей і зачитав звіт з діяльності Університету за 1928—29 і 1929—30 академічні роки. Потім зачитав біографію нового Ректора, Проф. *А. Яковлева*, привітав його і урочисто передав йому ректорську владу.

Далі, Ректор, Проф. *А. Яковлів* оголосив свій інавгура-

ційний виклад на тему: «Українське звичаєве процесуальне право». Після викладу ректор подякував уступаючому ректору, Проф. Д. Антоновичу а також присутнім членам Університетського Сенату за переведення акту інсталяції, привітав з подякою за персональну участь у святі представникам чеських державних, наукових і культурних установ, представникам українських наукових, культурних та громадських установ і організацій, пп. професорів, студентів і всіх громадян, що своєю присутністю вшанували університетське свято.

На прикінці Ректор висловив іменем Університету глибоку подяку Чехословацькому народу та його владі на чолі з Паном Президентом, Т. Г. Масариком, за матеріальну і моральну допомогу Українському Університету і українській еміграції в ЧСР та проголосив Пану Президенту тричі «Слава!». Присутні приєднали і своє «Слава!» та стоячи вислухали Чехословацькі і Український національні гімни.

З нагоди свята Ректор Університету одержав велику кількість листовних і телеграфних привітань, серед яких зазначимо такі: від Пана Канцлера і Високої Канцелярії Пана Президента ЧСР, від Президії Сенату ЧСР, від Пана Президента Парламенту ЧСР, від Пана Міністра Шкільництва і Народньої Освіти ЧСР, від Пана Міністра Народньої Оборони ЧСР, від Президії Міністерства Справедливости, від Пана Земського Президента Чехії, від Пана Земського Президента Підкарпатської Руси, від Іх Магніфіценції Ректорів — Карлового Університету в Празі, Масарикова Університету в Брні, Університету Коменського в Братиславі, Німецького Університету в Празі, Чехословацької Високої Техніки в Празі, Чехословацької Високої Техніки в Брні, Німецької Високої Техніки в Празі, від п. п. Деканів — правничого, медичного, богословського факультетів Карлового Університету, правничого факультету Масарикова Університету в Брні, Хемічно-технологічного Інституту в Празі, Сільсько-Господарського і Лісного Інституту в Празі, Гусового Чехословацького Євангеліцького факультету в Празі, від Президії головного міста Праги, від Президії Ради і Магістрату головного міста Праги, від Бібліотеки Парламенту ЧСР, від представників Міністерства Шкільництва і Народньої Освіти ЧСР, від окремих професорів, від Українського Наукового Інституту в Берліні, від Деканату Агрономічно-Лісового факультету Української Господарської Академії в ЧСР, від Українського Товариства для Ліги Націй, від Головної Еміграційної Ради, Генеральної Ради, Генеральної Ради в Парижі, від «Української Школи» в Чернівцях і багато інших.

З нагоди дня народження Пана Президента ЧСР Т. Г. Масарика дня 7. березня 1931. року Ректорат Університету в іме-

ни Сенату, професорського збору і студентів Університету надіслав ювілянту телеграфічно через Кабінетну Канцелярію привітання. Крім того, делегація в складі Ректора і обох Деканів записалась в гратуляційному протоколі на Граді Празькому.

В попередніх роках Університет влаштовував серію публічних викладів. В цьому ж році відбувались Академічні Засідання колегії професорів Факультету Права й Суспільних Наук. Ціх засідань відбулося 18 (до 1. VI. 1931.), на яких було прочитано 18 докладів п. п. професорів:

Проф. А. Андрієвський	5 докладів
Доцент Др. О. Баранів	1 „
Проф. С. Бородаєвський	2 „
Доцент О. Гайманівський	1 „
Проф. Др. С. Дністрянский	1 „
Проф. К. Лоський	1 „
Проф. А. Яковлів	1 „
Проф. С. Шелухин	6 „

23. X. 1931. року закінчиться 10 років існування нашого Університету. З цього приводу Сенат Університету організував комісію, яка виробляла програм святкування цього ювілею і міркувала про інші способи відзначення цієї історичної дати. Сенат ухвалив видати Звіти з діяльності Університету за друге п'ятиріччя а ухвали комісії відклав для остаточного затвердження новим Сенатом.

ПРОГРАМА ВИКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ В ЗИМОВІМ ПІВРОЦІ 1930—1931.

I.

Філософічний факультет.

А. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Надзв. Проф. Др. Іван Мірчук: *Психологія*. (3 год. тижн.)

В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Вправи з історії словянської філософії. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Дмитро Дорошенко: *Загальний курс української історії*. (3 год. тижн.) В новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

Козацькі літописи. Спеціальний курс. (2 год. тижн.) В новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

Проф. Андрій Яковлів: *Історія судового устрою і судівництва України. (2 год. тижн.)* В аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Історія організації римської держави. Продовження. (2 год. тижн.)* В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Пр.-Доцент Федір Слюсаренко: *Аттичні промови, як джерело до історії грецької колонізації на півдennій Україні. (1 год. тижн.)* В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.
Просемінар: Вправи над текстами аттичних промов. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Історія українського мистецтва. (2 год. тижн.)* У вівторок від 12-ої до 2-ої год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Німецький примітив. (1 год. тижн.) В понеділок від 12-ої до 1-ої год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар з історії мистецтва. (2 год. тижн.) Час і місце по згоді з слухачами.

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Залізна доба на Україні. Сармати, Готи і Гуни. (3 год. тижн.)* В помешканні семинара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар. (2 год. тижн.) В помешканні семинара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Музично-естетична аналіза «Музики до Кобзаря» М. Лисенка. (4 год. тижн.)* В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Українська мова і її говори. (2'30 год. тижн.)* Що п'ятниці від 8-ої до 10-ої год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.
Хиби української літературної мови. (2'30 год. тижн.) Що суботи від 8-ої до 10-ої год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія апокрифічної літератури на Україні і в інших словянських землях.* (3 год. тижн.) В понеділок від 6-ої до 8-ої год. в аудиторії ч. 75 і в суботу від 5-ої до 6-ої год. в аудиторії ч. 92 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

Семинар української філології. (2 год. тижн.) Читання й аналіза поеми Франка «Мойсей». Наукові праці і реферати. В суботу від 6-ої до 8-ої год. в аудиторії ч. 92 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

б) Клясична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Епіграм в грецькій і латинській літературі.* (3 год. тижн.) В помешканні Укр. Пед. Інституту в Празі II, Школьська ч. 8.

Семинар. Римська трагедія. (2 год. тижн.) В помешканні Укр. Пед. Інституту в Празі II, Школьська ч. 8.

Пр.-Доцент Федір Слюсаренко: *Ю. Цезар: Записки про гальську війну.* (3 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Вибір з Вергілія. (1 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Вибір з Ксенофонта. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

в) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови.* (4 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славинська: *Курс англійської мови.* (4 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Французька мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Курс французької мови з практичними вправами.* (4 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Б. Природописний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Органічна хемія.* Продовження. (5 год. тижн.) В помешканні Уставу про лікарську хемію в Празі II, Катержинська ул. ч. 32.

Практичні вправи для підготованих. (6 год. тижн.) В помешканні Уставу про лікарську хемію в Празі II, Катержинська ул. ч. 32.

Пр.-Доцент Др. Полікарп Герасименко: *Хемічна термодинаміка*. (2 год. тижн.) В помешканні Торговельної школи на Слупі, Горська ул.

2. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Фізична геологія*. (3 год. тижн.) В малій аудиторії Геологічного Уставу на Слупі, Альбертов ч. 6.

Семинар, (2 год. тижн.) День, час і місце після умови з слухачами.

3. Соціальна медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Соціальна гігієна*. (Вибрані розділи.) Соціальні недуги: туберкульоза, полові недуги, алкоголізм, пошестні недуги. (3 год. тижн.) В помешканні Гігієнічного Уставу Медичного Ф-ту Карлового У-ту на Бойїшті ч. 3.

Евгеніка, її підвалини і практичні цілі (з особливим узглядненням соціально-евгенічних завдань на Україні). (2 год. тижн.) В помешканні Гігієнічного Уставу Медичного Ф-ту Карлового У-ту на Бойїшті ч. 3.

II.

Факультет права і суспільних наук.

1. Історія українського права.

Проф. Андрій Яковлів: *Історія судового устрою і судівництва України*. (2 год. тижн.) (разом зі слухачами філь. фак.)

Доц. супл. Афаназій Андрієвський: *Історія українського права. Право зобов'язань*. (5 год. тижн.)

Доц. супл. Др. Александер Гайманівський: *Історія українського права. Державне право доби київської*. (Закінчення.) (3 год. тижн.)

2. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського прив. права. Ч. I. — Історія джерел*. (2 год. тижн.)

Історія організації римської держави. (Продовження.) (Разом зі слухачами філ. фак.) (2 год. тижн.)

3. Церковне право.

Доц. супл. Др. Александер Гайманівський: *Історія церковного права. Джерела*. (2 год. тижн.)

4. Цивільне право і цивільний процес.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Облігаційне право.* (3 год. тижн.)

Семінар господарського права. (2 год. тижн.)

Проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес.* (3 год. тижн.)

5. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Злочини проти прав людської особи.* (2 год. тижн.)

Карний процес. (2 год. тижн.)

Семінар. (1 год. тижн.)

6. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Торговельне право.* (1 год. тижн.)

7. Політичне (державне) право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Політичне (державне) право.* Ч. II. (1 год. тижн.)

8. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Теорія адміністративного права.* Ч. II. (2 год. тижн.)

Проф. Константин Лоський: *Адміністративне право Радянської України.* (1 год. тижн.)

9. Фінансове право.

Проф. Олексій Одарченко: *Фінансове право.* (4 год. тижн.)

10. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Міжнародне право.* Вступ. (1 год. тижн.)

Устрій та діяльність Ліги Націй. (1 год. тижн.)

11. Судова медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Судова медицина.* (Вибрані розділи. 1 год. тижн.)

12. Економічні науки.

Проф. Олександр Мицюк: *Політична економія.* (2 год. тижн.)

Історія економічних доктрин. (2 год. тижн.)

Семінар економії. (1 год. тижн.)

Проф. Сергій Бородаєвський: *Споживча кооперація.* (3 год. тижн.)

13. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Оціночна статистика*. (3 год. тижн.)
Статистичний семінар. (2 год. тижн.)

Всі виклади правничого факультета, місце яких не зазначено, відбуваються тимчасово в кімнаті Бібліотеки Укр. Унів., Прага II., Штепанска 49/II.

В ЛІТНІМ ПІВРОЦІ 1931.

I.

Філософічний факультет.

A. Історично-філологічний відділ.

1. Філософія.

Проф. Др. Іван Мірчук: *Психологія*. Продовження. (3 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.
Читання та аналіз українського перекладу Прологоменів Канта. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Пр.-Доцент Дмитро Чижевський: *Історія української філософії*. (1 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.
Вступ до загальної історії релігії. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

2. Історія.

а) Історія України:

Проф. Дмитро Дорошенко: *Загальний курс української історії*. Продовження. (3 год. тижн.) В понеділок від 10 до 11 год. і вівторок від 9 до 11 год. в аудиторії ч. 227 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам. *Козацькі літописи. Спеціальний курс. Продовження*. (2 год. тижн.) В понеділок від 11 до 1 год. в аудиторії ч. 227 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

Проф. Андрій Яковлів: *Історія судового устрою і судівництва України*. Продовження. (2 год. тижн.) Разом зі слухачами Ф-ту Прав і Сусп. наук Укр. У-ту.

б) Всесвітня історія:

Надзв. Проф. Олександр Шульгин: *Проблема розвитку модерної нації*. (2 год. тижн.) В суботу в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Методологія історії. (2 год. тижн.) В п'ятницю в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар. (1 год. тижн.) В п'ятницю в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

в) Антична історія:

Проф. Кость Лоський: *Римські старинности.* (1 год. тижн.) Разом зі слухачами Ф-ту Прав і Сусп. наук Укр. У-ту.

Доцент-Суплент Федір Слюсаренко: *Македонська доба Грецької історії.* (1 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Написи до Македонської доби Грецької історії. Історично-епіграфічний просемінар. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Історія мистецтва:

Проф. Дмитро Антонович: *Історія українського мистецтва XV і XVI віків.* (2 год. тижн.) У вівторок від 12 до 2 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Малярство флорентійського треченто. (1 год. тижн.) В понеділок від 12 до 1 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар історії мистецтва. (2 год. тижн.) Час і місце по згоді з слухачами.

г) Археологія:

Проф. Вадим Щербаківський: *Сарматська доба.* (3 год. тижн.) В понеділок від 5 до 7 год. в помешканні семінара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

Семинар. (2 год. тижн.) В четвер від 5 до 7 год. в помешканні семінара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

д) Музика:

Лектор Федір Стешко: *Музично-естетична аналіза «Музики до Кобзаря» М. Лисенка.* Продовження. (4 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

3. Філологія.

а) Українська мова й література:

Проф. Др. Степан Смаль-Стоцький: *Українська мова і її говори.* Продовження. (2'30 год. тижн.) Що п'ятниці від 8 до 10 год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Граматичні вправи. (2'30 год. тижн.) Що суботи від 8 до 10 год. без перерви в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Проф. Др. Олександр Колесса: *Історія апокрифічної літератури на Україні і в інших слов'янських землях*. Продовження. (3 год. тижн.) В понеділок від 6 до 8 год. в аудиторії ч. 75 і в суботу від 5 до 6 год. в аудиторії ч. 92 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

Семинар української філології. (2 год. тижн.) Читання й аналізу поеми Франка «Мойсей». Наукові праці і реферати. Продовження. В суботу від 6 до 8 год. в аудиторії ч. 92 в новім будинку Філ. Ф-ту Карлового У-ту на Сметановому нам.

б) Класична філологія:

Проф. Др. Агенор Артимович: *Латинська і грецька метрика*. (5 год. тижн.) У вівторок від 2 до 4 год. і середу від 5 до 7 год. без перерви в помешканні Укр. Пед. Інституту в Празі II, Школьська ул. ч. 8.

Доцент-Суплент Федір Слюсаренко: *Латинська грамати́ка й вибір з Цезаря: Записки про Гальську війну*. (3 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Вибір з Вергілія. (1 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Грецька грамати́ка й вибір з Ксенофонта. (2 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

в) Чеська мова:

Лекторка Марія Носкова: *Курс чеської мови*. (4 год. тижн.) В суботу в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Англійська мова:

Лекторка Марія Славинська: *Курс англійської мови*. (4 год. тижн.) В понеділок і вівторок від 3 до 5 год. в помешканні семінара чехословацької археології на Бржеговій ул. ч. 5.

г) Французська мова:

Лекторка Оксана Косач-Шимановська: *Курс французької мови з практичними вправами*. (4 год. тижн.) В малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

Б. Природописний відділ.

1. Хемія.

Проф. Др. Іван Горбачевський: *Фізіологічна хемія*. (5 год. тижн.) В середу, четвер і п'ятницю від 9 до 12 год. в помешканні про лікарську хемію в Празі II, Катержинська ул. ч. 32.

Практичні вправи для підготованих. (6 год. тижн.) В помешканні про лікарську хемію в Празі II., Катержинська ул. ч. 32.

Пр.-Доцент Др. Полікарп Герасименко: *Хемічна термодинаміка*, ч. II. (Гетерогенні рівноваги. Теза Нерста.) (2 год. тижн.) В суботу від 4 до 6 год. в малій аудиторії на Бржеговій ул. ч. 5.

2. Геологія.

Проф. Федір Швець: *Фізична геологія*. Продовження. (3 год. тижн.) В середу від 5 до 8 год. в малій аудиторії Геологічного Уставу на Слупі, Альбертов ч. 6.
Семинар. (2 год. тижн.) День, час і місце після умови з слухачами.

3. Соціальна гігієна.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Соціальна гігієна*. Продовження. (3 год. тижн.) В четвер від 3 до 6 год. в аудиторії Уставу експериментальної паталогії Медичного Ф-ту Кар. У-ту в Празі II., Катержинська ул. ч. 32.
Евгеніка, її підвалини і практичні цілі (з особливим узглядненням соціально-евгенічних завдань на Україні). (2 год. тижн.) В середу від 3 до 5 год. в аудиторії Уставу експериментальної паталогії Медичного Ф-ту Кар. У-ту в Празі II., Катержинська ул. ч. 32.

II.

Факультет права і суспільних наук.

I.

1. Історія українського права.

Проф. Андрій Яковлів: *Історія судового устрою і судівництва України*. (2 год. тижн.)

Доц. супл. Др. Олександр Гайманівський: *Історія українського права. Державне право доби литовсько-польської*. (3 год. тижн.)

2. Римське право.

Проф. Кость Лоський: *Історія і система римського приватного права*, ч. II. (Загальна частина системи і наука про права річеві). (3 год. тижн.)
Римські старинности. (1 год. тижн.)

Прив. доцент Др. Олександр Баранів: *Римська юриспруденція*. (3 год. тижн.)

3. Церковне право.

Доц. супл. Др. Олександр Гайманівський: *Джерела українського церковного права.* (3 год. тижн.)

4. Історія публичного і приватного права в Європі.

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Історія права в Європі.* (4 год. тижн.)

5. Загальна теорія права.

Проф. Кость Лоський: *Загальна теорія права.* (1 год. тижн.)

II.

6. Цивільне право й цивільний процес.

Проф. Андрій Яковлів: *Цивільний процес. Судові постанови й рішення та способи їх зміни, ревізії й скасування.* (2 год. тижн.)

Практичні вправи з цивільного процесу. (1 год. тижн.)

Проф. Др. Станислав Дністрянський: *Семінар господарського права.* (1 год. тижн.)

Проф. Афаназій Андрієвський: *Радянське цивільне право.* (5 год. тижн.)

7. Карне право і карний процес.

Проф. Сергій Шелухин: *Загальна частина карного права.* (1 год. тижн.)

Особлива частина карного права. (Злочини проти прав маєткових). (2 год. тижн.)

Карний процес. (1 год. тижн.)

Семинар карного права. (1 год. тижн.)

8. Торговельне право.

Проф. Олексій Одарченко: *Торговельне право.* (1 год. тижн.)

III.

9. Політичне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Державне політичне право ч. I.* (2 год. тижн.)

10. Адміністративне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Адміністративне право ч. I.* (2 год. тижн.)

11. Фінансове право.

Проф. О. Одарченко: *Фінансове право.* (4 год. тижн.)

12. Міжнародне право.

Проф. Др. Отто Ейхельман: *Міжнародне право* ч. II. (1 год. тижн.)

13. Судова медицина.

Проф. Др. Борис Матюшенко: *Вибрані розділи з судової медицини.* (1 год. тижн.)

14. Економічні науки.

Проф. Олександр Мицюк: *Теорія народного господарства.* (2 год. тижн.)

Історія соціально-економічних доктрин. (2 год. тижн.)

Семинар політичної економії. (1 год. тижн.)

Проф. Сергій Бородаєвський: *Кооперативне право.* (3 год. тижн.)

15. Статистика.

Проф. Федір Щербина: *Методологія статистики.* (5 год. тижн.)

Прив. Доцент Левко Шрамченко: *Основи демології.* (3 год. тижн.)

І. СПИСОК ПРОФЕСОРІВ І ДОЦЕНТІВ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

А. Філософічний факультет.

- Андрієвський Петро, Др. ветеринарної медицини і магістер ветеринарних наук, звичайний професор біології і зоології. На відпустці.
- Антонович Дмитро, звичайний професор історії мистецтва, член Наукового Товариства в Києві.
- Артимович Агенор, Др. філософії, звичайний професор класичної філології.
- Біднов Василь, магістер теології, звичайний професор історії церкви, член Українського Наукового Товариства в Києві. На відпустці.
- Дорошенко Дмитро, звичайний професор історії України, член Українського Наукового Товариства в Києві, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові. Член кореспондент школи славістичних наук Лондонського університету.
- Горбачевський Іван, Др. медицини, звичайний професор хемії, член Всеукраїнської Академії Наук в Києві, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.
- Колесса Олександр, Др. філософії, звичайний професор української мови і літератури, член Українського Наукового Товариства в Києві, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, член-кореспондент школи славістичних наук Лондонського університету, дійсний член Слов'янського Інституту в Ч. С. Р.
- Матюшенко Борис, Др. медицини, звичайний професор гігієни, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Масарикової Академії Праці, Соціального Інституту Ч. С. Р.
- Мірчук Іван, Др. філософії, звичайний професор філософії.
- Слюсаренко Федір, доцент-суплент класичної історії і археології.
- Смаль-Стоцький Степан, Др. філософії, звичайний професор української мови і літератури, член Всеукраїн-

ської Академії Наук в Києві, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.
Щербаківський Вадим, звичайний професор археології, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.
Шульгин Олександр, надзвичайний професор все-світньої історії.
Швець Федір, звичайний професор геології.
Залозецький Володимир, Др. філософії, доцент історії мистецтва. На відпустці.

Б. Факультет права та суспільних наук.

Андрієвський Афаназій, надзвичайний професор цивільного права.
Бородаєвський Сергій, звичайний професор кооперації.
Гайманівський Олександр, Др. прав, доцент-суплент українського права.
Дністрянський Станислав, Др. прав, звичайний професор цивільного права, член Всеукраїнської Академії Наук в Києві, Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.
Ейхельман Отто, Др. міжнародного права, магістер державного права, звичайний професор адміністративного права, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові.
Яковлів Андрій, звичайний професор цивільного процесу, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Наукового Товар. в Києві.
Лоський Кость (Константин), звичайний професор римського права.
Мицюк Олександр, звичайний професор політичної економії, дійсний член Словянського Інституту в Ч. С. Р.
Одарченко Олексій, магістрант політичної економії і статистики, звичайний професор торговельного і фінансового права.
Старосольський Володимир, Др. права, звичайний професор політичного (державного) права, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові. На відпустці.
Щербина Федір, звичайний професор статистики, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, член-кореспондент Російської Академії Наук в Петрограді.
Шелухин Сергій, звичайний професор карного права, сенатор, дійсний член Наукових Товариств: Київського Юридического Общества при Университете св. Владимира, Историко-Филологического О-ва при Новороссійском

Университете, Одесского общества Истории и Древностей, Одесского Юридического Общества (1-го), Одесского Библиографического Общества, Київського Правничого Товариства.

Тимошенко Володимир, Др. філософії, звичайний професор політичної економії. На відпустці.

II. СПИСОК ПРИВАТ-ДОЦЕНТІВ І ЛЕКТОРІВ.

Баранів Олександр, Др. прав, приват-доцент римського права.

Галіп Теодот, Др. прав, приват-доцент карного права.
Герасименко Полікарп, Др. природописних наук, приват-доцент фізикальної хемії.

Косач-Шимановська Оксана, лекторка французької мови.

Носкова Марія, лекторка чеської мови.

Русов Юрий, Др. філософії, приват-доцент зоології.

Славінська Марія, лекторка англійської мови.

Стешко Федір, лектор музики.

Чехович Константин, Др. філософії, приват-доцент словянської філології.

Чижевський Дмитро, приват-доцент філософії.

Шрамченко Левко, приват-доцент статистики.

III. СПИСОК АСИСТЕНТІВ.

Борковський Іван, Др. філософії — при катедрі археології.

Кандиба Олег, Др. філософії — при катедрі археології.

Кущинський Антін, Інж. економіст — при катедрі кооперації.

Меринда Василь, Др. природописних наук — при катедрі геології.

Нездійминого Микола, Др. медицини — при катедрі хемії.

Приходько Евгений, Др. прав — при катедрі статистики.

Якубівський Яків, Др. медицини — при катедрі соціальної гігієни.

IV. СПИСОК ПРОФЕСОРІВ І ДОЦЕНТІВ,

щовийшли із складу професорської колегії.

Лашенко Ростислав, звичайний професор історії українського права, член Київського Наукового Товариства — умер 30. жовтня 1929 року.

- Лозинський Михайло, Др. права, звичайний професор міжнародного права, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові — виїхав на радянську Україну.
- Лотоцький Олександр, звичайний професор церковного права, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Наукового Товариства в Києві — перейшов до університету у Варшаві.
- Рудницький Степан, Др. філософії, звичайний професор географії, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові — виїхав на радянську Україну.
- Смаль-Стоцький Роман, Др. філософії, надзвичайний професор словянської філології — перейшов до університету у Варшаві.
- Сабат Микола, Др. філософії, звичайний професор класичної історії і археології — умер 5. серпня 1930 року.
- Буткевич Сергій, доцент-суплент карного процесу — виїхав до Бразилії.
-

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРІВ І ДОЦЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ.

АНДРІЄВСЬКИЙ ПЕТРО

звичайний професор загальної біології та зоології з 1922 року.

Викладав протягом 12 семестрів.

II. Публікації з 1922 по першу половину 1931:

1. В славянських мовах:

А. Українська:

Експериментальні досліди на межі між живою а мертвою субстанціями. Нова Україна, 1923.

Фізицизм і Містицизм (з М. Галаганом). Прага, вид. «Природа» 1924.

Б. Чеська:

Mikroskopické vyšetření a intravenosní injekce jako pomůcka k rozpoznání ozhrivky. Zvěrolék. Sborn., 1923.

O aktivní imunisaci intradermálními injekcemi. Idem, 1923.
Praktické metody k důkazu rozmnožení bakterií v mase. Vydané Veter. odděl. min. zemědělství, Brno, 1927.

Antivirus Besredkův ve veterinární praxi. Obzor Zvěrolék., 1928.

С. Російська:

Интоксикация тетаническим токсином как физический феномен. Харків, Ветеринарное Дело, 1922.

Роль крови в питании и дыхании высших животных. Там же, 1923.

Д. Польська:

Sposób zbierania surowicy z krwi wołów hyperimmunizowanych (z W. Walkewiczem). Wiadom. Weteryn., 1923.

2. В англійській мові:

The influence of putrefactive gases on b. anthracis. Journal of bacteriology, 1928.

3. В німецькій мові:

Praktische Methoden zum Nachweis der Bakterienverwehrung im Fleisch und zur Erkennung vergiftungsgefährlichen Fleisches. Zt. f. Infekt. Krankh. der Haustiere, 1927.

4. У французькій мові:

Sur les „corps de Balfour“ du sang de la poule. (Avec G. Curasson). Bullet. de la Soc. de Pathol. Exot., 1929.

Sur l'immunité locale et la vaccination intradermique contre la peste bovine (Avec G. Curasson et A. Dischamps). Bullet. de l'Académie Vétér. de France, 1929.

Au sujet des Trypanosomiasis bovins et porcins dans le Soudan Français. Rec. de Méd. Vét. Exot., 1931.

Sur la peste bovine atypique et la pluralité du virus. Révue Gén. de Méd. Vét., 1931.

Sur les recettes de la préparation du vaccin contre la peste bovine et son application méthodique. Idem, 1931.

Manipulations techniques dans la préparation du sérum anti-peste bovine. Idem, 1931.

III. Дисертації під керівництвом Проф.

Андрієвського і на теми ним дані:

Velický — O vlivu produktů hnilobného rozkladu na b. Anthracis. Brno, 1923.

Bubeníček — Hemolytická schopnost duodenálního chilu při resorbci jídla. Idem, 1923.

Rabiška — O vlivu různých minerálních solí na proces hemolysy. Idem, 1923.

Bíček — O desinfekci v alkalickém a kyselém prostředí. Idem 1924.

Petrak — O změnách agglutinačního titru v různých prostředích. Idem, 1924.

Rošík — O vyvinutí zárodků ve vejcích chovaných v různých tekutinách a plynech. Idem, 1924.

Hlavatý — Jaterní extrakty jako výživné prostředí pro mikroby. Idem, 1924.

Novotný — Baktericidní schopnost sér za různých podmínek. Idem, 1924.

Pešina — O vývoji b. Anthracis v bouillonu a agaru s přidávkou toxických alkaloidů. Idem, 1924.

Ferbr — Resistance Cysticercus cellulosae proti náhlé změně reakcí a proti různým plynům. Idem, 1925.

Langer — Anorganické reaktivy k rozpoznání rozmnožení bakterií v mase. Idem, 1926.

Konvička — Adsorbce jodu muskulární tkání sterilní a v rozkladu. Brno, 1926.

Gut — O změně pH v mase zvířat nutně zabitých. Idem, 1926.

Hischmann — Kyseliny jako reagencie ke zjištění bakteriálního rozkladu v mase. Idem, 1927.

IV. Доклади в товариствах:

O metodách imunisačních proti slintavce a kulhavce. Centrální Sdružení Veterinářů v Praze, 1923.

Demonstrace fysicko-chemických reakcí ke zjištění bakteriálního rozkladu v mase. Idem, 1926.

1923 р. Запрошений професором сільсько-господарчої Мікробіології до Укр. Госп. Академії в Подєбрадах, викладав протягом 10 семестрів.

1925 р. Вибраний по рекомендації професором ветеринарного Факультету Державного Університету в Софії. Не викладав.

1928 р. Заангажований до лабораторії Зоотехнічного Уряду Західної Французької Африки, виконав за 2 роки спеціальне завдання — приготувати вакцину проти чуми у худоби.

АНТОНОВИЧ ДМИТРО,

звичайний професор історії мистецтва з 1921 р. Викладав провадив протягом 20 семестрів. В році 1921—1922 продекан філософічного факультету, в 1927—1928 декан філософічного факультету, в 1928—1929 і 1929—1930 ректор, в 1930—1931 проректор. Від року 1922 є головою бібліотечної комісії.

Друковані праці — список подано вище на стор. 42—43.

Від року 1923 є директором Студії Пластичного Мистецтва в Празі, де викладає загальний курс всесвітньої історії Мистецтва.

Від року 1923 є головою Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі.

Від року 1924 є директором Музею Визвольної Боротьби України в Празі.

Брав активну участь рефератами в конгресах: 1. Всеслов'янському географів і етнографів у Празі 1924 р. 2. Міжнародному бібліотекарів і приятелів книги в Празі 1926 року. 3. Міжнародному для мистецького виховання в Празі 1927 року. 4. Міжнародному для студії народного мистецтва в Празі 1928 року. В 1929 році робив виклади: 1. У Берліні в Університеті з рамени Українського Наукового Інституту про український театр (німецькою мовою) і в Женеві в Семинарі Слов'янських Студій про українську дерев'яну церкву (французькою

ПРОФЕСОРИ, ДОЦЕНТИ І ЛЕКТОРИ
В ПЕРШОМУ РОЦІ (1921—22) ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

мовою). На протязі восьми років прочитав низку докладів в Історично-Філологічному Товаристві в Празі.

АРТИМОВИЧ АГЕНОР,

звичайний професор класичної філології в роках 1923—1924 і 1924—1925 декан філософічного факультету, в 1925—1926 продекан. Провадив виклади на протязі 20 семестрів.

Друковані праці:

„Латинська читанка“, перша частина, для першого року науки латинської мови (на основі лектури Цесара), Київ-Відень-Львів, 1922, Накладня видавництва Шкільних книжок, стор. 1—128, 8^о.

„Symbola critica ad Olbiopolitanorum decretum quo honoratur Niceratus“, наукова стаття у I. част. Мас. Збірн. Унів., стор. 139—141, Прага 1925.

„Практична граматика латинської мови“, Укр. видавництво „Сіач“, Прага, 1927, стор. 1—510, вел. 8^о (літографована книжка).

„До Проблеми гутуральних рядів індо-евр. мови“, наукова стаття у Наук. Збірн. Укр. Вис. Пед. Інституту „Праці“, I. Том, стор. 1—6, вел. 8^о, Прага, Накл. Інст.

Викладав на Укр. Вис. Пед. Інституті, від 1925/6: регулярно: Вступ до індо-евр. мовознавства, Індо-евр. звучня.

Читав реферати: В Укр. іст.-філь. товаристві: Деякі завваження по Ольбійського декрету на Пошану Нікерата, 1923/4. Т. Гартнер як професор, 1924/5. Громадська діяльність акад. Ст. Смаль-Стоцького, 1925/6. Метрична аналіза V Стасіма „Антигони“ Софокля, 1925/6. Самостійність римської літератури, 1926/7. Модерні погляди на історію грецької метрики, 1926/7. Фонологія, 28, IV, 1930.

Брав участь в наукових з'їздах і конгресах:

I. В українському науковому з'їзді в Празі 1926 р. Реферати: 1. Про Йомізацію так званих Дактило-Епітритів, 2. Спондеїчні слова в 4. стопі гекзаметра Проперція.

II. У фонологічній конференції в грудні 1930 року.

III. В з'їзді словянських класичних філологів в Празі в 1930 році. Виклад: Про цезури у Люкана.

БАРАНІВ ОЛЕКСАНДЕР,

приват-доцент римського права з 1931 року. Викладав на протязі одного семестра; видрукував працю „Привилей жінки на підставі Велеянового сенатусконсульта“ в Науковому збірникові Українського Університету в Празі, т. II., Прага 1930.

БІДНОВ ВАСИЛЬ,

звичайний професор історії церкви з 1923 року. Викладав на протязі 12 семестрів історію української церкви і історію Степової України. В роках 1926—1927 і 1928—1929 декан філософічного факультета, в 1927—1928 продекан. В 1923 до 1929 року секретар Історично-філологічного Товариства в Празі.

Список друкованих праць.

- „Аполон Скальковський, як історик Степової України“. — З „Науков. Ювілейн. Збірника Україн. Ун-ту в Празі, присв. п. Президентів Ч. С. Р. проф. Т. Г. Масарикові“, т. I, 291—356.
- „Устное повѣствованіе запорожца Н. Л. Коржа“ та його походження й значіння. Прага, 1925, стр. 28. „Видання Україн. Істор. Филолог. Т-ва в Празі“ — відбитка з I т. „Праць“ зазначеного Товариства.
- „З історії грошових знаків на Україні“. Подебради, 1927, стр. 19. (З „Записок Україн. Господар. Академії в Чехословацькій Республіці“, т. I, 78—96.)
- „Січковий архимандрит Володимир Сокальський в народній пам'яті та освітленні історичних джерел“. Стр. 22. (З „Записок Наук. Т-ва ім. Шевченка“ у Львові, т. CXLVII, 81—102.)
- „Данило Щербаківський. Некролог.“ — „Зап. Наук. Т-ва ім. Шевченка“, т. CXLIX, 211—218.
- „Володимир Завитневич.“ Некролог. Ibid., т. CXLIX, 218—221.
- „Спогади про Адріана Кашенка.“ Літературно-науковий Вістник, 1923 р., кн. VII, 229—237.
- „Нова праця в обсягу української історіографії.“ (Проф. Д. Дорошенко. „Огляд української історіографії“. Прага, 1923.) — Ibidem 1924 р., кн. III—IV, 292—307.
- „Спогади про акад. Мик. Петрова“ (з нагоди сорокалітніх роковин видання його „Очерков історії україн. літератури XIX в.“) — Ibidem 1924, кн. XI, 125—137.
- „Атакування Запорозької Січі 1775 року.“ — Ibidem 1925, кн. IX, 51—70.
- „Дмитро Еварницький. З нагоди семидесятилітніх роковин його народження.“ — Ibidem 1925, кн. XII, 354—361.
- „Сорок літ праці акад. Ст. Смаль-Стоцького.“ — Ibidem 1926, кн. III, 256—258.
- „Олександр Лазаревський. З нагоди 25-ньої річниці його смерті.“ — Ibidem 1927 р., кн. V, 49—62.
- „Дмитро Антонович (15. XI. 1877—1927).“ — Ibidem 1927, кн. XI, 256—260.

- „Перші два академічні роки Українського Державного Університету в Кам'янці-Подільському (уривок спогадів).“ — Ibidem 1928, кн. XI, 233—240; кн. XII, 325—333.
- „Український астроном Олександр Аленич (1890—1923).“ — Ibidem 1931 р., кн. I, 80—85.
- „Дмитро Еварницький (26. X. 1855—1925).“ — „Студен. Вістник“, 1925 р., № II, 1—3.
- „Життя й наукова діяльність проф. В. Б. Антоновича.“ — „Студен. Вістник“, 1928 р., № I, 1—6.
- „Проф. О. О. Ейхельман (з нагоди п'ятидесятилітнього ювілею його наукової діяльності).“ — „Діло“, 1925 р., №№ 263—264.
- „Із минулого.“ Протоіерей Стефан Опатович та його „Оповідання з Святого Писання“. — „Духовний Сіяч“, 1929, №№ 31—32.
- „Проф. Київ. духов. Академії Ст. Т. Голубев (з нагоди десятих роковин його смерті).“ — „Дух. Сіяч“, 1930, №№ 12—14.
- „П. Куліш і його переклад Св. Письма.“ — „Дух. Сіяч“, 1931, №№ 5—6.
- „Дослідження церковної історії в православних країнах.“ — „Дух. Сіяч“, 1931, №№ 8—10. Окремо — Кременець, 1931, стр. 20.
- „Дзвони (короткі історичні відомості).“ — „Ελλην“, кн. V, 1931, стор. 96—121. — Окремо — Варшава, 1931, стр. 24.
- „Дбаймо про автокефалію своєї Церкви!“ — „Релігійно-Науков. Вістник“, 1922, № 4—5, 2—13.
- „Коронування Богдана Хмельницького та Івана Виговського.“ — „Реліг.-Наук. Вістник“, 1923 р., № 11—12, 28—31.
- Крім статей, на сторінках „Літер.-Науков. Вістника“ вміщено кілька рецензій на різні книги, в тому числі й деякі видання Української Академії Наук. Наприклад: 1. „В. Кордт. Чужоземні подорожні по Східній Європі до 1700 р.“ — 1927, кн. IX, 89—91. — 2. „Акад. Дм. Багалій. Автобіографія.“ — 1928, кн. IX, 93—94. — 3. „Український Археографічний Збірник“, т. I. 1927, кн. III, 279—284.
- Де-які статті були видані літографським способом. Так, на сторінках „Книголюба“, органу „Українського Т-ва прихильників книги“, опубліковано:
- „Релігійні видання на Україні в 1917—1919 р. р.“ — 1927, кн. I, 38—43.
- „П. Куліш і його переклади Св. Письма.“ — 1927, кн. II, 1—10.
- „Праці акад. Мик. Петрова з історії українського письменства.“ 1929, кн. I—II, 1—18.
- „Праці проф. Ст. Голубева з історії України.“ — 1930, кн. IV, 1—23.

Літографичним же способом видано річні справоздання „Українського Історично-Філологічного Т-ва в Празі“ за перші п'ять літ його діяльності.

Одночасово з викладами в Університеті, викладав *Історію України* в Українській Господарській Академії в Подебрадах, од літнього семестру 1923 року до кінця 1928 року.

Робив виклади:

В Українському Університеті на святочних зборах в день 28. října: а) року 1925 — „Чехословація — приклад для Українців“, в) р. 1928 — „Прага й старі українські діячі“.

В „Українському Історично-Філологічному Товаристві в Празі“:

1923/4 р. „Аполон Скальковський, як історик Степової України“.

„Устное повѣствованіе запорожца Н. Л. Коржа“ та його походження і значіння.

„Оточення, серед якого ріс і виховався Іван Котляревський.“
„Де-які уваги до бібліографії Григ. Сковороди.“

1924/5 р. Запорозький зімовник і його значіння в історії колонізації Степової України.

Д. І. Дорошенко (з нагоди 25-літнього ювілею його літературно-наукової діяльності).

Січовий архимандрит Володимир (Сокольський) в народній пам'яті і освітленні архивних документів.

Костомаров як прихильник і оборонець українського слова. 1925/6 р. „Московське правительство та Запорозька Січ.“

„Пам'яті Я. П. Новицького.“

„Д. І. Еварницький, як дослідувач минулого Степової України.“

„Київська Академія, як предмет історичного дослідження.“

„Доля січового товариства після 1775 року.“

1926/7 „До найближчих завдань нашого Товариства.“

„Акад. К. Харлампович і його наукова діяльність.“

„Історичні праці С. П. Голубева.“

„П. І. Зуйченко, один з кореспондентів П. Куліша.“

„Життя та діяльність проф. Олександра Колесси.“

„Сто наукових засідань Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі.“

1927/8 р. „Пам'яті В. З. Завитневича.“

„Життя та діяльність В. М. Щербаківського.“

„Наукова діяльність акад. Д. І. Багалія.“

„Нова праця по історії Запорозжя („Проф. М. Слабченко. Соціально-правна організація Січи Запорозької“).“

„Мамаї.“

Спроба довести українське походження назв Дніпрових Порогів з Константина Порфороченево.

1928/9 р. П'ятий рік діяльності Українського Історично-Філологічного То-ва в Празі.

Наукові сили Українського Державного Університету в Кам'янці-Подільському.

До історії видання книги М. І. Петрова: „Очерки истории украинской литературы XIX ст.“

1929/30. До біографії К. Шейковського та Ол. Русова.

1930/1. Життя і п'ятдесят років наукової праці протоєрея о. Евтима Сіцинського.

В Українському Товаристві Прихильників Книги в Празі:

20. січня 1927 р. — „Українські релігійні видання під час революції“.

2. червня 1927 р. — „Куліш і його переклади Св. Письма.“

3. листопада 1927 р. — „Наукові праці акад. Дм. Багалія.“

3. березня 1928 р. — „Наукові праці В. Б. Антоновича (бібліографічний огляд)“.

3. травня 1928 р. — „До історії громадських бібліотек на Україні.“

10. травня 1919 р. — „Праці акад. М. Петрова з історії українського письменства“.

3. квітня 1930 р. — „Праці проф. Ст. Голубева з історії України“.

В т-ві. — „Ліга Української культури“.

1923/4: „Русь, Малороссія й Україна.“

„Школа на Україні (від XI до кінця XVIII ст.)“.

„Гетьман Пилип Орлик.“

„Головні моменти в розвитку української державно-політичної думки.“

„Мазепа та Петрик.“

Брав участь

а) в міжнародньому зїзді бібліотечним (як делегат Україн. Господар. Академії в Подебрадах), що одбувся в Празі 28. червня—3. липня 1926 р.,

б) в Українському Науковому зїзді в Празі в жовтні 1926 р. Прочитав два доклади: 1. „З історії грошових знаків на Україні“ і 2. „До історії монастирського землеволодіння на Україні“,

в) в зїзді Славянських Філологів у Празі, в вересні 1929 р.

БОРОДАЄВСЬКИЙ СЕРГІЙ,

звичайний професор кооперації, від року 1923 до року 1925 доцент, від 1925 до 1928 року надзвичайний професор. В ро-

ках 1930—1931 продекан факультета права і суспільних наук. Викладав на протязі 14 семестрів. За цей час надрукував слідуючи праці:

I. Книги та брошури.

- Исторія кооперативного кредита. Прага, 1923. 217 с. in 8°.
L'enseignement Supérieur Coopératif à l'Académie Polytechnique Ukrainienne en Tchécoslovaquie, Gand. 1924, p. 21 in 16°.
Исторія кооперації. Прага, 1925, стор. 438 плюс 12, in 6°.
Теорія й практика кооперативного кредиту. Подебради, 1925 (літограф.), стор. 367 плюс XIII in 8°.
Принципи кооперативного законодавства. 16 стор. Відбиток з „Записок Української Господарської Академії в ЧСР. 1928, Прага.
Кооперативний збут. Подебради, 1928, стор. біля 200 in 4°.
Les problèmes économiques et la Paix. Prague. 1929; p. 28.
Сільськогосподарський кооперативний кредит в Чехословацькій Республіці. (Відбиток з „Записок Української Господарської Академії в ЧСР.) 1929, Прага, стор. 17.
L'Enseignement supérieur coopératif à l'Académie Ukrainienne Polytechnique en Tchécoslovaquie. Gand. 1924.
Le crédit agricole coopératif en Tchécoslovaquie. Paris, 1929 (Extrait du Bulletin du crédit populaire); p. 22.

II. Статті наукового та інформаційного характеру.

- La coopération en Russie pendant la guerre. (Revue Intern. du Travail. 1924. VIII.)
Die russische Kleinkreditverwaltung (s. Genossenschaftliche Enzyklopedie, Red. von Prof. Totomianz), Berlin, 1929.
Principy družstevního zákonodárství. Zemědělské Družstevní Listy, 1927. №№ 27, 28, 30, 31, 32.
Les principes de la législation cooperative (Bulletin Intern. Coopératif. London. 1927. I.)
Кооперація в Чехословацькій Республіці. Кооперативна Республіка, 1928, VII—VIII, 373.
Some General Principles of Cooperative Legislation. International Cooperative Bulletin, 1927, № 1; p. 24, London.
Einige allgemeine Grundsätze der Genossenschaftsgesetzgebung. Intern. Genossensch. Bulletin, 1927, Nr. 1.
La coopération en Russie pendant la guerre. Revue Internationale du travail, Geneve, 1924, Aout, p. 277.
Конгрес Міжнародної Університетської Федерації для Ліги Націй. Студентський Вісник. Прага, 1928, Січень, стор. 12.
Le Jubilé du Professeur W. Totomianz. Revue des Etudes Coopératives. Paris, 1929, № 30.

- Bolschewistisches Genossenschaftswesen. Osteuropäische Korrespondenz. Berlin, Nr. 12/13.
- Agricultural Cooperative Credit in Czechoslovakia. Farm Economies, 1930, VIII, № 67, p. 1402.
- L'Union Centrale des coopératives agricoles à Prague, 1928, № 29. Revue des Etudes Coopératives, Paris.
- Cooperation in Russia during the War, International Labour Review, 1924, August.
- La coopération agricole en Tchécoslovaquie. La Revue Internationale d'agriculture, Roma. 1929. II.
- Le commerce extérieur en Tchécoslovaquie. Le Journal des Economistes. 1929, № 11.
- L'industrie mondiale sucrière et la Tchécoslovaquie. Le Journal des Economistes. 1930, № 1.
- La reforma agraria in Cecoslovacchia. Giornale di agricoltura della Domenica Piacenza. 1931. № 15, p. 183—184.
- Чехословацький Національний Банк. Діло, 1931 р., ч. 173, Львів.
- Das Genossenschaftswesen in der Tschechoslowakei. Deutsches landwirtschaftliches Genossenschaftsblatt, 1931. Nr. 14, S. 357, Berlin.
- Genossenschaftliche Verbände und Zentralen in der Tschechoslowakei. Deutsches landwirtschaftliches Genossenschaftsblatt, 1931, Nr. 12, S. 305, Berlin.
- L'agriculture en Tchécoslovaquie. L'association ouvrière, Paris. 1931/25/VI.
- Das Genossenschaftswesen in der Tschechoslowakei. Der Genossenschaftler. 4/VII/1931, Brugg.
- Kooperazija Tschechoslowakija. Kobdarbiba. 9/VII/1931. Rigā.
- „La Academia Checoeslovaca de Agricultura“, Revista Social y agraria. Nr. 141/193. Madrid.
- „L'Accademia cecoslovacca d'agricoltura“. Giornale di agricoltura della Domenica. № 2/1931 (p. 14) Piacenza.
- Journal des Agriculteurs de Belgique. № 1/1931. Bruxelles.
- La Academia checoeslovaca de agricultura. „Cooperación“ (Argentina). 16 de Enero de 1931, Rosario de Santa Fe.
- La crise agricole mondiale. La Revue Nationale Chinoise. 1931, Janvier. p. 308. Shanghai.
- La crisis agrícola y la lucha contra ella. „Cooperación“. (Argentina), 18/XI/1930. № 409.
- La crise agricole mondiale. La Revue Nationale Chinoise. № 23/1931, p. 361.
- Mesures protectionnistes (Nouvelles de Tchécoslovaquie). La Revue Nationale Chinoise, 1931, № 23, p. 367. Shanghai.
- Poljoprivredna kriza i poljoprivredni radnici. „Zadugar“, Split, № 6/31, p. 72.

- L'agriculture en Tchécoslovaquie. L'association ouvrière, Paris, 1931/VI-25.
- Agriculture in Czechoslovakia. The Link, 1931/VI, 2. Manchester.
- Die partielle Rationalisierung der Volkswirtschaft in der Tschechoslowakei. Schweizer Freie Presse, 1931, Nr. 131.
- Die Lage der Landwirtschaft in der Tschechoslowakei. Deutsche Landwirtschaftliche Presse. Berlin 20/VI/1931.
- Co dostává za své produkty producent, a co platí za ně spotřebitel. Zemědělské Družstevní Listy. 1927, 18-II.
- Zwalczanie kryzysu rolniczego w Czechosłowacji. Poradnik Spółdzielni. Warszawa, 1931, 1/III, p. 105.
- Crisi nel commercio del latte in Cecoslovacchia. Il Lavoro Cooperativo, 1930, № 21, p. 5.
- Чехословацький Національний Банк. Діло, VIII, 1931.
- Tschechoslowakische Nationalbank. Schweizer Freie Presse, 1931, VIII, 11. Baden.
- Unions et Centres coopératifs. Bulletin du crédit populaire. Paris, 1931, № 7.
- La Coopération en Tchécoslovaquie. Bulletin du crédit populaire, Paris, 1931. № 7.

Нариси про кооператорів: Референції на книги.

- Von der Decken. Die Wirtschaft der Tschechoslowakei. München und Leipzig. 1928. Journal des Economistes, 1929, IV, p. 110.
- Trente années d'activité coopérative agricole en Tchécoslovaquie. Prague 1929. (Revue des Etudes des Coopératives), Paris, 1929, № 31.
- Prof. Totomianz. Revue des Etudes Coopératives, 1929, № 30, p. 213.
- La reforma monetaria en Checoeslovaquia. Por el Dr. Dvořák. „Cooperación“, Argentina. 1931, № 414.

Реферати:

- Міць кооперації. Реферат, що був читаний в Укр. Університеті в Празі в р. 1925.
- Мих. Ів. Туган-Барановський, як кооператор. Читано в Укр. Університеті в Празі року 1926.
- Ліга Націй; читано: в Укр. Господ. Академії в ЧСР. (Подєбради), в Центр. Союзі Укр. Студентів (Прага), в Укр. Унів. Групі для Ліги Націй (1926, 1929 й 1931).
- Джерела кооперативного права. Читано в Укр. Університеті в Празі в р. 1931.
- Національний Банк Чехословаччини. Читано в Укр. Університеті в Празі в р. 1931.

Зовнішня торгівля Чехословаччини, за часи незалежності.
Читано в Студенському Домі в Празі, 27. V. 1929.

Ф. А. Щербина, як кооператор. Читано в Укр. Університеті в Празі в р. 1929.

Світова кооперація й Чехословаччина. Промова з нагоди роковин Укр. Університету в Празі 27. X. 1930.

Економічна політика, як причина миру та війни. Читано в Товаристві Укр. Економістів в Подебрадах, 23. III. 1928.

Приймав активну участь:

В Межнародн. Кооперат. Конгресі в 1924 р. в Ганді (Бельгія), де представив франц. свою брошуру про постановку кооперативної освіти в Укр. Госп. Акад.

В Межнарод. Коопер. Конгресі в 1930 р. в Відні, на якому виступав, як делегат Аргентинської Кооперації і приймав 4 рази участь в дискусіях.

В Межнародному Агрікультурному Конгресі в Празі (р. 1931), де зробив реферат (по франц.) про кооперат. освіту в вищих укр. школах в ЧСР.

В Межнарод. Конгресі по раціонал. праці в Празі в 1925.

ГАЙМАНІВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДЕР,

від року 1926 до року 1929 приват-доцент історії українського права, з 1929 року суплент тої-ж катедри з дорученням викладати і українське церковне право. Проводив виклади на протязі 10 семестрів. Надрукував працю „Матеріали до біографії та бібліографії профес. О. Кістяковського“ в ювілейному збірникові Українського Університету на пошану Президента Т. Г. Масарика т. II. На Академічному засіданні колегії професорів правничого факультета 6. II. 1931 читав доклад „Уліточні записи, як своєрідна норма українського права“.

З 1923 р. був членом українського правничого Т-ва в Ч. С. Р. при чому прочитав слідуєчі доклади:

Інститут закупництва по Руській Правді.

Вина та відповідальність в українському праві.

Замітки та зауваження на ст. п. Окиншевича про науку історії укр. права.

Норми укр. права в X-м. Своду законів російської імп.

Матеріали до характеристики наукової діяльності проф. Р. Лашенка.

Як член „Українського Т-ва Прихильників книги“ прочитав доклад на тему „До бібліографії праць проф. Кістяковського“ а в журналі „Книголюб“ примістив замітку „Бібліографія праць проф. Р. Лашенка.“

ГАЛІП ТЕОДОТ,

приват-доцент карного права з травня 1931 року. Правильних викладів ще не почав. Брав активну участь в першому українському науковому з'їзді в Празі в 1926 році. Надрукував працю: „Звичаєве право спадкове на Верховині“. Науковий Збірник, Ужгород 1929.

ГЕРАСИМЕНКО ПОЛІКАРП,

приват-доцент фізикальної хемії від 1930 року. Від того часу надрукував такі праці:

»On the rate of formation of fumaric acid in molten malic acid« при співпраці Др. З. Тивонюка. Collection of Czechoslovak chemical Communications, vol. II, p. 77—82, 1930.

Явища адсорпції при анодовій оксидатії форміатової кислоти. Український Хемічний Журнал, том 4, ст. 439—455, 1929.

„Wasserstoffüberspannung und Adsorption der Ionen“, за співпраці з Др. Шлендиком Zeitschrift für physikalische Chemie Abt. A., Bd 149, S. 123—139, 1930.

Теж п. з. „Адсорпція йонів і перенапруження водня“ в Збірнику Мат.-Природописно-Лікарської Секції Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Том 28—29, ст. 1—19, 1930.

Викладає фізикальну хемію в Укр. Педагогічному Інституті від року 1927.

Відчитав доклад на тему „Перенапруження водня і адсорпція йонів“ у Jednotě čsl. Matematiků a Fysiků у березні 1930 року.

ГОРБАЧЕВСЬКИЙ ІВАН,

звичайний професор хемії від 1921 року. Проводив виклади на протязі 20 семестрів. В році 1923—1924 був ректором, а 1924—1925 — проректором. На академічний рік 1931—1932 знову обраний ректором. На протязі цього часу опублікував друком:

Органічна хемія. Прага 1924. Видан. університету. I.—XI., 1—597 (37 аркушів).

Уваги до хемічної термінології. Український медичний вістник, ч. I., стор. 5—15. Прага 1923.

Дещо про вітаміни. (Інавгураційний виклад.) Вид. Укр. в. університету в Празі в р. 1921—26. Прага 1927.

Викладав органічну хемію слухачам Укр. господарської Академії в Подєбрадах в. 1923 р., а неорганічну і органічну хемію слухачам Укр. педагогічного інституту в Празі в часі від 15. I. 1925 до 1. III. 1927.

Мав участь в укр. науковім з'їзді в 1926 р. і мав виклад про укр. хемічну термінологію.

На з'їзді чеських природників, лікарів і інженерів 1928 р. заступав український університет і промовляв.

Від 1924 року є головою товариства „Музей Визвольної Боротьби України.“

ДНІСТРЯНСЬКИЙ СТАНІСЛАВ,

звичайний професор цивільного права від 1921 року. Викладав на протязі 20 семестрів. В роках 1921—1922 — декан факультету права й суспільних наук, в 1922—1923 ректор, а в 1923—1924 проректор університету. В 1929 р. покликаний до викладів у німецькому університеті в Празі.

За цей час опублікував друком слідуючі праці:

I. Суто-наукові дослідні твори:

Загальна наука права і політики, Прага I. 1928, ст. 3—393.

Соціальні форми права — Записки III. Відділу ВУАН, Київ 1928 — Відбитка ст. 1—32.

Základy moderního práva soukromého — Прага, видання Чеської Академії Наук 1928, ст. 1—347 (великий октав).

Zur Grundlegung des modernen Privatrechts — Iherings Jahrbücher für die Dogmatik des bürgerlichen Rechts, том 79, ст. 1—94, том 80, ст. 140—254.

Культура, цивілізація та право — доклад на Укр. наук. з'їзді в Празі 1926.

Потреба нової системи приватного права — доклад на Укр. наук. з'їзді в Празі 1926.

Kultur, Zivilisation und Recht — Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie 1927 ст. 1—17.

Das Problem des Volksrechts — Archiv für die zivilistische Praxis, н. в. том 12 (1930), ст. 257—331.

Staré a nové směry v nauce práva soukromého — Právník, Прага 1931, ст. 73—87, 117—122.

II. Нові монографічні досліді:

Провідні думки в історії і теорії міждержавного приватного права. — Вісник Укр. унів. в Празі I. 1923, ст. 3—22.

Moderne Theorie der Reallasten — Oesterreichische Gerichtszeitung, Відень 1924, ч. 8, 9.

Zur Lehre von der Geschäftsführung — Iherings Jahrbücher für die Dogmatik des bürgerlichen Rechts, том 77 (1926).

Повинність і ручення в модерному приватному праві — доклад на Укр. наук. з'їзді в Празі 1926.

Dingliche und persönliche Rechte — Iherings Jahrbücher für

die Dogmatik des bürgerlichen Rechts, том 78 (1927), ст. 87—137.

Zur Geschichte und Theorie des internationalen Privatrechts, Відень 1929, ст. 1—51.

Právní vznik československého státu — Právník, Прага, 1929.

Значіння Геракліта й Сократа для науки права — доклад на Акад. засіданні правн. факультету в Празі, в маю 1931.

Die Wiederherstellung des österreichischen internationalen Privatrechts — Zentralblatt für die juristische Praxis, Відень 1931.

III. Критично-наукові дослід.

Збірник правничої комісії — „Діло“, Львів 1926, ч. 91—94.

Příspěvek k revisi československého zákoníka občanského — Právník, Прага 1926.

Das allgemeine bürgerliche Gesetzbuch im Lichte der Lehren Kants — Zentralblatt für die juristische Praxis, Відень 1926, ст. 899—906.

IV. Наукові систематичні огляди.

Погляд на теорію права та держави. — Ювілейний збірник Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, 1925, (Відбитка), ст. 1—63.

V. Політично-наукові праці:

Нова держава, інавгураційна ректорська промова — 1923.

Боротьба народу за право — „Діло“ з 14. січня 1928.

VI. Методологія.

Zur Methodik des Privatrechts — інавгураційний виклад 1929.

ДОРОШЕНКО ДМИТРО,

звичайний професор української історії з 1921 року. Викладав 18 семестрів. В роках 1922—1923 був деканом філософічного факультету, а в 1923—1924 продеканом. Від 1926 до 1931 р. директором Українського Наукового Інституту в Берліні. Від року 1928 покликаний до викладів української історії на Карловім Університеті в Празі. В 1921 до 1931 р. опублікував друком такі праці:

A. Окремі видання.

Курс історії України для вищих клас середніх шкіл. Видання Т-ва „Вернигора“. Відень, 1921. Ст. (4) + 231, 8^о.

Славянський світ в його минулому й сучасному. В-во „Українське Слово“. Берлін, 1922. 3 тома, ст. 240 + 259 + 264, 16^о.

Огляд української історіографії. Наклад українського Університету в Празі. 1923. Ст. 220 + (4), 8^о.

Короткий курс історії України. З малюнками. „Українське Видавництво в Катеринославі“. Ляйпціг, 1923, Ст. (4) + 228, 8°.

Пантелеймон Куліш. „Українська Накладня“. Ляйпціг, 1923. Ст. 208, 16°.

Микола Костомаров. „Українська Накладня“. Ляйпціг, 1924. Ст. 94, 16°.

Schewtschenko der große ukrainische Nationaldichter. Verlag E. Wyrowuj. Berlin, 1929, ст. 48, 8°.

Історія України 1917—1923 рр. Том II. Українська Гетьманська Держава 1918 року. Ужгород, 1930, ст. 424 + LXXXVI, 8°. Накладом Дра О. Цюпки.

Chevtchenko le poète national de l'Ukraine. Edition Eugène Wyrowuj. Prague, 1931. Ст. 51, 16°.

В. Розвідки і статті по збірниках і журналах.

Українське письменство за кордоном. „Хліборобська Україна“, Збірник II—IV. Відень, 1921, ст. 238—248.

Замітки до історії 1918. року на Україні. Ibidem, Збірник V—VI, ст. 75—104.

„Історія Русовъ“ як памятка української політичної думки другої полов. XVIII. стол. Ibidem, ст. 183—198.

O srbsko-ukrajinskim jednošajima. Збірник „Velikomu Slavenu“, Zagreb, 1922, ст. 69—70.

O velikorusko-ukrajinskim jednošajima. Ibid. ст. 64—69.

В справі видання укр. мемуарів та листування. „Стара Україна“, Львів, 1924, кн. IX—X, ст. 139—142.

Ukrainian History since 1914. „The Slavonic Review“, 1924, Nr. VII, Ст. 233—239.

Спроби вживання народньої української мови в православній церкві на Україні в XIX стол. „Духовна Бесіда“, 1924.

Показчик нової літератури українською мовою в Росії за 1798—1897 роки. Науковий Збірник в честь Президента Чехословацької Республіки проф. Т. Г. Масарика. Прага, 1925, ст. 142—238.

Bělorusové, jejich hnutí a písemnictví. „Slovanský Přehled“ 1914—1924. Sborník. V Praze, 1925. Ст. 295—301, 379—380.

Ukrajinská Akademie nauk v Kijevě. „Slov. Přehled“, 1926, кн. VI, ст. 481—485.

Академик М. Сумцов. „Праці Українського Історично-Філологічного Тов. в Празі, т. I. Прага, 1926, ст. 8—13.

Ватрослав Ягіч про українську мову. Записки Історично-Філологічного Відділу Української Академії Наук“, книга X, Київ, 1927, ст. 264—280.

- Entwicklung und Errungenschaften der ukrainischen wissenschaftlichen Forschungstätigkeit in den letzten Jahren. „Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin“, Heft I, Berlin-Leipzig, 1927, стр. 1—10. Akademie der Wissenschaften in Kyjiv. Ibid., 11—20.
- Die Ukraine und ihre Geschichte im Lichte der west-europäischen Literatur des XVIII. und der ersten Hälfte des XIX. Jhs. „Abhandlungen des Ukrain. Wiss. Institutes in Berlin“, Band I, Berlin 1927, стр. 1—70.
- Schererovy „Annales de la Petite Russie“ a jejich místo v ukrajinské historiografii. „Sborník věnovaný J. Bidlovi“. V Praze, 1928, стр. 351—358.
- Die Entwicklung der Geschichtsforschung in der Sowjet-Ukraine in den letzten Jahren. „Mitteilungen des Ukr. Wiss. Inst.“, Heft 2, Berlin 1928, стр. 35—56.
- Die Entwicklung der ukrainischen Geschichtsidee vom Ende des 18. Jhs. bis zur Gegenwart. „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven“, Band IV, Heft 3. Breslau, 1928, стр. 363—379.
- P. Kuliš im Lichte der neuen Forschungen. „Zeitschrift für slavische Philologie“, Band V, Leipzig, 1929, стр. 482—490.
- Князь Н. Репнін і Д. Бантиш-Каменський. „Праці Укр. Вис. Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова“, т. I, Прага, 1929, стр. 90—108.
- Geschichtlicher Überblick (der Ukraine). Schrifttum und Bildungswesen in der Ukraine von X. bis zur Mitte des XVI. Jhs. „Das geistige Leben der Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart.“ Münster in Westphalen. 1930. Ст. 1—5, 52—65.
- Geschichtlicher Überblick der ukr. Literatur bis Ende des XVIII. Jhs. Ibidem, стр. 100—115.
- Aufschwung der Wissenschaften und ihre jetziger Stand. Ibidem, стр. 182—207.
- Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg. „Zeitschrift für osteuropäische Geschichte“, Berlin, 1931, Band V, Heft 2, стр. 320—321.
- Die Namen „Ruś“, „Rußland“ und „Ukraine“ in ihrer historischen und gegenwärtigen Bedeutung. „Abhandlungen des Ukr. Wiss. Inst.“, B. III, 1931, стр. 1—21.
- Das deutsche Recht in der Ukraine. „Zeitschrift für osteuropäische Geschichte“, B. V, H. 2, стр. 502—520.
- Shakespeare in Ukrainian. „The Slavonic Review“, Vol. IX, 1931, стр. 708—713.

С. Некрологи:

- De profundis. Памяти І. Шрага, Ф. Матушевського і А. Вязлова. „Хліборобська Україна“, Збірник II—III, Відень, 1921, ст. 140—145.
- В. П. Науменко. Ibidem, ст. 256—258.
- Памяти П. Я. Дорошенка. „Стара Україна“, 1924, кн. VII—VIII, ст. 110—113.
- Ел. Ів. з Скоропадських Милорадович (До 35-ліття зо дня її смерті). „Хліб. Укр.“, кн. V, 1925, ст. 284—288.
- Памяти В. М. Доманицького. „Спудей“, Прага, 1926, № 4, ст. 23—30.
- Марія Грінченкова. „Діло“, 1928, ч. 167.
- Stefan Tomašivskij. „Zeitschrift für osteuropäische Geschichte“, Band V, Heft 2, 1931, ст. 323—324.
- V. Lypynskij, ibidem, B. V, H. 4, ст. 624—625.

Д. Рецензії на книги і видання:

- М. Грушевський. Ілюстрована Історія України. Відень, 1921, в „Хлібор. Україні“, кн. V—VI, Відень, 1921, ст. 216—217.
- Альфред Єнзен. Тарас Шевченко, Перемишль, 1921. Ibidem, ст. 217—219.
- Т. Шевченко. Кобзарь. З поясненнями Дра В. Сімовича. Ляйпціг, 1921. Ibidem, ст. 211—216.
- Записки Іст.-Філ. Відд. Укр. Акад. Наук, кн. I, Київ, 1919, в „Літературно-Наук. Вістн.“, 1922, кн. 2.
- В. Науменко. Нові матеріали для історії укр. літератури 19. віку. Київ, 1919, ibid., кн. 3.
- Записки Укр. Наук. Т-ва досліджування й охорони памяток старовини та мистецтва на Полтавщині. В. І. Полтава, 1919, ibidem, кн. 3.
- Проф. К. Кадлец. Подкарпатська Русь. Ужгород, 1922. Ibid., кн. 4.
- Авг. Волошин. О письменнѣмъ языкѣ подкарпатскихъ русинѣв. Ужгород, 1922, ibid., кн. 5.
- О. Я. Ефименкова. Початковий підручник українсько-московської історії для шкіл народніх. Харьків, 1919. Ibid., кн. 6.
- „Вѣстникъ Народного Дому“, Львів, № 1, 1921. „Українське Слово“, Берлін, 1922, № 151.
- О. Ефименко. Історія українського народу. Харьків, 1922. „Літ.-Наук. Вістник“, 1923, кн. 9, ст. 86—88.
- Н. Мірза-Авакянц. Читанка о історії України. Харьків, 1922. Ibidem, кн. 12, ст. 376—378.

- В. Ерн. Життя і особа гр. Сковороди. Перекл. Е. Маланюк, Тарнів, 1923. „Релігійно-Науковий Вістник“, 1923, № 9—10, ст. 57—60.
- В. Мякотинъ. Очерки соціальної історії України в XVII—XVIII ст. Прага, 1924—25, 3 т. „На чужой сторонѣ“, Сборникъ X, Прага 1925, ст. 282—286, Сборн. XIII, Прага 1925, ст. 250—253.
- Учитель. Педагогично-Науковий Збірник, т. I. Львів, 1925. „Діло“, 1925, ч. 102.
- Науковий Збірник Тов. „Просвѣта“ в Ужгородѣ. Т. 1—3. Ужгород, 1922—24. „Записки Іст.-філол. Відділа Україн. Академії Наук“, т. VII—VIII, Київ, 1926, ст. 510—514.
- Праці Комісії для вивчення західно-руського та українського права. Видан. Укр. Акад. Наук., т. I. Київ, 1925. „Суспільство“, т. III—IV, Прага, 1926, ст. 150—153.
- А. Оглобинъ. Очерки історії української фабрики. (Sine anno et sine loco.) Ibid., ст. 171—172.
- Чернігів і північне Лівобережжя. Під редакцією М. Грушевського. Київ, 1928. „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven“. Band IV, Heft II, ст. 299—303.
- Записки Ніжинського Інститута Народньої Освіти, т. 8. Ніжин, 1928. Ibidem, Band V, H. I, ст. 86—88.
- Е. Перфецький. Перемишльська літопись першої редакції як частина хроніки Длugoша. Львів, 1927—1928. Ibidem, Band V, H. II, ст. 273—274.
- Українські Думи. Видання Укр. Акад. Наук. під ред. К. Грушевської. Київ, 1927. „Abhandlungen des Ukrain. Wissens. Institutes.“ B. II, ст. 194—198.
- М. Костомаров. Науково-Публіцистичні статі. Київ, 1929. Ibidem, ст. 199—201.
- Переписка М. Драгоманова з Ів. Франком. Видання Укр. Акад. Наук. Київ, 1928. Ibidem, ст. 201—203.
- Bidlův Sborník. Z dějin východní Evropy a Slovanstva. V Praze, 1928. Ibidem, ст. 202—204.
- Georg Schneider. Handbuch der Bibliographie. Leipzig, 1930. „Діло“, 1930, № 227.
- В. Зайкинъ. Участіє свѣтскаго элемента въ церковномъ управленіи въ Кіевской митрополіи въ XVI и XVII вв. Варшава, 1930. „Zeitschrift für Osteuropäische Geschichte“, Band V, H. II, ст. 263—264.
- М. Гніп. Політичний рух на Україні в 1860-х рр. Харків, 1930. Ibidem, ст. 271—272.

Д. Багалій. Нарис історії України на соціально-економічному ґрунті. Т. I. Харків, 1928. „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven.“ Band VI, Heft II—III, ст. 360—363.

П. Клименко. Цехи на Україні. Київ, 1929. Ibidem, ст. 363—365.

А. Петровъ. Karpatoruské pomístní názvy z pol. XIX. a z poč. XX. st. Praha, 1929. Ibid., ст. 365—366.

А. Петровъ. Очередныя задачи карпаторусской историографии. Praha, 1930. „Zeitschrift für Osteurop. Geschichte“, B. V, H. III. ст. 471—472.

Т. М а л и с з е w s k i. Bibliografja pamiętników polskich i Polski dotyczących. Warszawa. 1928, ibid. ст. 570—573.

М. Петровський. Нариси з історії України. Харків-Ніжин, 1930. Ibid., ст. 561—564.

З кінця 1926 р. читав окремі наукові виклади на теми з укр. історії українською й німецькою мовами в Українському Науковому Інституті в Берліні.

Е. Спорадичні наукові виклади мав іще:

В „Русскомъ Историческомъ Обществѣ“ в Празі в 1926 р. на тему „Д. Бантышъ-Каменскій и его мѣсто въ украинской историографіи“.

В „Foyer d'études slaves“ у Женеві в 1930 р. на тему: „Chevtcenko, le grand poète national de l'Ukraine“.

В Берлінському Університеті, в циклі викладів: „Auslandstudien Universität Berlin“, в 1931 р. на тему „Die Minderheitenpolitik Polens“.

Цілий ряд наукових докладів в Українському Історично-Філологічному Т-ві в Празі протягом 1924—1931 років.

ЕЙХЕЛЬМАН ОТОН,

звичайний професор адміністративного права, але з доручення факультета права та суспільних наук провадить виклади державного та міжнародного права і соціології. Від 1922 року викладав 18 семестрів. В роках 1922—1923 був продеканом факультета права і суспільних наук, а в роках 1923—1924 деканом. Від 1922 до 1931 р. опублікував друком такі праці:

Реформа місцевого самоврядування на підставі демократично-республіканської державности. — Ювілейний збірник в честь проф. С. Дністрянського, Прага 1923.

Побутові підстави, правничий уклад і сучасний культурний поступ міжнародного права, ч. I. — Збірник Української Господарської Академії в Ч. С. Р., т. III. Прага 1931.

На машинці, в обмеженій кількості примірників, як підручники для своїх слухачів, проф. Ейхельман надрукував:

1. „Промислове право“ (його конституційно-правові та загально-правові основи; властивості правових джерел промислового права; нарис загально-теоретичних основ його в сучасному соціально-державному устрої і діюче промислове право в Ч. С. Р. — ч. I.), в 1926. р., 110 стр. In folio.

2. „Основи права“ (Ідея, норма і життя права і його еволюційний рух на підставі порівняльного метода, завдання правознавства). 1927. р., 49 стор. In folio.

3. „Історія державних конституцій“ (Середньо-вічна соціально-державна культура і станово-представничі установи; зміст конституційного устрою нових часів; конституційний рух в XVIII й XIX століттях, порівняння між монархичним і республіканським формами соціально-державного устрою), 1928. р., 46 стор. In folio.

Крім університета, починаючи з 1923 р. викладає в Українській Господарській Академії в Ч. С. Р. курс адміністративного права, міжнародного права — загальний курс, і спеціальний курс, консульське право і провадить вправи з дипломатичної і консульської служби; викладав там же тимчасово, в 1922 році курс „Основи права“.

Далі, починаючи з 1925 року, викладає в Українському Педагогічному Інституті ім. М. Драгоманова в Празі такі курси: 1. Основи права; 2. Соціологію; 3. Історію державних конституцій.

ЗАЛОЗЕЦЬКИЙ ВОЛОДИМИР,

доцент історії мистецтва від 1924 року. Викладав на протязі 4 семестрів, а від року 1926 на відпустці. В роках 1921—1931 опублікував такі праці:

І. В Українській мові (праці):

Романські та готицькі будовлі на території Підкарпацької Руси. Відбитка збірника „Просвіти“. Ужгород 1923.

„Замкова каплиця в Горянах“, тамже, 1925.

„Задачі консерваторської праці для охорони пам'яток мистецтва на Підк. Русі“, тамже, 1922.

„Клясицизм та романтизм в малярстві Т. Шевченка“, Молоде Життя, 1921. № 2.

„Музеї та охорона пам'яток старини на Підкарпатській Україні“. Літ. Наук. Вістник, квітень 1923.

„Реставрація і стиль митрополичої палати при Катедрі св. Юра у Львові“, 1923. Літер. Наук. Вістник. Річ. XXII. Том LXXXI., грудень.

„Олекса Новаківський“, Літ. Наук. Вістник, 1922. (червень).

„Про задачі історика українського мистецтва“. Літ. Наук. Віст. 1925, т. 87, т. 88.

„Софійський собор у Києві і його відношення до візантійської архітектури“ *Analecta Ordinis S. Basilii Magni*, 1930. Том. III.

„Малярство закарпатської України“, *Стара Україна*, 1925. № VII—X.

„Значіння історії українського мистецтва“, тамже.

„З новішої літератури по історії української архітектури“, тамже.

„Мистецький промисл українського Чорномор'я у вчаснім середньовіччю, Золотий скарб з Nagy Szlut Miclos“, *Стара Україна*, 1924, № XI.

„Церква Мавзолей св. Бориса і Гліба у Вишгороді під Києвом“. *Стара Україна*, 1924, № VII—VIII.

II. В українській мові (рецензії звіти і т. д.).

„Дві історії українського мистецтва“, *Стара Україна*, 1925, № VII—X. (рецензія).

Ф. І. Шміт: Мистецтво старої Руси — України (рец.), тамже, 1925. № VII—X.

Heinrich Glück: Die christliche Kunst des Ostens (рец.), тамже.

Florian Zapletal: Horjanska Rotunda (рец.), тамже, 1924, № IX.

Свенціцкий: Іконопись галицької України XV—XVI віків, (рец.), *Analecta ord. Sti Bas. Magni*, 1930, том III.

„Сковорода в освітленні новішої німецької літератури“, *Analecta*, 1930. Том III.

III. В чеській мові (праці):

„Horjanská zámková kaple“, „*Archeol. Památky*“ 1926.

„Intimní a repres. portrét XVII. stol.“ „*Volné Směry*“ 1925.

„Dřevěné stavby Podkarp. Rusi“. *Katalog výstavy Podkarp. Rusi* 1925.

IV. В німецькій мові (праці):

„Ausschmückung der Jagiellonenkapelle in Krakau“, „*Belvedere*“ 1925.

„Die Burgkapelle in Horjany“, „*Belvedere*“ 1926.

„Die Provenienz der Sophien-kathedrale in Kiew und der Erlöserliche in Černyhiw“, „*Belvedere*“ 1926.

„Byzantinische Bauten auf dem Gebiet der Ukraine“, „*Jahrbuch für Kultur und Geschichte der Slaven*“ 1927.

„Stilhistorische Provenienz der Monomachkappe“, „*Abhandlungen des ukrainischen Wiss. Instituts*“ 1927.

„Barocke und gotische Holzkirchen in den Karpathenländern“ (окрема книжка), „*Kristan Verlag*“ Wien 1926.

„Ostkarpatische Holzkirchen“, „*Wasmutts Monatshefte für Baukunst*“ 1926.

- „Die Kirche des hl. Pantelejmon in Halitsch“, „Ex Oriente“ Mainz-Wiesbaden 1928.
- „Zur Frage der Entstehung der fünfschiffigen Kreuzkuppelkirche“, „Byzantinische Zeitschrift“ 1929, Band XVIII.
- „Barockarchitektur Osteuropas mit besonderer Berücksichtigung der Ukraine“, „Abhandlungen des ukrain. wiss. Instituts in Berlin“, Band II, 1929.
- „Niederländischer Einfluß auf eine Altarwand der osteuropäischen Barockmalerei“, „Forschungen und Fortschritte“ 1930, No. 35/36.
- „Georgstandbild im Prager Schloßhof“, Sitzungsberichte der kunsthistor. Gesellschaft 1927—1928.
- „Byzantinische Baukunst“, „Wasmuths Lexikon der Baukunst“, Band I, 1929.
- „Charkiw“, „Wasmuths Lexikon der Baukunst“, Band II, 1930.
- „Sophienkirche in Konstantinopel“, „Wasmuths Lexikon für Baukunst“ Band I, 1929.
- „Das geistige Leben der Ukraine in Vergangenheit und Gegenwart“, herausgegeben von Doz. Dr. W. Zaliznjak, Aschendorf Münster in Westfalen 1930.
- „Ukraine und die kirchliche Union“ Berlin 1930. „Zur Geschichte der osteurop. Baukunst und ihrer Abhang. von Ost-Westrom. mit Berück. der Ukraine“.
- „Geistesgeschichtliche Voraussetzungen der Unionsprobleme mit besonderer Berücksichtigung der Ukraine“ (тамже).
- V. В німецькій мові (рецензії, звіти і т. д.).
- V. Sičynskyj: Architektura staroknjaživskojj doby, „Byzantinische Zeitschrift“, 1929, Band XXVIII, (реу.), München.
- Winkler: Wesen der altrussischen Kunst, (реу.).
- Winkler: „Wiederentdeckung und Wandlung der russischen Kunst“, „Zeitschrift f. slavische Philologie“, Berlin 1928, V, 1—2.
- Worringer: „Gotik und Griechentum“, Abhandlungen des ukrain. wiss. Instituts, Band II, 1929 (реу.).
- Makarenko: Erlöserkathedrale in Černyhiv nach archeol. Forschungen, Abhandlungen des ukr. wiss. Instituts, Band II, 1929 (реу.) Berlin.
- Strzygowsky: „Altslavische Kunst, Jahrbücher f. Kultur und Gesch. d. Slaven 1931 (реу.) Breslau.
- Ausstellung russischer Ikonenmalerei in Berlin, „Kirchen-Kunst“, öster. Zeit. f. Pflege relig. Kunst. 1928, Wien (звіт).
- Georgische Kunstaussstellung, in Berlin „Kirchen-Kunst“, Wien 1930. (звіт).

„Ergebnisse der wiss. Forschung über alte Kunsterscheinungen in der Ukraine“, Abhandlungen des ukr. wiss. Instituts, Berlin 1927.

„Černyhiw i pівnične liwoberežža“. Jahrbuch für Kultur und Geschichte der Slaven (рецензії) 1928 N. F., Band IV, Heft III. Nikolaus Makarenko: Die Borsensischen Emails und alte Emailarbeiten in der Ukraine, Nikolaus Makarenko: Das Bethaus zu Starohorod und seine Malereien, V. Drozdov: Datiertes Kultsilber des XVI. Jahrh. im staatlichen Museum von Černyhiw.

Від 1927—1931 викладав при українським науковим Інституті в Берліні з області історії східного мистецтва в українській та німецькій мові.

В 1929/30 і 1930/31 р. читав два курси на Богословській Академії у Львові: 1. Курс історії старохристиянського мистецтва. 2. Курс (огляд) історії всесвітнього мистецтва.

9того марта 1928 мав реферат в „Kunstwissenschaftliche Gesellschaft“ в Берліні про: „Das Georgstandbild im Prager Schloßhof“.

31./III. 1931 мав доклад в „Товаристві Прихильників мистецтва у Львові“ на тему: „Проблеми барокової архітектури на Україні“.

Весною 1929 читав два реферати в „Katholische Emigrantenfürsorge“ в Берліні на теми: 1. „Zur Geschichte der osteuropäischen christlichen Baukunst und ihrer Abhängigkeit von Ost und Westrom mit besonderer Berücksichtigung der Ukraine“. 2. „Geistesgeschichtliche Voraussetzungen der Unionsprobleme mit besonderer Berücksichtigung der Ukraine“.

В 1926 р. читав в чеському Товаристві Прихильників мистецтва реферат про „Проблеми деревляної архітектури на Підкарпатській Русі“.

КОЛЕССА ОЛЕКСАНДЕР.

Проф. Др. Ол. Колесса поставив собі як одну із життєвих задач — причинитися до засновання українського університету — та ішов до сеї мети ведучи підготовну працю в різних, по части заснованих ним організаціях.

В листопаді р. 1920 при Товаристві українських журналістів і письменників у Відні віддано йому провід і організацію наукових викладів, що розпочалися 30. листопада 1920 р.

Ті виклади Товариства Журналістів і Письменників перемінено у систематичні курси п. н.: „Український Вільний Університет у Відні“, якого організацію О. Колесса довершив з початку січня 1921 р. Дня 17. січня 1921 відбулося святочне відкриття У. В. У. у Відні.

В цілі перенесення У. В. Університету з Відня до Праги

виеднав він згоду і матеріальну поміч міродайних державних чинників Чесько-Словацької Республіки, моральну поміч наукових і політичних кругів чесько-словацької суспільности та приміщення У. В. У. в будинках Карлового університету. Цілу організацію У. В. Університету в Празі перепровадив сам, без помочи, до половини жовтня так, що святочна інавгурація У. В. У. відбулася в Празі дня 23. жовтня 1921 р.

Першим ректором У. В. У. в Празі був О. Колесса протягом академічного року 1921—1922. В тому часі виеднав він державні фонди на видавництво наукового збірника і наукових підручників.

Рівночасно з перенесенням У. В. У. до Праги зорганізував О. Колесса „Чесько-Український Комітет помочи українській молодіжї“, приєднав до нього представників з кругів чеських професорів високих шкіл та виеднав матеріальне забезпечення у формі державних стипендій для поверх тисячки українських студентів. Він був урядуючим першим заступником голови Чесько-Українського Комітету“ до осені 1923 р. (Порів. Укр. В. Університет в Празі в р. 1921—1922, стор. 84—85.)

В академічній році 1922—1923 був він проректором а на академічний рік 1923—1924 вибрано його деканом філософічного факультету Українського Університету в Празі; в слідууючому році був продеканом того-ж факультету.

Р. 1922 взяв як ректор активну участь в конгресі професорів високих шкіл Чесько-Словацької Республіки в Празі, який покликав його до почесної президії конгресу та двох його секцій. Його привітна промова, надрукована у звідомленню з конгресу.

Тогож року покликано його між протекторів Всеукраїнського Зїзду академічної молодіжї в Празі.

Р. 1923 вибрано його заступником голови Українського історично-фіольогічного Товариства в Празі, до якого засновання і організації поруч проф. Д. Антоновича, Біднова і и. і він значно причинився.

В літі 1923 р. покликала його влада Чесько-Словацької Республіки до участи в наукових викладах, уряджених для учителів середних шкіл Підкарпаття, де виголосив серію викладів із історії української літератури та історії української мови.

В червні р. 1924 взяв участь у всесловянському географічно-етнографічному конгресі в Празі, виголосив при його святочному відкритті в Пантеоні Національного Музею та при його закритті в салі засідань Ч. С. Парляменту — відповідні промови. (Перша з тих промов надрукована в „Ділі“ з дня 13. червня 1924, ч. 129, та в Америк. „Свободі“ з дня

17. червня 1924, ч. 104.) В етнографічно-фольклорній секції, де його, так як і представників інших народів вибрано почесним головою — виголосив реферат: „Головні стремління і методи в розслідах українського фольклору“.

Р. 1926 взяв участь у міжнародному бібліологічному з'їзді в Празі де виголосив реферат: „Рукописні й палеотипні книги південного Підкарпаття“.

На Українському Університеті в р. 1925—1926, 1926—1927, і 1927—1928 був знова ректором і головою Українського Академічного Комітету для міжнародної духової співпраці при Лізі Націй.

Р. 1926 брав діяльну участь в організації наукового українського з'їзду в Празі, виголосив реферат: „З рукописів Підкарпаття: «Березненське Євангеліє XVI в.»“ та вступну промову (пор. „Український науковий зїзд в Празі“. Прага 1928, стор. 5—8).

Як голова Академічного комітету брав участь в р. 1926 у міжнародній конференції у Варшаві, яку влаштувала комісія Інституту для міжнародної духової співпраці при Лізі Націй у Парижі а в р. 1927 взяв участь в міжнароднім зїзді, в святі М. Бертельо в Парижі, де на святочному засіданні в Сорбоні передав адресу від Українського Університету в Празі.

В р. 1926 був іменований почесним членом чеського „Товариства бібліотекарів та їх приятелів у Празі“.

В р. 1926 був покликаний до викладів о українській мові й літературі як договірний професор (*smluvný profesor*) на філософічному факультеті Карлового університету в Празі.

Р. 1927 взяв К. участь у з'їзді словянських географів та етнографів у Польщі, і як делегат укр. унів. в Празі та Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові — виголосив тут відповідні промови і реферати: а) „Люнарна мітологічна тема в стародавній українській колядці.“ б) „Фольклорні праці Ів. Франка.“

Р. 1928 на міжнародному конгресі для людového мистецтва виголосив реферат: „Солярні й люнарні мотиви в українських колядках“. Як голова Академічного комітету відкрив відповідними промовами: а) святочну академію в честь десятиліття чесько-словацької республіки, б) святочну академію в честь Ольги Кобилянської.

На міжнародному конгресі словянських філологів у Празі р. 1930 виголосив він реферат: „Розсліди й видання словянських памяток апокріфічної літератури“.

Розпорядком Міністерства Шкільництва і Народної Освіти з дня 19. липня 1928, був іменований членом чеської наукової іспитової комісії в Празі для учителів середніх шкіл.

В р. 1929 іменовано його дійсним членом Словянського Інституту в Празі.

Р. 1930 іменовано його надзвичайним професором української мови й літератури в чеському Карловому університеті в Празі та директором українського відділу семинара словянської фільології в тому ж університеті.

Р. 1931 взяв участь, як делегат Наукового Тов. ім. Шевченка, в ювілею „Чеської Матиці“ і виголосив на святочному засіданні в „Пантеоні“ — відповідну промову.

В часі свого побуту в українському університеті в Празі оголосив проф. Колесса отсі наукові праці:

Південно-волинське Городище і городиські рукописні пам'ятники XII—XVI в.

I. Городище і городиські рукописі в XII—XVI в.

II. Городиський Апостол XII в.

III. Городиські пергаментові листки Євангелія з XII—XIII в.

Науковий Збірник Українського Університету в Празі т. I. стор. 23—65. + 3 палеографічні фототипні таблиці. (Окрема відбитка стор. 1—45+3 палеогр. табл.) в Празі 1923.

Південно-волинське Городище і городиські рукописні пам'ятники XII—XVI в.

IV. Городиське Євангеліє XII—XIII в.

Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі присвячений п. президентови Ч. С. Респ. Т. Г. Масарикові для вшановання 75-их роковин його народження — стор. 406—432+3 палеографічні знімки, + 1 палеографічна таблиця. Прага 1925.

Погляд на історію української мови. Український В. Університет в Празі в роках 1921—26. стор. 23—63. (Окр. відбитка 1—43). В Празі 1924.

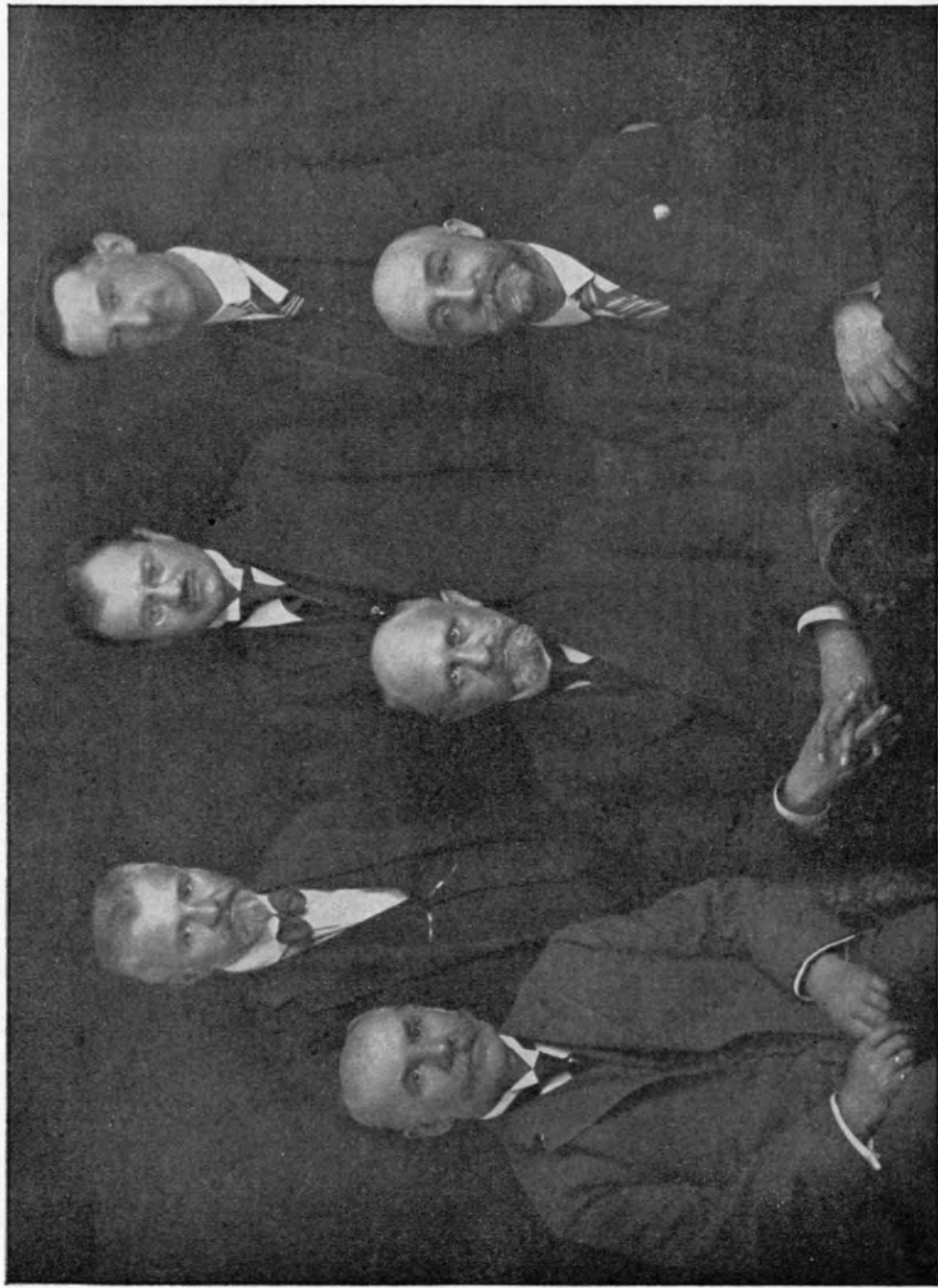
Погляд на історію українсько-чеських взаємин від X до XX в. Український В. Університет в Празі в роках 1921—22. Стор. 6—19. (Окр. відбитка стор. 1—16). В Празі 1924.

Ужгородський „Полуустав“ у пергаментовій рукописі XIV в. Ювілейний Збірник Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, в пятьдесятліття основання (1873—1923). Львів 1925. Стор. 1—59+5 фототипних знімків + 3 палеографічні таблиці.

Bibliography of the ukrainian Language. Supplied by Professor A. Kolessa of the Ukrainian University of Prague. The Slavonic Review. Vol. V. No. 13. London 1926.

Головні напрями й методи в розслідах українського фольклору. Окрема відбитка із збірника з'їзду словянських географів і етнографів у Празі 1924 р. (стор. 319—329). Прага 1927.

Рукописні й палеотипні книги південного Підкарпаття. Окрема відбитка з книги: „Protokol mezinárodního sjezdu knihovníků v Praze r. 1924“ (стор. 1—16). Прага 1927.

ПЕРШИЙ СЕНАТ УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ (1921—22)

Гене́за української новітньої повісти. Інавгураційний виклад. Окр. відбитка з книги: Український Університет в Празі в р. 1921—1926. (стор. 183—208). Прага 1927.

Люнарно-астральний мітольогічний сюжет у старинній українській колядці. Боротьба гордого молодця з чорним туром. Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. ХСІХ. стр. 299—315. Львів 1930. Окр. відб. стор. 1—17.

Розсліди й видання словянських памяток апокріфічної літератури. Окр. відб. стор. 1—20. Прага 1931. (Sborn. sjezdu slov. fil. v Praze.)

ЛОСЬКИЙ КОНСТАНТИН,

в роках 1921—1922 доцент історії римського права, з 1922 до 1924 надзвичайний, а з того року звичайний професор. В роках 1924—1925 був продеканом факультета права і суспільних наук, в роках 1927—1928 деканом, в 1928—1929 продеканом і в 1929—1930 проректором. Викладав 20 семестрів і почасти на обох факультетах. Голова правничого товариства. За цей час опублікував друком:

Історія і система римського приватного права, т. I. — Історія джерел, видавництво „Історія і право“, 1921 року, Київ—Відень, 129 сторінок.

Короткий нарис Грецької історії, видавництво „Україн. Народ. Бібліотеки“, 1921 року, Київ-Львів, 36 сторінок.

Mandata римських імператорів, стаття в Науковому ювил. Збірнику Укр. Унів. в Празі на честь проф. С. Дністрянського, 1923 року, Прага, 12 сторінок.

Первiсний плебейський еділітет в Римі, стаття в Науковому Збірнику Ук. Ун. в Празі на честь През. ЧСР Т. Г. Масарика, т. II, вид. 1930 р., Прага, 16 сторінок.

Die Organisation der Verwaltung in der Sowietukraine, наукова стаття в журналі Osteuropäische Korrespondenz, вид. 1930 р., Берлін, разом в кількох числах журналу коло 16 сторінок.

Робив реферати і доклади в наукових товариствах і установах:

а) В Українському Історично-Філологічному товаристві в Празі 3 доклади: в 1924 і 1925 роках два доклади про плебейський еділітет в Римі і в 1929 році про походження римського консуляту.

б) В Українському Правничому товаристві в Празі 2 доклади: в 1930 році на тему „Адміністраційний устрій Радянської України“ і в 1931 році на тему „Поліційне право УСРР“.

в) В Берлінському Українському Науковому Інституті

в 1929 році на тему „Die Organisation der Verwaltung in der Sowietukraine“.

Приймав участь в наукових зїздах:

а) В І Українському Науковому зїзді в Празі в 1926 році, де виголосив доклад: „Первісний плебейський еділітет в Римі“.

б) В зїзді Чеськослов. правників у Братиславі в 1930 році.

ЛОТОЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДЕР,

в роках 1923—1924 доцент церковного права, в р. р. 1924—1925 надзвичайний, а з того року звичайний професор. В 1929 році перейшов до Варшавського університету. Викладав 11 семестрів. Від 1923 року видрукував такі свої праці.

Українські джерела церковного права. — Праці Українського Наукового Інституту т. V. Варшава 1931. Стор. 320.

Церковно-правні основи Автокефалії. — Елліс кн. V. Варшава 1931 і окремою відбиткою.

Український Університет у Празі („Тризуб“, ч. 6).

Видавництво Українського Університету в Празі (ibid., ч. 9).

Науковий орган Укр. Господарської Академії (ibid., ч. 42).

Le Travail intellectuel des Emigrés Ukrainiens („France-Ukraine“, 1925).

Le Congrès Scientifique Ukrainien à Prague („France-Ukraine“, 1925).

Український Науковий Зїзд у Празі („Тризуб“, ч. ч. 51, 53, 56).

Видавнича справа на Україні (ibid., ч. 43).

Українська книга — Livre ukrainien. Прага, 1926.

Из истории украинской книги („Славянская книга“, ч. II).

Пемонт української наукової думки („Славянская книга“, ч. 2).

Історичні основи нашої державної незалежності („Тризуб“, ч. 17).

Державна незалежність як основа життя нації (ibid., ч. 6).

„Пропавший час“ та національно-державні висліди з нього (ib., ч. 74).

Федеративна фікція (ibid., ч. 19).

Хрестний шлях української церкви (ibid., ч. 101).

Церковна справа на Україні („Літер. Наук. Вістник“, 1923).

Церковна справа в українській державі („Тризуб“, ч. 73).

Лозанська умова („Трибуна України“, ч. 5—7).

Церковний устав кн. Володимира Великого („Ювілейний Збірник Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові“).

„Свиток Ярославль“ („Науковий Ювілейний Збірник Укр. Унів. в Празі“, ч. I).

Національний елемент в християнстві („Духовна Бесіда“, ч. 2—3).

Єдність християнської церкви (ibid., ч. 4).
Змінність церковного устрою (ibid., ч. 11).
Державно-правні основи автокефалії (ibid., ч. 5).
Terra incognita (France-Ukraine, 1925).
Napoléon et l'Ukraine (ibid.).
Les perspectives économiques de l'Europe Centrale (ibid.).
Академик О. О. Шахматов („Хроніка Наук. Т-ва ім. Шевченка“).

Брав участь:

На Міжнародньому зїзді бібліотекарів і приятелів книги в Празі 1926 р. виголосивши доклад: „Правне становище української книги в Росії“.

На Укр. Науковому зїзді в Празі в 1926 р., виголосивши доклади: „Державно-правні основи автокефалії“, „Канонично-правні основи автокефалії“, „Українське полемичне письмо, як джерело церковного права“.

МАТЮШЕНКО БОРИС,

в роках 1921—1924 доцент соціальної гігієни, в роках 1924—1928 надзвичайний професор, з 1928 р. звичайний професор. В роках 1929—1930 продекан, 1930—1931 декан Філософічного Факультету. Голова спілки українських лікарів в Ч. С. Р. і в р. р. 1923—1925 редактор-видавець органу Спілки „Український Медичний Вістник“. Професор Української Господарської Академії в Подєбрадах. Дійсний член Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, член Соціального Інституту Ч. С. Р., член Масарикової Академії Праці, завідуючий відділами вітальної статистики та практичної евгеніки чсл. евгенічного інституту, консультант для евгеніки та популяційної статистики чсл. міністерства здоровля та и. Викладав 19 семестрів. За цей час надрукував слїдуючі праці:

Пошести на Україні в останні 8 років. („Укр. мед. Вістник“. Прага 1923, ч. 1).

Хайес. Короткий курс соціальної гігієни. Переклад з німецької мови з додатками пр. Матюшенка. Подєбради 1924.

Зміни здоровля українського народу в останнє десятиліття. („У. М. В.“ Прага 1924, ч. 2.)

Євгенічна стерілізація (ibid. 1924, ч. 3—4).

Розмноження інтелігенції (ibid. 1925, ч. 5—6).

Рецензія на книгу Гончаренка: Загальна гігієна. (Ibid. а також Лікарський Вістник. Львів 1925, ч. 1.)

Studium dlouhověkosti a jeho biologický a sociální význam. (Revue v neurologii a psychiatrii. Praha 1926, č. 5—6.)

Über den Einfluß des Krieges und der Revolution auf den Ge-

- sundheitszustand des ukrainischen Volkes. (Bericht des I. intern. sexuologischen Kongresses in Berlin 1926.)
- Zur Frage über die eugenische Unfruchtbarmachung. (Ibid.)
- Проблем дідичности туберкульози. (Збірник Укр. Госп. Академії. Подебради 1927. Т. I.)
- Ist Malaria ein Keimgift? (Arch. f. soziale Hygiene und Demographie. 1927. Bd. II. H. 6.)
- Populační politika a sociální pojištění. (Sociální revue, VIII, č. 4. Praha 1927.)
- Tuberkuloza u Ukrajini. (Rad VIII godišneg skupa jugoslovenskog lekarskog društva. Beograd 1927.)
- K otázce umělého zneplodňování méněcenných. (Čas. lékařů čes. č. 45—47. Praha 1927.)
- Організація медично-санітарної справи на Україні. Pierwszy ogólny zjazd lekarzy słowiańskich w Warszawie. Księga pamiątkowa. Warszawa 1928.
- Проблеми старіння та відмоложення в світлі сучасних біологічних дослідів. (Лікарський вістник. Львів. 1928. ч. 1—2.)
- Медичний латинсько-український словник. [Складено д-ром М. Галиним, зредаговано і видано Б. Матюшенком (разом з д-ром В. Наливайком). Прага. 1926].
- Die Säuglingssterblichkeit in der Tschechoslowakei und ihre Bekämpfung. (Gesundheitsfürsorge für das Kindesalter. Bd. III, H. 2—3. Berlin 1928.)
- Розвиток еugenіки в новітній добі. („Liječnički Vjesnik“. Zagreb. 1928.)
- Léčebný význam Hexamethylenetetramindijodidgelatinátu. („Praktický lékař“. Praha, 1929, č. 6.)
- Антропологічні ознаки українського народу. (Наук. Збірник Укр. Університету в Празі, присвячений п. президентові Т. Масарикові. ч. II. Прага. 1930.)
- Eugenické poradny. („Praktický lékař“, Praha, 1930, č. 11.)
- O základech moderní populační politiky. (Sborník prací na oslavu 60. narozenin prof. V. Růžicky. Praha, 1930.)
- Eugenik in der Tschechoslowakei. (Arch. f. soz. Hygiene und Demographie, Bd. V, H. 5, 1930.)
- Зробив низку викладів в Спільці Українських лікарів в Ч. С. Р. і в Історично-Філологічному Товаристві. Брав участь в конгресах:
- На Югословянськiм зїзді лікарів в Білгороді р. 1926.
 - На I. Міжнароднiм сексуольогічнiм конгресі в Берліні в 1926 р.
 - На I. Укр. Науковому зїзді в Празі в 1926 р.
 - На I. Всесловянськiм лікарськiм зїзді у Варшаві в 1927 р.
 - На II. Зїзді Укр. природників і лікарів у Львові в 1927 р.

На I. Міжнародньому зїзді санітарної техніки і гігієни міст в Празі в р. 1928.

На Міжнар. еugenічному зїзді та на II. італійському зїзді генетики в Римі 1929.

На II. Міжнародньому зїзді санітарної техніки і гігієни міст в Міляні в 1931 р.

На III. Зїзді Українських природників, лікарів і інженерів у Львові в р. 1931.

МИЦЮК ОЛЕКСАНДЕР,

в роках 1922—1923 доцент політичної економії, до 1928 надзвичайний, а з того-ж року звичайний професор. В роках 1929—1930 продекан факультета права і суспільних наук. Викладав на протязі 18 семестрів. За цей час друковані праці вийшли:

„Історія політичної економії“, курс лекцій, літогр., т. I., стор. 254, Подєбради, 1922; друге видання там-же в машинівім друкові.

„Пер Прудон“, Ювілейний збірн. на честь проф. Дністрянського. Прага, 1923 р., ст. 104—126.

„Історія політичної економії“, курс лекцій, літограф., т. II, ч. I, ст. 136, Подєбради, 1923.

„До дефініції вміняємости“, в Збірнику Україн. Університета в Празі, 1924, ст. 79—117.

„Аграрна політика“, курс лекцій, т. I, ст. 473, літогр., Подєбради, 1925.

„Аграрна політика“, курс лекцій, т. II, ст. 272, літогр., Подєбради, 1925.

„Форма і значіння селянських рухів“, „Записки Укр. Господар. Академії в Подєбрадах, т. I, ст. 219—230.

„Націоналізм в аграрній політиці“, Л.-Н. Вістник, кн. XI, ст. 331—341, 1927.

„Винародовлення селянства на еміграції“, там-же, кн. X (147—162) і XI (248—251), 1928.

„Недуга сільської Франції“, там-же, кн. VI (528—536) і VII (699—708), 1929.

„Усуспільнення земельної власности“, монографія, „Записки Укр. Госп. Академії в Подєбрадах, т. II, 1929, ст. 16.

Одинадцять розвідок в місячнику „Кооперативна Республіка“ за р. 1928 і 1929, що вийшли окремою книгою під назвою „Селянство й економіка большевизму“. Львів, накладом автора, 1930, ст. 76.

„Аграрна політика Європи після світової війни“, курс лекцій, в машинковім передруці, на 30 арк. друку, 1928 р.

„Фашизм“, „Розбудова Нації“ за 1929 р.; окреме видання, Прага, 1930 р., стор. 20.

„Евразійство“, там-же, за 1930 р.; окреме видання Прага, 1930, ст. 28.

„Феодално-кріпацькі пережитки в XX. в.“, монографія в „Студіях з поля суспільних наук і статистики“, Наук. Т-во ім. Шевченка, т. IV, вип. III, стор. 29.

Проф. Р. М. Лашенко, Л. Н. Вістник, 1930, кн. I.

„Zahraniční obchod a zemědělství v SSSR.“, наукова стаття у „Věstniku československé Akademie Zemědělské“, 1929, № 9, стор. 936—943.

„Úvěr a zahraniční kapitály v Sovětském Svazu“, там-таки, 1930, № 2, стор. 224—228.

„Doprava a zemědělství v Sovětském Svazu“, там-таки, 1930, № 6—7, ст. 741—745.

„Наукова діяльність політико-економіста М. Ів. Туган-Барановського“, монографія, в „Коопер. Республ.“ за 1930 р.; окреме видання Львів, 1931, ст. 37.

Роспочато друком в місячн. „Розбудова Нації“ монографію під назв. „Аграризація жидівства України“, на 5 арк. друку; теж в міс. „Коопер. Респ.“ — „Піонер укр. економіки С. А. Подолінський“ на 5 арк.; теж в „Записках У. Г. А.“ — „Наукова діяльність стат. Ф. Щербини.

Видруковано ще низку дрібніших статтів, як от: а) Земельна реформа в Чехо-Слов. Респ. („Нова Україна“, ч. 6, 1922 р.), б) Приятель „пораненого брата“ М. П. Драгоманів („Подкарпатська Русь“, 1930, ч. 7—8), „Пам'яті проф. В. Гордона“ („Записки Академічної Громади студентів Україн. Господар. Академії“, Подебради), „Сани в похороннім обряді верховинців Карпат“. („Подкарпат. Русь“, 1931; також „Студентський Вістник“ Прага, 1931) і інші.

Крім читання лекцій на Українськiм Університеті в Празі, є професором по катедрі нар. господарства на Україн. Господар. Академії в Подебрадах з часу її заснування, в з'язку з чим, протягом восьми літ провадив регулярні виклади по дисциплінам: 1. Теорія народнього господарства, 2. Історія господарського побуту, 3. Історія суспільно-економічних доктрин, 4. Соціалізм, анархізм, комунізм, 5. Сільсько-господарська економія, 6. Аграрна політика, 7. Кредіт і (протягом двох літ): 8. Господарська кон'юнктура і 9. Гроші і банки, Там же протягом восьми літ провадив регулярно семінар народнього господарства, на якому заслухано, продіскутовано і дано резюме загалом 110 докладів.

В Українськiм Правничiм Т-ві (Прага), в якому є членом, зачитано такі доклади:

На вшанування п'ятьріччя (а потім також десятиріччя) смерти укр. економіста М. І. Туган-Барановського — про наукову його діяльність.

На вшанування 50-ліття Україн. статистика Ф. А. Шербини — про наукову його діяльність.
На вшанування 50-ліття звільнення балканських Словян — про аграрні реформи в Болгарії та Югославії.
Винародовлення селянства за зміни оточення.
Аграрна реформа на Підкарпатській Русі.
Націоналізм в аграрній політиці.
Феодально-кріпацькі пережитки в ХХ віці.
Жидівська колонізація на Україні.
Усуспільнення земельної власності.
Фашизм (окреме видання 1930).
Евразійство (теж).
Методологія сусп.-екон. творчості Драгоманова.
Національна проблема у Драгоманова.
Соціально-економічні погляди Драгоманова.
Релігійно-побутові риси жидівства і сільське господарство.

Врешті, приймав участь в міжнароднім конгресі соціальної політики, що відбувався в Празі в 1925 р., але без доповіді; теж в міжнароднім аграрнім конгресі в Празі 1931 р.

МІРЧУК ІВАН,

в роках 1921—1925 доцент філософії, від року 1925 до 1930 надзвичайний професор, від 1930 року звичайний професор. Викладав 18 семестрів. За цей час видав друком і літографським способом слідуючі праці:

- „Лекції по історії етики. I. частина, етика старого світу. Прага 1922. Літограф. 4^о. 50 стор.
- „Основи грецької етики“. Збірник Укр. Університету в Празі. Т. I. Стор. 1—31. Прага 1923.
- „Етика а політика“. Ювілейний Збірник в честь проф. Дністрянського. Стор. 1—33. Прага 1923. Передрук в газеті „Січ“, Шікаго, 1928 р.
- „Метагеометрія та її значінне для теорії простору у Канта.“ Ювілейний збірник Укр. Університету в честь през. Масарика. Частина I, Прага 1924. Стор. 1—78.
- „Г. С. Сковорода“. Замітки до історії укр. культури. Збірник укр. Істор. Фільольог. Тов-а в Празі. Т. I. Прага 1925. Стор. 1—25.
- „Das ukrainische Hochschulwesen in der tschechoslovakischen Republik“, in Minerva-Zeitschrift. Nachrichten für die gelehrte Welt. I. Jahrg. 1924/25. S. 160—163, 192—195. Berlin.
- „Загальна естетика“. Видання Укр. Студії Пластичного Мистецтва. Прага 1926, 4^о. Стор. 106. Літограф. 6) Чеський

- вняг з укр. видання „Estetika“. Прага 1929. Літорг. Стр. 15.
- „Der I. ukrainische wissenschaftliche Kongreß in Prag vom 3. bis 7. Oktober 1926“ und
- „Die Inaugurationsfeier an der ukrainischen Universität in Prag“, beides in der Minerva-Zeitschrift. II. Jahrg. 1925.
- „Ukrainische Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg“. S. 21—29.
- „Ukrainische wissenschaftliche Institutionen in der Tschechoslovakei“. S. 29—37.
- „Ukrainische philosophische Bibliographie der letzten Jahre (1921—1926)“. S. 60—70. I. Teil.
- Alle drei Artikel in „Mitteilungen des Ukrainischen wissenschaftlichen Institutes in Berlin. Heft 1. Berlin 1927.
- Der zweite Kongreß der slavischen Geographen und Ethnographen in Warschau. Minerva-Zeitschrift. Bd. III. Berlin 1927.
- „Das wissenschaftliche Leben in der tschechoslovakischen Republik im J. 1926. — Die tschechische Wissenschaft“. Minerva-Zeitschrift. III. Jahrg. 1928. Berlin. S. 9.
- „O slovianškiej filozofiji“. Próba charakterystyki. Przegląd filozoficzny. T. 30. Zeszyt II—III. Rok 1927. Str. 1—21.
- „Ukrainisches wissenschaftliches Institut in Berlin“. Eröffnungsfeier.
- „Ukrainische historisch-philologische Gesellschaft“. Beide Besprechungen in Minerva-Zeitschrift. Bd. III. 1927. Berlin.
- „Петро Лодій та його переклад Elementa philosophiae Баймейстера“. Abhandlungen des Ukrain. Wiss. Institutes in Berlin. 1927. S. 90—110.
- „II. Kongreß polnischer Philosophen in Warschau“. Minerva-Zeitschrift. Bd. III. Berlin 1927.
- Ščerbakivskij: „Ukrainische Ornamentik.“ Arbeiten der philolog. histor. Gesellschaft in Prag. Bd. I.
- Čyzevskij Dmytro: „Die Philosophie in der Ukraine.“ Prag 1926. Beide Besprechungen in Jahrbüchern für Kultur und Geschichte der Slaven. Bd. IV., Heft I. Breslau 1927.
- „Ukrainische Philosophische Bibliographie der letzten Jahre 1921—1926“. II. Teil. In Mitteilungen des Ukr. wiss. Institutes in Berlin. Heft 2. S. 69—75. Berlin 1928.
- „Із споминів про возстановлення укр. державности на західно-українських землях.“ Промова на Святі 1. листопаду 1928, надрукована в „Січі“, Шикаго, ч. 8 і 9, за рік 1929.
- S. Tomašivskij: „Predteča Isydora, Petro Akerovyč, neznamyj mytropolyt rušikij“.
- V. Bidnov: „Ustnoje povjestvovanie zaporožčea Korža“ ta joho pochodžennia i značinnia.

- D. Dorošenko: Akademyk Mykola Sumcov. Joho žittia a dijalnist.
- L. Bilečkyj: Mykola Sumcov jak istoryk ukrajinškoji literatury. Alle drei Besprechungen in den Jahrbüchern f. Geschichte u. Kultur der Slaven. Bd. IV, Heft 1. Breslau 1928.
- „H. S. Skovoroda, ein ukrainischer Philosoph des XVIII. Jahrh.“ S. 36—63.
- Bahalij: „H. S. Skovoroda“. Ukrajinšij mandrovanyj filozof. Charkiv 1926. Besprechung.
- Beides in der Zeitschrift für slavische Philologie. Bd. V. Heft 1/2 (1928) Berlin.
- „Der II. Kongreß polnischer Philosophen in Warschau“, besprochen von Prof. Dr. I. Mirtschuk in Kantstudien. Bd. XXXIII. Heft 1/2. Berlin 1928.
- „Tolstoj und Skovoroda, zwei nationale Typen“, in Abhandlungen des ukr. wiss. Institutes in Berlin. Bd. II. S. 24—51. 1929.
- Ivan Ohijenko: „Ukrajinška kultura, korotka istorija ukrajinškoho národa“.
- M. Hruševskyj: „Z istoriji religijnoji dumky na Ukrajinі“.
- Beide Besprechungen in Jahrbüchern f. Kultur u. Geschichte der Slaven. Bd. V. Heft III. S. 419—421. Breslau 1929.
- Dm. Čyževskyj: „Filozofja na Ukrajinі“.
- M. Hruševskyj: „Z istoriji religijnoji dumky na Ukrajinі“.
- V. Lipinskyj: „Religija i cerkva v istoriji Ukrajinы“.
- L. Luciv: „O. Kobylańska i Fr. Nietzsche“.
- Alle 4 Besprechungen in Abhandlungen des Ukr. Wiss. Institutes in Berlin. Bd. II. 1929. S. 191—194.
- „Філософічні основи світогляду Масарика“ в Наук. Збірнику Укр. Університету в Празі в честь през. Масарика, II. частина. Прага 1930. Стр. 1—11.
- „Kirche u. geistiges Leben in der Ukraine (10—16. Jahrh.)“.
- S. 36—52.
- „Geschichte der religiösen Strömungen in der Neuzeit“ (16.—18. Jahrh.). S. 78—100. Beide Arbeiten in dem Sammelwerke: Das geistige Leben der Ukraine in Vergangenheit u. Gegenwart. Münster 1930.
- „Das geistige Leben der Ukraine im XVI. und XVII. Jahrh.“ im Sammelwerke: Ukraine und die Union. S. 41—62. Berlin 1930.
- „Ukrainische ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg“ in Minerva-Zeitschrift. 6. Jahrg. Heft 1/2. S. 11. 1930.
- „Фільософ Масарик“. Студентський Вісник. 8 річник (1930), ч. 1—4. Прага. Стр. 13—17.

- „Die slavische Philosophie in ihren Grundzügen und Hauptproblemen“. Auszug aus dem von Prof. Mirtschuk am 4. Dezember in der Kantgesellschaft gehaltenen Vortrage Kantstudien. Bd. XXXV. Berlin 1930.
- „Der Messianismus bei den Slaven“. Ein Auszug in „Forschungen und Fortschritte“, Nachrichtenblatt der deutschen Wissenschaft und Technik. Berlin, 6. Jahrg. Nr. 2.
- Karl Meleczyski: „Die ältesten Märkte in Polen“, übersetzt von J. Mirtschuk. Osteuropa Institut in Breslau. 1930. S. 205.
- „Slavonic Foundations of Masaryk's Philosophy“ in Festschrift Th. G. Masaryk zum 80. Geburtstage. II. Teil. Bonn 1930. S. 120—132.
- „Der Messianismus bei den Slaven“, in Jahrbücher f. Kultus u. Geschichte der Slaven. Bd. VI. Heft II. u. III. Breslau 1930. S. 223—238.
- Український переклад пролегоменів Канта під редакцією, з історичним вступом та словником проф. І. Мірчука, Львів 1930 р. Видавництво „Неділя“. Стор. XX + 132.
- „Українська Загальна Енциклопедія“. Відділ: філософія.
- „Die Weltanschauung der ukrainischen Dichterin Lesja Ukrajinka“, in Abhandlungen des Ukr. Wiss. Institutes in Berlin. Bd. III. 1931. S. 16.
- „Die Pädagogik der Ukrainer, Tschechen, Polen u. Jugoslaven“, in der historischen Abteilung des Handbuches der Erziehungswissenschaft. München 1931. S. 45.
- Josef Tvrdý: „Slavische Philosophie“, in dem Sammelwerke: Slované. Eine Besprechung in Jahrbücher f. Kultur u. Geschichte d. Slaven. 1931.
- „The religions Union in the Ukraine“. A historical sketch in „Slavonic Review“. London 1931. 8 pages.
- „VII. міжнародний конгрес філософів в Оксфордї“. Справоздання в „Богословї“, ч. 3. Львів 1931 р. Стор. 6.
- „Slovanské základy filosofie Masaryka“. Збірник чеський у 80-літні роковини през. Масарика. Praha, „Čin“, 1931.

Крім українського університету має постійні виклади на слідуючих високих школах:

Студія — академія Пластичного Мистецтва в Празі. Тема викладів: Загальна естетика.

Український Науковий Інститут в Берліні. Катедра: Духові течії у Словян з узглядненням головно України.

Висока торговельна школа у Берліні: Польська мова і культура.

Окремі доповіді і виклади робив в таких товариствах та установах:

І. Українське історично-філософічне Товариство в Празі.

Г. С. Сковорода: Замітки до історії укр. культури.

Петро Лодій.

Чи можливі синтетичні суди а priori?

VII. міжнародний конгрес філософів в Оксфорді.

Словянська філософія. До історії української критики.

II. Український Науковий Інститут в Берліні.

Реферати німецькою мовою на берлінському університеті.

Prolegomena zu einer Geschichte der ukrainischer Philosophie.

14. I. 1927.

Der Kampf der west- und osteuropäischen Einflüsse auf dem geistig-religiösen Boden in der Vergangenheit der Ukraine.

Die alte Periode im Zeichen, der Rivalität zwischen Rom u. Byzanz. 18. III. 1927.

H. S. Skovoroda, ein ukrainischer Philosoph des XVIII. Jahrh.

24. II. 1928.

L. Tolstoj u. H. Skovoroda, eine geistig-geschichtliche Parallele.

20. VII. 1928.

Die geistig-religiösen Strömungen in der Ukraine um die Wende des XVI. Jahrh. 30. XI. 1928.

Der Messianismus bei den Slaven. 15. XI. 1929.

Die Weltanschauung der ukrainischen Dichterin Lesja Ukrajinka. 27. VI. 1930.

Das Verhältnis der Metaphysik u. Religion im geistigen Leben der Slaven. 23. I. 1931.

Die Philosophie Masaryk's. 12. VI. 1931.

Українською мовою в помешканні Інститута:

II. конгрес польських філософів у Варшаві. 11. XI. 1927.

Своєрідність філософічного думання у Словян. 16. XII. 1927.

Знання і віра. Уваги з нагоди книги Ліпінського: Релігія, Церква в історії України. 7. III. 1929.

Принцип фаховости. 24. VII. 1929.

Релігійно-історичні студії і міжнародний конгрес по історії релігії в Лунді. 7. I. 1930.

VII. міжнародний конгрес філософів в Оксфорді. 28. XI. 1930.

III. Kantgesellschaft in Berlin.

Die slavische Philosophie in ihren Grundzügen aus Hauptproblemen. 4. XII. 1929.

IV. Словянський інститут німецького університету в Празі.

Slavische Philosophie. 4. VI. 1930.

V. Словянський інститут і семінар для східної історії німецького університету в Празі.

Der Messianismus bei den Slaven. 12. V. 1931.

- VI. Академічне Товариство в Берліні.
Шевченко і словянський месіанізм. 23. III. 1930 р. *Vereinigung katholischer Akademiker zu Berlin*.
Das geistige Leben der Ukraine im 16. u. 17. Jahrh. 25. V. 1929,
Брав участь в слідуючих конгресах:
I. Український Науковий Конгрес у Празі. Реферат: Петро Лодій і його переклад „*Elementa philosophiae*“ Баумейстера. 1926 р.
III. Конгрес по естетиці і загальній науці мистецтва. 1927 в Halle (Німеччина).
II. конгрес польских філософів у Варшаві. 1927, реферати в укр. мові: 1. „Сковорода“ в історичній Секції і 2. Про словянську філософію на кінцевому пленарному засіданню.
V. конгрес міжнародний по історії і філософії релігії в Лунді (Швеція) 1929 р. Реферат: „Месіанізм у Словян“ в секції V.
VII. міжнародний конгрес по філософії в Оксфордї. 1930 р. Реферат: Відношення релігії і метафізики у словянській філософії.

ОДАРЧЕНКО ОЛЕКСИЙ,

звичайний професор торговельного і фінансового права від року 1922. Викладав на протязі 18 семестрів. За цей час надрукував працю „Основи номінальної валюти“, — Хліборобська Україна 1925 р. Т. V. і „Виникання мінової цінности номінальної валюти“. — Науковий Ювілейний Збірник Укр. Ун. в Празі присвячений Панові Президентові. Частина I. Прага 1925. Прийшов діяльну участь в роботі Українського Правничого Товариства.

РУСОВ ЮРИЙ,

приват-доцент загальної зоології та іхтіології від 1930 року. Викладав на протязі одного семестру. За останній час випустив друком і літографічно слідуючі праці:

- „До анатомії *Gobius platyrostris*“. — Збірник математично-природописної лікарської секції Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Т. XXVI. 1927.
„Мускулатура *Zeus taber*“. — Збірник Української Господарської Академії в Подєбрадах. Т. I. 1927.
„Бокова мускулатура риб де-яких етологичних типів“. Збірник Мат.-Прир.-Лік. секції Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Т. XXVII. 1928.
„Рибальство в Дельті Дунаю“. — Збірник Укр. Госп. Академії у Подєбрадах. Т. II. 1929 р.

„Lov jesetrovitých ryb ve Válcave v Rumunsku“ — Rybářský Věstník. Praha 1929.

„Опис колекції риб зібраних в околицях Кам'янця Подільського в порівнянні з описами риб сусідніх басейнів“. — Праці Укр. Вис. Пед. інституту в Празі. Т. I. 1929.

„До вивчення оселедців (Clupeidae) Чорного моря“. Збірник Укр. Госп. Академії в Подєбрадах. Т. III. 1931.

„Конспект Зоології“

„Зоологічний poradnik“

„Ентомологія“

„Рибівництво“, ч. I.

} Літографовані підручники
видані в Подєбрадах.

„Зоологія (безхребетні)“ Літограф. у Празі Т-во „Сіяч“. 1927.

Крім Університету викладав у Українській Господарській Академії від 1923-го—1931-го року: Зоологія, ентомологія, рибівництво, лісова зоологія, охорона лісу (шкідники тварини). В Укр. Педагогічній Інституті викладав Зоологію від 1923-го—1928-го. В Українській Студії Пластичного Мистецтва Пластичну Анатомію.

Спеціальний виклад робив у спільці лісовій при У. Г. Ак. про рибальство у Румунії.

СЛЮСАРЕНКО ФЕДІР,

приват-доцент класичної історії та археології від 1925 а від 1930 року доцент-суплент. Викладав на протязі 13 семестрів і крім того виконував обов'язки лектора латинської і грецької мови. За цей час видрукував слідуючі праці:

Грецька федеральна конституція кінця IV в. Пер. Хр. Науковий Збірник Українського Історично-Філологічного Т-ва. I т. Прага 1925 р., ст. 1—10 (окр. від.).

Грецько-скитські взаємовідносини II ст. Пер. Хр. (З історії колонізації на Україні за античної доби. Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі. Т. I. Прага 1925, ст. 268—290.

Мітридат Евпатор і населення України I-го в. Пер. Хр. (З історії Грецької колонізації на Україні за античної доби. II). Праці Українського Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі. Науковий Збірник. Т. I. Прага 1929, ст. 396—424.

Польський письменник XVII ст. Симон Старовольський про запорозьке військо. Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі. Т. II. Прага 1930, ст. 105—123.

Уваги до Херсонеського декрету на пошану Діофанта. Резюме у виданню: Український науковий з'їзд у Празі 3—7 жовтня 1926 р. Прага 1928 р. на ст. 13.

В справі пояснення до опублікованої Вальдгавером (р. 1923—Петроград) етрурійської вази. Резюме у виданню: Український Науковий з'їзд у Празі 3—7 жовтня 1926 р. Прага 1928. на ст. 32.

Крім Університету викладає:

1. В Українському Високому Педагогічному Інституті: а) Грецьку мову (р. р. 1925—26); б) історію славян; в) історію Сходу, Греції й Риму; г) методику історії і керує пробними лекціями з історії студентів Інституту в Гімназії.

В Українській Академії Пластичного мистецтва у Празі (Студія): Класичну археологію (Історія археологічних відкрить. Антична скульптура й кераміка. Археологічні знахідки творів античного мистецтва на Території України).

Читав реферати й доклади.

В урочистому Зібранні Українського Високого Педагогічного Інституту 19./XII. 1926 р. В урочистому Зібранні Українського Університету з приводу ювілею дня 28./X.—27./X. 1930 на тему: „28 жовтня 1918 р.“. Грецька колонізація на Україні за античної доби. Реферат з серії науково-популярних викладів, організованих Українським Університетом в Празі на початку 1929 р. в Студенському Домі на Слупі. Реферат на туж саму тему в „Науковому Т-ві“ при „Українському Науковому Інституті в Берліні“ літом 1929 в Українському Студентському домі в Адлерсгофі коло Берліну.

Брав активну участь рефератами в Українському Науковому з'їзді в Празі 3—7 жовтня 1926 р. і в з'їзді словянських класичних філологів в Празі в 1930 році.

СМАЛЬ-СТОЦЬКИЙ СТЕПАН,

звичайний професор української мови і літератури з 1921 року. В роках 1921—1922 декан філософічного факультету, в слідуючому році продекан. Викладав на протязі 20 семестрів. За цей час опублікував такі праці:

Тарас Шевченко. Збірник за ред. Е. Григорука і П. Філіповича (рецензія). — „Slavia“ I. Praha 1922—23 (162—9).

Ukrajinská Akademie Věd v Kijevě. — „Slavia I.“ Praha 1922—23 (472—477).

В. Ганцов: Характеристика поліських дифтонгів і шляхи їх фонетичного розвитку. — Діалектологічна класифікація українських говорів. — „Slavia“ III. Praha 1924—25 (462—470, 695—706) (рецензія).

Федір Гартнер (Посмертний спомин). — „ЗНТШ.“ 1925. т. 136—137. (стор. 239—248).

- Розвиток поглядів про семью словянських мов і їх взаємне споріднення. — „ЗНТШ.“ 1925 (Ювілейний Збірник) т. 141—143.
- Ритмика Шевченкової поезії. — „Праці Українського Історично-Фільологічного Товариства в Празі, т. I.“ Прага 1926. (стор. 64—108).
- Правописна справа. — „ЛНВ.“ 1926. V. (75—81) і VII—VIII. (312—320).
- Франко і українська літературна мова. — „ЛНВ.“ 1926. VI. (131—142).
- Правописна справа. — „Україна“ Київ 1926. Кн. 4. (180—191).
- Розвиток поглядів про семью словянських мов і їх взаємне споріднення. — (Друге доповнене видання). Прага 1927 (стор. 5—90).
- „Великий Льох.“ — „ЛНВ.“ 1927. VI. (137—148.)
- „Чигирин.“ — „ЛНВ.“ 1927. VII—VIII. (266—279.)
- Ukrainisches Lesebuch mit Glossar. — „Sammlung Göschen. Nr. 955“. — Berlin-Leipzig 1927. 16°, 133.
- И. Онышкевича Руска Библиотека (1877—1927) „ЛНВ.“ 1927. IX. (55—61.)
- Уваги до проекту українського правопису. — „Україна“ 1927. кн. 1—2. (стор. 230—239.)
- Поліські мішані говори і поліські дифтонги. — „Slavia, VI.“ 1927—1928. (стор. 28—39.)
- Дорогі земляки! — „Ольга Кобилянська. — Альманах у пам'ятку її 40-літньої письменницької діяльності (1887—1927)“ Чернівці 1928 (277—288).
- Як будився зі сну український народ на Буковині. — „Ювілейний Календар Т-ва Просвіта на р. 1928. (62—68.)
- ГраMATика української (руської) мови. 4-е вид. Львів 1928. 16°, 209.
- Найближчі завдання славістики і україністики. — „Ювілейний Збірник на пошану акад. М. Грушевського.“ Київ 1928. (609—616.)
- Проф. Огієнко: Нариси з історії української мови. Система українського правопису; популярно науковий курс з історичним освітленням. — Варшава 1927. р., стор. VIII і 216. — „Україна“ 1928., кн. 2. (146—165.)
- Східні Словяни. (З приводу книжки Niederle: Původ a počátky Slovanů východních. V Praze 1924—25.) „Україна“ 1928. III. (3—23).
- Обовязки української науки супроти Шевченка. „ЛНВ.“ 1928, III. (252—255.)
- Українська літературна мова. — „Україна“ 1928. IV. (3—13.)
- Звіdomлення акад. Кримського про правописну конференцію. „ЛНВ.“ 1928. VII—VIII. (270—276.)

Der fundamentale Anteil des Ukrainischen an der Slavistik. — „Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven. Breslau 1929. Bd. V. H. 3. (390—398).

Die Ukraine in der russischen Literatur. — „Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin.“ 1929. Bd. II. (56—64).

Граматика в школі. — „ЛНВ.“ 1929. IX. (815—822).

„Мягкі“ і „тверді“ голосівки. — „Slavia“ VII. 4. 1929. (827—836).

Причинки до розуміння Шевченкових поем: I. Шевченкове Послання. II. Дві невеличкі Шевченкові думки. — Прага 1929 (3—48) (відб. з Наук. Ювілейного Збірника Укр. Університету в Празі в честь Т. Г. Масарика. Прага 1930., ч. II., стор. 12—57).

Гуго фон Гофмансталь: „Гарна мова“ (переклад) ЛНВ. 1929. X. (867—869).

Найближчі завдання славістики (I. Sjezd slovanských filologů v Praze. 1929. 1.—5.).

Т. Шевченко, співець самостійної України. Прага 1930. (5—16).

Шевченкові поеми: Варнак, Марина, Між скалами неначе злодій, Якби тобі довелося, Якби ви знали паничі. — „ЗНТШ.“ 1930. том 99. (233—244.)

Праці лінгвістичної секції першого зїзду словянських філологів у Празі. — „Україна“ 1930. січень-лютий (166—173).

Грудка землі на могилу Омеляна Поповича. „ЛНВ.“ 1930. VII—VIII. (707—710).

Думками у Антів. — „Sveslavenski Zbornik“ Zagreb 1930 (127—131).

Уваги і замітки. „Михайло Рудницький: Правопис і літературна мова.“ Львів 1930. (стор. 74—96.)

Бодуен де Куртене як лінгвістознавець і чоловік. „ЛНВ.“ 1930. II (143—150).

В Шевченкові роковини. („Чого серце плаче, ридає, кричить...“) „ЛНВ.“ 1930. V (413—424).

Чому називаємо Тараса Шевченка генієм України. — „Гуртуймося“ Прага 1931. травень (13—17); те саме в „Самостійна Думка“ Чернівці 1931., ч. 4. (1—4).

Зробив низку викладів в Українському Історично-Філологічному Товаристві в Празі, робив гостинний виклад в Українському Науковому Інституті в Берліні, в різних товариствах у Празі і Подебрадах з нагоди Шевченкових роковин.

Брав активну участь в Українському Науковому з'їзді в Празі в 1924 році і в I. з'їзді словянських філологів в Празі (6—13. X. 1929.) і викладав про „Найближчі завдання славістики“.

ТИМОШЕНКО ВОЛОДИМИР,

від року 1924 до року 1927 надзвичайний професор економічної політики, а з 1927 року звичайний професор. В роках 1927—1928 продекан факультета права і суспільних наук. З 1928 року професор Мічиганського університету. Викладав 8 семестрів. За цей час опублікував такі праці:

„Проблема та розуміння конкуренції“ в Збірнику Українського Університету в Празі. Прага 1923, стор. 30.

М. І. Туган-Барановський в Західно-Європейській Науці. Збірник Українського Університету в Празі. Прага 1924.

Ukraine und Rußland in ihren gegenseitigen wirtschaftlichen Beziehungen. Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes. Berlin 1928.

Wheat Prices and the World Wheat Market. Memoir 118. Cornell University. 1928 стор. 100. Друге видання тієї же праці в 1930 р.

Prices and Yields. Journal of Political Economy. 1928, August. Chicago, 10. стор.

Ceny pšenice a činitelé, kteří na ně působí. Statistický Věstník. 1929. January. Praha.

Ціна пшениці та фактори, що на них впливають. Записки Української Господарської Академії в ЧСР., т. II, 1929.

The Danube Basin as a Producer and Exporter of Wheat. Wheat Studies. Vol. VI, No 5. 1930. Stanford University. California. Стор. (in 4°) 96.

The Rôle of Agricultural Fluctuations in the Business Cycle. University of Michigan. 1930, стор. 90.

Одночасно з університетом викладав в Українській Господарській Академії в Подєбрадах і на торгово-промисловій академії в Празі. В 1928 року виїхав до Америки.

З докладами на наукових конгресах виступив в році 1924 на З'їзді Словянських Географів та Етнографів в Празі;

В році 1930 — На річному з'їзді American Statistical Association, а також American Association of Farm Economics;

Літом 1930 на International Conference of Agricultural Economists. Cornell University. Ithaca, U. S. A.

ЧЕХОВИЧ КОНСТАНТИН,

приват-доцент словянської філології від 1931 року. До викладів, правильних ще не приступив. За останній час опублікував такі праці:

Статті:

Перший зїзд словянських фільольогів в Празі. — „ЛНВ.“ 1929. IX. (ст. 1021—1025.)

- Ян Бодуен де Куртене. — „Студенський Вісник“ 1929. ч. 11—12. (стор. 9—14.)
 — (продовження) „Студенський Вісник“ 1930. ч. 1—4. (стор. 29—33.)
 Альойс Ірасек. — „Студенський Вісник“ 1930. ч. 1—4. (стор. 20—26.)
 Католицька філософія. — „Поступ“ (Львів) 1929. ч. 6—7. (стор. 208—211.)
 — (продовження) „Поступ“ (Львів) 1929. ч. 11—12. (стор. 335—340.)
 Думки Олександра Потебні про національність. — „Поступ“ 1930. ч. 6—10. (173—181.)
 — (продовження) „Поступ“ 1930. ч. 11—12. (195—202.)
 Йосиф Добровський і українська мова. „Slavia“ (Praha) 1930. IX. 4. (697—725.)
 Початки української нації. — ЛНВ. 1931. IV. (стор. 349—358.)
 Про ритмічне мистецтво Шевченкової поезії. — ЛНВ. 1931. IV. (309—315.)
 Що дає нам Ніцше? — Студенський Вісник. 1931. ч. 3—4. (10—13.)
 „Розрита могила“. — „Український Голос“. Перемишль, 12. квітня 1931. стор. 2.

Монографія:

- Олександр Потебня, український мислитель-лінгвіст. (Праці Українського Наукового Інституту. Том IV. Серія філологічна, книга 1.) — Варшава 1931. 8^о. 188 стор. + 1 таб.

Рецензії:

- Др. Степан Смаль-Стоцький: Ритмика Шевченкової поезії. (Праці Укр. Істор.-філоль. Т-ва в Празі, 1926. I. ст. 64—108.) — *Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven*, Bd. IV. Heft I. Breslau, 1928. (стор. 139—140.)
 Др. І. Мірчук: Г. С. Сковорода. (Праці Укр. Іст.-Філоль. Т-ва в Празі, 1926. I. стор. 21—37.) — *Ibidem*, Bd. IV. H. I. 1928. (стор. 139.)
 Степан Гаєвський: Ольга Кобилянська і її літературна діяльність. („Україна“, К. 1928. кн. I.) — *Ibidem*, Bd. IV. H. III. 1928. (стор. 487.)
 Др. Лука Луців: О. Кобилянська і Ф. Ніцше. Львів 1928. (відб. з Л. Н. В.) — *Ibidem*, Bd. IV. H. III. 1928. (487—488.)
 Dr. Hans Koch: Die Ukraine. („Zeitwende“ — München 1929. 1. 2.) *Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven*. Bd. V. H. III. Breslau 1929. S. 419.
 Др. Степан Смаль-Стоцький: Розвиток поглядів про семью слов'янських мов і їх взаємне споріднення. 2. Вид. Прага 1927. *Ibidem*, Bd. V. H. III. 1929. стор. 412.

Stefan Smal-Stocky: Der Fundamentale Anteil des Ukrainischen an der Slavistik. („Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven“, Breslau 1929. Bd. V. Heft III. S. 390—398.) Літерат.-Науковий Вістник, Львів 1930. I. (стор. 93—95.)

Др. І. Брик: Йосиф Добровський і українознавство. (ЗНТШ, 1925, Ювил. 36.); Др. І. Брик: Йосиф Добровський і українські граматики. (Збірник: Josef Dobrovský, Praha 1929); Б. Ляпунов: Добровский и восточно-славянские языки. (Збірник „Josef Dobrovský“ 1929); František Tichý: Josef Dobrovský a Podkarpatská Rus. (36. „Josef Dobrovský“ 1929.) Літ.-Наук. Вістник, 1930. VII—VIII. (стор. 740—742.)

Prof. Dr. J. Mirčuk: Tolstoj und Skovoroda, zwei nationale Typen. (Eine geistesgeschichtliche Parallele.) Abhandlungen des Ukr. Wiss. Institutes, Berlin, II. Bd. 1929. S. 24—51. Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven. 1930. Bd. VI. H. II.—III. (344—345.)

Сава Никифоряк: Рим і ритм у Шевченка. (ЗНТШ., т. 99. 1930. стор. 245—250.) — Літ.-Наук. Вістник, 1931. V. (474—476.)

О. І. Бочковський: Т. Г. Масарик, національна проблема та українське питання. — Подєбради 1930. 8^о, 244 стор. — Дзвони ч. 2. (травень, 1931.) стор. 140—141.

В и к л а д и в Українськiм Iсторично-Фiльольогiчнiм Товариствi в Празi:

19. XI. 1929. Про лiнгвiстичну секцiю I. Зiзду словянських фiльольогiв.

26. XI. 1929. Причинки до бiографiї Олександра Потебнi.

28. I. 1930. Йосиф Добровський i українська мова.

13. 20. i 27. V. 1930. Музичнi ритми Шевченкових вiршiв.

27. I. 1931. Постать Мойсея в творчостi Iвана Франка.

3. III. 1931. Початки української нацiї. (Вiдгуки дискусiї.)

24. III. 1931. Ще про ритмику Шевченкової поезiї.

12. V. 1931. Теорiя словесности Олександра Потебнi.

Брав участь в I. Конгресi словянських фiльольогiв в Празi, 6—13. X. 1929.

ЧИЖЕВСЬКИЙ ДМИТРО,

приват-доцент фiлософiї вiд 1929 року. Викладав два семестри.

За цей час видрукував такi свої працi:

1. Окремими виданнями:

Фiльософiя на Україні. Спроба iсторiографiї питання. 2 вид.

Частина I. Прага. 1929. Стор. 144.

Нариси iз iсторiї фiлософiї на Україні. Прага. 1931. Стор. 176.

2. Статті:

- Hegel et Nietzsche. „Revue d'Histoire de la philosophie“. 1929. III, 321—347.
- Schiller und die „Brüder Karamazov“. „Zeitschrift für slavische Philologie“, 1929, VI, 1/2, 1—42.
- К проблемѣ двойника. Збірник „О Достоевском“. Т. I. Прага. 1929, 9—38.
- Сковорода и нѣмецкая мистика. „Труды Русскаго Народнаго Университета в Прагѣ.“ II, 1929, стор. 283—301.
- Гегель і французська революція. „Науковий Збірник Українського Педагогічного Інституту в Празі.“ I. 1929, 469—504.
- Философія Т. С. Сковороды. „Путь“, 1929, XIX, 23—56.
- Нові дослідні над історією астрології. „Етнографічний Вістник.“ VIII, 190—215.
- Renaissance und das ukrainische Geistesleben. „Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin“, II, 1929, 52—55.
- До психології читача та читання. „Книголюб“, 1929, III—IV, 12—26.
- Кризис совѣтской философіи. „Современныя Записки.“ 1930, 43, стор. 471—488.
- Філософічна метода Сковороди. „Записки Наукового Товариства імені Шевченка“, 1930, т. 99, стор. 145—171.
- Hegel bei den slavischen Völkern. „Verhandlungen des I. Hegel-Kongresses in Haag.“ 1930. Стор. 127—145.
- Skovoroda-Studien. „Zeitschrift für slavische Philologie.“ 1930, VII, 1/2, 1—33.
- „Übermensch“, „übermenschlich“. Zur Geschichte dieser Worte und Begriffe. „Записки іст.-філ. відділу УАК.“, XXIII, стор. 31—35.
- Религіозна утопія А. А. Иванова. „Путь.“ 1930, XXIV, 41—57.
- Die russische Philosophie der Gegenwart. „Slavische Rundschau“, 1930, X, 730—739.
- Goljadkin-Stavrogin. „Zeitschrift für slavische Philologie“. 1930, VII, 3/4, 358—362.
- Платон в древней Руси. „Записки Русскаго Историческаго Общества в Прагѣ“, т. III, 1930, стор. 71—81.
- Dostojevskij — psycholog. „Dostojevskij. Sborník statí“. Praha. 1931. 25—41.
- Достоевский и Масарик. „Центральная Европа.“ 1931, II.
- Zur Charaktereologie der Ukrainer. „Slavische Rundschau“. 1931, IV.

3. Замітки:

- Ein vergessenes Buch (A. Mauritius: Ukrainische Lieder). „Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin“. II, 214—217.

- Zur Frage über die Pflanze als religiöses Symbol. „Actes du V. Congrès International d'Histoire de la Religion.“ 1930. Lund. Стр. 67—71.
- V. Mezinárodní kongres dějin náboženství. „Ruch filosofický“. 1930, V, 297—299.
- Hegel bei den Slaven. „Prager Presse“. 1930. V. 23.
- Neue russische Literatur zur Geschichte der Philosophie. 1930, VII, 511—514.
- Neue Arbeiten über Kuliš. „Zeitschrift für slavische Philologie“. 1930, VII, 1/2 179—183.
- Hegel et la revolution française.
4. Рецензії на книжки:
- D. O l j a n ě y n : Н. Skovoroda — „Zeitschrift für slavische Philologie“, VI, 1/2, 279—284.
- A. B é m : Tajemství osobnosti Dostojevského. — Там саме, VII, 1/2, 270—273.
- „Urania“. Тютчевський збірник. — Там саме, VII, 3/4, стор. 549—467.
- R o m e j n : Dostojevskij in der westersche Kritik. — Там саме, VII, 3/4, 485.
- „Литература“ т. I. — „Slavische Rundschau“, 1929, VII, 553—554.
- F. L i e b : Russische Geschichtsphilosophie. — Там саме, 1929, VII, 585—586.
- J. S a u t e r : Baader und Kant. — Там саме, 1930, II, 126—127.
- М. Яновский: О книге. — Там саме, 1930, III, 196—7.
- Федоров, Остромиров, Горностаев (работы о Федоровѣ). — Там саме, 1930, VII, 515—516.
- Гегель: Сочинения, том I. — Там саме, 1930, VII, 514.
- А. Гельт: На рубеже двух столетий. — Там саме, 1930, VII, 516—517.
- В. Петров, Є. Курилюк, В. Дорошенко (праці про Куліша). — Там саме, 1930, VII, 589—590.
- М. Сумцов: Історія української філософської думки. — „Abhandlungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes in Berlin“, II, 189—190.
- В. Петров: До характеристики світогляду Сковороди. — Там саме, II, 190—191.
- М. Калинович: Концентри індійського світогляду. — Там саме, II, 191.
- М. Алексеев: Этюды о Марлинском. — „Der russische Gedanke“, 1930, III, 356.
- Chronicon Spinozanum. †. V. — „Ruch filosofický“, 1929, IV, 230—1.
- Księga pamiątkowa II-go Polskiego Zjazdu filozoficznego. — Там саме, 1929, IV, 231—2.

- Чарнолуський: Техника читання — „Русская Школа“, 1929, 31, 102—3.
- Записки Дніпропетровського УНО., I, II. — Там саме, 31, 98—100.
- „Какая книга нужна дошкольнику?“ — Там саме, 33, 364—5.
- „Какого інженера повинні готувати наші ВУЗи.“ — Там саме, 32, 230—231.
- П. Бицिलли: Очерки теорії історическої науки. — „Современныя Записки“, 1929, 39, стор. 542—547.
- „Пути реализма.“ — Там саме, 1929, 40, 551—553.
- А. Вѣм: *Tajemství osobnosti Dostojevského*. — Там саме, 1930, 41, 527—531.
- Б. Вышеславцев: Сербь в христiанской и индiйской музыкѣ. — Там саме, 1930, 43, стор. 525—527.
- П. Бобринской: Старчик Т. С. Сковорода. — Там саме, 1931, 45, 529—531.
- „Теория равновесия“. — Там саме, 1931, 45, 539—541.
- R. Blüth: *Chrescianski Prometeusz*. — „Путь“, 1930, XXI, 129—130.

Крім Університету викладав в Українському Педагогічному Інституті в Празі (з 1924 р.): логіку, вступ до філософії, історію філософії, естетику, загальну історію релігій, спеціальні курси із історії філософії.

Виголосив доклади:

В Укр. іст.-філол. товаристві:

Сковорода й німецька містика.
Етика Сковороди.
Філософічні погляди П. Юркевича.
Світогляд Куліша.
Світогляд молодого Костомарова.
Філософія серця на укр. ґрунті.
До джерел символіки Сковороди.
Невідома брошура М. Бакуніна.
Із іст.-літ. паралелів (Достоевський).

В тов. прихильників книги:

Забутий нім. Збірник віршів на українські теми.

В біологічному товаристві:

Рослина як символ всесвітню.

В Філософском обществѣ:

О сущности и формах діалектического метода.
Из історії мистики.
Кризис совѣтской философии.
Фонологія и психологія.

Платон в древней Руси.
Міровозрѣніе кирило-меѳодіевцев.

В Русском Народном Университетѣ:
К проблемѣ личности у Достоевскаго.
Из исторіи русской мистики.
Достоевскій — психолог.
О языкѣ Андрея Бѣлаго.
О языкѣ Лѣскова.
Из исторіи астрономіи в Древней Руси.

В Русском Историческом Обществѣ:
О нѣкоторых источниках символики Г. С. Сковороды.

В обществѣ Друзей Русской книги:
Об одном рѣдком русском изданіи.

В экономическом кабинетѣ проф. Прокоповича:

Об исторической причинности.
К вопросу об исторической причинности.

В Пражскѣм Лінгвістичнѣм Гуртку:
Phonologie und Psychologie

Лекція у Фрайбурзі в Бр.
Hochschule in USSR.

Приймав участь в конгресах:

V. Kongress für Religionsgeschichte (Lund). VIII. 29. Доклад:
Zur Frage über die Pflanze als religiöses Symbol.

I. Hegel-Kongress (Haag). IV. 30. Доклад: Hegel bei den
Slaven.

I. Фонологічний Конгрес (Прага). XII. 30. Доклад: Phonologie
und Psychologie.

Приймаю активну участь в таких міжнародних ор-
ганізаціях:

Член управи Hegel-Bund (Haag—Berlin). 3 IV. 1930.

Член управи товариства імені Достоевського (Прага). 3 III.
1930.

Член-кореспондент „Deutsche Gesellschaft für slavistische
Forschung in Prag“. 3 XII. 1930.

Член редакції „Archiv für Geschichte der Philosophie“. 3 VIII.
1930.

Секретарь філософичного гуртка в Празі. 3 III. 1930.

Секретарь філософичного товариства в Празі. 3 1924 до X.
1930.

ШВЕЦЬ ФЕДІР,

від 1922—1923 року надзвичайний професор, від 1923 року звичайний професор геології. Викладав протягом 18 семестрів.

За цей час надрукував слідуючі наукові праці:

Відкриття нового виду палм на Україні, *Flabellaria* nov. sp.

Прага. Наклад Укр. Університету в Празі. 1923. 11 стор.

Історія Каспійського моря по новішим даним. Наукове Т-во Імени Шевченка у Львові. Львів. 1927. 24 стор.

До питання про спосіб повстання нафти в Кубанській області, та Керченсько-Таманському районі. Науковий Ювілейний Збірник Укр. Університету в Празі, присвячений Панові Президентів Проф. Т. Г. Масарикові. Прага. 1930. 10 стор.

Крім університету керував катедрою геології при Укр. В. Педагогічним Інституті імени М. Драгоманова у Празі і приймав близьку участь в організації цієї школи. Викладав у ній з 1923 до 1928 року.

Приймав участь у зїздах:

В I. Зїзді Словянських Географів і Етнографів в Празі 1924 року. Виголосив доклад на тему: „Історія Каспійського моря“.

В Українському Науковому Зїзді в Празі 1926 року. Виголосив два доклади: а) „До питання про спосіб повстання нафти в Кубанській області, та Керченсько-Таманському районі“. б) „Канівська дисльокація, та її значіння у виясненні геологічної будови правого берегу Дніпра“.

В VI. Зїзді чеськословенських природників, лікарів, та інженерів в Празі в травні 1928 р. під протекторатом Президента Ч. С. Р., Т. Г. Масарика. Зголосив писаний доклад на тему: „Порівняння силюру чеського із силюром подільським на Україні.“ Короткий зміст цього доповіді надрукований у збірнику: *Věstník VI. sjezdu čsl. přírodopysců, lékařů a inženýrů v Praze*, 25.—30. května 1928. V Praze 1929. Стр. 69.

Na III. sjezdu Karpatské geologické asociace v Československu. Od 31. srpna do 12. září 1931.

Від липня м. 1922 року до кінця року 1927 був головою укр. Товариства для Геологічних студій.

Від 1922 року є членом Наукового Т-ва „Československá společnost pro mineralogii a geologii.“

ШЕЛУХИН СЕРГІЙ,

звичайний професор карного права від 1921 року. В роках 1926—1927 і 1927—1928 був проректором, а від року 1928 до 1931 три роки переобраний деканом факультета права і сус-

пільних наук. З причини хвороби почав викладати в 1924 році і з того часу викладав 15 семестрів. За цей час видрукував такі праці:

Проект Конституції У. Н. Р. — Рецензія на працю проф. О. Ейхельмана. — „Воля“, Відень, 1921 р., т. III.

В справі проектів про майбутній лад на Україні. „Воля“, Відень, т. II, 1921 р.

Назва „Україною“ у стародавніх географів. З трьома географ. картами з 1580 р. Відень, 1921 р. Брошура 32 сторінки.

Громадська Ліга Націй. „Українська Трибуна“, 1921 р., Варшава, ч. 150.

Монархія чи Республіка? (Князівський лад в Києві). „Український Голос“, 1925 року, 16 сторінок.

Na pamět proslulého pracovníka ukrajinského obrození Petra Prokopoviče, 1775—1850. „Včelařské Rozhledy“. 1925, č. 7.

Пасішницька школа Петра Прокоповича 1828—1879 р. „Українське Пасічництво“, 1925 р., ч. 5.

Варшавський договір між Поляками і С. Петлюрою. 21. квітня 1920 р. Прага, 1926 року. Стор. 40.

Туга за Правом. „Український Голос“, Вінніпег, 1926 р., чч. 28 і 29.

Українство 1880-х років XIX. ст. і мої зносини з Ів. Франком. „Літерат. Наук. Вістн.“, 1926 р., кн. VII—VIII, стор. 260—282.

Назви: „Русь, Галичина, Україна і Малоросія“. Лекції в Українск. Робітничім Університеті. Прага, 1928 р., стор. 80.

Асиміляція, як пережиток примітивізму. „Дзвін“, Рівне, 1926 р. Ч. 208 і сл.

В свято Івана Гуса. „Православний Вістн.“ Вінніпег, 1927 р., ч. 1.

Український Тризуб, жовтоблакітн. прапор і козацькі уси та чуприна кн. Святослава, їх походження. Скрентон, 1928 р., вид. Українськ. Робітнич. Союзу. С. 10.

До вивчення „Руської Правди“. Збірник Українськ. Універс. в Празі в честь Президента ЧСР. Проф. Т. Г. Масарика. 1929 р., стор. 48.

Історико-Правні підстави Української Державности. „Правда і Воля“, Вінніпег, 1929 р., стор. 32.

Pour la défense des droits du peuple Slave Ukrainien. Praha, 1930, стор. 16.

В роковини 22./I. 1930 р. „Україна“. Буенос Айрес, 1930 р., ч. 16.

Народні пісні в школі. „Учительський Голос“, Мукачів, 1930 р., ч. 7 і 1931 р., ч. 1.

Французькі учені про Україну і Федерацію півдня. „Правда і Воля“, Вінніпег, 1929 р., чч. 13 і 14.

Звідкіля походить Русь? Теорія Кельтського походження
Руси. Прага, 1929 р., стор. 132, з історичн. картою.

Глумлива доля сатирика. Памяти Самійленка. „Діло“, 1930 р.,
чч. 193 і 194.

Руські учені проти Української нації. „Українс. Голос“, Пере-
мишль, 1930 р., чч. 5, 6, 7.

Чи то ж критика? „Літер. Наук. Вістн.“, 1931 р., кн. III, с.
233—239.

Іредента. „Свобода“, Ужгород, 1931 р., ч. 20.

Памяти Л. І. Петражицького. „Діло“, 1931 р., 5. Іюня.

Проти інтервенції. „Народна Воля“, 1928 р., чч. 95, 96, 97.

Назва Підкарпаття Україною. Альманах Союзу Підкарпат-
ських студентів. Прага 1931.

В різних часоп. було ще кілька різних заміток.

Крім Університету, викладав в 1924—1925 ак. році Право-
знавство в Високому Українському Педагогічному Інституті
ім. Драгоманова в Празі.

Прочитав на протязі 1924—1931. року в Українському
Історично-Філологічному Товаристві 22 доклади на такі теми:
Уваги на книжку проф. Нідерле: „Быт и культура древних
славян“.

Уваги на пропам'ятне письмо Наукового Товариства ім. Шев-
ченка в справі імені „Україна“.

Памяти П. І. Прокоповича (1775—1850).

Нове пояснення ст. 102. „Руської Правди“ (Троїцький список).
Дата реституції самостійности України.

Літописне підтвердження Гальського походження Руси.

Хто був автором універсалу 1648. року зі згадкою про Одо-
акра.

Українське видання праці Хведора Вовка.

Правна психологія українського народу в примовках.

Спогади про лекції В. Б. Антоновича з антропології.

Назва Дніпрових порогів у Константина Порфірогенета.

Французький історик Шаррон про походження Руси з Кельтів.
Закупи в „Руській Правді“.

„Великий льох“ Т. Шевченка.

Пакти Хмельницького і Грамота 27. березня 1654. року.

Маєтковий обрахунок в 49—65. ст. „Руської Правди“ (Ка-
рамзинського списку).

Історична роля проф. Бодуена де Куртене в українському ру-
хові.

Морська термінологія Київської Руси.

Спогади про В. Самійленка.

До питання про найважніший момент в історії України.

Державницькі ідеали Кирило-Методієвського Братства.
Монгольський „Джасак“ і Московська правна культура.

Крім того прочитав три доклади у Правничому Товаристві. В Академічних зібраннях факультету права і суспільних наук в 1930 і 1931 роках зробив доклади на теми:

Інтерпретація 49—65 ст. Рус. Правди Карамзинс. списку.

Самогубство як злочин в системі карного права.

Постанови Карного міжнародного конгресу в Празі 1930 р.

Акти обвинувачення в Радянській Судовій практиці.

Позов Католицької Церкви проти Православної Церкви

Польщі за церкви і маєтки при них.

Вплив Монгольського карного права по „Джасаку“ на Московське право.

Брав участь в слідуючих наукових з'їздах і конгресах:

На науковому Українському З'їзді в Празі прочитав доклади на слідуючі теми:

Нове пояснення статтів 102 і 104 „Руської Правди“.

Традиція могоричу в Українськiм правовiм життiю.

Система практики карного права, як окрема дисципліна.

Походження назв: Самбата, Київ, Канів.

Походження і значіння назви „Скіфи“.

Гіпотеза провансальського походження Руси.

Брав участь в Словянському Бжолярському З'їзді в Празі в 1927 році і читав доклад „Про винахід рямкового улья українським пасічником Іваном Прокоповичем в першій четверти ХІХ стол. і про засновану ним першу школу бжолярства на Вкраїні“.

В 1925 році був у командировці на Другий З'їзд Чехословацьких Правників в Брно.

В 1930 році був на такiм же З'їзді в Братiславі.

В 1930 році з 24 до 30 Августа був на Х-му Межнародному Карному Конгресові в Празі.

ШУЛЬГИН ОЛЕКСАНДЕР,

надзвичайний професор всесвітньої історії з 1923 року. З причини хвороби час від часу користувався відпустками, тому викладав на протязі 12 семестрів. За цей час надрукував слідуючі праці:

L'organisation capitaliste de l'industrie existait-elle en France à la veille de la Révolution, ст. 35, надруковано в Revue d'histoire des doctrines économiques et sociales. Paris 1922.

Уваги до історії розвитку ранішнього капіталізму (головним чином у Франції), 45 ст. Том IV, випуск 2. Студії з поля

суспільних наук і статистики. Видання Наукового Тов. ім. Шевченка. Львів, 1928.

Ідеологічне коріння французького патріотизму доби революції (патріотичні та державні ідеї Жан Жака Руссо). 26 ст. Праці Українського В. Пед. Інституту ім. Драгоманова. т. I. Прага 1929.

Секрет впливу Ж. Ж. Руссо, 12 ст. Науковий ювілейний збірник Українського Університету в Празі, присвячений Президентові Чехословацької Республіки проф. Т. Г. Масарикові. Т. II. Прага 1930.

Нариси з Нової історії Європи. 219 ст. Український Громадський видавничий фонд. Прага 1925 (підручник для студентів).

L'Ukraine et le cauchemar rouge. 222 ст. Edition Jules Tallandier. Paris 1927 (історично-публіцистичний нарис).

Історико-публіцистичні статті як на українській так і на французькій мові в різних журналах і окремими брошурами.

Крім університету викладав у високому Педагогічному інституті ім. М. Драгоманова в Празі. (Всесвітня історія і філософія історії.)

Читав доклади в Історично-Філологічному Т-ві в Празі:

Уваги до питання про історію розвитку модерного капіталізму.

Організація міжнародної інтелектуальної співпраці при Лізі Націй.

Т. Г. Масарик в Києві.

Початок і розвиток модерної нації у Французькій історичній літературі.

Секрет впливу Ж. Ж. Руссо.

Євген Чикаленко як політик.

Подвійний патріотизм Ж. Ж. Руссо. (Розгляд певних текстів.)

Розвиток патріотичних ідей у XVIII віці (в Женеві і Франції). Боротьба Ж. Ж. Руссо з женевцями.

Брав участь в українському науковому з'їзді в 1926 році де виголосив реферати:

Факти індивідуальні і факти повторення в історичній науці. Патріотичні ідеї Ж. Ж. Руссо.

ЩЕРБИНА ФЕДІР,

звичайний професор статистики від 1922 року. В роках 1922—1923 декан факультета права і суспільних наук, в слідуючому році продекан, в 1924—1925 роках ректор, в слідуючому році

проректор. Викладав на протязі 19 семестрів. За цей час надрукував слідуючі праці:

- В 1923 р. Сім'я Словянських народів. Ювілейний Збірник імени професора С. Дністрянського.
- В 1923 р. Проблема світової сільськогосподарської статистики. „Нова Україна“ в Празі.
- В 1924 р. Історія статистики і статистичних установ. Курс лекцій, читаних студентам Українського Університету в Празі і Української Господарської Академії в Подебрадах. Налітографована в Академії в Подебрадах.
- В 1925 р. Історія статистики і статистичних установ. Перероблений і поновлений курс лекцій, читаний студентам Українського Університету в Празі і Української Господарської Академії в Подебрадах. Книга надрукована Українським Видавничим фондом в Празі.
- В 1925 р. Світова сільськогосподарська статистика. Курс лекцій, читаних студентам Українського Університету в Празі і Української Господарської Академії в Подебрадах. Наукова дисципліна по системі проф. Ф. Щербини на основі статистичних даних щогодників Міжнародного Аграрного Інституту в Римі. Часть I. Налітографована в Подебрадах.
- В 1926 р. Земська статистика. Налітографована Академією в Празі, але не скінчена за відсутністю у автора засобів на розробку статистичних матеріалів.
- В 1927 р. О дѣятельности Общества Кубанцев. Надруковано в збірнику „Кубань“ на кубанській офіційній мові.
- В 1927 р. Кубань в прошлом и настоящем. Надруковано в тім же збірнику „Кубань“.
- В 1927 р. Еволюційні переміни в статистиці. Промова при вступленні проф. Ф. Щербини ректором в Український Університет. Для збірника університету.
- В 1928 р. Класифікація потреб трудового населення. Надрукована в Збірнику Господарської Академії в Подебрадах.
- В 1929 р. Визначні риси кооперації і кооперативів. Надрукована в щомісячнику „Кооперативна Республика“ у м. Львові.
- В 1930 р. Darwinizm a zvířecí asociace. Це проблема нової наукової дисципліни Психо-соматика по плану автора. Надрукована в №№ 3, 4 і 5-му щомісячника „Česká Mysl“ в Празі.

Крім університета викладав весь час від 1923 року в Українській Господарській Академії в Подебрадах.

ЯКОВЛІВ АНДРІЙ,

звичайний професор цивільного процесу факультета права і суспільних наук. З 1924 до 1926 доцент, до 1929 року надзвичайний професор, 1930 року був обраний ректором. Список друкованих праць подано при біографічних відомостях вище, стор. 86.

Спеціальні доклади і реферати:

а) На 1-му Українському Науковому Зїзді в Празі р. 1926:

„Статті Б. Хмельницького в ред. 1659 р.“ (Надруковано.)

„Морське право, як самостійна дисципліна на юридичних факультетах.“

б) В Українському Історично-Філологічному Товаристві:

„Договор Б. Хмельницького з Москвою 1654 р.“ — 1925 (надруковано).

„Проекти договорів гетьм. Виговського з Москвою.“ 1926.

„Географія України А. Целяріуса 1659 р.“ 1927.

„Про Чигринський Замок в пол. XVII в.“ 1926 (надруковано в „Тризубі“).

„Що таке «Гайний Суд» по актам XVII в.“ 1929.

„Про копні суди на Україні“ 1928.

„Ф. Чуйкевич та його „Суд і розправа“ 1756—58. 1930.

„З історії шлюбного права України XVI в. 1931.

„Околиці копних судів на Україні“ 1928.

„Впливи старочеського права на право українське XV—XVI в.“ 1929.

„З історії Карлового Університету XIV—XV в.“ 1929 р.

„Луцький Трибунал“ 1931.

в) В Українському Правничому Т-ві:

„Праця й діяльність Соціально-Економічн. Відділу УАН. за 1919—23 р.“ 1925.

„Декларативні судові позови й присуди без виконавчої сили.“ 1926.

„Процес про вбивство С. В. Петлюри в Парижі.“ 1927.

„Ф. Чуйкевич та його «Суд і розправа 1756—58 р.»“ 1930.

„Конгрес чеськословенських правників у Братиславі“ 1931.

„Національні меншости і Ліга Націй.“ 1931.

г) На Академічних засіданнях Правничого Факультету:

„Спорні питання в справі охорони прав меншостей: дефініція національної меншости; права і обов'язки меншостей; хто встановлював приналежність даної особи до націон. меншости.“

СПИСОК ДОКТОРІВ

промованих на Українському Університеті в Празі за 10 років існування Університету.

Доктори філософії.

1. 19. VI. 1924. *Чикаленко Левко* родився в с. Перешори на Херсонщині.
2. 4. VII. 1924. *Дольницький Мирон* — в Бродах в Галичині.
3. 4. VII. 1924. *Пушкар Микола* — в с. Головчинці в Галичині.
4. 7. XII. 1924. *Савицький Петро* — в с. Біла Ямпільська на Поділлі.
5. 28. III. 1925. *Залізняк Микола* — в Теодосії в Криму.
6. 25. VI. 1925. *Феденко Панас* — в Веселих Тернах на Катеринославщині.
7. 25. X. 1925. *Буждиган Іван* — в с. Ляцькому Шляхоцькому в Галичині.
8. 15. X. 1926. *Вергун Петро* — в Городку біля Львова.
9. 15. X. 1926. *Іленчик Войтех* — в с. Спішський Теплиці на Словаччині.
10. 1. XI. 1926. *Пачовський Василь* — в Жуличах в Галичині.
11. 4. IV. 1927. *Лоський Ігор* — в Києві.
12. 26. V. 1927. *Січинський Володимир* — в Кам'янці Подільському.
13. 26. V. 1927. *Аркас Микола* — в Миколаєві на Херсонщині.
14. 26. V. 1927. *Камінський Епіфаній* — в с. Тавижній на Поділлі.
15. 26. V. 1927. *Вікул Микола* — в Тифлісі на Кавказі.
16. 30. XI. 1927. *Наріжний Симон* — в м. Соکیلці на Полтавщині.
17. 5. III. 1928. *Опадча Євгенія* — в м. Чернигові.
18. 2. V. 1928. *Равич Антоніна* — в Борисполі на Полтавщині.
19. 13. VI. 1928. *Хомяк Теодор* — в м. Журавні в Галичині.
20. 13. VI. 1928. *Томашівський Євген* — в х. Томашівському на Полтавщині.
21. 3. XII. 1928. *Лиско Зіновій* — в с. Ракобовті в Галичині.
22. 9. V. 1929. *Пархоменко Павло* — в с. Гребені на Київщині.
23. 9. V. 1929. *Пасічник-Тарнавський Теофіл* — в Києві.
24. 9. V. 1929. *Мельник Григорій* — в с. Лаврівці на Поділлі.
25. 25. XI. 1929. *Міклік Йозеф* — в с. Жопі на Мораві.

26. 17. III. 1930. *Самойлович Микола* — в Нижній Дуванці на Полтавщині.
27. 28. IV. 1930. *Карач Павло* — в Соколові в Галичині.
28. 18. VI. 1930. *Яковенко Антін* — в с. Яшному на Херсонщині.
29. 1. VI. 1931. *Антонович Михайло* — у Флоренції в Італії.
30. 26. VI. 1931. *Архипів Юліян* — в Грубешові на Холмщині.
31. 26. VI. 1931. *Любич Дмитро* — в с. Гулянки на Полтавщині.

Доктори прав.

1. 3. II. 1924. *Клунний Петро* родився в м. Зінькові на Полтавщині.
2. 1. I. 1925. *Ружицький Євген* — в с. Вохотинах на Волині.
3. 1. I. 1925. *Гайманівський Олександр* — в с. Хмельниці на Чернигівщині.
4. 25. VI. 1925. *Маглакелідзе Шалва* — в Кутаїсу в Грузії.
5. 25. VI. 1925. *Прибитківський Петро* — в Перемишлю в Галичині.
6. 25. VI. 1925. *Приходько Євген* — в Кам'янці на Поділлі.
7. 25. VI. 1925. *Мандрика Микита* — в Києві.
8. 25. VI. 1925. *Баранів Олександр* — в Києві.
9. 10. III. 1926. *Коберський Карло* — в Ряшеві в Галичині.
10. 10. III. 1926. *Кривий Микола* — в Петрикові в Галичині.
11. 10. III. 1926. *Рамішвілі Ертеоз* — в Озургеті в Грузії.
12. 20. XI. 1926. *Окіс Василь* — в Холоеві в Галичині.
13. 20. XI. 1926. *Павник Андрій* — в Мацошині в Галичині.
14. 20. XI. 1926. *Сіманців Гриць* — в Смоляників на Харківщині.
15. 20. XI. 1926. *Федорів-Лантух Сергій* — в ст. Лабинській на Кубані.
16. 20. XI. 1926. *Чернявський Сельвестер* — в Балині на Поділлі.
17. 20. XI. 1926. *Бойко Михайло* — в Ніжині на Чернигівщині.
18. 7. III. 1927. *Івашкевич Володимир* — в Волі Перемиківській в Галичині.
19. 7. III. 1927. *Емухварі Володимир* — в Окуні в Грузії.
20. 26. V. 1927. *Матюшенко Михайло* — в Києві.
21. 26. V. 1927. *Нянчур Гордій* — в Староконстантинові (Малинка) на Волині.
22. 26. V. 1927. *Панченко Петро* — в Бердянському на Таврії.
23. 26. V. 1927. *Питель Олександр* — в Розважі в Галичині.
24. 26. V. 1927. *Болодимирів Сергій* — в с. Носівці на Чернигівщині.
25. 30. XI. 1927. *Чхіквадзе Давид* — в Чохатаурі в Грузії.

26. 30. XI. 1927. *Ковальов Афанасій* — в Кисловодську на Кавказі.
27. 30. XI. 1927. *Накашидзе Георгій* — в Озургету в Грузії.
28. 14. III. 1928. *Бистролетов Дмитрій* — в Аїбарі в Криму.
29. 14. III. 1928. *Джанджгоа Юліян* — в Гаграх в Грузії.
30. 14. III. 1928. *Кириця Михайло* — в Тирасполі на Херсонщині.
31. 13. VI. 1928. *Яеорський Іван* — в Корчмині в Галичині.
32. 27. VI. 1928. *Кононенківна Харита* — в с. Миколаївці на Полтавщині.
33. 27. VI. 1928. *Кладів Ярослав* — в Рихнові в Чехії.
34. 27. VI. 1928. *Макарян Люціян* — в Тифлісу на Кавказі.
35. 27. VI. 1928. *Пирхавка Григорій* — в Усайках на Київщині.
36. 6. XI. 1928. *Гараж Фердинанд* — в Мадоні на Підкарпатті.
37. 14. XII. 1928. *Ковердан Василь* — в Княжолуці в Галичині.
38. 14. XII. 1928. *Лунь Володимир Петро* — в Турці в Галичині.
39. 12. II. 1929. *Колінські Антонін* — в Бачалці в Чехії.
40. 9. V. 1929. *Коцюба Андрій* — в Дрогобичу в Галичині.
41. 1. VII. 1929. *Фрищин Василь* — в Ракові в Галичині.
42. 6. VII. 1929. *Хомяк Теодор* — в с. Журовні в Галичині.
43. 10. XII. 1929. *Мітельман Карель* — в Будапешті.
44. 28. III. 1930. *Малько Іван* — в с. Долині в Галичині.
45. 4. IV. 1930. *Вітвіцький Іван* — в Києві.
46. 4. IV. 1930. *Коваленко Семен* — в Білій Церкві.
47. 27. V. 1930. *Котик Остап* — в Бурштині в Галичині.
48. 13. VI. 1930. *Воленец Карель* — в Празі.
49. 27. VI. 1930. *Кутинський Іван* — в Мостисках в Галичині.
50. 27. VI. 1930. *Заворотюк Олександр* — в Стаїві в Галичині.
51. 10. X. 1930. *Брозовські Вацлав* — в Квічовицах в Чехії.
52. 10. X. 1930. *Секера Еміль* — в Пржештіці в Чехії.
53. 7. XI. 1930. *Чейхан Рудольф* — в Чеській Скалиці в Чехії.
54. 29. XI. 1930. *Шевчик Грицько* — в Луковиці в Галичині.
55. 3. II. 1931. *Підгірний Митрофан* — в м. Тростянці на Чернігівщині.
56. 5. VI. 1931. *Гаєвський Юрко* — в Полтаві.
57. 26. VI. 1931. *Мазепа Ісаак* — в м. Костобобрі на Чернігівщині.

БІБЛІОТЕКА І ВИДАВНИЦТВО.

Бібліотеку при Українським Університеті założено в 1922 році. На жаль Університет не міг ні сталої асігновки на видатки бібліотечні виділити, а ні забезпечити її постійним, хочби невеликим бюджетом. Тому збирати бібліотеку довелося шляхом пожертв, виміни і випадкових купувань. На щастя де хто з професорів щедро прийшли на допомогу передаючи свої книжки до розпорядимости бібліотеки, з умовою, щоб ці книги зоставалися в користуванні бібліотеки, доки існує Університет, а на випадок його звинення, щоб ці книги перейшли до иньшої української установи. В той спосіб бібліотека розрослася до десятка тисячів томів, але наткнулося на иньшу біду: — брак помешкання. Бібліотека фактично не має замкненого помешкання, а бібліотечні шафи розставлено в канцелярії Університету, передпокої то що. Крім того шаф мало, їх переповнено книгами, що стоять на полицях в два ряди і де які книжки дуже тяжко діставати. Числа шаф збільшувати не можна, бо ніде їх поставити.

Видавництво Університету теж розвивалося з великими зусиллями; періодично Університет не може видавати ні свого органу ні наукових збірників. За 10 років Університет спромігся видати два випуски свого наукового збірника і два томи ювілейного Наукового збірника на пошану Пана Президента Т. Г. Масарика з нагоди 75ліття том перший і з нагоди 80ліття Пана Президента том другий, який міг побачити світ тільки завдяки ласкавій допомозі Міністерства Шкільництва і народної освіти. Крім збірників університетських курсів, як Органічну хемію проф. Горбачевського для природників, Українську Історіографію проф. Дорошенка для істориків, науку права та політики проф. Дністрянського для правників. Ширше задумана історія українського права проф. Лашенка осталася не скінченою за смертю автора. Корисною для правників українських в Чехії може бути окрема монографія проф. Яковлева, що висвітлює де-що взаємини українців і чехів в нормах правової творчости. Ціми виданнями майже вичерпалися видавничі можливости Українського Університету. Найбільше пекучі потреби студентів в підручниках, яких в літературі українській досі не було, як курсів географії України, українського церковного права, Українського мистецтва, або знову римського права, міжнародного права, економічних дисциплін Університет старався задовольняти шляхом літографованих видань.

Великою перешкодою для видавництва Українського Університету являється не те що мінімальна сила українського

книжкового ринку, але можна сказати просто відсутність якогось ринку для наукових українських книжок на еміграції. Єдиним теперішнім здобутком університета завдяки видавництву явилась можливість прочно поставити обмін виданнями, що дає університетові таку сяку можливість діставати нові наукові книжки.

Видавництво має окреме помешкання для складу, в якому є можливість виданий матеріал тримати в доброму порядку, і кожен примірник кожного видання на точному рахунку.

Видавництво по змозі підпірає бібліотеку і дає можливість Університетові підтримувати стики з науковим світом не тільки на Україні, не тільки в Європі а з цілим світом не виключаючи північної і південної Америки і далекого орієнту.

УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНО-ФІЛОЛОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО В ПРАЗІ.

При Українському Університеті в Празі 26. травня 1923 року було засновано Історично-Філологічне Товариство з метою об'єднати в науковій праці всіх українських на еміграції філологів і істориків, що науково працюють в галузі чистої лінгвістики та історії як загальної так і спеціалістів з усіх історичних дисциплін: історії філософії, історії мови, історії літератури, історії права, історії економічних відносин, історії пластичного мистецтва, історії музики, історії театру, передісторії, етнографії то що. На протязі 8 років Товариство розвивало інтенсивну наукову діяльність, яка головним чином виявлялася в наукових засіданнях, в яких члени Товариства рефератами знайомили присутніх із висновками з своєї біжучої наукової праці і ці реферати часто викликали заінтересовання у присутніх, наукову критику, поділ думками, відомостями і заключеннями в галузі затронутій членом референтом. На протязі восьми років відбулося 224 наукові засідання, на яких було прочитано 356 наукових доповідий та рефератів. Де які засідання були святочними з нагоди ювілеїв наукових діячів, в той спосіб Товариство обходило ювілей 75 річниці Пана Президента Т. Г. Масарика, ювілей 40 ліття професорської праці академіка С. Смаль-Стоцького, день 60 ліття народження і 35 ліття наукової праці проф. О. Колесси, ювілей 70 ліття народження і 50 ліття наукової праці академіка Д. Багалія, ювілей 50 ліття наукової праці О. Е. Сіцинського і інших. Де-які засідання Товариство присвячувало пам'яті поживших вічним сном діячів української науки, як М. Костомарова, В. Антоновича, М. Сумцова, О. Русова, Г. Павлуцького, М. Біляшевського, Д. Щербаківського, О. Поповича та інших, а та-

кож діячів літератури і мистецтва як поета В. Самійленка, артиста-малювача С. Васильківського та інших. Що року кілька засідань присвячується шевченкіані, се-б то в місяці березні звичайно збираються реферати присвячені Шевченкові та його творчості, при чому в традицію Товариства увійшло, що починає ці серії відчитів що року дійсний член Т-ва академик С. Смоль-Стоцький.

З кінцем восьмого року своєї діяльності Товариство нарахувало в своєму складі 56 членів із них 46 дійсних і 10 співробітників. Одже членами Т-ва являються не тільки всі професори Українського Університету що займаються історичними науками, але також і професори Укр. Високого Педагогічного Інституту ім. М. Драгоманова в Празі, Укр. Господарської Академії в Ч. С. Р. крім того професори Укр. Наукового Інституту в Берліні, Укр. Наукового Інституту в Варшаві, а також і окремі наукові робітники безпосередне з офіційними науковими установами не зв'язані як у Празі так і за межами її і Чехословацької Республіки. Практика показала, що відсутність членів із Праги не унеможливило їхніх живих зв'язків з Товариством і чинної участі в праці Товариства. Окремі члени Т-ва часами знаходяться в Африці, Америці і різних державах Європи, але зв'язків з Товариством не поривають і беруть активну участь в науковій діяльності Т-ва.

Матеріальні недостатки не дали можливості Історично-Філологічному Товариству розвинути у відповідний спосіб своєї видавничої продукції, але все-ж Товариство видало друком перший том своїх Праць — Прага 1926 і приступило до видання другого тому. Що року Товариство видає літографовано звіт із своєї діяльності — вийшло 7 випусків, восьмий незабаром вийде, крім того літографічно Т-во видало текст дискусійних промов, що відбулися в двох засіданнях Т-ва 11. та 18. листопаду 1930 р. на тему „Откоуду есть пошла Руская земля...“ Це видання викликало значне зацікавлення в українському науковому світі, викликало живий обмін думок в науковій літературі і навіть полеміку в пресі. Докладний список викладів, що робилися в Товаристві подано в літографованих звітах Т-ва, самі виклади здебільшого надруковано або в Працях Т-ва або в інших наукових виданнях, а про перебіг дискусій над оголошеними викладами можна судити з протоколів засідань Т-ва, які друкуються в кінці книг „Праці Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі“.

Товариство через представництво своїми членами брало живу участь в українських, всесловянських та міжнародних наукових з'їздах та конгресах, про діяльність яких делегати роблять реферати в засіданнях Т-ва і наукові здобутки цих конгресів обмірковуються і дискутуються в Товаристві.

ЗМІСТ.

	Стор.
<i>Десять років діяльності Українського Університету в Празі</i>	VII
<i>Святочна інавгурація в Українському Університеті в Празі 28. XI. 1928</i>	1
Промова уступаючого ректора	2
Звіdomлення про діяльність Українського Університету в Празі за рік 1926—27	12
Програма викладів в академічному році 1926—1927	17
Звіт про діяльність Українського Університету в Празі за рік 1927—28	26
Програма викладів в академічному році 1927—1928	31
Дмитро Антонович (Curriculum vitae)	41
Інавгураційний виклад Д. Антоновича	47
<i>Звіт про діяльність Українського Університету в Празі за рік 1928—1929</i>	53
Програма викладів в академічному році 1928—1929	59
<i>Звіт про діяльність Українського Університету в Празі за рік 1929—1930</i>	69
Програма викладів в академічному році 1929—1930	75
<i>Святочна інавгурація в Українському Університеті в Празі 28. XI. 1930</i>	84
Андрій Яковлів (Curriculum vitae)	84
Інавгураційний виклад А. Яковлева	91
<i>Звіт про діяльність Українського Університету в Празі за рік 1930—1931</i>	110
Програма викладів в академічному році 1930—1931	119
<i>Список професорів і доцентів Українського Університету в Празі</i>	130
Список приват-доцентів і лекторів	132
Список асистентів	132
Список професорів і доцентів, що вийшли із складу професорської колегії	132
<i>Наукова діяльність професорів і доцентів Університету</i>	134
<i>Список докторів промованих на Українському Університеті в Празі</i>	191
<i>Бібліотека і видавництво</i>	194
<i>Українське Історично-Філологічне Товариство в Празі</i>	195

ПОЯСНЕННЯ ДО ЗНИМКІВ.

Професори, доценти и лектори в першому році (1921—22.) діяльності Університету в Празі (стор. 136—137.). Сидять в першому ряді (з ліва на право): Проф. др. С. Дністрянський (академик), Проф. др. І. Горбачевський (академик), Проф. др. О. Колесса (ректор), Проф. др. С. Смаль-Стоцький (академик), Проф. Ф. Щербина (член-кор. петербурзької академії). В другому ряді стоять (з ліва на право): Проф. др. А. Артимович, Проф. Д. Антонович, Доц. (нині проф.) Б. Матюшенко, Лект. М. Носкова, Проф. др. М. Лозинський, Доц. (нині проф.) К. Лоський, Проф. Д. Дорошенко. В третьому ряді стоять (з ліва на право): Проф. др. В. Старосольський, Проф. В. Щербаківський, Проф. др. С. Рудницький, Доц. (пізніше проф.) Р. Лащенко, Доц. (нині проф.) В. Тимошенко.

Перший Сенат Університету в Празі в році 1921—22. (стор. 160—161.). Сидять (з ліва на право) Проф. др. С. Смаль-Стоцький (декан Філософічного факультету), Проф. др. О. Колесса (ректор), Проф. др. С. Дністрянський (декан факультету Права і Суспільних наук). Стоять (з ліва на право): Проф. Д. Антонович (продекан Філософічного факультету), Проф. др. М. Лозинський (Економічний референт), Проф. др. В. Старосольський (продекан факультету Права і Суспільних наук).

ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

Літографовані.

1. Др. М. Лозинський: «Міжнародне право», ч. I. «Суть і творення міжнародного права», Прага 1922. Стор. II і 36. (Вичерпано.)
2. Др. І. Мірчук: «Лекції по історії етики». Етика старинного світа. Прага. 1922, ст. 40. (Вичерпано.)
3. Ол. Лотоцький: «Церковне право», ст. II і 94. Прага 1923. (Вичерпано.)
4. Проф. Дм. Антонович: «Скорочення курс Українського мистецтва». Прага 1923, ст. IV і 340. (Вичерпано.)
5. Степан Рудницький: «Основи землезнання України», Прага 1923. Частина I. Стор. IV і 200. Ціна Кч. 65'—.
6. Степан Рудницький: «Основи землезнання України», Прага 1923. Частина II. Ст. II і 326. Ціна Кч. 92'—.
7. В. Тимошенко: «Картелі і трести», Прага 1923, ст. 332. Ціна Кч. 92'—.
8. Др. Ст. Дністрянський: «Річеве право». Прага 1923, ст. 204. Ціна Кч. 66'—.
9. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права». Том II. Загальна частина системи. Прага 1923. Стор. 87. Ціна Кч. 41'50.
10. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права». Том III. Сшиток I, Наука про пр. річові. Прага 1923. Стор. 43. Ціна Кч. 35'75.
11. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права. Том III. Сшиток 2. Право зобов'язань і право родине. Прага 1923. Стор. 218. Ціна Кч. 57'75.
12. Проф. К. Лоський: «Історія і система римського приватного права». Том III. Сшиток 3-й. Наука про право спадкове. Ціна Кч. 35'75.

Друковані.

1. Науковий збірник Українського Університету в Празі. Том I. Прага 1923. Стор. 244. Ціна Кч. 70'—.
2. Проф. Дм. Дорошенко: «Огляд української історіографії». Прага 1923. Стор. 222. Ціна Кч. 80'—.

3. Проф. Др. Ст. Дністрянський: «Загальна наука права і політики». Том I. Прага 1923. Стор. 402. Ціна Кч. 130'—.
4. Проф. Р. Лашенко: «Лекції по історії Українського права». Частина I. Княжа доба. Прага 1923. Стор. 150. Ціна Кч. 55'—.
5. Проф. Др. І. Горбачевський: «Органична хемія». Прага 1924. Стор. 600. Ціна Кч. 200'—.
6. Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі, присвячений Президентові Ч. С. Р., Проф. Др. Т. Г. Масарикові для вшанування 75-х роковин його народження. Прага 1925. Частина I. Ст. II і 434 і 4 таб. Ціна Кч. 200'—.
7. Український В. Університет в Празі в роках 1921—1926. Прага 1927. Стор. II і 236 і 4 таблиці. (Вичерпано.)
8. Проф. А. Яковлів. Впливи старочеського права на право українське Литовської доби XV—XVI. в. Прага 1929. Стор. 84. Ціна Кч. 33'—.
9. Науковий Збірник Українського Університету в Празі. Том II. Прага 1930. Стор. 104. Ціна Кч. 55'—.
10. Науковий Ювілейний Збірник Українського Університету в Празі, присвячений Президентові Ч. С. Р. Проф. Др. Т. Г. Масарикові для вшанування 80-х роковин його народження. Прага 1930. Стор. VI і 266 і 1 таблиця. Ціна Кч. 110'—.
11. Ім. Кант. Прологомена до кожної майбутньої метафізики, яка зможе виступати як наука. З історичним вступом та словником. Під редакцією Проф. Д-ра Івана Мірчука. Львів 1930. (Праця філософичного семінара Українського Університету в Празі. Видання «Неділі» з допомогою Українського Університету в Празі.) Стор. XX і 132. Ціна Кч. 59'—.
12. Український В. Університет в Празі в роках 1926—1931. Прага 1931. Стор. XVI і 200 і 6 таблиць. Ціна Кч. 70'—.

